

7741

శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

శ్రీ భ ద్రా చ ల

రా మ దా సు చ రి త్ర ము.

కాన్యవ్యాకరణతీర్థులు,

పంచాంగుల - ఆది నాథాయణ శాస్త్రీజీ

బరిష్కృతము.

1925.

మ ద్రా సు.

ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అన్డ్ కంపెనీవారిచే

ఆనందముద్రణాలయమున

ము ద్రి త ము

Copyright. F lered

పీఠిక.

శ్లో తత్కర్తృయస్స బంధాయ సావిద్యాత్మా విముక్తయే ।
ఆత్మసాయాపరం కర్తృవిద్యాన్యాశిల్పనైపుణి ॥

సుఖపరాయణులకుఁ దత్త్వరీతికర్తృత్వము చిరేచ్ఛి
ము. ఆర్యులు నాగరకరత్నములు వ్యవహరించుకొను చతు
ర్విధ (స్వేద జాండ జోడ్ఘిజ్జ జరాయుజ) భూతగ్రామముగానీ
సతీయుఁ బూజ్యవ్యవహారగోచర మగు నయానిజోత్కరము
గానీ ఎట్టివారికి నేని సుఖాస్వేషణదుఃఖనివారణ వ్యవసాయ
ముదక్క వే తొండుపని లేదు. ఎంతగా నెమ్ములు తవుడుచేసి
కొన్నను ఉపాయచింత ఉపేయచింత ముపిదప్ప ఆపగ్రహా
దుము ఉపాత్తమని యాం డెవనికిఁ గానరాదు. ఏమి? ఉపా
త్త మైనచో, అనఁగాఁ బ్రాప్తవ్యము ప్రాప్తించినచో నిత సుఖ
ముగా నూరకుండవచ్చుఁగా మఱి? ఏప్రాణియు నట్టుంట లేదు.
పైవెచ్చు స్వతంత్రతకుఁ బోవుట పరతంత్రత గట్టిచేసికొనుట
పొంగవురుగుసామెత. ఏదియో లాభించినట్టు భగ్నమయేకాని

---

* సావరములకును గలదా దుఃఖనివారణముకెన్నిము? ఆతుశంక ఎలదు

అశనినిగోమంబునాకర్ణనము లేక

వికృతి నెట్టులు వొందువృత్త మాక

పముక క్రిసూపె శ్రోత్రము నిచాఘంబుసోఁ

కున వాఁడు జోఁకెఱుంగుట సమీర

అది నిక్కమైనలాభమగుచో తదుత్తరక్షణమే తత్త్వాగేచ్ఛయు
నన్యసంపాదనయత్నము నేల కలుగవలె? కావుననే ఎవడైన
సరి భోగము భుజించినా నన్నది తప్ప. భోగమే జంతువులను
భుజించి చక్కగా నమలి సారము పీల్చుకొని వట్టిపిడుచలు
వెడలఁగాయుచున్నది.

బ్రహ్మాండకోటులచేనైనను గడువు నిండదు. తాకిము
గాఁగాని వైదికముగాఁగాని సర్వోపాయములు ఆయాసవృద్ధ
ములు, అనర్థకరములేగాని నిర్వృతిఁ గలుగనీయవు. వైగా కట్టు
త్రాల్లే! ఈసంగతి వైదికమార్గమువారి వేదశాస్త్రపురాణేతి
హాసముఖ్య మైనగ్రంథకుటుంబమే మ్రోళ్లు చిపుర్ప రాలర
గఁగా నీశ్వరునకును అవగతివిధేయ మైనయ్యక్తిజాలముతో
నిష్కర్ష చేసి వర్ణించినది. సుప్తవ్రబోధమాత్రప్రయోజకము
లని తలఁచక వానినే యిప్పటివారు చరిత్రఫలము లని కఱచి

శక్తి మార్గముఁ గనించఁగోమట గనుట లే

జశ్శక్తి పాదపంసంజ్ఞఁ బరఁగు

పాదజిహ్వలఁ గొనిపానంబుఁ జేయుట

జలశక్తి జిహ్వ నైజంబు లైన

కుసుమధూపాదిగంధములఁగొనుట నెలమి

తాల్చి నని చెప్పఁ దరువుజేదంబు ప్రూట

మర్మశక్తి నట్లయిదునుఁ నుల్లసిలుట

ననఘ భూజంబు పంచభూతాత్మకంబు. భారతము.

ఇట్లు పెద్దలు ప్రశ్నిత్తరహాసములుగాఁ బ్రసంగించుకొని లోప్తపాషా
ణాదులకు నిట్లే తపముచే నిందియనద్యాపము నెఱుంగవలయుటఁ దెరువు
నూపినారు

చవిలేదని చప్పరించుచున్నారు. వారు మూర్ఖులు ; వీరునునీములు. కాదామఱి ! ఇచ్చినా ఇచ్చినపడవతో నేలుదాటలేక కొట్టుకొని పోవువానికి బడవ యిచ్చినవాడు మూర్ఖుడేకాక మఱియే మగును ?

. జగదానక్తిలో నుఖగంధమేనియు దొరకదు. ఈచలనము మాని తూష్ణీంభవనమున కలవడినచో నిత్యప్రాప్త మైన యానంద ముండనే యున్నది. తూష్ణీం అనగానే బెదరవలసినది లేదు. అది శోకరహితస్థితికి సాధనమే గాని శూన్యమువంటిది గాదు. శూన్యమని కన్నవారి డొకడుండునందాక శూన్యమేది? భరితదిక్కుంజ మయినయీవస్తువును తాముమామునేయ శాస్త్రకొటులునయితము శక్తములు గానేరవు. కాని ప్రమాదపడక సద్గురుసచ్చాస్త్రసాహాయ్యముచే బ్రజ్ఞకు చికిలీచేయుచు స్వప్న పరంపరలు దాటవలెను. జాగ్రత్త వలయును. మాటలు చెల్లవు. మనసు చొరనేరదు. “చకిత మభిధత్తే శ్శుతిరపి” “కం.గురువులు తమకును లోబడు, తెరువులు నెప్పెదరు విష్ణుదివ్యపదవికిం, దెరువులు నెప్పరు చీకటిఁ బరువులు వెట్టంగ నేల బాలకులారా!—(భాగ.) కాన ధీరులు గావలె. ద్వేషింపనువలదు ప్రేమింపనువలదు.

రెండు మార్గములు. అభ్యుదయము, నిశ్శ్రేయసము. స్వారాజ్యముఖము లభ్యుదయములోనివి. తుదకు మోక్ష హేతు వయినశాస్త్రావళితోఁగూడ సర్వబ్రహ్మాండజాలమును మింగినచోతీ నిఃశ్రేయసము. ఇక్కడకు రాగానే సర్వదర్శనములుఁ బండుకొనును. దుర్దర్శము. లోకభయంకరస్థితి! ఐదుపదినేయనిశూరునిశూరత చాలదు. గుణ్ణము ద్రోక్కఁగలపేరఁ

టాలిధీరతయుఁ గొఱగాదు. బ్రహ్మాండకోటులు ప్రాప్తమయిన ను తుప్పని యుమియఁజాలు తెంపు కావలెను. పొరుషమే పొరుషము. ఒకరిబాసట పనిలేదు. తుదకు దేవతలుగానీ, యితరుల చూపోవమియుఁ గొఱగాదు. ధీరునకుఁ గునుమాపచయముకం తెను నుకరము. పరాకుగా నున్నవానిని ప్రత్యక్షవణునిఁ జేయుట కుపదేశమాత్రమేకాని యభ్యుదయమని యాకాంక్ష వరమార్థము కాదు.

చారవ చిక్కినకొలఁది మానవుని వెనుకకుం దోలవలయు నని వేద మవలంబించినప్రకారములు పెద్దవి మూఁడు— కర్మ, ఉపాస్తి, జ్ఞానము. తెఱపి లేక చక్రభ్రమణముగాఁ దిరుగుచున్నవానికేఁ గొంచెము స్థిమితముకుదురనీయని అవసరము కొలఁది సకామముగాను, నిష్కామముగా ను నానారసాయన మైనకర్మయుపదేశించును: ఇందుచే ఒకకర్మలో బద్ధుడయి నానాకర్మలనుండి విముక్తిఁజెందుటచేఁ దెఱపిచిక్కి భారము తగ్గి చిత్తము శుద్ధ మగుచున్నది. తరువాతఁ బిట్టకాలికి నుఱి విగించినట్టు లురీయాడుచిత్తమును కదలనీయమిక్కి యుపాసనము. శుద్ధమయి యచలమయినతరువాత చిత్తము, యోగ్యతాను సారముగా ముక్తికి సాక్షాదేతు వై నజ్ఞానము. ఇంచుమించుగా మొదటివిరెండును నేకజాతీయములే! ఉపాయము కాబట్టి ఆద్యద్వయము సంఖ్యకు బహుతరముగా నగపడుచున్నది. ఉపేయ మైనందుననే కడపటిది మితముగా నున్నది.

వేదరాశి యైనవాను దేవమూర్తి నిజాజ్ఞారూపనిగమా గమములచేఁ బ్రాణిజాతమును మనుచువిధ మిట్లున్నది— ఓయీ! యేల యాయలజడి? “భవితవ్యతా భగవతీ వస్తు

స్రియ మస్రియం వాపి, ఘటయితు మథ విఘటయితుం ప్రభ
వతి పురుషస్యకో దోషః” “అవశ్యం భావిభావానాం ప్రతీ
కారో భవేద్యది, తే న దుఃఖై ర్నలిప్యేర న్న శరామయుధిష్ఠి
రాః” “మజ్జత్వంభసి యాతుమేరుగిఖరం... ఆకాశం విపులం
ప్రయాతు ఖగవత్కృత్వా ప్రయత్నం పరం నాభావ్యం
భవతీనా భాగ్యవశతో భావ్యస్యనాశః కుతః—ఇత్యాదులచే
నిష్టానిష్టలంసటమైనచిత్తమును తాకికమునుండి నుటించివైది
కోపాయపరతః గల్పించి సిహామకిర్లచేఁ జిత్తశుద్ధి యయిన
కొలది తదా త్వస్వసంప్రతిపన్నతీతితో “వెట్టివాడా! పారతా
కికిముమాత్ర మేమంతయెక్కువ? అదియు నిట్లే నశ్వరము
అక్కడమాత్రమేమి ఈదైదిందిగ్రియములె కాక పెచ్చున్నవా?
యేల యీమూర్ఖత? హరిపరాయణుడ వగుము. శాశ్వతుడ
వయ్యెదవు”-అని పట్టుబట్టును. అత్యంతప్రకృతమునకు వచ్చి
నాము. * శ్రీరామదాసస్వామియీఘట్టములో దొరకినాడు.
వాసుదేవపరాయణులజన్మము పాశ్చాత్యమని (కడపటిదని)
పెద్దలనిశ్చయము. ‘మాతః పయోధరరసం నపునః పిబంతి’ అట
గా.కనుకనే అక్షరాభ్యాసమునాడే అక్షరమూర్తిని చిక్కించు

* ఈఛాందసులగోల జగత్తునకు సంహారకముగా నున్నదని శిశువులు
దెదుర నక్కఱలేదు. వైకుంఠమునుండి శ్రీమన్నారాయణుడు దిగివచ్చినను
వటకలమునుండి దక్షిణామూర్తిదేవుఁ డుపనేశించినను కోటికొక్కఁడనియుఁ
జెవియొగ్గునా? భయము లేదు. కాయదు.కట్టివేయరు. నీళ్లుచూపరు. మేపు
వేయరు. ఇట్టివేవియు లేకయే వెట్టివేయ బద్ధాదరు లయినరాసభస్వాముల
కన్నఁడుఁ గొఱతెక యుండదు. జగత్తు భరితమై యుండును.

కొన్నారు గోపన్నగారు. బాలరామాయణములోనే వగతెగి పోయినది. అవాప్తసర్వకాముడు; సర్వజగన్తంగళము; శ్రీని కేతనుడుతప్ప వేఱుగతిలే దని గట్టిచేసికొన్నాడు. వీనికిన్నిటికినేమిగానిముఖ్యముగాఁ దానప్పు డున్నచో ఆసీతమృచాటయి నకొఱతలో “నిత్యబుద్ధస్వభావుడవు కాదటయ్యా నీవు?—” అని హెచ్చరికచేసెడివాడట. అందఱున్నను ఒక్కనికైన నింతమాత్రము తోచకపోయె నని విసుగుకొన్నాడు భక్తుడు.

జగదేవీరుడు పూర్ణకాముడు దాశరథివంటి దైవమేడీ! వీరుడన్నప్పు డెల్ల రఘువీరుడే యని యర్థముచేసినారు పెద్దలు. మహావీరు డన్నాడు భవభూతి. వర్ణసల కిందని మహిమ! అందువలననే—వేదవేద్య సరే పుంసి జాతే దశరథాత్మజే! వేదగి ప్రాచేతసా దాసీ త్సయి ద్రామాయణాత్మనా—అని నాల్గికి మహర్షి యత్నమును మెచ్చినారు కవులు. ఆచూత్రమే కాదు. రథోదకము గంగయైనట్టు లీశ్వరంగములో నల్పనాక్కులు సయితము మహితములై పోవును. ఒకమాట; ఒకబాణము; ఒకపత్ని! రామనామము జపించువా రందఱును జపించనివారు కొందఱుందురా యేమి? సచేతనులలో నుండరు. అందఱు దొడ్డరాజు; రణశూరుడు; పరదైవమన్నవారే. ఎందుచేత నింతపొగడు? మహేష్వానుఁడనియా? అపరాజితుఁడనియా? కాదటగా!—

మహావీరుఁ డని చరితముకట్టిన ఆశ్రీకంఠుఁడే ఆనోటితో నే“నుండ స్త్రీదమనే పృథుంథయశసః” అనివెక్కిరించినాడు. బుల్లిరాజులవుని చాటుచేసికొని; ‘పుత్రాద్రిచ్ఛేత్పరాజయం’ కొనమా? మోదపఱుత మనియా? జగన్తంగళుని సౌమంగల్య

మునకు దృష్టి తగులుననియా? మఱి యేమికోరికు? రససిద్ధుడటగా కవి! ఇటువంటివానికోరికుఁగాదు. అంపజోశ్లతోనే శూరత్వము పూర్తికాదు. ఆమాత్రమే యగునేని దోషము కూడ! క్రూర్యమే చాలునేని సింహవ్యాఘ్రాదులును వర్ణ్యములే కావా?

ధీరోదాత్తుఁడు, వారాశిగంభీరుఁడు; అగాధసత్త్వఁడు. కార్పణ్యరహితుఁడు. ఎవఁడొప్పగింపఁగలఁడు ఈశతకోటి ప్రవిస్తరాలు? వీనిచే నని యందురు వీరుఁడు ప్రవీరుఁడు నని. ఇందు ఆధానుష్కతలోమాత్రమున్నాడటలేయిట్టిఁడు; రాఘవేంద్రుఁడుదప్ప మఱి లేడుమగవాఁడు. పురుషోత్తముఁడుకాదూ! రాజ్యముకోలుపోయినరాజు యున్నది వనములో? మునిమోదవిధాయి; బ్రహ్మణ్యమూర్తి; స్థితపూర్వాభిభాషి; మారంగశాయిగాక!

అదివరలో విశేషితమయి హఠాత్తుభంగపడఁబట్టి యూహకుఁ జోటయినది. కాని, కానిచో నీతమ్మకుమాత్ర మెఱుంగ నగునా యేమి? తానై చెప్పిడిదాఁ నీయభ్యుదయాంతరాయము? ఏమిశుచిభూషణుఁడు! ఎట్టిశుభ్రతశాలి! భరతన్న వణఁకును. ఏల? కైకమ్మను తిట్టినారన్న ఫిర్యాదు ఆకాస్త దొరవారిదగ్గఱ కెక్కునే మోయని; చిన్నతమ్మని వేగన్నుల గనిపట్టును.

ఇంతకు “భవితవ్యత భగవతి. పిన్నమ్మకు దూష్యత రా రాదు. అందును దసపేరుగా నుతరాంపనికిరాదు.” అని రఘుపతియొక్క ప్రకటణలము కాబోలు. ఓహో రాఘవా! యియ్యాండుసాలదే నీపతితపావనతకు! శ్వపచుఁడే నగుఁగాక, ఒక్కమాటుగా మేలిమి జెందఁడే!

ఇదిమాత్రమా!—“దుఃఖసంవేదనాద్వైవ రామే చైతన్యమాహితం” “నష్టం నీతేతినామాపి నచ రామో నజీవతి” “అసిగ్రవా రోదత్యపిదళతి వజ్రస్యహృదయం”—ఈవిధముగా నెగలు పొగలు వెళ్లుచు మంటలతో తొణుకు విడుచుచున్నదే! ఇటుపంటిదా అగస్త్యుడు పీల్చినసాగరము? ఏమైనచిత్తచేసెనా? ఏడీయిట్టిపోటుబం టింకొకడు? ఇంతకన్న నేమి నిదర్శనముకావలె మగతనానికి? రామా! యేమి నీతితీక్షణ!

‘పీడవదలిపోయినబోనీ, అపఖ్యాతి లేకుండబోవును’ అని తెలుపుచేసికొని, సతీవిరహదుర్బలుడై త్రావినాడేమో హరుడు విషము. అందుకని అంతగా అబ్బో అనుకొన్నారేమో? కాకిరక్కసి పొంగించినకోపగరళములో దీనిగా టెంత? మారాజు మగఁటిమికి నింక నేమికావలె సాక్ష్యము? నాట్యములో నటులిపే రెఱుంగ వీలు గాదు. కవితలోఁ గవియు నగపడఁడు. ఇది యోకి యధికారము.

“విజ్వరగి స్త్రముమోదహ” —ఇదియోకి పెద్దప్రమేయము. ఆవేళ యేఱి నిద్రబోయినాడంట, ఏడమచేయి తొమ్మిది నిడుకొని! ఏవేళ? విభీషణుని రాజ్యాభిషేకమునాడు. సుగ్రీవునికి అన్నంతమట్టుకు చిటుకలమీదఁ జేలిపోయినది. కాని, “లంకారాజ్యేభిషేక్యామి”—అనఁగానే అప్పుడే అక్కడి సరదారులందఱు దుర్యోధనారా పట్టుకొన్నారట. ఆసమయానికి ఏదో బోకరించినాడు. ‘పో, అంతగాఁగాకున్న నయోధ్య యే యిచ్చెద పొమ్మన్నాడు. అయోధ్య యిచ్చుటకు వీరికేదీ ఫర్తానా? ఆవేళకు భరతన్నగారు మెదలకుండ నున్నచో నేమి

కావలె? ఈగుంజులాటయెట్లో కనుగొన్నాడు. వాల్చీకి మహర్షి. ఈగాంభీర్య మెవడు వర్ణింపనేర్చును?

సప్తకోటిమహామంత్రములకును శివపంచాక్షరము మూలభూతము; సారతమము నని శివపరాయణులు, నారాయణాష్టాక్షరికన్న ముఖ్యాతిముఖ్యము లేదని హరిభక్తులును సమ్ముదురు క్రమముగా రెంటిలోనను రెండువర్ణము లేఱికొని తారకమైనది. దీనిముందవిరెండును చిన్న బోయినవి. కాదా? చూడుడు. రేఫ పోగానే 'నాయనాయ' పరగతికి బనికిరాదు అనియు, ఆమకారముకొంచెము పోగానే 'సశివాయ'—శుభమునకుఁ గొఱగాదు అనియు నైనవి. దీని నే 'ఓం' అనియుఁ దత్త్వమని అనియు నింకను బలుదెఱఁగుల పొందికపఱచుకొన్నారు.

మంత్రరాజ మగుతాగకమునుగానీ, తదభిధేయ మగు శ్రీసీతారామబ్రహ్మమునుగానీ, అందుఁ గలరుచి యెఱింగిన రామదాసాది భక్తవర్యులనుగానీ అస్తాద్రశులు వర్ణింపఁ బూనుట చిఱుఁచేప సాగరముదూనిక వేయుటవంటిది.

భక్తవరులు భగవంతునికిఁ దమయార్థి యెఱింగించు కొనుటలో నవలంబించుప్రకారములు వర్ణనాతీతములు. ధన్యుఁ డొకఁడు దన్ను కళత్రముగాను, రమాకాంతుఁ డనకాంతుఁగాను చేసికొని విరహోక్తంత వెళ్లఁబోయును. ఏడుగడయు వీరికి వానుదేవుఁడే. వనమాలఁగాఁ బుట్టుకపోతిని. తుదకు రమావరు మందిరముదేహళిఁగానైనఁ గాకపోతిని. శ్రీపతిమెట్టుబండ్లైనఁ గారాదా? ఇత్యాది ప్రకారకొటలు. మునిసుందరులు, గోప కామినులు మున్నగువారుపాటులు బడలేదా? అట్లు పెక్కులు

నైచ్యాను సంధానములు. ఆత్మార్పితమనోబుద్ధులయి సర్వము తనకే న్యసించి భజించునీభక్తులను నారాయణుడును సర్వ ప్రకారములు బ్రతినంవరణము నేయును.

హరిభజనపరులు వానుదేవునియం దైక్యమునే కోరుదురు. అంతర మణుమాత్రము సహింపరు—“అదర్శనే దర్శనమాత్రకామా దృష్ట్వా పరిష్వంగనుభైకలోలా, ఆలింగితాయాం పునరాయతాత్మ్యా మాశాస్త్రహే విగ్రహయోరభేదమ్”—ఏవమాదులయిన లాకికనుఖములలోనే భేదదర్శనముండువఱకు స్వచ్ఛనుభోవలబ్ధి కానస్యండు పరమనుఖములో భేదమన్నఁ బానకములోని పుల్లలు గాదా!

కావుననే ముక్తిసోపానగతులైన భాగవతోత్తములును ఆత్మారులును, ‘నీవేనేను’ నేనేనీవు’—అని వానుదేవుని భజించినారు. త్యాగయ్యగారును నీవేనేనని పాడినారు. జయదేవమహాకవి—‘మధుఁరిపురహమితి భావనశీలా!’—అని రాధికాదేవిని వర్ణించినారు. ఇట్టివియు నింకను సనేకప్రకారములు భజనవిధులు రామదాసస్వామిజీవితమునఁ బొలకాడెడిని.

ఏమంత్రమేనియు సప్రయత్నముగా వాకునకుఁ దగులుచో నది సిద్ధించినట్లే గుఱుతని పెద్దల వ్యవహారము. ఆవిధముగా గోపన్నగారికి శ్రీరామతారకము అది నే బిహ్వలో స్థిరమై పోయినదంట! చెప్పికొన్నాఁడు. హరిభక్తులకు, తేలుకు మందు, పాముకు మందు, స్నానీయము వేలు పానీయము వేలు; అప్పిచ్చెడివాఁడొకఁడు; ఆపరించెడి ప్రభువొకఁడు, ఇన్ని యుండవు.

సీ. బలురోగములకు నీరపాదతీర్థమెకాని
 వలపుమందులు నేనుగవలవ నయ్య!
 చలిఁదిసోఁకిన నీకునీవఁజేసెదఁగాని
 వంచనార్థము శాస్త్రమెంచనయ్య!
 గ్రహభయమునకుఁ జరకముఁ దలంచెదఁగాని
 ఘోరరక్షలు గట్టఁగోర నయ్య!
 పాముకాటుకు నిన్నుభజనఁజేసెదఁగాని
 దానిమంత్రము నేనుగదలఁచనయ్య!
 దొరకితివి నాకు దండీరవైద్యుడవు నీవు
 వేయికష్టాలు వచ్చినరవెఱవ నయ్య—భూ॥

[శేషప్ర]

అట్లే గోపన్నకు కొడుకుచావునకు కోదండపాణివైద్యుఁడు. తేలుగుట్టిన నదే మందు. లక్షలు కోట్లు అప్పుగావలెనన్న శ్రీరామచంద్ర మహారాజుగారికొటారే! మరల తీర్పుటకును వాడే! తుదకు జవానుగిరికిని రామలక్ష్మణురే!

భక్తిభరితము లైనగోపన్నగారి కీర్తనలు శతకాదులు తెనుఁగువారిలో విశేషవ్యాప్తినిఁ గాంచినవే! సీతారాముల పెండ్లికిఁ దిరువూరికడకు నెదురై పేరటాండ్రను పెద్దబ్రాహ్మణులను పిలుచుకొని పోవుచుండెడివారు గోపన్నగా రనియు, నశ్వారూఢుఁడై గోపన్నగారు హరిముఖద్వారము సొచ్చిన యానవాల్లిప్పటికినిఁ గలవు మూలవిరాట్టులో ననియు, నేవ మాదిగాఁ జవులూర బరశ్శతకథాకథన దతులయినవారును రసభరితముగాఁ బాడుకొని, తత్కీర్తనాది తాత్పర్యము రసము చెడకుండ నాస్వాదించువారును నాంధ్రులలో వేసవేలు సహృ

దయులుండగా నేను మాటమాటకుఁ దాత్పర్యము చెప్పటచే విశేషరుచి సంపాదనముచేయఁజాల నని యిఁక నొండు రెండు మాటలలో విరమించెదను.

తారకము ఇటు నిష్కామకర్మఫలమైన చిత్తశుద్ధికిని అటు ప్రాణచింతనా ద్యుపాయసాధ్యమైన మనోనైశ్చల్యతల్లయములకును నుత్తమసాధనమయినందునను, గురులింగమూర్తి గారి మార్గము ప్రకారము కృతకృత్యతఁ జెందినవారిలో, శ్రీరామదాసమనీషియు నొక్కరని నిశ్చయముగాఁ దలఁచుచున్నాను.

రామదాసుగారికి ఈజన్మలో నే యిట్లువిశేషవిష్ణుభక్తి గలిగినదట! వీరితారకోపదేశ గురువుగారికిఁ గబీరుదాసుగారికి విష్ణుభక్తిలోఁ బలుజన్మము లేగినవట! అందుచే భగవత్ప్రసన్నతలో కబీరుగారికి ఆధిక్యమట! ఆకారణమునఁ దీవ్రము ముఠువైనరామదాసుగారు బాహ్యభక్తి విశేషముచేసినారుగా నగవడును. వీరితోవ చాలవఱకు నామసిద్ధాంత సంప్రదాయమునుగూడపోలుచున్నది—ఇతిశమ్.

{ త్రోధన; విజయదశమి } పంచాగ్నుల దక్షిణామూర్తి శాస్త్రి.
చెన్నపురి.

కథానాయకుని చరిత్రాధిక ప్రశంస.

మన యీరామదాసచరిత్ర కథానాయకుని నిజమగు పేరు కంచెర్లగోపన్నగారు. కాని జనసామాన్య మునకీపేరు అంత గాఁ దెలియదు. భద్రాద్రిరామదాసని గాని, బండిఖానా రామదాసనిగాని చెప్పిననే, వారికి త్వరగా నితఁడు గోద రింపగలఁడు. 'మణినావలయం—వలయేన మణిః' అన్నవిధ ముగా భద్రాద్రి రామదాసుచేతను, రామదాసు భద్రాద్రి చేతను అసదృశ మగుస్రభ్యాతిని గడించెను. అందునను ఆంధ్ర దేశమును ఆంధ్రజాతియు నున్నంతవఱకును ఈదివ్యమూర్తుల కీర్తిమూర్తి పరిపూర్ణస్రకాశముతో వెలుంగునంతటి స్రభ్యా తిని వీరు సంపాదించినారు. గోప్పగారి యింటిపేరు కంచెర్ల వారు. తల్లిపేరు కామమ్మ. తండ్రిపేరు లింగనమంత్రి. కాపుర స్థలము నెలకొండపల్లెయట ! (ఇయ్యది నిజామురాష్ట్రములో ఇప్పటికి నున్నదందురు) ఈ పై వివరములు ఈరామదాసుచరి త్రమునందు 25-వ పేజీలో—ఇట్లు వివరింపఁబడినవి. చూడుడు

తొహరా.

శ్రీమించిన నెలకొండపల్లెలోశిష్టజనులు పొగడగను కామాంబకు గోపన్నజనించెనుగమలాక్షుని వరమునను ఆత్రేయసగోత్రంబునఁ గంచర్లాంధ్యర్యుల వంశమునన్ పుత్రుడగుచు లింగనమంత్రికిఁ దాఁబుట్టెను గోపనయనఁగన్

ఈవిషయమును, తన ఇతరములగు కులగోత్రాది విషయములను ఈకవి తానురచించిన దాశరథీశతకమునందుఁ జేల్లెఱించియే యున్నాడు. ఆపద్య మియ్యది—

ఉ. అల్లన లింగమంత్రసుతుఁడత్రిజగోత్రజుఁ డాదిశాఖ కఁ
చెల్ల కులోద్భవుండనఁ బ్రసీద్ధుఁడనై భవదంకితంబుగా
నెల్లకపుల్ నుతింప రచియించితి గోపకవీందుఁడన్ జగ
ద్వల్లభ నీకుదాసుఁడను శ దాశరథీ కరుణాపయోనిధీ !

[దాశ. శ. 103]

ఈపైపద్యమునుబట్టి యీతఁడు కంచెల్లలను నింటిపేరు గలవాఁ డనియును, ఆత్మేయగోత్రము వాఁడనియును, ఆదిశాఖ వాఁడనియును తాత్పర్యమేర్పడుచున్నది. మఱియు నిట్లులనే దాశరథీశతకమునందలి మఱియొక్క పద్యమునందును [పట్టితి భట్టరార్య—యనుదానిలో] తనయొక్కగురువుల పేరును గూడబేర్కొనుటచేత మనఃవియోక్త తలిదండ్రులు మున్నగువారి నన్వేషించుటలో కొంతతేలిక గల్గినది. కాని చరిత్రకారులకు మాత్రము ఇతని ఆదిశాఖావిషయమున చాల సందేహములు జనించినవి. కొందఱు ఆదిశాఖవాఁడనఁగా ఆదివేదమగు ఋగ్వేదమునకుఁ జెందినవాఁడనియును మఱి కొందరు శుక్లయజుర్వేదశాఖీయులగు వృధమశాఖవాఁ డనియును, భిన్నముగా వ్యవహరించుచున్నారు. కాని జనశ్రుతిలోఁ గంచెల్లవారు వృధమశాఖీయు లనియే విసేబడును. అక్షైన్ చోగోపన నియోగియని చెప్పిడి (రామదాసు చరిత్రమునందలి) 'భూసురపరుఁడు నియోగియు' అనుకొందపద్యము సంగతమెట్లనియందురు. కాని ఇది అంత క్లిష్టతరమైన యంశము కాదు. నియోగిపదము—

రాజకీయాద్యోగనియమితః డన్న యర్థమునఁ బర్యవసన్న మగుటచేత నితని యాదికాభిత్వమున కెట్టి ఆటంకమును కలు గదు. నైఁగా కేవలాంధ్రదేశమునందలి వాడులకును నైజాము రాష్ట్రపు వాడుకలకును చాల భేదము కలదు. కావునను, ప్రస్తు తము నియోగుల మని చెప్పకొను నాంధ్రబ్రాహ్మణులలో- వైదికులు శైవులు వైష్ణవమతానుయాయులు స్థూర్లు (స్థూర్ల సంస్కరదాయము వారు) గోలకొండవ్యాపారులు మున్నగు పెక్కురు అవాంతరతేగలవా రుండి ప్రత్యేకత ఏర్పడకుండుట చేతను, ఇది అంతగ క్లిష్టమగు సంశయముకా దనియును, అతని ఆదికాభిత్వమున కడ్డులేదనియును తలంతుము.

రామదాసు చరిత్రమును బట్టియును, జనశ్రుతిని బట్టి యును గూడ, ఈగోపన్నను అక్కన్నమాదన్నల మేనల్లుఁ డని మన మెఱుంగుచున్నాము. చెన్నపురి ఓరియంటలు లైబ్రరీ లోని [లోకలురీకార్డుస్] స్థానికచరిత్రసంగ్రహమునం దొక చోట నీఅక్కన్నమాదన్నలను గుఱించి ప్రస్తావించుచు, అక్కన్నమాదన్నలయింటిపేరు పింగళివారనియు, వారివంశ్యు లగు పింగళివారును సిద్ధలూరివారును నిప్పటికిఁ గలరనియు వ్రాయబడియున్నది. ఇందుల కుపబలముగా గూడ ఏనుఁగు లక్ష్మణకవివ్రాసిన తుల్యమాహాత్మ్యమునందు 'పింగళిమాదన్న భానుజీవలస సమ్మానమొందె'—అని వత్సవాయు రాయ జగపతి రాజును ప్రశంసించు సందర్భమునందు పింగళిమా దన్నయని ఇంటిపేరుతోఁగూడఁ జేర్కొనుట కన్పించుచు న్నది. కావున అక్కన్నమాదన్నల ఇంటిపేరు పింగళివా రనుటకు సందియము లేదు.

అక్కన్నమాదన్నలు క్రీస్తుశకము 1658 మొదలు 1687 వఱకును గోలకొండలో రాజ్యపాలనమొనర్చిన అబూ హసన్ కుతుబుశాహాయాద్ద దివానులుగా నుండిరి. ఈ అబూహసన్ కుతుబుశాహాకే తానీషాయన్నది మారుపేరు. ఇప్పుడు మనకీ రామదాసుచరిత్రమునఁ దానీషాయన్న పేరు తప్ప మఱియితరము గాన్పించదు: కాని 'లక్ష్మణకవి' మున్నగుప్రాచీనుల పద్యములబట్టియును, చరిత్రజ్ఞులవ్యాఖ్యలను బట్టియును, తానీషాయన్నది మారుపేరనియును, నతని అసలుపేరు అబూహసన్ కుతుబుశాహా అనిగాని, అబ్దుల్ హసన్ సుల్తాను అనిగాని, అయియుండుననుట నిక్కము. కనుక నీతానీషా 17-వ శతాబ్ది ఆరంభమునం దుండుటనుబట్టి ఆతనిమంత్రిపుంగవులగు అక్కన్నమాదన్నలుకూడ 16-వ శతాబ్దిచివఱకు 17-వ శతాబ్దినాదినియున్నవారు. కాఁగా మనగోపన్న గారునువారికి మేనల్లుడగుటచేతఁ బదునేడవశతాబ్దివాఁడని తేలుచున్నది.

సుప్రసిద్ధులగుమహాపురుషులను గుఱించి జనులు అనేకములగు చిత్రవిచిత్రకథలను చెప్పుచుండుట వాడుకయైనది. దీనివలన నిజమగుచరిత్రాంశము తేలుటలేకున్నను ప్రజలయొక్క అకృత్యమమగు భక్తిభావనాభినివేశము మాత్రము బోధపడుచు నుండును. ప్రస్తుతము విచారించినచో మన అక్కన్నమాదన్నలనుగుఱించి కూడ అట్టికథలు కొన్ని జనులలో ప్రాకికొని స్థిరస్మృతిప్రథమ గడించినవి—అం దీక్రిందికథ యొకటి:—

1. నీ—మల్లనబ్దుల్లాసన్ ఖోదీశ్వరునిచేత

మాటిమాటికి బహుమానమందె. (తుల్యమహాశ్మయము)

“అక్కన్న యన్నయనియు మాదన్నతమ్ముడనియు సామాన్యముగా జనులనుకొనుచున్నారు. కాని యక్కన్న నిజమైనయన్న కాడని యొక యైతిహ్యము కలదు. అక్కన్న యొక బీదవాడగు బ్రాహ్మణుడట! మాదన్న మంత్రిత్యము చేయుచుండగా అక్కన్న అతని ఇంటికివచ్చి ప్రవేశించెనట! తన భార్య బంధువుడని తలచి మాదన్నయును, భర్తబంధువుడని తలచి యాతని భార్యయు అక్కన్నను మిక్కిలి మర్యాదచేయుచుండిరి. అక్కన్న వయస్సున బెద్దవాడగుటచే మాదన్న యతనిని అన్నగా రని పిలుచుచుండిరి. లోకులును అట్లే తలచుచుండిరి. ఇట్లు కొన్ని దినములు గడచిన తరువాత, ఒకనాడు మాదన్న భార్యతో అక్కన్నను గురించి ముచ్చటింపగా నాతడామెకు బంధువుడు కాడని తెలిపెను. అందుపై నతడక్కన్నతో మనకుగల బంధుత్వము తెలుపుమనగా—‘నాయనా! ఏనుము. నేను పెద్దమ్మ కుమారుడను. నీవు చిన్నమ్మ కొమారుడవు; ఇట్లు మనమక్కచెల్లెండ్ర బిడ్డలముగాన నన్నదమ్మలము సుమా! ఈరహస్యము మనన్సులో నుంచుకొనుము. మన మెప్పటియట్ల యన్నదమ్మలవలె బ్రవర్తించెదము’ అని యనెనట. అక్కన్న బుద్ధిచాతుర్యమునకు మెచ్చి మాదన్న యతనిని అటుతరువాత నిజముగ అన్నగానే చూచుచుండెను ”

అసలు అక్కన్నమాదన్నలను వ్యక్తులే లేరని కొందఱు మతము. కాని ఇది అవిచారితోక్తి. అట్టివారు మనయిప్పటి ఆంగ్లప్రభుత్వమువారు సేకరించిన అక్కన్న మాదన్నల పరిపాలనమును గుఱించిన యుత్తరముల రికార్డులను చూచినచో

సత్యబద్ధులు కాగల్గుదురు. ఈరికార్థులన్నియును, లెటర్సులు టోర్టునెంటుజార్జి యన్న పేరుగల గ్రంథములో దొరతనము వారు నేకరించియున్నారట ! ఆరికార్థులలో—తానీమా 1682 సంవత్సరములో అదివఱకు తనకు నేనానిగా నున్న మహమ్మదు ఇబ్రాహీం అన్నవానిని తొలగించి—అతని శాహలష్కర్ అధికారమును అక్కన్నకిచ్చినట్లు గలదు. ఇదియునుగాక శివదిగ్విజయమన్న గ్రంథమునందు ‘గోల్కొండ రాష్ట్రమును ఔరంగజేబునోటిలోఁ బడకుండ, అక్కన్న శివాజీకినిఁ దానీమాకును సంధికిలిపి కాపాడెనని యున్నది. మఱియును బైనిచెప్పిన రికార్డులందే అక్కన్న మాదన్న గార్లకును కంపెనీవారికిని వ్యవహారసంబంధమున గలిగిన అనేక విషయములు కూర్చబడియున్నవి. ఇవి చాలవఱకు ఆకాలమున గోల్కొండలో కంపెనీవారికిఁ బ్రతినిధిగా నున్న వీరరాఘవుడను గుమాస్తా వ్రాసినయుత్తరములు. ఆయనయుత్తరములలోని సంగ్రహవిషయము లిచ్చటఁ జదువరులకొఱకు వ్రాయఁబడుచున్నవి—* “ఇట్లు గోల్కొండలో సర్వాధికారముతో ప్రభుత్వముచేయుచున్న యీమంత్రివ్రంగవుల యనుగ్రహము బడవలయు నని మన దేశమువారు గాక ఫ్రెంచివారు ఇంగ్లీషువారు గూడ విశ్వప్రయత్నములు చేయుచుండిరి. అప్పుడు ఈప్టు ఇండియా కంపెనీవారు చిన్నవర్తకులు. చెన్నపట్టణము ఒక చిన్న గ్రామము. ప్రస్తుతము జార్జిటౌన్ అనబడు స్థానము మాత్రము

* ఈయంశములు కీ. శే. లక్ష్మణరావుపంతులుగారి విజ్ఞానసర్వస్వము నుండి గ్రహీతము.

కంపెనీవారి స్వాధీనములో నుండెను. మచిలీపట్టణములో వీరికి నొక గిడ్డంగి యుండెను. ఈస్థలము లన్నియు గోల కొండవారి రాజ్యములోనివి. కావున నీభూములకై కంపెనీ వారు గోలకొండ నవాబునకు శిస్తు చెల్లించుచుండిరి. ఇంతియ కాక గోలకొండ రాజ్యములో నిరాటంకముగా వర్తకముచేసి కొనుటకు నవాబునాజ్ఞ కావలసియుండెను. కంపెనీవారికి నొరంగజేబుతో వైరముండెనుకావున గోలకొండలో సర్వాధి కారులైన అక్కన్నమాదన్నల యనుగ్రహము సంపాదించు టకు చెన్నపట్టణములోని ఇంగ్లీషువారు విశ్వప్రయత్నములు చేయుచుండిరి. 1678లో తానీషాయు మాదన్న గారును మచిలీ పట్టణమునకు బోగా నచ్చటి ఇంగ్లీషువారు వారిని మిగుల గౌరవించి వారియనుగ్రహమును పడయుటకై వారికి ననేక బహుమతు లొసంగిరి. 1679-వ సంవత్సరపు ఫిబ్రవరి నెలలో చెన్నపట్టణపు ఇంగ్లీషువారు తమకు స్యాంఘోం (మైలాపూరు) ఎగ్జిక్యూరు అను స్థలములు కౌలున కీర్పించునట్లు కోరిరి. 1680లో పోడేలలింగప్ప యనువాడు చెన్నపట్టణమునకు సరకులురా కుండ నడ్డగించినందున వాడెట్లు చేయకుండ మాన్పవలసినద నియుఁ దమవర్తకమునకు భంగములేకుండ చేయవలసినదనియు కంపెనీవారు అక్కన్న మాదన్న పంతులవారిని గోరిరి. అంత వారు దయామయులై కంపెనీవారిని బాధపెట్టవలదని లింగప్పకు వ్రాసి యాతనినే తమప్రతినిధిగా నేర్పఱచి, అన్నివిషయములను గురించియు ఇంగ్లీషువారితో నుత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుపుచుండుమని యాజ్ఞాపించిరి. ఈలింగప్పనే 1682లో మాదన్న గారు కృష్ణానదికి దక్షిణమునందున్న గోలకొండ

రాజ్యమున కంతకును నుజేదారుగా నియమించిరి. కావున నీలింగప్ప యప్పటి గొప్ప సరదారులలో నొక్కఁడని చెప్పవలయును. 1682 సం॥ జూలై నెలలో మద్రాసు గవర్నరునకు పోడేలింగప్పయొక్క యుత్తరము వ్రాసెను. అందు సంవత్సరపు పన్ను 2000 వరహా లీయవలసినదనియు, అక్కన్నగారి యోడలవిషయమై కొంత సాహాయ్యము చేయవలసిన దనియును వ్రాసెను. అందువలన అక్కన్నగారికి నోడ లుండెననియును, నాతఁడు సముద్రవర్తకము చేయుచుండె ననియును మన మూహింపవచ్చును. అదివఱకు కంపెనీవారికి నీయఁబడిన ఫర్మానాప్రకారము విశాఖపట్టణము మొదలయిన స్థలములలో కంపెనీవారికి వర్తకవిషయమైన వీళ్లు కలుగజేయుమని కంపెనీవా రక్కన్నమాదన్నగార్లను 1682 సెప్టెంబరులోఁ గోరిరి. వారికనేక బహుమతులను బంపిరి. అక్కన్నగారికిని దుబాప్ వెంకటాద్రికిని 25వ సెప్టెంబరు దినమున బహుమతుల నంపిరి. అసంవత్సరపు అక్టోబరు నెలలోనే అక్కన్నగారు మచిలీ బందరు మొదలయిన స్థలములకు బోగా నచ్చటి కంపెనీవా రాతనిని మిగుల గౌరవించిరి. పోడేలింగప్ప కంపెనీవారిపై చాడీలు చెప్పినందున అక్కన్నగారికివారిపైకోపము వచ్చెను. 1682 నవంబరులో మాదన్నగారి కుమారుడు మల్లప్పకు వివాహమయ్యెను. ఆప్పుడు మాదన్నగారికి వీసెడు బంగారపుగొలుసులు కావలసి వచ్చెను. అందుకు వెల ఇచ్చెదనని ఆతడు తెలిపినను వలదనిచెప్పి చెన్నపట్టణపు ఇంగ్లీషువారా బంగారపుగొలుసులు కానుకగా బంపిరి. 1682వ సంవత్సరమునందు 1-వ జనవరిదినమున సంవత్సరాది కానుక

కంపెనీవారు 400 వరహాలు మాదన్నగారికి బంపిరి. వారి యనుగ్రహము వడయుట కివి కంపబడెనని వ్యాయబడియున్నది. ఇంగ్లీషువారిని ననుగ్రహించుటకును పరదేశమునుండి వచ్చిన యితరాగంతుకులను గోలకొండ రాజ్యములోనుండి వెడలగొట్టుటకును అక్కన్నగారికి నెన్నియోపుట్ల రాగియు ధనమును ఇచ్చెదమని చెన్నపురిలోని ఇంగ్లీషు వారు 1683లో 14-వ ఆగస్టు దినమున దెలియజేసిరి. ఇట్లొక్కటా? రెండా? మాదన్నగారి కుమారుని యుపసయనమునకుఁ బెండ్లికి, మాదన్నగారి పేష్కారునకు ఆయనబిడ్డకు పిసతండికి బహుమతులు పంపి వారియనుగ్రహమును సంపాదించుటకై ఈప్రింటియా కంపెనీవారు ప్రయత్నించుచుండిరి.” ‘ఓటాపి సుమనస్సంగా దారోహతి సతాం శిరసి’—అచ్చన్యాయము ననుసరించి మహాధర్మాత్ములును అనేకాన్నదాన సత్కాదులకు ప్రతిష్ఠాతలును ప్రభుభక్తిధురంధరులును ఆస్తిశిరోమణులును సగు (అక్కన్నమాదన్నలు) తనమేనమామలయొక్క నిరంతర సంసర్గమువలన మనరామదాసునకుఁగూడ బాల్యమునుండియే - ఆర్యవర్తనము - దైవభక్తి - ఆస్తికత్వము బ్రాహ్మణసమారాధనము-మొదలగు సుగుణపుంజ ములవడినది. అందునకుఁ గబీరుదాసంతటి వాని యుద్బోధనముచే శ్రీరామభక్తి శాఖోపశాఖలతో ప్రజ్వరిల్లినది.దానితో తాను ధన్యుడగుటయేగాక మనయాంధ్రదేశమును మనలనుగూడఁ ధన్యులంజేసి నాడు. భక్తిచే పొందరాని వస్తు వున్నదా?

భారతవర్షమునందలి తక్కిన యన్ని దేశములతోఁబాటు ఆంధ్రదేశముకూడ భక్తిశిఖామణుల యుత్పత్తికి అపారమగు

నాకరము. ఈయాకరమునందు (గనియందు) ఎన్నెన్నియో యుజ్జ్వలములగు మణులు ఉదయించియున్నవనుట నిక్కము. కాని తక్కుంగల భక్తరత్నములకేరికిని రామదాస రత్నము నకు వచ్చినంతటి పేరుప్రఖ్యాతులు రాలేదు. కారణమేమందురా?— ఈరత్నమునకు సాక్షాచ్ఛిరామచంద్రుడే స్వయముగా శాణమై ఒరపిడి నిచ్చి తీర్చి దిద్దుట గలిగినది. ఆమహానుభావుడెన్నెన్ని విధముల సానబట్టినను సగులక నొగులక యన్ని పరీక్షలకును తాళగల్గినది ఈయుత్తమరత్నము. కనుకనే చంద్రతారము దివ్యప్రకాశమును పొంది విలసిల్లుచున్నది.

ఆంధ్రదేశమునందలి పల్లెపల్లెయందును అక్షరాస్యులు అనక్షరాస్యులను భేదములేకుండ రామదాసుకీర్తనలు వ్యాపించియున్నవి. ఆకీర్తనలన్న తాళపత్రములలో వ్యాసి పెట్టికొని మొన్నమొన్నటివఱకును మనవారు దేవార్చన గృహపీఠములందు భద్రమునేయుచు జాగ్రత్తగా కాపాడుచు వచ్చినారు. పూర్వము రామదాసు కీర్తనముక్కిటియైనను రానిఆంధ్రుడు కన్పించెడివాడనుకాదు. కాని నేడూ ఆంధ్రదేశము నాంధ్రుడును మారిపోయినాడు. జాతీయాచార వ్యవహారముల కతడిప్పడు సంపూర్ణముగా విముఖుడైనాడు. అతనిని రామదాసు భక్తికీర్తనలు గానమునేయుటయనగా, గావలయునంత అభిమానము లజ్జ ఆవరించినవి. కనుక నతడు పూర్తిగా వదలివైచినాడు. ఒక్క రామదాసుకీర్తనలన్న మాటయేమి? ప్రాణమునకంటె మిన్నగా గాపాడుకొనుచు వచ్చిన సనాతనములయిన వేదాదులకే దిక్కు కనబడుట లేదుగదా!

చ రి త్ర వి మ ర్శ న ము.

ఈకారణముననిపుడాంధ్ర దేశమునందు పాత గేయములకు అనువూర్తిగ రాగము తాళము లయ మున్న గానములయూ పు నెఱుంగఁజెప్పగల గాయకులు అరుదగుచున్నారు. పాత గేయముల కీర్తనలందు ముదితగ్రంథములం దుల్లేఖింపబడిన రాగతాళములరీతికిని, అచ్చటచ్చట మిగిలియున్న సంప్రదాయాగతధోరణికిని భేదము అనంతముగా నున్నది. దానిని సరిజేసికొనుటకు మముబోటివారికిచాలగష్టముగా నున్నది. ఇయ్యది ఇంతట నైనను విజ్ఞులు గమనించి చేయవలసిన దిద్దుబాటుని మనవి.

స్వస్తుతము రామదాసుచరిత్ర మని వాడుకలో నున్న గ్రంథములు తాళపత్రములలో రెండువిధములుగా గన్పడుచున్నవి. ఈ రెండునుగాక ముదితమైనది మఱొక్కవిధముది. మొట్టమొదటివానికి ప్రాఘ్నికముగా రామదాసుకీర్తనము అని యే పే రుండును. అందులో రామదాసుస్వామి కీర్తించిన కీర్తనములన్నియును [ప్రాఘ్నికముగా కథానుసారముగా గాకున్నను మొత్తమున నన్నియు] వ్రాయబడి యుండును. ఈప్రతులే దేశమున విశేషభాగ మున్నవి. ఇతను రెండివవిధముది సంధాన గ్రంథము. అనఁగా రామదాసుబందిఖానాకథను గేయచరిత్రముగా గూర్చునప్పుడు సందర్భానుసారముగా రామదాసుగారి కీర్తనలను జతపఱచుచు, గథసాగుటకై నడుమనడుమ తొహరాలు భక్తిరసము నుద్బోధింపఁగల కొన్ని ప్రాచీనతక రాజములలోని పద్యరత్నములును అచ్చటచ్చటఁ జేర్చి—చేర్చుటకుగాని కూర్చుటకుగాని వీలుగానట్టితక్కినకీర్తనములను వదలివేయుచు, హరికథాఘక్కిని కూర్వఁబడినట్టిగ్రంథమనిభావము. దీనిని రచించినకవి వరదరామదాసను మహానుభావుఁడు. ఈయన రామ

దానుగారి తరువాత భద్రాద్రిశ్వరునికి అన్ని విధముల సతని యట్లు కైంకర్యములను జరిగించినవాఁడు, మహాదారుఁడు; భక్తుఁడు; కంచి యితనిజన్మస్థలము. కాని ఇతనిజీవితములో దాదాపుగ సంతయు భద్రాద్రిలోనే గడపినవాఁడు. కేవల మొక్కగడ పుటయేగాక తనకుగల ఆభరణాదికమగు సర్వస్వమును శ్రీభద్రా చలేశ్వరునికి అర్పణముజేసిన దాసరత్నము. ఈయన 1574-వ (శాలివాహన) సంవత్సరమునందు కంచినుండి భద్రాద్రికిఁ జేరినట్లును, అప్పటికి, తానీమావారు శ్రీరామదాసునకు ఒసంగిన ఫర్దానాప్రకారము అతని తరువాతివాగు భద్రాచలకైంకర్యాదులను సరిగా జరుపక నిలిపివైచి యున్నందున, ఈయన ఆకార్యభారమును వహించి అప్పటి పరిపాలకుఁడగు సవాబు నాసరుద్దాలావారికిఁ దానును కొన్ని దివ్యమహిమలను జూపి వెనుక స్వామివారి కిచ్చిన శువులనన్నిటిని మఱల సాగించినారని యును, వినికీడిగలదు. ఇంతమాత్రమేగాక ఇటీవల కీ. శే. పండిత వంగూరి సుబ్బారావుగారు ప్రచురించిన శాసనప్రతినిబట్టికూడ నిది ధృవపడుచున్నది. * బలవత్తరములగు నితరకారణములు బయల్పడు సంతదనుక దీనిని మనము నిశ్చయింపక తప్పదు.

---

* కాని ఇటు ఒక విశ్రుతిపత్తుకలదు. ఆంగ్లేయు చరిత్రకారులలోను, తురుష్కచరిత్రకారులలోను, రామదాసు బండిభానాలోనుండి ప్రేకముచెల్లించనందున విడుదలగాక అందే మృత్యుచెందెనని కొందఱు వ్రాసినయును; కారణాంతరమున హైదరాబాదున కేగినప్పుడు తామా వ్రాతలను చదివించి వింటిమనియును ఉ. వే. క్రివిద్యారణ్య పంచానన విక్రీరాల రామచంద్రా చార్యులవారు సెలవిచ్చుచున్నారు. అట్లయిన భద్రాద్రిచలాధీశున

ప్రసక్తాను ప్రసక్తముగఁ జాలదూరమునకుఁబోయితిను.
ఇఁకను బ్రస్తుతమునకు వత్తము. వరదరామదాను రచించిన
రామదాను చరిత్రము ననుసరించియే మన యిప్పటిరామదా
ను చరిత్రము సంగ్రహరీతిని సంకలనము చేయబడినది.. దీనిని
సంకలనముచేసినవారు సింగరీదానాట! ఈసింగరీదాను ఎవ్వరో
తెలియదుగాని వ్యాతప్రతులలో హరిభజనసింగరీదానని యు
న్నది. ఈవిషయ మితనిగ్రంథమునందే కలదు. చూడుడు.

రామదానుకథ వరదరామదాన్

రచియించెను సూచనగా

ప్రేమతోడ సింగరీదానీకథ

ప్రకటనపరిచెను బాగా

కనుక సింగరీదాను వరదరామదానుగారి పెద్దదగు
రామదానుచరిత్రను చూచియే తామీకథను వ్యాసియుండె
ననుట నిష్కము. కాని ఇందులో 'రచియించెను సూచనగా'
అనునీ పదమునుబట్టి వరదరామదాను గ్రంథమే చిన్నది
యనియును; ఈ సింగరీదాను గ్రంథమే విపులమైనదనియును
శంకంపరాదు. ఏమనఁగా నుభయుల గ్రంథములనుండి సమాన
మైన కథాంశములు గలయే ఒక్కఁడుఁటయును మనము చూచి
నను ఈవిషయమునందలి నిజస్థితి మనకు దెలియుటయేగాక,
సింగరీదానుగారి రచనమునందలి నేర్పుకూడ బోధపడగల్గును.

కీనైజాచూవారిప్పటికీట్టి కైంకర్యాదుల చెల్లించు నవిసరమెట్లుకాక గెనను శంక
గల్గినది. దానినపనయించుటకే కాబోలు—అది తానీషాగారి కుమార్తె రామ
దాసునువలచి ఆమెప్రతిమనుచేసి విడిపించెననియును కొందఱును వ్రాసిరెంట!
ఇందలి సత్యమును చరిత్రజ్ఞులు విమర్శింపఁదగును.

చూడుడు—ఈక్రిందివి వరదరామదాసు చరిత్రలోని గ్రంథ భాగములు.

తొహరా.

సవాబు తానిషా తక్తు జేరియానగరమేలుచుండ
మక్కువగు దివాను లాతనికీమాన్యులు బహు సజ్జనులు,
అక్కన మాదన్నయు సనియిద్దరునన్న దమ్ములతి ప్రియులు.

క. అనఘుల గార్యవిధిజ్ఞుల

ననురక్తుల బిత్తపితామగ్ హక్కమమున వ

చ్చిన విపుల మంతులగా

నొసరించెను గార్యసంప్రయోగముకొటకున్.

తొహరా.

ఈతుక్డీలో జేరిన గ్యామము నేలకొండ పలియందూ
ఖ్యాతిగ లింగనమంత్ర వసించెను గాపురముగ నందూ
లింగనమంత్ర వివాహంబయ్యెను మంగళవతి కామాంబన్

*

*

*

*

తొహరా.

చనిచూచిరి గోల్కొండ లష్కరున

చయ్యన మంతుల గృహము

కనుగాని యిట్లని పల్కెను గోపన

కావలివారలతోడ

గీ. నేలకొండపల్లె ర నివసించియుందుట:

కరుణగలుగు తల్లి ర కామమాంబ

అమరదండ్రీ లింగనార్యుఁ డటందురు
నాదుపేరు గోపనయని యందురు.

క. మామలు మంతులు నాకును
నే మచ్చికఁ జూడ గోరి ర యిటవచ్చితి మా
మామల కెఱిగింపుం డని
వేమరు వేడెద నటంచు ర వేస వచ్చి తమన్.

తొహరా.

తెప్పనలేచియు నెదురుగజని తమయప్ప సుతునితోడ
అప్ప డపరిమిత సంతోషంబునఁ ర గప్పిన మోహముతోడ.
వందనములు చేసిన తమయల్లు నరవార్యమైన కృపతోడ
నుందరాంగ రమ్మని యక్కున నరుదందఁ జేర్చి వగతోడ.

ఇక నీవిషయము నిట్లుంచి యించుక నింగరిదాను
వ్యాసిన కథాభాగమును జిత్తగింపుడు.

తొహరా.

శ్రీమించిన నెలకొండపల్లెలో ర శిష్టజనులు పొగడగను
కామాంబకు గోపన్న జనించెను ర కమలాక్షుని వరమునను
ఆత్రేయసగోత్రంబున గంచెర్లరాంధ్రార్యుల వంశమునన్
పుత్తుడగుచు లింగనమంత్రికిదాశబుట్టెను గోపన్న యనన్.

హైదరబాదున మేనమామలు ర అక్కన మాదనగారు
సావృతి తానీషాకు మంత్రులై ర సౌఖ్యముతో నున్నారు.

దీనివలన నిజస్థితి చదువరుల చిత్తమునకు వచ్చియుండును. అయినచో సింగరిదాసు గ్రంథమున సంగ్రహము మాత్రమేనా? మఱేమియు విశేషములు అందులేవా? యనవచ్చును. లేకపోలేదు. అతఁడు పురవర్ణనము మున్నగు స్థలములందు (రగడలు మున్నగు వర్ణనలతో) ప్రబంధశయ్యనుకొంత వఱకును, హరికథాఘోషిని కొంతవఱకునుఁ బెంపుచేసియే యున్నాఁడు. నిజమే: కాని అసలు చరిత్రవిషయమున నాయనచేసిన మార్పుగాని అభివృద్ధిగాని లేదనుటయే మేము చెప్పచున్నది.

సింగరిదాసు ఈచరిత్ర నిర్మాణమున నవలంబించిన కొన్ని రీతులు.

సింగరిదాసు హరిభజనపరాయణుఁడు. ఈయన ఈ చరిత్రమును సాధారణముగా హరికథాఘోషి నే అనుసరించి రచించెను. ఆంధ్రదేశమునందు 15-వ శతాబ్ది చివఱనుండి యును ఆరంభమై 16-వ శతాబ్ది పూర్ణమగు లోపల హరికథాఘోషిక చక్కగా వ్యాప్తి నొందినది. అంతకుమునుపు సాధారణముగా పామరజనులు యక్షగానములవంటి గేయనాటకములను మాత్రమే ఆడుకొనుచునుఁ బాడుకొనుచు నుండెడివారు. కాని రాసురాసు అందును పాత్రము లధికమై ప్రదర్శనముల నిచ్చు

సందర్భమున గొంతక్లిప్తత కలుగుటవలన, వానిప్రచారము కొంచెము తగ్గజొచ్చినది. దీనికిఁ దోడుగా మన ఆంధ్రదేశము నకు మహారాష్ట్రప్రభుత్వపు రాకతోఁబాటు వారియభిరుచులు గూడఁ బ్రాకసాగినవి. మహారాష్ట్రులలో నామసిద్ధాంతాను యాయులు మెండు. మహాంధ్రమునఁగూడ రామదాసు చరిత్రమునందు ఈసిద్ధాంతమున కనుగుణముగానే ఇతివృత్తపు కూర్పు గలదు. అయినను పేరు ఆంధ్రులయభిరుచిని మరువ లేదు. ఆంధ్రజాతికి సహజములై ఆకాలమున వాడుకలో నున్న ఉత్తమోత్తమము లగు నన్నిరకముల గేయములకను తమ సరికిత గ్రంథమునందు తావు నొసంగియున్నారు. అందునను వరదరామదాసుకంటెను సింగరిచాసు ఈవిషయమున నెక్కుఁ డు పరిశ్రమమును చేసియున్నాఁడు.

యక్షగానములందు ఏలలు అర్థచంద్రికలు చంద్రికలు దరువులు (ఇవి కీర్తనలలో నొకభేదము; కాని రామదాసు కీర్తనలే దరువు లయి పోవుచున్నవి.) చూర్ణికలు సంధిగతము లగు పద్యములు ద్విపదలు తరువోజులు షట్పదులు గీతములు మంగళహారతులు జోలపాటలు హెచ్చరికలు జంపెలు కురు జంపెలు (జంపెనుండి కొలది మార్పులతోఁ జేసిన మార్పులు గల గేయములు) మొదలగు ననేకములగు గేయచ్ఛందములు కూర్పఁబడియున్నవి. ఇవియన్నియును ఆంధ్రజనసామాన్యము ఎన్నోతరములనుండి ఈనోటనానోట సలవరచుకొని పాడు కొని ఆనందించునట్టి గేయములు. శైవుల మతవిప్రంభణ సమయమున వీనికన్నిటికి పూర్ణమగు ప్రచారముండుటయేగాక ఇందు కొన్నికొన్ని గేయఛందములలోనే గ్రంథమంతయును

వ్రాయుటకూడ నుండెడిది. ద్విపదలు రగడలు పృత్యేకముగా నిట్టి యువయోగములకు తరుచుగ వారు వాడిరి. ఇందులకు ఉదాహరణముగా నిప్పటికి మనము ద్విపద కావ్యములను [అనేకముగ నీవాఙ్మయ మభివృద్ధి నెందినది) గంగోత్పత్తి రగడ ఇత్యాదిస్తుతిపరము లగు చిన్న చిన్న కృతులను కాంచగలుగుము. హాసకథాగ్రంథకర్తలు జనసామాన్యమునకు గల యీ యభిరుచులను గుర్తించి, ఇందులో కొన్నికొన్ని ఘండములను వదలి, కొన్నింటిని మాత్రమే తీసికొని, సందర్భానుసారముగా గూర్చుచు వచ్చిరి. మన యీరామదాసుచరిత్రమునందు గూడ నట్లే కొన్ని ఘండస్థులు మాత్రమే గ్రహింపబడినవి. అవిజంపెలు ద్విపదలు మంగళవారతులు జోలసాటలు హెచ్చరికలు దండకములు మున్నగునవి యివి యెఱుంగునది. ఈఘండస్థులలోఁ గూడ చిత్రవిచిత్రములగు కవితాపరిణామములు ప్రదర్శించుచు వచ్చినాఁడు ఈకవి. ఒక్కయుదాహరణమును చిత్తగింపుడు- ఈరామదాసు చరిత్రలోనే కైంకర్యముచేసెను (పేజి) అను కీర్తనముఁ జూఁడుడు. అందులో పల్లవి చరణము మాత్రము దరువులో నుండును. తక్కిన చరణములు ముగియగనే ఒక్కమాటుగా ద్వుతగతితో పల్లవిలోనికి గేయము పర్వలిడుచుండును. కాని శ్రోతలు తనయవాప్తలో నుందురు. గనుక, ఈవిధేదమును వెనువెంటనే గుర్తింపజాలకుండురు. మఱియొకదానినిగూడఁ జిత్తగింపుడు. వందేరఘురామ శుభనామ (రక పేజి) అని యొకకీర్తనమున్నది. ఇందులో చూర్ణికలను చరణమునందు గూర్చి పల్లవిలోనికి వచ్చునప్పటికి మఱుల దరువులోఁ గలపి వైచుట చిత్రముగాఁ గాన్పించును.

ఈగ్రంథమునందునుఁ దక్కినహరికథాగ్రంథములందు
వలెనే కథాంశమును వివరింపవలసివచ్చినప్పుడు పాఠ్యముగా
ద్విపదలలోను, తొహరాలలోను, కొన్ని యెడల వచన
ములలోను, సంధిగతములగు విషయములు వర్ణింపబడుచునుం
డును. ద్విపదలును వచనములును మనమెఱింగినవే గనుక
వాటినిగుఱించి ఆటై వ్రాయునక్కఱలేదు. కాని తొహరాలను
గుఱించిమాత్రము ఒక్కవిషయమును చెప్పక తప్పదు. ఈ
తొహరాలు మనభాషకు అప్పటికిఁ గ్రొత్తవి. అనఁగా సామా
న్యదృష్టికి ఏవో విచిత్రవృత్తములుగాఁ గన్పట్టినవి. కాని ఇవి
క్రొత్తవెంత మాత్రమును కావు. రగడలమీద నేర్పరచిన పరి
ణామమేయగును. చూడుడు.

గోపన నప్పుడు బందిఖానకుఁగొనిపోవుటఁ జూచి
యాపట్టణమున నందఱు వగచిరియనుతాపముమదిఁదలఁచి
పోవుచుండఁ బ్రజలెల్లరు పురపురఁబొక్కుచు దమమదిగుంది
దేవుని రాముని దూరుచునుండిరిదీనతతో వగఁజెంది

ఈ తొహరా చరణములలో ఒక్కొక్కదానిలోను
యతివఱకుగల భాగములను ప్రత్యేకించినచో రగడలు అగును.
చూడుడు— వెనుకటి తొహరానే! రగడగా మాఱుచున్నది.

గోపన నప్పుడు బందిఖానకు
యాపట్టణమున నందఱు వగచిరి
పోవుచుండఁ బ్రజలెల్లరు పురపురఁ
దేవుని రాముని దూరుచు నుండిరి.

[ఇత్యాది]

కనుక తొహరా మనకుఁ గొత్తపృష్టికాదు. ఇన్ని గేయములలో చేసిన సంస్కరణము మాత్రమే. ఇట్లే ఈచరిత్రలో చాదాపు [50] ఏజడిరకముల దరువులు మనప్రాచీన గేయములగు ద్విపదలనుండియు రగడలనుండియును చూర్ణికలనుండియును గ్రహింపఁబడి విచిత్రసంస్కారములతోఁ గొత్తరూపునఁ జెలగుచు మనకానందమునుఁ గూర్చుచున్నవి. ఈవిషయము మఱొక్కమాటు విస్తారముగా చర్చించెదము. కావున నిట నింతతో విరమింతుము.

—* { రామదాసు చరిత్రమున నుద్ధరించఁబడిన
గ్రంథకర్తల కృతులను గూర్చి

సాధారణముగా హరిదాసులై హరికథలను చెప్పినప్పుడు గడుమనడుమఁ బ్రసక్తానుష్ఠాన క్తముగ నితరగ్రంథములలో నుండియును, ఇతర గ్రంథకర్తల కృతులలో నుండియును ఆయా గ్రంథభాగములను ఉద్ధరించి కీర్తనసేయుచు శ్రోతలను హరికథాశ్రవణతత్పరులను జేయుచుండుట సంప్రదాయము. ఈ సంప్రదాయ మిప్పుడు పట్టికతలను చెప్పటగాను ఖూతువురాణములను చెప్పటగాను, అపహాస్యపు ప్రసంగములు చేయుటగాను మారిపోయినప్పటికిని, మనప్రాచీనకాలమున మాత్రము సుప్రసిద్ధులై ఆయావిషయములందు నిష్ణాతులై, ప్రజలయును ప్రభువులయును గౌరవాదరములకుఁ బాత్రులైన కవులు గ్రంథ

కర్తలు మహాత్ములు హరిదాసులు విరాగులు మున్నగువారి నుభాషితములను శ్రోతలకు వినిపించి శ్రోతలకు భగవద్భక్తి కలుగునట్లులుగా అప్పటి హరిదాసులు చేయుచుండెడివారు. కనుకనే హరిదాసగత్నము అగు సింగరిదాసుగారు కూడ ఈ చరిత్రమునందు తనకు పూర్వులైన నారాయణతీర్థులు విట్టల దాసు ముకుందమాలగ్రంథకర్త యగుకులశేఖరాల్వారు మున్నగు హరిభక్తివరాయణులగు పెద్దల గ్రంథములనుండి గేయములనును, మానసబోధశతకము, జానకీవతిశతకము ఆర్త రక్షానుణిశతకము భావనారాయణశతకము దాశరథి శతకము మొదలగు పద్యగ్రంథములనుండియును, అనేక పద్యములను గేయములను ఇందు ఉద్ధరించి యున్నాడు. ఇట్లుద్ధరించుటం జేసి ఆయనకు అద్వైతవారి కృతులయెడఁ గలగౌరవమును, ఆకాలపు ప్రజల యభిమానాదర నిదర్శనములును వెల్లడి యగునే కాని వేఱొండుకాదు.

ఈవిధముగా మన యీ సింగరిదాసు ఉద్ధరించిన గేయ కవులలో, నారాయణతీర్థులు గొప్పపండితుఁడు. ఈయనజీవిత మును గుఱించిన విశేషములను నాల్గైదేండ్ల క్రిందట బ్రహ్మశ్రీ పంచాగ్నుల దక్షిణామూర్తి శాస్త్రులుగారు గ్రంథాలయ సర్వస్వములో తీర్థలవారి ప్రతికృతితోఁగూడ సేకరించి ప్రకటించినారు. ఇటీవల బ్రహ్మశ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రులు గారును దీనినే భారతిలో సవిశేషముగఁ బ్రకటించినారు.

ఈరామదాను చరిత్రమునందు సింగరిదాను ఉద్ధరించిన పద్యములకు మూలము లగుశతకములలో మానసబోధ శతకము ఇప్పుడును దొరకుచున్నది. జానకీపతిశతకము అసంపూర్ణముగాఁ దప్ప పూర్ణముగా లభించుటలేదు. ఆర్తరక్షామణి శతకముగూడ నట్టులనే ! దాశరథిశతకము ఈ గోపన్నగారు రచించినదే. భావనారాయణశతకము అసలే కన్పడుట లేదు. బహుశః ఇట్లు ముఖ్యములయి పోయినదేమో! ఈశతకములను గుఱించియును, ఇందలిగ్రంథభాగములు ఈ రామదానుచరిత్రమునందు ఏ యేవిధముగాఁ బొందునరుఁబడినదియును, మున్నగు నంశములను గుఱించియును చెప్పవలసినది చాల గలదు. గ్రంథవిస్తర భీతిచేతను, ఈవిషయమును మఱొకమారు చర్చింపదలఁచియు నుండుటచేతను ప్రస్తుతము ఈ విషయము నింతతో ముగించెదము.

—* ప్రస్తుత ముద్రణమును గూర్చిన ప్రశంస. *

ఈరామదాను చరిత్రమును ఈచెన్నపురిలో ననేకులు అనేకమార్లు ఇదివఱకే ముద్రించియును ముద్రించుచు నున్నారు. మేమును ఇంతకుముందు చాల పఠ్యాదులు ముద్రించియుంటిమి. ఆముద్రణములలో బజారువ్యవహారముగల స్థానిత్యములను తొలగించి మంచికాగితములపైని మాకుపేలున్నంత వఱకును చక్కగా ముద్రించుచునే వచ్చితిమి. కాని కీర్తనల రాగముల విషయములలోఁ దారుమార్లు గలయట్లు మామిత్యులనేకులు హెచ్చరించి యుండిరి. ఇందులకై మేమిముద్రణమున

వ్రాతప్రతులతో సంప్రదించి వానిరీతిని కొన్ని రాగముల మార్పాటులను సవరించితిమి. అయినను మాకు తృప్తి పూర్తి గాలేదు. రామదాసుకీర్తనలు ప్రాచీనసంస్కరణముల నెఱింగిన గాయకులు, ఎవ్వరైనను లభించినచో, నింకను సంస్కరింప వలయునని కోరికగలదు. దానిని సాధ్య మైనంతవరలో నొనర్తుము.

చదువరులకు-సంగీతధోరణి- అంతగా లేకున్నను, కీర్తనలు పాడుకొనుటకు వీలుగా నుండుటకై ఈముద్రణములో గేయములకు పల్లవి అనుపల్లవి చరణములు విడివిడిగా నుండి అనురంజనము గల్గించురీతిగా నిందు పాదములు విడఁగొట్టబడి కూర్పబడి యున్నవి. దీనివలన చదువరులకు ఈకీర్తనముల పఠించుటలో మంచి అనుకూల మేర్పడునని మావిశ్వాసము. రాగల ముద్రణములలో నింకను సౌకర్యములు గల్గింతుము.

మఱియును ఈగ్రంథమునందు వచ్చెడి కీర్తనలకును పద్యములకు ననుబంధమునందు అకారాదిగ ననుక్రమణికలను చేర్చినాము. దీనివలన కీర్తనలు మున్నగువానిని సంప్రతించుటలో చదువరులకు మంచి సదుపాయము ఏర్పడునని నమ్మెదము. మఱియును ఇట్టి మాయుద్యమమునకు ఆంధ్రదేశమునందలి మాన్యగణము తగినద్రోహము నీయగలదనియును, మాయీచేసిన అల్పమగు నేవచే నాంధ్రవాగ్దేవి సంతసించుగాత యనియును నాసించెదము. మఱియు నీగ్రంథమునకు విజ్ఞాన పూర్ణమగు పీఠికను వ్రాసి తమయమూల్యమగు కాలమును వినియోగించి, లోడ్పడిన ఆత్మవిదులగు బ్రహ్మశ్రీ పంచాగ్నుల

దక్షిణామూర్తి శాస్త్రులు వారికిని, దాము అమూల్యముగా నేకరించి యుంచికొన్న తమ రామదాసుచరిత్రప్రతిని మాప్రతితో సమీకరించుకొనుటకై దయతో నొసంగిన శ్రీయుతులు మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారికిని, తమతాలూకు అక్కన్నమాదన్నల బ్లాకులను గ్రామాంతరమం దున్నను మూకై శ్రమవహించి తెప్పించి యిచ్చి, మాయాముద్రణమునకు ముడింత వన్నె నేకూర్చిన శ్రీ శ్రీ దేశోద్ధారకులు కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులు గారికిని, పరశ్శతములుగ మాకృతజ్ఞతాభివందనముల సర్పించెదము.

ఇట్లు బుధవిధేయులు,

చెన్నపురి. } ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండు కంపెనీవారు.
 క్రోధన విజయదశమి. } గంధప్రకాశకులు.

రామదాసుచరిత్రము.

విషయసూచిక.

1. రామదాసుచరిత్ర పీఠిక	...	...	...	౧
2. చరిత్రవిమర్శనాది ప్రశంస	...	...	...	౧౫
3. విషయసూచిక	...	...	...	3౯
1. శ్రీభద్రాచలమాహాత్మ్యము	...	...	...	1
2. రామదాసుభద్రాచల కైంకర్యమును చేయుటకు గారణములు				11
3. శ్రీరామదాసుచరిత్రము ప్రారంభము		...	...	13
4. శ్రీతారకనామస్తుతి	...	...	...	„
5. త్రిమూర్తిస్తుతి	...	...	...	„
6. త్రిశక్తిస్తుతి...	...	...	...	„
7. వినాయకస్తుతి	...	...	...	„
8. గీర్వాణాంధ్రకవిస్తుతి	...	...	...	„
9. శ్రీపదాంజనేయస్తుతి	...	...	...	„
10-16. పరమభాగవత్తుతి	...	...	...	16
17. మానసబోధ	...	...	...	17
18. గోలకొండనగరస్థనము	...	...	...	23
19. కనీరుదాసు సామదాసునకు తారికమంత్రము నుపదేశించుట				35
20. రామమంత్ర ప్రభావము	...	...	...	37
21. తానీషా రామదాసునకు శివాస్త్రిలుపని నిచ్చుట			...	47
22. రామదాసు కుమారుడు కాలుచున్న గంజిగుంటలోబడి మృతి నొందుట	...	...	...	51
23. మృతుడైన పుత్రుని శ్రీరామచంద్రమూర్తి మణల బ్రదికించుట				56

24. రామదాసు తానీషకు చెందవలసిన సర్కారులైకమును రామ కైంకర్యమునకు వినియోగించుట	60
25. రామదాసుని హీతులు సర్కారులైకము వ్యయముచేయుట ఆపదలకు కారణమని చెప్పుట	66
26. అక్కినమాదనగార్లు భద్రదాశలపు సర్కారులైకమునకై చెప్పి పంపుట	67
27. రామదాసు భూమిశునికృపయున్నలైకము జెల్లుచు జవాబిచ్చుట	70
28-29 తానీషతో తక్కినమండ్రులు గోపన్నపై చాడించెప్పుట	72
30. తానీష గోపన్నను తైదుచేసి తెచ్చుటకై మార్కార్లనుబంపుట	74
31. మార్కార్లు గోపన్నను ఖాయిదాతో గోల్కొండకు గొనిపోవుట	78
32. తానీష మార్కార్లు గొనితెచ్చిన రామదాసును జూచి సంభా షించుట	89
33. ఫాదుష రామదాసుల స్వంపాదము	88
34. గోపన్నను తానీష తైదులోనుండుమని ఆజ్ఞయిచ్చుట ...	89
35. తైదుచేయుటకు తీసికొనిపోవు గోపన్ననుజూచి పొరులుదుఃఖించుట	93
36. ఫాదుష ఇచ్చుపావునేరు బత్తెమును భుజింపజాలక రామదాసు మొలపెట్టుట	96
37. రామదాసును తానీషకొరడాలతో కొట్టించుట ...	99
38. రామదాసు తలంకక రామస్మరణజేయుట	101
39. తానీషయాజ్ఞచొప్పన భటులుగోపన్నను మండ్లకించలమిచ్చి నడిపించుట	104
40. రామదాసును రచ్చస్తంభమున కంటగట్టికొరడాలతో కొట్టించుట	106
41. రామదాసును కాజభటులు కత్తులపై నడిపించుట ...	109
42. రామదాసునికి వీపుమీదనువ్వుగుండెత్తి వీధులంద్రెప్పుట ...	113
43. తానీష రామదాసును మండుబీడుకలో నిలువబెట్టించుట	116

44. రామస్మగణచే కష్టములుతొలగుటకు రామదాసుస్మర్యము నేయుట	118
45. రామదాసును భైరవులో లేలుగుట్టుట	122
46. రామదాసు సర్కారుభటులకు రామమహిమలు దెలుపుట	123
47. రాజభటులు రామప్రభావము పరీక్షింపదలచి పట్టకత్తుల విసరి రామదాసును చంపబూనుట	127
48. రామదాసు రాముని రక్షింపు మని వేడుట ...	135
49. రామదాసు రాముని పరిపరివిధముల దూరుట	144
50. అభయమియ్యనిది వదలనని రాముని రామదాసుఁడు బెదరించుట	146
51. రాములతోఁ దనతాదలఁజెప్పుమని నీతను ప్రార్థించుట ...	150
52. నీతాదేవి రామదాసుకు రక్షింపవెందులకని రాముని నడుగుట	156
53. శ్రీరామచంద్రమూర్తి రామదాసును విడిపించి తెచ్చెదనని నీత తోఁ జెప్పుట	159
54. గోపన్నను తెచ్చుటకై రామలక్ష్మణులు సేవక వేషములతో వెడలుట	160
55. శ్రీరామలక్ష్మణులు తానీషాయంతఃపురముఁ జొచ్చివచ్చుట	161
56. రామదాసు నిరాశచేసికొని విషముత్రాగి చచ్చుటకై విషము గిన్నె సిద్ధముచేసికొని నిద్రించుట	162
57. తానీషాకు రామలక్ష్మణులు ముస్తుండు స్వప్నమున గోచరించుట	162
58. అంతఃపురము జొచ్చివచ్చిన రామలక్ష్మణులను తానీషా మీఠె వ్వరిని యడుగుట	164
59. రామలక్ష్మణులు రామదాసు చెల్లింపవలసిన పైకమును తానీ షాకు అంతఃపురమున నిప్పించి రసీదు నడుగుట ...	167
60. తానీషా రామలక్ష్మణుల సంచారము	170
61. రామదాసు శ్రీరామునిపై నానలుపెట్టుట	178
62. రామదాసు మానసపూజ నేయుట	180

63. మానసపూజావ్యగ్రుడగు రామదాసునుజూచి, అతనికి చెలియ	
కుండ రామలక్ష్మణులు విషమును పారఁజోయుట ...	186
64. శ్రీరామలక్ష్మణులు తానీషావేషధారులై రసీదును బంజిఖానా	
లోనుండు గోపన్నకు నిచ్చుట	187
65. తానీషా యదరిపడి లేచి విస్మయమందుట	191
66. రామలక్ష్మణులను తాను గుర్తెఱుంగక పోయినందులకు తానీషా	
చింతిల్లుట	193
67. తానీషా రామదాసును పిలువనంపి రసీదునిచ్చుట	195
68. రామదాసుతానీషాల ఆన్యోన్యాభినందనము	196
69. తానీషా రామదాసునిడుమలుపెట్టినందులకై మింపవేడి	
ఆ యారులక్షలను భద్రాద్రినిగూడ శ్రీరాములవారికి మాన్య	
ముగా నిచ్చుట	199
70. రామదాసు గారు పైకమును గొని భద్రాద్రి కేగుట	,,
71. దారిలో రామదాసును అడ్డగించిన చోరులను రామలక్ష్మణు	
లు అవృశ్యలై పారఁద్రోలుట	203
72. గోపన్న భద్రగిరిని సమీపించి దూరమునుండియే దేవాలయమును	
చూచి సంతసించుట	217
73. భద్రాద్రిలోని భక్తులు ఎదురుగావచ్చి రామదాసుగారిని లో	
డ్కొనిపోవుట	221
74. గోపన్న శ్రీరామచంద్రులను సేవించి యానందభరితుడగుట	
	226
75. రామదాసున కర్పకులు తీర్థతిరుమాల శతకోపంబుల నిచ్చుట	
	229
76. రామదాసు వారిదాసులంగూడి భద్రగిరికి ప్రసక్తిఁబంబుసేయు	
చు నానందస్వస్థముసేయుట	234
77. నీతాడేని శ్రీరామచంద్రుని అంతరంగ భక్తుడగు రామదాసునకు	
దర్శనవీర్యక ప్లేచ్చునకేల దర్శనమిచ్చితిరని యడుగుట	267

78. తానీషాపూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	...	...	237
79. శివస్తుతి పరమగు రగడ	...	...	...	238
80. శ్రీరామదాసు పూర్వజన్మవృత్తాంతము	...	...	...	260
81. రాజద్రోహియై తన్నుల్లసమాడిన పామరులకు రామదాసు చెప్పిన జవాబు	...	...	...	243
82. రామజోగిమండు	...	...	...	245
83. నార్థకమువలన భద్రగిరికి పోలేనందులకై రామదాసు చింతిల్లుట				247
84. బీవుని గర్భవాస దుఃఖమును విర్లించుట	...	...	...	250
85. కేశవాది చతుర్వింశతీనామ ప్రతిపాదకమైన చూర్ణిక	...	...	...	255
86. రామదాసునందు కరుణించి రాముడు ప్రత్యక్షమగుట	...	...	...	262
87. రామదాసువై రాగ్యము ప్రశంసించుచు కాలముగడపుట	...	...	...	264
88. శ్రీవిష్ణువంశిన విమానమునెక్కి రామదాసు వైకుంఠమునకేగుట				268
89. రామదాసుభార్య ఆసమయమునకు రాక తిర్వాత వచ్చి తన నిర్భాగ్యతకు చింతిల్లుట	...	...	...	270
90. ముఖపండుపంబున ప్రాయోపవేశముచేసిన రామదాసుభార్యను శ్రీరాముడోదార్చి తులనీవనకైంకర్యమున వినియోగించుట				272
91. గంధాంతమున మంగళ పఠనము	...	...	...	272
92. మంగళపాఠము	...	...	...	273
93. ౧వ మంగళపాఠము	...	...	...	274
94. 2వ మంగళపాఠము	...	...	...	275
95. 3వ మంగళపాఠము	...	...	...	276
96. జోలపాటు	...	...	...	277
97. హెచ్చరిక	...	...	...	277
98. రామానుజభాగవద్ద మంగళ నీసమాలిక	...	...	...	278
99. రామదాసుచరిత్ర కీర్తనల అకారాది అనుక్రమణిక	...	...	...	280
100. రామదాసుచరిత్ర పద్యమాల అకారాది అనుక్రమణిక.	...	...	...	284

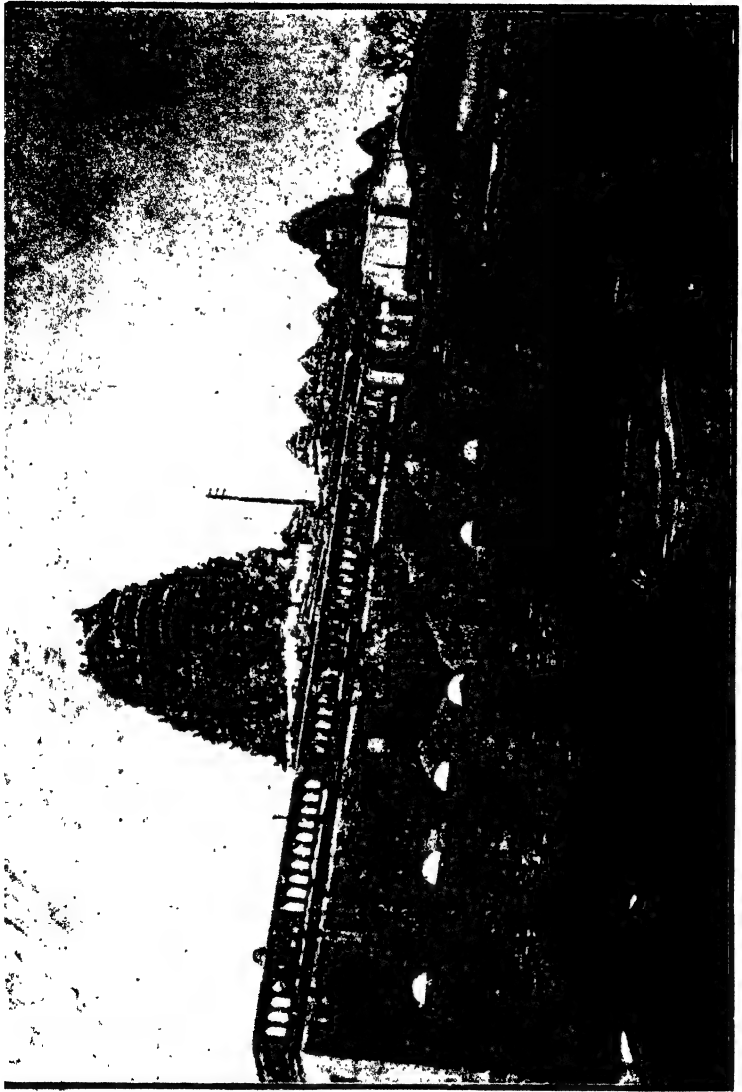
ప ట ము ల ప ట్టి క.

భద్రాచలము నందలి శ్రీరాములవారి దివ్యా లయము.	1
అచ్చట వేంచేసియుండు శ్రీసీతారామ లక్ష్మ ణుల దివ్యమంగళవిగ్రహములు. ...	5
కపీరుదాసు రామదాసునకు తారకమంత్రము నువదేశించుట.	35
తానీషా రామదాసునకు తహసీల్ వనిని ఇప్పించుట.	47
గోపన్నను ఖైదులో నుంచుఁ డని తానీషా ఆజ్ఞనిచ్చుట.	89
రామలక్ష్మణులు రామదాసు చెల్లింపవలసిన పైకమును తానీషాకు నిప్పించి రసీదు నడుగుట.	167
శ్రీరామలక్ష్మణులు తానీషావేషధారులై రసీ దును తెచ్చి బండిఖానాలో నుండు గోప న్నకు నిచ్చుట.	188
గోపన్న శ్రీరామచంద్రులను నేవించి ఆనంద భరితుఁ డగుట.	225

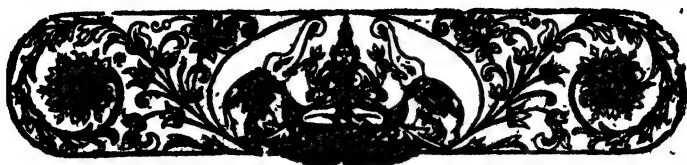

శ్రీ భద్రాచలమునందలి శ్రీరాములవారి దివ్యాలయము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

రామదాసుచరిత్రము.

శ్రీ భద్రాచలమాహాత్మ్యము

—

శ్లో. శ్రీరామం జనకాత్మజాకుచతటిశ్రీగంధపంక్తోల్లస
ద్వక్షోపిథి ముదార మాశ్రితమునిప్రాదుర్భవతక్కులృకమ్!
బ్రహ్మేశానముఖామరస్తుత మజం బ్రహ్మాండభాండాధిపం
వందే కోసలకన్యకానుత మహం వారాశిగర్వాపహమ్!

శ్రీమద్భగవద్భక్తాగ్రగణ్యం డగుభద్రాచలరామదాసు
చరిత్రంబునకు మొదట శ్రీబ్రహ్మాండ పురాణాన గౌతమిమాహా
త్మ్యంబునందు వివరించినప్రకారంబున సంక్షేపరూపంబుగా
దెలుపునట్టి భద్రాద్రిక్షేత్రమాహాత్మ్యం బెట్టి దనినః—

సకలపురాణకథాశ్రవణకుతూహలాయత్త చిత్తులగుశౌనకా
దిమునీందులు పౌరాణికోక్త్యనుండగుసూతునవలోకించి, యో
మహాత్మా! సకలజనులకుఁ బ్రీతికరంబై యుండునట్టి యొక్క
పుణ్యకథఁ దెలుపుమని యడిగిన నతండు సభ్యులంజూచి, ము
నీందులారా! వినుం డీభూలోకంబున దండకారణ్యమధ్యంబున
గోదావరీతీరంబున శ్రీరామక్షేత్రమున జననమరణవ్యాధిబాధా
వీడితు లగునరుల కమృతపదం బొసంగుటకై తారకనామం
డగుశ్రీరాముండు సీతాలక్ష్మణసమేతంబుగా వేంచేసియుండునట్టి

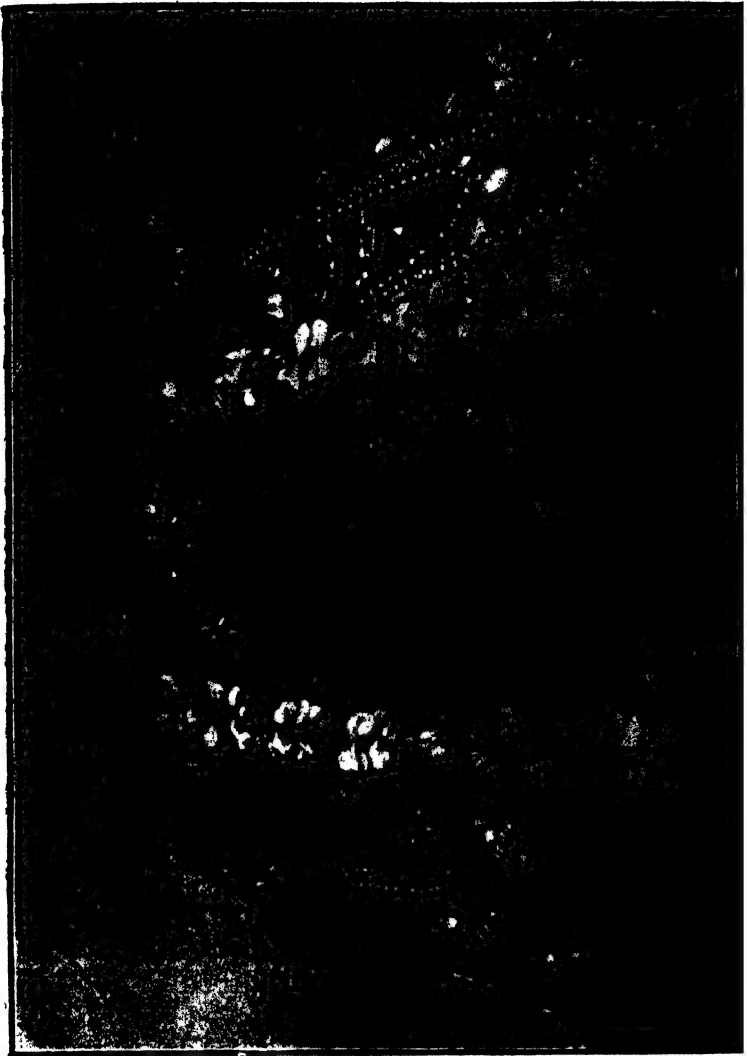
భద్రాచలం బనువర్వతశ్రేష్ఠంబొకటి గలదు. అది పుణ్యపదంబు ను నేవకవిక రాభీష్టపదంబును గాన నాక్షేత్రమహిమ నిట్టి దని యెఱింగి వక్కాణింప బ్రహ్మదేవునికైన శక్యంబు గాదు. ఐనను నానేర్పుకొలందిఁ దెలిపెద. సావధానచిత్తులరై వినుండని పలికి నూతుండు మరల వారల నాలోకించి, పూర్వకాలంబునందు సర్వవర్వతంబులకు నభివతి యగుమేరువర్వతంబు తనభార్య యగుమేనకాదేవితోడం గూడి పుత్తార్థియై బ్రహ్మదేవు నుద్దేశించి బహుకాలంబు వాసగాలియెండలవలనఁ గలిగెడిశ్రమకు నోర్చి యత్యుగ్రం బగుతపంబు సలుపుటయు నప్పరమేష్ఠి య మ్మేరు వొనర్చడితపంబునకు మెచ్చి పృత్యక్షంజై నీకిష్టంబగు వరంబు గోరు మిచ్చెద ననవుడు సవర్వతశ్రేష్ఠం బాచతుర్ముఖుని ననేకప్రకారంబులం బ్రార్థించి, దేవా! నాకు శ్రీరామ ధ్యానపరాయణుం డగునుపుత్తుండు గలుగునట్లనుగ్రహించి రక్షింపు మనినం గరుణించి బ్రహ్మదేవుం డవ్వరం బహి కిచ్చి యంతర్ధానంబు నొందెను.

తదనంతరంబునం గొంతకాలంబునకు మేరువునకు బ్రహ్మను గ్రహప్రకారంబున మేనకాదేవివలన భద్రుం డనుపుత్తుండు పుట్టి నాభద్రుండు రామానుగ్రహంబు వడసి యాదేవునకు నివాసం బయ్యె. దీనికి మూలకారణం బగుపురాతనకథ యొకటికలదు; తత్ప్రకారం బెట్లు లనిన:—

పూర్వకాలమునందు దశరథకుమారుం డైనశ్రీరామచం ద్రుండు తండ్రియాజ్ఞాప్రకారంబున వనవాసంబు సేయం జని డండకారణ్యంబుఁ బ్రవేశించి యయ్యరణ్యమునం దిరుగుచుండు కాలంబున నొక్కనాడు సీతాలక్ష్మణసమేతుండై ఛోవుచునొక

చోటవికాలంబును నతినిర్మలంబు నైనగొప్పశిలనుజూచిమార్గా
యానంబుపోగొట్టుకొనుటకై యాపాపాణంబువయిం గూర్చుం
డి యందువలనఁ గలిగినసౌఖ్యాతిశయమునకానందించి యాశి
లను జూచి నీవు మాకిచ్చుట సంపూర్ణం బైనమార్గాయాన
మును బాపితివి గావున, నీపీనుకృతవిశేషంబునంజేసి చిరకాలం
బునకు మేరువర్వతమునకుం దద్భార్యయగు మేనకాదేవివలనఁ
బుత్తుండవై జన్మించి కైలయాపధారివై మా కత్యంతప్రియ
భక్తుండవు కాఁగల వని యానతిచ్చి యభేచ్ఛుం జనియె. తర్వా
త నాపాపాణంబు జడస్వరూపం బయ్యును శ్రీరామస్వసాదం
బువలన జ్ఞానవంతం బై కొంతకాలంబునకు మేరుగిరికిం గుమా
రుండై పూర్వజన్మజ్ఞానము గలిగి తొల్లి సీతావల్లభుం డానతి
చ్చినవాక్యంబులం దలంచి భక్తవరాధీనుండును లోకనాయకుం
డును నగుశ్రీరామదేవుని నత్యంతభయభక్తియుక్తుండై ధ్యానిం
చుచు బహుసహస్రవర్షంబులు మహత్తరం బగుతపంబుచేసిన,
దయానిధి యగుశ్రీమన్నారాయణుండు శ్రీవైకుంఠంబున లక్ష్మీ
సమేతుం డై సనకసనందనాదినిత్యనూరులు పరివేష్టించి కొలువ
శేషకాయయై లీలావినోదంబులం దేలుచుండియు భక్తవత్స
లుండు గావున నిజభక్తుం డగుభద్రునిం గడతేర్చి రక్షింపం
గోరి శ్రీరామభద్రరూపంబు ధరించి శ్రీదేవియు నాదిశేషుం
డును సీతాలక్ష్మణు లై వెంట నంటి రాగా ధనుర్బాణములు
నమ్ములపొదియును జేకొని భద్రుండు తపోనిష్ఠుం డై యున్న
చోటి కరిగి యతనితో సీతపంబునకు మెచ్చితి వరంబు లడుగు
మిచ్చెద నని యానతిచ్చిన రామచంద్రునిగంభీరవాక్యములు
విని భద్రుండు కనులు దెరిచి తన కెదుట నీలమేఘచ్ఛాయగల

దేహంబుతోఁ గోటిమన్యభాకారుండై నీలమేఘమధ్యంబునఁ
దశతశ మెఱుఱునట్టి మెఱుఱుముదోలికఁ దనవర్క జానకీదేవి
నిలువఁగా, స్వర్ణ వర్ణ శరీరుండును సర్వభూషణాలంకృతుండునగు
లక్ష్మణుండును ధనుర్బాణంబులు కరంబులం బట్టి తనకట్టెదుట
నిలువ, జగన్తోహనుండును రత్న భూషణశరీటాంగద తారహారా
ద్యాభరణంబులు ధరియించి సాక్షాత్కరించినసీతాపతిం జూచి,
నిజస్వామిఁగా నెఱింగి భయంబును హర్షంబును మనంబునఁ
జెనఁగొనఁ గనుఁగొనల నానందబాష్పంబులు గురియఁ బుల
కాంచితశరీరుండై భద్రుండు రామభద్రునకు సాష్టాంగదండ
ప్రణామంబు చేసి కరంబులు ముకుళించి, స్వామి! శంఖచక్ర
గదాపద్మశార్ఙ్గాద్యాయుధంబులు ధరించి సమస్తలోకంబు
లకును శుభములిచ్చుచు దయామూర్తివై నాబోఁటిదీనులకు
మోక్షం బిచ్చి రక్షించుచు ననంతకోటిసూర్యప్రకాశతేజో
మూర్తివై ప్రకాశించు చుండెడి నీకు సమస్కరించెద. నన్ను
జడం డనియును మూఢుం డనియును బరిహరింపక యనుగ్ర
హించి మెచ్చి వరం బడుగు మిచ్చెద నని యానతిచ్చితిరి.
బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదులకయిన గన్పడనిమిమ్ముంగాంచి మీవలన
ననుగ్రహింపఁబడితిని గావున నాకింతకంటె నెక్కుడువరంబు
కోరుటకుఁ దోఁపలేదు; కాఁబట్టి జానకీలక్ష్మణసమేతంబు గా
వాశిరంబున నివసించి యుండునట్టివరం బిచ్చి రక్షింపఁగోరుచు
న్న వాడ నని మఱియునుం బ్రార్థించు చున్న భద్రునియందు
దయగలవాడై రామదందుర్నాడు “భద్రుడా! నీవు కోరినవరం
బిచ్చితి. చంద్రసూర్యులును సక్షత్రంబులును భూమ్యాకాశం
బులు నుండువర్యంతంబును నన్ను మస్తకంబున ధరియించి

శ్రీభ ద్రాచలమునందు వేంచేసియుండు
శ్రీసీతా రామ లక్ష్మణులు.

నాకు నేవఁ జేయునట్టి వారికి సకలసౌఖ్యంబులును గలుగఁజేయు
చు మిగులఁ బ్రసీద్ధుండవై పర్యతస్వరూపంబున నుండుము.
కల్పాంతంబున నాయనుగ్రహంబువలన నీజడస్వరూపంబువిడిచి
నిర్మలజ్ఞానసంపన్నుండ వై మత్పదం బగువై కుంతంబుఁ జేరి
నుఖింతువు. నేడు మొద లెవ్వరేనియుఁ బ్రీతిపూర్వకంబుగా
నిన్నుఁ జూచిరేనియు నన్ను మస్తకంబున ధరియించియుండెడు
నీకు భానువారంబున స్నానానుష్ఠానంబులు సలిపి శక్తియుక్తులై
మూఁడుప్రదక్షిణంబులు చేసిరేనియు నిర్మలజ్ఞానసంపన్నులై
మదీయనివాసంబుఁ జేరి నుఖింతు రని మఱియు నగస్త్యైక్త
ప్రకారంబున నాకుఁ బ్రియంబగుసీతారామోత్సవంబు సలిపి
రేనియు నియమయుక్తులై యజ్ఞతపోదానాదు లొనర్చిరేని
యు సంతోషచిత్తులై యథావిధి నన్నదానంబు చేసిరేనియు
నట్టివా రాయురారోగ్యైశ్వర్యసంపన్ను లయి యంత్యకాలం
బున నన్నుఁ గాంచి నుఖింతురు. ఇంతియకాక పూర్వకాలంబు
నందు భగీరథుం డాకాశగంగను భూలోకంబునకుఁ గొనివచ్చిన
చందంబున గౌతమమహామునీందుండు సహ్యామలయాచల
మధ్యంబునందుండి జగత్పావని యగుగోదావరినదిం దోడుకొ
ని రాఁగలండు; కావున నానది నీనికటంబున గౌతమి యనుపే
రం బ్రవహించుచు నిజసలిలధౌతదేహు లగుజనులకు సకలపా
పంబులం బోవునట్లు నేయుచుండుం గావున నానదియే విరజా
నది యనియును నేను నివసించి యుండెడి నీశిరశిప్రదేశంబే వై
కుంతం బనియునుం దలఁచి యెవ్వరిందు వసియించియుందురో
వారుపూర్వజన్మంబునం జేసినపాపంబులంబాసి పుత్రప్రపౌత్రాభి
వృద్ధి గలిగి సమస్తసంపదలతో నిహంబున నెల్లభోగంబుల నను

భవించి యంత్యంబున మన్నిలయం బగువై కుంతంబున వసించు
రు. అనియివ్విధంబున శ్రీరామభద్రుండు భద్రునితో నానతిచ్చి
తదీయమస్తకంబున నివసించె. గావున నాదినము మొదలుభూ
లోకంబునఁ గలజనంబులకు నేవ్యంబై కలియుగవై కుంతంబునం
బ్రసిద్ధం బై శ్రీరామచంద్రతాదాత్మ్యప్రాప్తివిశేషంబువలన
భద్రాద్రియనునామధేయంబున శుభస్వరూపం బై వెలింగెం
గావున నిష్ఠుడీలోకంబున నెవ్వరేని మేలుగోరునట్టివారు భద్రా
చలంబున శ్రీరామనవమినాడు దేవాదిదేవుండై భక్తుల కభ
యం విచ్చి రక్షించుచుండెడిశ్రీరామదేవుని దర్శించి తులసీదళ
పుష్పగంధాక్షతలచే నా దేవునిపాదారవిందంబు లర్పించిరామ
కీర్తనంబులు బాడుచు నారాత్రి జాగరణంబు సలిపిరేని శ్రీరా
మతాదాత్మ్యంబు నొందుదురు. నవమినాడు వసించి మఱు
నాడు పారణంబు నేయునపుడు బ్రాహ్మణులకుఁ బ్రియపూర్వ
కంబు గా భోజనంబుఁబెట్టిరేని గంగాతీరంబునను దివ్యక్షేత్రం
బునను సహస్రబ్రాహ్మణసంతర్పణంబుఁ జేసినఫలంబు నొంది
నప్తజన్మంబులంజేసినస్వర్గస్థేయగురుసతీసంగను బ్రహ్మహత్యా
దిమహాపాతకంబులెల్ల నశించి ముక్తు లగుదురు. మఱియు నా
భద్రాచలంబుచుట్టును రెండుకోసులదూరంబునకు లోపలఁ
ద్రైలోక్యప్రశస్తంబులగుపుణ్యతీర్థంబు లన్నియు శ్రీరామాజ్ఞ
వలన సన్నిహితంబులై యుండును గావున నచ్చట మూడు
రాత్రులు నివసించినవరులు శాశ్వతసుఖప్రాప్తి నొందుదురు.
అది యెట్లు లనినఁ దొల్లి త్రిలోకసంచారి యగునారదుండు
బ్రహ్మదేవునివలన నీక్షేత్రమాహాత్మ్యమువిని యారాఘవక్షే
త్రంబునకు వచ్చి గోదావరీతటంబున రామకథాగానంబు

నేయుచు బహుకాలంబు నివసించి పిదప దేవలోకంబునకుం
జనియెను.

కాబట్టి యీ భద్రాద్రిమహిమంబు సవిస్తరంబుగా వక్కా
ణింప సహస్రదివ్యసంవత్సరంబు లైనను జాలవు; గాన నాశక్తి
కొలందిని సంక్షేపరూపంబుగా మీకుం దెలిపితి నిదిగాక మఱి
యు నొక్కవిశేషంబు గలదు వినుండు. ఈభద్రశైలంబున
కాగ్నీయభాగంబున రెండుకోనులదూరంబునందు గోదావరీ
గర్భంబున శేషేశ్వరం బనియు, ఊష్ణకుండంబనియు నున్న యవి.
వాసిమాహాత్మ్యంబెట్టిదనిన, పూర్వకాలమునందు సర్పములకుఁ
బ్రభు వైన శేషుండు నాగలోకమునకుఁ బ్రభువై యున్న కాలం
బునఁ గూర్పులగురాక్షసులుకొందఱు రసాతలంబునకుఁ బోయి
యానాగలోకంబు నాక్రమింపఁగా నారాక్షసులతోఁ బోరాడఁ
జాలక బ్రహ్మలోకంబునకుఁ బోయి బ్రహ్మతోఁ దనకురాక్షసుల
వలనఁ గలిగినపోరాట నెఱింగించెను. అప్పు డాబ్రహ్మదేవుఁడు
శేషునిం జూచి నీవు భూలోకంబునకుం జని భద్రాచలనికటం
బున గౌతమీతీరంబున మహేశ్వరధ్యానతత్పరుండ వై తపము
సలుపుము. నీకుఁ గార్యసిద్ధియగునని పలికిన, శేషుండునుదత్ప్ర
కారమున భూలోకంబునకు వచ్చి గౌతమీతీరముఁ జేరి యం
దొక్కవృద్ధేశంబున శివవ్రతిష్ఠగావించి, యద్దేవు నుద్దేశించి జప
తపములు నియమపూర్వముగాఁ జేయుచు నొక్కయగ్నికుం
డమునుం గావించి యం దభిచారహోమము చేసినంత, భక్త
నులభుం డగు కాలకంఠుం డతనినియమకృత్యంబునకు మెచ్చి
వ్రసన్నుండై సర్వశత్రువినాశకమును సప్రతిహతము నగు
నొక్కశూలం బొసంగి దీనివలన నీకుఁగీడు నేయుచుండెడి రాక్ష

నులం జయించి నిజపదం బేలుకొను మని యానతిచ్చెను; నా గేంద్రుండు సంతసించి యష్టహాదేవు ననేక ప్రకారంబులం బ్రస్తుతించి యందుండి రసాతలమునకుఁ జని శివదత్తంబగుశూలంబుచే శత్రులనెల్లం బరిమార్చి రాజ్యసుఖములనుభవించుచు స్వజనపోషకుండై యుండెను. శేముండు పాతాళంబున నుండి భూలోకమునకు వచ్చి గౌతమీనదీతీరంబున నిజాభీష్టసిద్ధి నొంది చనియె. ఆకాలంబున శేముండు భూలోకంబుననుండి నాగలోకంబునకుంబోయిన బిలద్వారంబున భోగవతీనదీజలంబులు గౌతమీనదీప్రవాహంబునం గలిసెఁ గావున, నాచోటు రసాతల గంగాసంగమంబనం బ్రసిద్ధి నొందెను. తదాదిగా శేమునివలనఁ బ్రతిష్ఠింపబడిన దగుటవలన నాశివక్షేత్రంబు శేషేశ్వరస్థానం బనియు నాశేముం డభిచారహోమంబు గావించినగుండంబు మహాగ్ని జ్వాలాసహిత మైయందలీజలం బుష్టంబుగ నుండుటం జేసి ఊష్ణకుండల బనియును విఖ్యాతంబయ్యె. ఇవిధంబున శేషేశ్వరుండును, ఊష్ణకుండంబును, రసాతలగంగాసంగమంబును, శేమునివలనం బ్రవర్తిల్లుటంజేసి యాతీర్థంబు శేషతీర్థం బనదనఁసర్వజన మనోభీష్టదాయకంబుగఁ బ్రవర్తిల్లుచుండును. కావున మానవులెవరేనియు నీతీర్థంబునభక్తియుక్తులై స్నానంబును దానంబును జపంబునుం దమశక్తికొలందిచేసిరేని వారలకు ముక్తి కరతలామలకంబుగ నుండును. ఇట్లు చేయనోపని వారలు త్రికరణశుద్ధి కలిగి యీభద్రాద్రిమహిమయును శేషేశ్వరప్రభావంబును రసాతలగంగాసంగమప్రకారంబును విని యానందించినను మనంబునం దలంచినను నిజాభీష్టసిద్ధి గలిగి యంతంబునశ్రీరామసాదారవిందపరాయణులైవై కుంతస్రాప్తిని

జెంది కైవల్యనుఖంబులనుభవింపఁగలరనిబ్రహ్మాండపురాణోక్త
వ్యకారంబుగా నూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రులకుం జెప్పెను.

ఇది శ్రీమద్భద్రాచలమహాశక్త్యము సంపూర్ణము.

—●—●—●— { రామదాను భద్రాద్రిరామునికైంకర్య } —●—●—●—
ము చేయుటకుఁ గారణము.

భద్రాచలనమీపంబున నొక గ్రామంబున తమ్మల-దమ్మక్క-
యనునొకభక్తురాలు తనకొమార్తతోఁ గూడ నివసించియుం
డఁగా శ్రీరామచంద్రుం డాదమ్మక్కయొక్క మనశ్శుద్ధినెఱిగి
యొకనాటిరాత్రికాలంబున నామె నిద్రించుచుండ నామెస్వ
ప్నంబునం గనంబడి, యోభక్తురాలా! నేను భద్రగిరిశిఖరము
నం దుండెడి శ్రీరాముఁడను; నీవు మిక్కిలిభగవద్భావ్యాభ
క్తిగలిగినదానవు; కాబట్టి నాకుఁ బూజచేసి నే నీచర్వతమునం
దుండెడుసమాచారము సమస్తజనులకునుఁ దెలియఁబఱచి నాకు
నిత్యోత్సవాదులు జరుగునట్లుగాఁ జేయుచుంటివేని కొన్నిదినం
బులలో నాప్రియభక్తుం డైనవాఁ డొకఁ డీగ్రామాధికారియై
రాఁగలఁ డతండు నాకుఁ గోవెలగోపురప్రాకారములు కట్టించు
ను. అంతవఱకు నన్నుఁ బూజించుచుంటివేని నీకుఁగైవల్యప్రాప్తి
యగు నని చెప్పి యంతర్ధాన మొందెను. అంతట నాదమ్మక్క
నిద్రఁ దెలిసి తెల్లవాఱఁగాఁ దనకొమార్తను పిలిచి తనస్వప్న
వృత్తాంతమును జెప్పి తరువాత నూరిలో నుండెడుజనులకందఱి
కిని తెలియఁబఱచి గ్రామస్థులును దానును నాటిమధ్యాహ్నము
నకుభద్రాచలశిఖరమునెక్కి యచ్చట
జెట్టుతీఁగెలు మొదలయినవానిచేతఁగప్పఁబడియుండెడు సీతారా
మలక్ష్మణవిగ్రహములను జూచి సంప్రోక్షణాది సమ

ములను జేయించి పూజించియదియాదిగా నిత్యము నాగ్రాహా
భికారి యగుభద్రరెడ్డి యనుకాపువానిమూలముగా నై వేద్య
ద్రవ్యములను గొంతజనమును గొండయెక్కిపోవునపుడువచ్చు
నపుడు సహాయముగా నుండుటకొఱకు రప్పించుకొని తనశక్తికొ
లదిని జిన్నమండపమును గట్టించి యందులోస్వామినిబ్రతిష్ఠ
చేసి యాగ్రామస్థులసహాయమువలన మహాత్సవము ఘోష
లైనవి నేయించుచుండె. ఇట్లుండఁగా నెలకొండపల్లెవాస్తవ్యు
డయినగోపన్న జననాదిగా నదవృత్తియందుండువాడుకాబట్టి
భాగవతాది పురాణకథలు వినునప్పుడు బ్రహ్మాండపురాణమునం
దు గౌతమీమాహాత్మ్యమును భద్రాచలప్రభావంబును విని
భద్రాద్రికింజని శ్రీరాముని నేవించి రామభజననేయుచుండు
నట్టిభాగ్యం బెన్నఁటికొనగూడునో యని తలంచుచుండ నొక
దినంబున స్వప్నంబున శ్రీరాముండు పూర్వము తన్మూల దమ్మక్క
కుఁ బ్రత్యక్ష మైనట్లుగానే గోపన్న గారికిని బ్రత్యక్ష మై నీకు
భద్రాద్రితాలూకాతహస్సీలుదారుపని కాగలదు. కాబట్టి నీ
వీక్షణమందే బయలుదేలి గోలకొండపట్టణమునకుఁబోయి తానీ
షాను జూడు మనఁగా నతఁ డదరిపడి లేచి రాముండు తనకు
సాక్షాత్కరించిచెప్పినవాక్యములను దన మిత్రబాంధవులతోఁ
జెప్పి యాదినమే బయలుదేలి గోలకొండకుఁబోయి తానీషాగా
రివల్ల ఘరమానా తీసికొని భద్రాద్రికివచ్చి సర్కారుద్రవ్యమని
మనసున నెంచక ద్రవ్యమును వ్యయపఱచికోవెలగోపురప్రాకా
రాదికైంకర్యములును బ్రాహ్మణసంతర్పణంబునుం జేసి తరువాత
వచ్చినపాథలకునోర్చి రామునియనుగ్రహంబునఁ బరమపదప్రా
ప్తినిఁ బొందినవార డాయెను.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః.

రామదాసుచరిత్రము.

శ్రీతారకనామస్తుతి.

శ్లో॥ శ్రీమద్దివ్యమునీంద్రచిత్తనిలయం సీతామనోనాయకం
వల్మీకోద్భవవాక్పయోధిశశినం స్తేరాననం చిన్మయమ్!
నిత్యం నీరదనీలతాయ మమలం నిర్వాణసంధాయినం
శాంతం నిత్య మనామయం శివకరం శ్రీరామచంద్ర గ్రంభజే॥

త్రిమూర్తిస్తుతి.

ఉ. శ్రీకరలీలః జ్ఞాణుల స్మరజింపః దలంచి విధాత తానయై
చేకొని వానిఁ బ్రోచునెడఁశ్రీవిభుఁడై యవి సంహరింప భీ
మాకృతిదాల్చి మువ్వరకునవ్వలనొక్కటియై వెలుంగును
శ్లోకుఁబురాణపుణ్యపురుషుఁడపరమాత్మనిభ క్తిగొల్పెదన్.

త్రిశక్తిస్తుతి.

ఉ. శ్రీయన విష్ణుపేరురమునఁచెన్ను వహించి యలంకరించి దా
తాయణినాఁగశంభుమెయిరసాముననెక్కొనివాణినాఁగనా
ళోయజగర్భునెమ్మొగము శ్రీ దూఁకొనియేలెడునాదిశక్తిను
శ్రీయుఁ జిరాయువున్ సరససీద్దకవిత్వము మాకు నీవుతన్.

వినాయకస్తుతి.

క. ఘనవిశ్వాద్గతికారణ

మనఘుఁడు పురుషుండు బ్రహ్మ శ్రీ మాద్యుండు నిరం
జనుఁ డనుచుఁబ్రాజ్ఞులెవ్వనిఁ
గొనియాడుదు రవివినాయకకునిఁ బూజింతున్.

రాగము-సారాష్ట్రము-ఆటతాళము.

జయజయాహితవై రివర్గప్రచండ

జయజయ గజముఖ జయవక్రతుండ॥

జయ॥

౧

మూషకవాహన-మునిజనవంద్య

దోషరహితదళి-తానురబృందః

శేషవిభూషణ-శైలవారిధిచంద్రః

పోషితపరిజనపుణ్యకదంబ-జయజయస్వామిన్॥

జయ॥

అద్రినుతానుత-అనవద్యచరిత

భద్రభక్తభవ-భయహరముదితః

రుద్రదోషితఋజు-మనకసహిత

సదూపసరస-జనముదితవినుత॥

జయ॥

3

లంబోదర ధీర-లావణ్యసార

కంబునుథానిధి-కర్పూరగౌరః

సాంబ సదాశివ-సత్కృపచతుర

సామవేదగీత - సకలాధార॥

జయ॥

౪

శక్త్యాదినురగణ-సన్నతచరణ
శాతకుంభమణి-దివ్యాభరణ
ధిక్ప్రతనురవిఘ్న-తిమిరాపహరణ
ధీరనారాయణ-తీర్థంకరణ॥

జయ॥

గీర్వాణాంధ్రకవిస్తుతి.

సీ. సంతతార్చితరామచంద్రపాదాంభోజః
బ్రాహ్మేతనునిఁ గవిప్రథముఁ దలఁతు
భారతగ్రంథకల్పనదత్తు భజనంబు
సేతు నాసత్యవర్తితనూజు !
శైలరాట్టనయాప్రసాదవర్ధితవాగ్వి
లాసుని నలకాలిదాసునెంతఁ
పార్వతీవల్లభోపానను నెమ్మదిఁ
బాడుదు వేములవాడభీముఁ

తే. దనకవిత్వంబు నారాయణున కొసంగి
యవ్యయం బైనకైవల్య మందినట్టి
పుణ్యచరితుని బమ్మెరపోతరాజు
నాత్మ గణుతింతు మత్కవ్య మలరుకొటకు.

శ్రీమదాంజనేయస్తుతి.

మ. తనరంగాయముచేతరామచరణ ద్వంద్వైక్యదాన్యంబు హె
చ్చినభక్తిం దగువాక్కు చేననిశమున్ శ్రీరామనామప్రకీ
ర్తనముం జిత్తముచేత రామపరతత్త్వభ్యాసముం జేయుశ్రీ
హనుమంతున్ సముపాశ్రయింతుమదభీష్టార్థంబుసిద్ధింపగన్.

రాగము - సురట - అదితాశము.

ఆంజనేయునిఁ గొలుతు - శ్రీమ
దాంజనేయునిఁ గొలుతు॥

౧

లంకలోనున్న సీతా దేవి
శంకమాన్విసట్టినంజీవరాయని,
లంకిణిఁ బరిమార్చి - రావణాసురుని
లంకగాల్చినట్టి - లాంగూలబలుని॥

ఆంజ॥

నిండగుభానుని - మండలమునువడి
పండని పట్టిన - పరమసాహనుని,
మొండి రావణుని - మూలబలంబులఁ
బిండిచేసినట్టి - భీమపరాక్రముని॥

ఆంజ॥

దిట్టఁడై యక్షకుమారుని
చెట్టలు పట్టి చీల్చినబలుని,
మట్టుఁ బెట్టినరావణాసురు
నట్టిట్లు చేసినయంజనాసుతుని॥

ఆంజ॥

పరమభాగవతస్తుతి.

క. మదిఁ బ్రహ్లాదార్జుననా
రదసనకసనందశుకపరరాశరరుక్మాం
గదభీష్మశౌనకాదుల
నదయాత్మల భాగవతుల ॥ సతతముఁ దలఁతున్.

మానసబోధ.

శా. కాండవ్యాతముసల్పఁగానిలుపఁగాఁఖండింపఁగా నేర్పితా
నిండ్పై యతిశాంతుఁడై నులఘుడై నీకోరినట్లే దయా
భాండాగార మనంగఁ జెన్నగుపరబ్రహ్మాంబు నౌనవ్విభున్
చండించేవు దలంపలేక మనసా శ సర్వేశుఁ జింతింపవే.

శా. ధీరాగ్రేసర నందనందన హరీ శ దేవోఘమాడామణీ
ఘోరాఘోహరాముకుందస్మహరీశగోవింద శ్రీకృష్ణసం
సారాంభోనిధికర్ణధార కమలాక్షయ శౌరి దామోదరా
శ్రీరామాచ్యుత జానకీరమణ నిన్ శ నేవింతు నిష్టాప్తికిన్.

రాగము - నాట - జంపెతాళము.

జయజానకీరమణ-జయవిభీషణశరణః

జయసరోరుహచరణ-జయదీనతరణా॥

హా॥

౧

జయత్రిలోకేశరణ్య-జయభక్తకారుణ్యః

జయగణ్యలావణ్య-జయజగద్గణ్యా॥

హా॥

౨

సకలలోకావాస-సాకేతపురవాసః

అకలంకనిజహాస-యబ్జముఖహాసా॥

హా॥

౩

శుకమునివినుతిపాత్ర-శుభరమ్యచారిత్రః

మకరకుండలకర్ణ-మేఘసమవర్ణా॥

హా॥

కమనీయకోటిర-కొన్తుభాలంకార|

కమలాక్షరఘువీర-కమలావిహారా||

హ

x

నమదరిపుజయధీర-సకలగుణగంభీర|

అమలహ్రీంసంచార-యభిలార్తిహారా||

హ

x

రూపనిర్జితమార-రుచిరసద్గుణశూర|

భూపదశరభకౌమర-భూభారహారా||

హ

e

పాపసంఘవిదార-పక్షి ముఖసంహార|

శ్రీవతీ నుకుమార-సీతావిహారా||

హ-జయ||

చ. ఘనులు మహానుభావులు జగన్ను తపుణ్యక థాపగ్రవీణవా
గ్వసథులు మీరెటుంగని నరవవ్రతసంఘము లేను నేర్తునే
నను నొకపెద్దజేసి కరుణన్ వినగోరుట గాదె తాము పెం
చినశుకవాక్యముల్వినగఁగజిత్తి మెలర్చెడువారికై వడిన్.

వ. ఇట్లు ఇష్టదేవతాభివందనంబును గీర్వాణాంధ్ర కవిస్తుతి
యును జేసి పరమభాగవత శిఖామణియగు శ్రీరామదాసు
చరిత్రంబు వక్కాణింప నుపక్రమించెద.

చ. జనవర వింత నీదుగుణ

సంపద మానుషవేషధారివై

యనయము మోహితాత్మలుగ

సందఱజేయుదు నిశ్చలుండ వ

య్యను జరియింతు వన్నిటను
 నొప్పియునొక్కటనుందు వెల్లమా
 యను స్వవశం బొనర్చియుఁ ద
 దానుసరత్వ మొనర్తు వెంతయున్.

రాము - నాట - అదితాళము.

నమోస్తు తే రఘునాయకా నమో॥

నమోస్తుతేరఘు-నాథపరాత్పర
 రమామనోహర-రణజయశూర నమో॥

పారావారవి-హరిగంభీర
 పాథోధిశయన-పంకజలోచన నమో॥

మందరగిరిధర-మహితవిచార
 మానితసార-మణిమయహార నమో॥

వారణదుగ్ధిని - వారణ శుభకర
 నారసింహదా - సావనలోలా॥ నమో॥

శా. శ్రీరామా రఘునందనా రఘుపతిః సీతామనోనాయకా
 కారుణ్యభయదాసహస్ర వరదాకాకుత్స్థవంశోద్భవా
 దారిద్ర్యాస్థతమిస్రతాపహరణా తత్త్వాభిచంద్రోదయా
 రారానామదిలోపసింఛిక్యతే రక్షింపరామ్యుక్తేదన్.

రామదాసు - అటకాశము.

భజన జేసేవిధము తెలియండి - నరులార మీరు.

నిజము గనుగొని మోద మందండి॥

భజన॥

1

భజన జేసేవిధము తెలియక

నిజముగా హరిభక్తు లనుకొని

నిజమదముఁ దెగ వేయలేకా

సుజను లని తిరుగంగ నేలా॥

భజన॥

2

వారు వీరని యెంచఁటోకండి-జనులార మీరు

నోరు చచ్చిన వారుగా కండి

వారు వీరని యెంచుటెల్లను

సారమూలేనట్టిహీనత

పొరుములకేకాక పుణ్య

దారి కథలం దేమి యున్నది

భజ॥

3

జ్ఞాను లనుకొని యెగసిపడకండి - జనులార తత్త్వ-

జ్ఞానమందే మనసునిలువండి

జ్ఞాను లనుకొని యెగసిపడి య

జ్ఞానములు వైఁ బెట్టుకొనినను

మానసంబున బుట్టిచచ్చును

పూని మఱిజన్మంపవలయును॥

భజ

రఘూటమాటాలాడఁబోకండి-నరులార కలియంగ
 నాటకములోఁ జిక్కఁబోకండి
 రఘూటమాటా లాసిపాట్ట
 కూటికే వేషములు దాల్చుక
 మాటికీ యమబాధలాఁచే
 కాటికీ బోవంగ నేటికి॥

భజ॥

మూలస్థానము తెలిసి బ్రతుకండి-జనులార మీరు
 మేలిమిగ శ్రీహరిని వెదకండి
 మూలస్థానము తెలిసి మీలో
 చాలఁగా వెలిగేటిజ్యోతిలో
 లీలమై వెలుగొందు బాలుని
 నీలమధ్యమునందుఁ దలఁచుక॥

భజ॥

భరణి శ్రీనరహరిని గొలువండి- జనులార మీరు
 పరమపదవిని బొందగోరండి
 భరణు శ్రీఘటికాద్రినరహరి
 పరమభక్తవరుల మనుకొని
 విరివిగా నరసింహదాసుని
 వరకవిత్వము సార మనుకొని॥

భజ॥

సీ. భూలోకమున నొక్క ర బుధజనాగ్రణికభః
 జెప్పెద వినరయ్య ర చెన్ను మీఱ
 నుర్విగోల్కొండయంతర్వర్తియై యాప్తి
 భద్రాచలం బని ర ప్రబలుచున్న
 పురమునఁ దహస్సీలు ర పాలుపొందఁ జేసెను
 ధీరుడై గోపన్న ర ధీసమేతుఁ
 డతిభక్తియుక్తుండు ర నమృతగుణాఢ్యుండు
 ప్రేమతో హరిసేవ ర ప్రబలఁ జేసి

తే. పరముఁ జెందెను శ్రీరామ ర భద్రుకరుణ
 నట్టిభక్తునిచరితంబు ర నయముగాను
 జెప్పెదను మీరు వినరయ్య ర చిత్త మిచ్చి
 పరమభక్తులు సజ్జనుల్ ర భక్తిమీఱ.

సంధిచరణములు - హోహరా.

రామ-నాథనామక్రియ-ఆదితాళము.

శ్రీకరముగ భద్రాచలమందునఁ జెలగెడిరామునికృపను
 పాక్షాటముగ రామదాసుఁడరిగెను. ర బరమపదమ్ము నకును.
 ఇది వినరయ్యా శ్రీహరిదైత్యాశరీ ! యనరయ్యా జనులు
 సదయతశ్రీరామదాసునికథ విని ర సద్గతి గనరయ్యా నరులు.

సీ. శ్రీకరం బై బుధసేవ్య మై నుజనవి
 లోక్య మై కుజనావిరలోక్య మగుచు
 శివునినైనను గాని ర చేసి వాసిక నెక్కు
 తానింగములచే విభాసి యగుచు

రామదామచరిత్రము

మేటిబేరాల బరల్పాటవంబున ద్రవ్య
కోటి గల్లుకిరాటకూట మగుచు
స్వకలోచితక్రియాశ్రికముజేఁ ఁ టెలువొందు
శూద్రసమ్మాజనుభద్ర మగుచుఁ

తే. గలితకాసారవనవాటికాయుతంబు
ఫలిత నారంగ జంబీర శ పసన వకుల
నారికేళాదితరువితానావృతంబు
నగుచు ధర నొప్పగోల్కొండ శ నగర మెలమి.

గోలకొండనగరవిజ్ఞనము. [రగడ.]

అది కిడు నున్నత శ మయ్యెడికోటలు
సదనంబగు నశ్చపుఁ బూదోటలు,
మాణిక్యంబుల శ మయమగువేదులు
నాణెము లగు తిన్ననిబలుపీదులు,
కిడునైష్ఠికితలు శ గలిగినయాజులు
పుడమిని ధర్మముఁ శ బూనినరాజులు,
భర్త వినిర్మిత శ బహుసాధంబులు
నిర్మల మణిమం శ దిరయాధంబులు,
పచ్చలు గూర్చిన శ బలుతోరణములు
మచ్చిక లెసఁగెడిశమద వారణములు
కట్టందములుగఁ శ గట్టినతేరులు
నెట్టన సాములు శ నేర్చినశూరులు
నవరత్నంబుల శ నయమగు మేడలు
కవగూడినపటి శ కవురాగోడలు

పటుతరగేహ శ్రీ ప్లాసాదంబులు
 న్పుటతరీభేరి శ్రీ పుటనాదంబులు
 వేటుపుఁజేడెల శ్రీ వెలగానువేశ్యలు
 శ్రీలఁ గుబేరుని శ్రీ జెనకెడివైశ్యులు
 నిమ్మలఁ బొడ వగు శ్రీ నిలహోమంబులు
 కమ్మనికృష్ణా శ్రీ గరుధూపంబులు
 నిరుపమమాగధ శ్రీ నిజగానంబులు
 గరిమ వహిరచిన శ్రీ ఘనయానంబులు
 విమలబోధకముల శ్రీ వెలసినబావులు
 సమదతురము లగుచల్లనితావులు
 మహితబలంబులశ్రీమనుసామంతులు
 బహువిద్యలఁ జేర్యడుధీమంతులు
 సీతులు పతులకు శ్రీ నేర్పడిమంతులు
 ద్యూతాదులకును శ్రీ దోడగుతంతులు
 నంగడిఁ బుష్పము శ్రీ లక్ష్మిబోటులు
 సంగతి గలవిట శ్రీ జనముల నీకులు
 గలిగి ధరిత్రిని శ్రీ ఘనత వహించెను
 అలకాపురమున శ్రీ కన్న రహించెను.

క. అన్నగర మేలుచుండును
 మన్నీ లందఱును గొలువ శ్రీ మదననురూపుం
 డన్నిట వెరవరి యై యా
 వెన్నుఁడొకో యనుచు జనులు శ్రీ వినుతి యానర్పణ!

కా. తానీషా యనునామధేయమున నాతారేశవింబోపమం
బొనెయ్యెమునుగాంచనాంకమునుబైరపైనీడలం దేర్పగా
జా నౌపేరెదఁ దారహారములు తేజగిప్రాసణీయంబు లె
యానందం బొసఁగంగనూరిజనమారన్యంబైననత్కిర్తితోన్.

క. కులమున మ్లేచ్ఛుం డెన్నఁగ
నిల నాతని దైనపుణ్య శ్ర మెట్టిదొ యెఱుంగన్
జలాజాతాత్మభవాదుల
కలవియె శ్రీరామదేవుఁ శ్ర గాంచెఁ బ్రీతిన్.

క. ఎన్నఁగఁ దానీషా క
కైన్నయు మాదన్న యనఁగ శ్ర నవనినురవరుల్
లన్నయుఁ దమ్ముఁడు గడుసం
పన్నులు మంత్రులును నీతిశపాలితు లరయన్.

వ. వారికి మేనయల్లుండు.

తొహరా.

శ్రీ మించిన నెలకొండపల్లెలో శిష్టజనులు పొగడఁగను
కామాంబకు గోపన్న జనించెను శ్ర గమలాక్షునివరమునను.
ఆత్రేయసగోత్రంబునఁ గంచశ్రర్లాంధ్రార్యులవంశమునన్
పుత్తుఁడగుచులింగనమంత్రీకిఁదాఁబుట్టెనుగోపన్న యనన్.
ఇదివినరయ్యా

క. భూనురవరుఁడు నియోగీయు
భూనురకంచర్ల కులజభవ్యయశుండున్
వాసరపతివంశజచర
ణానక్తుఁడు గోపన యన శ్ర నభిమతి కెక్కిన్.

తా. హ. రా.

పుట్టినపుత్తుని జన్మదినంబున కి ఘోషురు లందఱు వేగఁ
 దిట్టముగా గోపన్న యనుచుఁ గడుదీవన లొసఁగిరి బాగా
 దీవనయనంబును నొప్పుగ నడపెనుకయు క్త కాలమందునను
 దీవమ గలదె పుత్తుని కనినేర్పిరికయురు తర కా స్త్రంబులను.

—ఇదివినరయ్యా॥

తే. కాస్త్రచింతన నేయుచో క కాస్త్రవిదులు
 బాలరామాయణంబు తాత్పర్య మొప్పు
 దనకుఁ జెప్పిన రామునిఘనమనీష
 లెల్లఁ దలపోసె యుల్లము కి పల్లటిలగ.

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుం డై యైదేండ్లప్రాయంబునఁ బెద్ద
 లుగా నుండువా రొకచోటఁ గూడి రామాయణంబు పారా
 యణంబునేయుచు వినువారలకుఁ దాత్పర్యంబుదెలుపుచుం
 డ నీబాలుం డారామాయణం బామూలాగ్రముగ వినినవాఁ
 డై నేనారాములతోడంగూడ జనన మొందకపోతినిగదా!
 అటుల జననమొందియుంటి నేని నుగ్రీవాడివానరులవలె
 నేనును శ్రీరాములకు నేవ నేయుదుఁగాదా! అని తనయభి
 ప్రాయమును గీర్తనఁజేయుచున్నాఁడు.

రాగము-ఆనందభైరవి - ఏకతాళము.

ఆశపుట్టెనే శ్రీరాములతో - నాహాఁబుట్టనైతిని
 రఘురాములతో - అయ్యోనేఁబుట్టనైతిని
 శ్రీరాములతోఁబుట్టి నేవలు నేయనైతిని.

ఆశ॥

దశరథనందను డై - దాశరథిరాములు
 వశముగ బాలురతో వరదుడై - యాడంగ
 వనజనాభునకు భక్తుడనై నే
 భయభక్తిప్రేమతోడ - శ్రీరామరామ
 సకల సేవలు సలుపుచుమురియుచు
 అట నల్లథతో నాడుకొందుగద
 అయోధ్యాపురిలో గజము నెక్కి
 యచ్యుతుడు వెడలి రాగాను
 నాట్యమాడుచు నన్ను రక్షించు మందును
 విశ్వామిత్రునివెంట బోగానే పోదును
 జనకుడు హరికి - జానకిని బెండ్లి సేయంగా
 వారిద్దరికి నెత్తి బియ్యము నేర దెత్తును
 అమ్మకు హరికి - ఆకులు మడిచిత్తును
 సరులార యితడే నారాయణుడని నేర జూటుదును
 మనలను రక్షించే మాధవుడు వచ్చెనందును
 మనగతి ముందు యే మందును
 ప్రభు దశరథు నే బ్రతిమాలుదుగద
 కైకేయినినేర గాదందును గద
 రాములకై పోరాజ్య మిత్తుగద
 ప్రభువై యేలగఁగబనులుచేతుగద
 అడవికి బోగా నంటిపోదుగద
 గుహనితో గూడుకొని మురుతుగద

నిలిచి దానవుల నెత్తి గొడుదుఁ గద
ఖరయుద్ధంబునఁ గౌఁగిలింతుఁ గద॥

అశ॥

౨

కనకమృగము రాఁగఁ గాంత దెవ్వుంటే
ఓనిర్దయులార అయ్యో పోతిరో
ఆమృగమును దెచ్చుచుకీర్తుగద
హరిని నేనుబో వలదందునుగద-ఆమృగమువెంట
దశముఖుఁడంతటఁ దపోవేషమున
శశిముఖుఁడనశౌర్యముఁజూపంగ జానకివఁణకంగ॥
ఆరావణుఁడు సీతమను జెఱఁబట్టంగ
అపుడు నేనుంటే ఆమృ కభయము దెల్పుదును
ఆశ్రీపాదములు ఆత్మైవత్తుక మొక్కుదును
హరిదుఃఖింపఁగ అమృజాడ నేఁ దెత్తును
సర్వజ్ఞ మూర్తి చాటు నీవిరహ మందును
విశ్వములో నందఱువినవట్టి యూర కుండిరి
నురవరు లందఱు ముఖము చూచుచుండిరి॥

అశ॥

అయ్యయ్యో యిది యేమనందుగద
ఆబ్రహ్మాదుల శపియింతునుగద
వికృమవంతులు-పిర్యవంతులును
నేనుచేతు నే-నెవ్వరివేడుదు
ఏమఱియుండిరి-యాబుము లందఱు
ఏల పోయెనో ఆక్షిరాబ్ధికి

ఏల దశరథుడు యజ్ఞముచేసెను
ఎందుకుఁ బుట్టిరి యీలోకమునను
ఎందుకువచ్చిరి యీవనమునకును
ఇట్టివరములను నేలా వేడిరి?
ఎక్కడఁ దోచెను ఇంతటిజాలి

ఆశ॥

౪

పంపాతీరమునఁ బరిమార్చి కబంధుని
నింపుగ శబరివిందుల నిష్ఠముతోఁ జేసి
యింద్రతనయసూనుని హితవు గావించి॥
అంజనేయుఁ డంగదముఖ్యాదులు
మంజుల వాణిని మఱవక వెదకఁగ
వారలతోఁ గూడి వెదకుదుఁ గద
వైదేహిని బ్రేమతోను సహాయముగరమ్ము
సంపాతి పోకుమందును సముద్రమునే
చొకళించివేగ దుముకుదును
లంక గాలించి సంకజాతీని నే నేవింతును
అంగుళీయక మిచ్చి అమ్మా హరి వచ్చె నందును
అవృత్తాంతము హరికి నే విన్ని వింతును
జానకీరామ జాగేల లేలెప్పుందును॥

ఆశ॥

౫

హరికి వాహనము-అంజనేయుఁ డఁట
ఆలక్ష్మణునకు - అంగదరా జఁట
పృథ్వీరాముల నేఁ బృార్థింతును గద

సేనలఁ గూడుకచెరలాడుముఁ గదఁ
కవులచె వారిధిఁగట్టెంతును గద
సముద్రుడౌ యిది సమయమందుఁగద
హరి సేనలఁబనులాచరింతుఁగద॥

ఆశ॥

బలిముఖులకుఁ గల-బలముఁ జాతుఁ గద
శుభ రాములతో-సౌంపుకందుఁ గద
లక్ష్మణాగ్రజుడనీసను రావించి
లక్ష్మీకౌఱకుఁ గవులు లంకఁ జుట్టంగ
రక్షించు భద్రాద్రిరామదాసుడ నై
రణములో రావణుని ద్రుంతును
ఆక్షణమున - రఘువరు నప్పడే బిలుతును
మంగళపతివ్రతను-హృదయ కర్పించి మురియుదును॥ ఆశ॥

అప్పుకు మాఱుగ నగ్నిలోఁ జొత్తును
ఆపుష్పక మెక్కి హరితో సయాధ్యకుఁ బోదును
భరతు లానందభరితులై వేడుకొనంగ
బోరున వాద్యములు భువనముల్ నిండిఁమోయంగ
పట్టాభిషేకము పరమఋషులును
సేవింపంగ జయములు పాడఁగ
రాములతోడపై లక్ష్మీ యుండఁగ
లక్ష్మణానుజుల్ రమణ విసరఁగా
వాయునుతుడు పదవనజము లొత్తఁగఁ

జేరి విభీషణుఁ డాహా యనఁగా.
అర్థిఁ గవులు హరి కృష్ణా యనఁగా
బ్రహ్మాదులు హరిఁ బ్రస్తుతింపఁగా
తల్లి మారుతికి దండవేయఁ గా
నాతల్లి యప్పడునాకు వేయుఁగా
కష్టపడితి నని కరుణించునుగా
సీతారాములు సిరు లిత్తురుగా॥

అశ॥

గీ. ఇష్టిధంబునఁ దలఁచుచు న్ నిందిరేశు
పైని గలిగినబాళితోరబాలుఁ డయ్యు
సర్వశాస్త్రార్థసారవిస్తార మెల్ల
నేర్చి సంతోషజలనిధిం న్ దేల్చె జనకు.

తాహరా.

ఈగతి జననీజనకులు పుట్టుని న్ నెంతయుఁ బ్రాజ్ఞునిఁజేసి
వేగమే శ్రీహరినిలయముఁ జెందిరి న్ వేలుజన్మములఁబాసి.
బాల్యమందుశ్రీరామనామమునుభవించుచుఁదానుండెన్
శ్రీలక్ష్మీశుని చరణకమలములనాచింత యనుభవము పండెన్.

—ఇదివివరయ్యా

రాగము-నవరోజు-ఆటతాళము.

భజరే మానస రామం-భజ
భజరే జగదభిరామం॥

భజ॥

౧

కర ధృత శరకోదండం
కరితుండాయత భుజదండం

దాశరథిం నరసింహం-భజ

దాశరథిం- నురసింహం॥

భజ॥

౨

కౌసల్యాబహుభాగ్యం-భజ

మైథిల్యలోచన యోగ్యం

అవనతజలజభ వేంద్రం - భజ

అగణితగుణగణసాంద్రం॥

భజ॥

౩

మాయామానవదేహం - ముని

మానసరుచికర గేహం

రూపమదనశతకోటిం-నత

భూపమదనశతకోటిం॥

భజ॥

౪

శ్యామలజలధరశ్యామం-భజ

సాంబశివాశ్రితకామం

భద్రాచలనిధివాసం-పరి

పాలితశ్రీరామదాసం॥

భజ॥

* రాగము-ఆనందశైరవి-చాపుతాళము.

రామనామమే జీవనము- అన్య

మేమి రామశ్మపావనము॥

రామ నామ సుధారసము-మది

నేమిట భజించుమాకిర॥

రామ॥

* వ్రాతప్రతులలోనిట మారువకాగ మనియూన్నది.

౧

శ్రీలమేలు భయానకము-రఘు
వీరులీలలే పానకము
పాలు మింగడ జారుతేనియ
పాలకన్నను మేలిమైనది॥

రామ॥

౨

ఈరసములెల్ల నీరసము-రఘు
వీరుకథ లెల్లఁ బాయసము
సారె మాకుఁ జేయారె నాఁకలి
తియెఁ దృష్ట చల్లారె నొభళి॥

రామ॥

౩

ఘోర భవసింధు తారకము-హృద
యారి వర్గ నివారకము
సారమౌ ఘనసారకదళిఫ
లోరుసౌఖ్య మపారసారము॥

రామ॥

౪

నుందరశ్రీరాజములు-రఘు
నందనాంఘ్రిసరోజములు
చెంది బ్రహ్మానందభావము
నంది ముక్తిని పొందఁజేసిన॥

రామ॥

౫

భాసమానకుభాకరము - నిజ
దాస లోక వశీకరము

భూనుతాపితుడై భద్రాచల

వానుడై రామదాసు నేలిన॥

రామ॥

తోహరా.

శ్రహపతిధర్మము నెఱపుచు గోపనగృహమందు సదానుండఁ
విహగవాహనుని దానుండొక్కఁడు కీర్తిగృహమునకు దండఁ
పంచబాణుని జనకుని బాడుచు శ నంచితమతిలో నుండఁ
వంచనలేని మహాత్ముడీతఁ డని శ యెంచి చెంతనిలుచుండఁ
గోపనముఖపల్ల ట్టణములగడు శ గుఱుతిడిదానుఁడు మాచె
ఓస ననకు నేనొక్కటి చెప్పెద శ నోడకుమని చెయిచాచె.

— ఇదివినరయ్యా॥

వ. చేతులు చాచి గోపన్నను బిలిచి యతనియందు భగ
ద్భక్తలక్షణంబు లుండుటఁ గాంచి నీయందు శాంత్యాది
గుణంబు లున్న యది నీకు నఖండయోగంబును శ్రీరామ
చంద్రాను గ్రహంబును గలుగును. నేను దెల్పునది పూని
విను మని యిట్లనియె.

శ్లో. శ్రీరామ రామ రామేతి రమ రామే మనోరమే,
సహస్రనామత స్తుల్యం రామనామ వరాననే.

వ. ఈ ప్రకారముగా కబీరుదాసుగారు గోపన్నకు రామనామ
మును బఠించుచు నుండు మని రామమంత్రంబు చెప్పి
యభేద్యం జనువాడై.

తోహరా.

సామగానలోలా యని సొక్కుచు కేసరగ కబీరుఁడు చనెను
చెమాఱును గోపన్న యుండె నిటకేద వేద్యుఁ బాడుచును.

5. కపిరుదాను రామదానునకు తారకమంత్రమునువ దేశించుట.

కపీరుదానునికటాక్షమునఁ దాఁగఁగాంచె రామనామమును
జపంబు నేయుచు జలజనయనునిశచరణసేవ నిత్యమును.

—ఇదివినరయ్యా.

వ. గోపన్న కపీరుదానునన్నిధిని రామమంత్రప్రభావంబు విని
యానందించువిధం బె ట్లనిన.

శ్లో. జయతు జయతు మంత్రం జన్మసాఫల్యమంత్రం
జననమరణభేద క్షేపవిచ్ఛేదమంత్రమ్,
సకలనిగమమంత్రం సర్వశాస్త్రైకమంత్రం
రఘుపతినిజమంత్రం రామరామేతి మంత్రమ్. ౧

శ్లో. నిఖిలనిలయమంత్రం నిత్యతత్త్వాఖ్యమంత్రం
భవకులహరమంత్రం భూమిజాప్రాణమంత్రం,
పవనజనుతమంత్రం పార్వతీమోక్షమంత్రం
పశుపతినిజమంత్రం పాతు మాం రామమంత్రం. ౨

శ్లో. ప్రణవనిలయమంత్రం ప్రాణనిర్వాణమంత్రం
ప్రకృతిపురుషమంత్రం బ్రహ్మరుద్రేంద్రమంత్రం.
ప్రకట దురిత రాగద్వేష నిర్నాశమంత్రం
రఘుపతినిజమంత్రం రామరామేతి మంత్రం. 3

శ్లో. సంసారసాగరభయాపహవిశ్వమంత్రం
సాక్షా స్తమముక్షుజనసేవిత సిద్ధమంత్రం,
సారంగహస్తముఖహస్తనివాసమంత్రం
కైవల్యమంత్ర మనిశం భజ రామమంత్రం. ౪

శాగము-ధన్యాసి-అదితాశము.

తారకమంత్రము కోరిన దొరకెను
ధన్యుడ నైతిని ఓరన్నా
మీసినకాలుని దూతలపాలిటి
మృత్యువ యని నవ్వర యన్నా॥

తా॥

0

మచ్చికతో నిరకఃబాతకంబులా
మాయలలోఁ బడఁబోకన్నా
హెచ్చుగ నూట యెనిమిదితిరుపతు
లెలమిఁ దిరుగఁబనిలేవన్న॥

తా॥

1

ముచ్చటగా నాపుణ్యనదులలో
మునుఁగెడి పని యేమిటి కన్న
వచ్చెడివర్షపుదినములలో నుడి
వడి వడుటలు మాను మికన్నా॥

తా॥

3

ఎన్ని జన్మముల నెంచి చూచినను
ఏకో నారాయణుఁ డన్నా
అన్ని రూపు లై యున్న పరాత్మాని
నామహాత్మకథలను విన్న॥

తా॥

౪

ఎన్ని జన్మములఁ జేసిన పాపము
లీజన్మముతో విడు నన్నా

అన్నిటి కిది కడసారిజన్మమిది
సత్యం బింకె బుట్టుట నున్న॥

తా॥

✕

నిర్మల మంతర్లక్ష్యభావమున
నిత్యానందముతో నున్న
కర్మంబులు విడి మోక్షసద్గతిని
గన్నులనే చూచుచునున్న॥

తా॥

✕

ధర్మము తప్పక భద్రాద్రీశుని
దసమదిలో నమ్ముచు మన్నా
మర్మము చెలిసిన రామదాసుని
మందిరమున కేగుచు నున్న॥

తా॥

హాహూ.

సామజవరదుని నామముదలచుచు సర్వముమిథ్యనితలఁచెన్
కామాదికషడ్వర్గము నెల్లమగడువడిద్రోచుట నిలిచెన్.

— ఇదివినరయ్యా.

రాగము-ధన్యాసి-ఆటతాళము.

శ్రీరామనామమే జిహ్వాకు-స్థిరమై యున్నది
శ్రీరాములకరుణ లక్ష్మీకరమై యున్నది॥

శ్రీ॥

౧

ఘోర మైన పాతకములు-గొట్టినన్నది - మమ్ముఁ
జేరకుండ నాపదలను - చెండ్లే నన్నది॥

శ్రీ॥

దారి తెలియనియమదూతలను - దఱిమే నన్నాది
శ్రీమన్నారాయణదాసులకుఁ - జెలువై యున్నది॥ శ్రీ॥

3

మాయావాదులపాండు - మాను మన్నది - యీ
కాయ మస్థిరమని తల - పోయు మన్నది॥ శ్రీ॥

౪

పాయక గురురాయని బోధఁ - బాయ కన్నది
యేయెడఁ జూచినఁ తన్నెడఁ - బాయ కున్నది॥ శ్రీ॥

౫

కామ క్రోధ లోభామూలఁ - గణవా మన్నది
మోదముతో స్త్రీలపాండు - మోస మన్నది॥ శ్రీ॥

౬

వదలనిదుర్విషయవాంఛ - వదలు మన్నది - నా
మదిలో హరిభజన సం - సత్కర మై యున్నది॥ శ్రీ॥

౭

కోప ముయెశుస్యకృతిని - కొట్టూ మన్నది - యిపుడు
ప్రాచునీవే యనిన దారీ - జూపే నన్నది॥ శ్రీ॥

౮

ఏవు మీఱ నొరులదోష - మెన్న కన్నది - ఈ
పాపబంధములఁ బట్టు - పడకు మన్నది॥ శ్రీ॥

౯

భక్తిభావన చెలిసి మమ్ము - బ్రతుకు మన్నది - పరమ
భక్తులాకు సేవఁ జేసి - పృబలు మన్నది॥ శ్రీ॥

౧౦

ముక్తిమార్గమున కిది-మూల మన్నాది-వి
రక్తుడు భద్రాచలరామ-దానుఁ డన్నది॥

శ్రీ॥

హోహరా.

దేహపోగుకు నుపయుక్తంబుగ శ్రీ దేవేరిని వరియించెన్.
సహజముగాఁ జక్కనినుతునొక్కనిశసద్గతికై తాఁగించెన్.
ఉదరపూరణార్థంబునకును దా శ్రీ మంభవృత్తి యోజించెన్.
ముదమునశ్రీహరిదానులఁగూడుక శ్రీ మోదమలరవ రించెన్.
ద్రవ్య మంతిటికి దానధర్మముల శ్రీ దారిఁ జూపె గోపన్న
లవ్యయాత్మఁడగుశ్రీరాములవద శ్రీమందఁదలఁచెబుధులెన్న.
పట్టువదలితనధనమంతయు వ్యయపఱచియుఁదానిశ్చలుఁడై
కట్టువస్త్రములతో నిలువం బడె శ్రీ గమలాపతిదానుండై.
కన్నవార లాఘునునిలేమి గని శ్రీ కన్నుల నీరిడుచుండన్
వన్నెదఱిగియునుమన్ననతో రామన్ననుగొలుచుచునుండన్
ఇటువలెనొక యేడిడుమలుచుండ గఁదటుకుననొకతలపాద వెన్
ఎటు కేనియుఁజనిరామోత్సవమునశ్రీకేర్పి లేత్తుధనఁబుదవన్.

—ఇదివినఁ య్యా॥

రాగము. శాధనామక్రియ-చాపుతాళము.

శ్రీరామనామం మరువాం మరువాం
సిదము యమునికి వెరువాం వెరువాం

౧

కేవలయని మృత్యు గెలుతాం గెలుతాం
దాశరథుని మది తలుతాం తలుతాం॥

శ్రీ॥

నారాయణుని మేమూ సమ్మేం సమ్మేం
సరనాధులనుమేమూ సమ్మూం సమ్మూం॥

3

శ్రీ॥

మాధవు పద సేవమానాం మానాం
ముఖీ యితరుల సేవ మానేం మానేం॥

౪

శ్రీ॥

గోవిందు నేవేశఁ గొలుతాం గొలుతాం
దేవుని గుణములు తలుతాం తలుతాం॥

౫

శ్రీ॥

విష్ణుకథలు చెవుల విందాం విందాం
వేణుకథలు వల మందా మందాం॥

౬

శ్రీ॥

మధుసూదనునివె పో మహిమా ల్లహిమాలు
మధురేశుదానూలె మనుజూలు మనుజూలు॥

౭

శ్రీ॥

త్రివిక్రముని మాయ తెలుతాం తెలుతాం
శువలయాధిపు నమ్మి కొలుతాం కొలుతాం॥

౮

శ్రీ॥

వామనూని చూచి వత్తాం వత్తాం
వాని ప్రభావామే మెత్తాం మెత్తాం॥

౯

శ్రీ॥

శ్రీధరునీ జేర్చింది చిత్తాం చిత్తాం
చిన్మయు నుతి చేసి కూతాం కూతాం॥

శ్రీ॥

౧౦

హృషీకేశూ మది మంతా ముంతాం
ఓనర జన్మాదూల తుంతాం తుంతాం॥

శ్రీ॥

౧౧

పద్మనాభునిదే భారాం భారాం
పరమేశ్వరుని యాజ్ఞ మిరాం మిరాం॥

శ్రీ॥

౧౨

దామోదరనుకోని తలుతాం తలుతాం
తామానులకు తొలగి నిలుతాం నిలుతాం॥

శ్రీ॥

౧౩

సంకర్షణనుమాట సత్యాం సత్యాం
సర్వేశ్వరునిమాట నిత్యాం నిత్యాం॥

శ్రీ॥

౧౪

వానుదేవుని నేవ చేసేం చేసేం -ఆ-
వానిరూపే మేము చూసేం చూసేం॥

శ్రీ॥

౧౫

ప్రద్యుమ్నసీమిది పద్యాలు పద్యాల్
పరగ నాభుని గొలుచు విద్యాల్ విద్యాల్॥

శ్రీ॥

౧౬

అనిరుద్ధమందఱి ఆటాలు ఆటాల్
ఫణి శయనునీ మిది పాటాల్ పాటాల్॥

శ్రీ॥

౧౭

పురుషోత్తమనువారె పురుమాల్పురుమాల్
లతని గొల్చినవారె సరసూలు సరసూల్॥

శ్రీ॥

౧౮

అధోక్షజ యని యందా మందాం
అతని స్వరించుచు మందాం మందాం॥

శీ॥

౧౯

నారసింహుల దివ్యనామాం నామాం
చేరి అతనిగొల్పి డేమాం డేమాం॥

శీ॥

౨౦

అచ్యుతభక్తుల మనినా మనినాం
అతడే దేవుడాని వినినాం వినినాం॥

శీ॥

౨౧

జనార్దనునిసేవ సారాం సారాం
సతమానిమాయ సంసారాం సారాం॥

శీ॥

౨౨

ఉపేందుకథగాని ఒప్పాం ఒప్పాం
ఉన్న మాటాడితే తప్పాం తప్పాం॥

శీ॥

౨౩

హరిదప్ప వకరికి అదరాం అదరాం
వేరె దేవుల్లకు బెదరాం బెదరాం॥

శీ॥

౨౪

శ్రీకృష్ణు నన్నిందే సిద్ధాం సిద్ధాం
చెనటుల గొల్చుటాబద్ధాం బద్ధాం॥

శీ॥

౨౫

మెట్టపల్లి శిరులు మమ్మే మ్మేల్
అతని గొల్చినవారె ముక్తూల్ ముక్తూల్॥

శీ॥

౨౬

రామదాసులు మాకు సారాం సారాం
కామదాసులు మాకు దూరాం దూరాం॥

శ్రీ॥

౨౭

నారాయణుని మేము నమ్మేం నమ్మేం
నరుల నింక మేము నమ్మాం నమ్మాం

౨౮

మాధవనామము మరువాం-మరువాం
మఱియమబాధకు వెరువాం వెరువాం॥

శ్రీ॥

౨౯

అవనిజాపతి నేవ మానాం మానాం
మఱియొకజోలంపె మానాం మానాం

౩౦

భద్రగిరీశుని కందాం కందాం
మోదముతో మన ముందాం ఉందాం॥

శ్రీ॥

తోహరా.

హైదర బాదున మేనమామలు ౩ అక్కనమాదనగారు
సాదృతి తానీమాకు మంత్రు లైకసౌఖ్యముతో నున్నారు.
అని యోజించుచు హైదరబాదునకరిగెను నెన్నికతోను
అనయమువారలవలనబాదుషా యధిపునమ్ముఖముగ నెను.
చూచి తానిపనుసింహాసనమునఁజూడ్కులకింపాదవంగకా
దాఁచెనుచుంగులుచుట్టిక క్షమునఁగదనవినయము దెలియంగకా

చూపు మేరలోనుండి వేడుకను १ నుభగచరిత్రుం డపుడు
 ఏవున డుగునలాములు చేయుచు १ నీగతిభూనురవరుడు.
 భయభక్తులతో రత్నాంచిత మగురేపాదుషతక్తును జూచి
 రయ మొప్పంగ తివాసీ ముద్దిడి १ నైతువలెనె తా నిలిచి.
 తానీహఁ గనుఁగొని గోపన్న యుఁగదాఁ జతురత భాషింప
 మానఘనునివ లెదోఁచెయాతఁడతిరహానియనుచునూహింప.
 గోపనసామర్థ్యము భయవితరణగ్రుణములుతానిష దెలిసెన్
 ఏపని యితనికి నిప్పింతామని १ యింపుగ మంతులఁజూచెన్
 బల్లిదుఁ డాతానిషతోఁ జెప్పిరి १ పట్టుగమంతులు బాగ
 ఢిల్లీ సంస్థానముతోఁ జేరినరయెల్లా హద్దులలోఁగ.

భద్రాచల మనుతాలూకాకుఁబంపుడు తహసీల్దార్నిగా
 ముద్రనిషాసీహకుములనిచ్చి ముజరా లందుమనె వేగ.
 ఇటువలె బల్కినమంతులమాటలకెడలోబతినవ్వుతించెన్
 అటుభద్రాచలమునకుఁబొమ్మనుచునవనివతియు నెలవిచ్చెన్.
 అనిన భాగ్యమని యానందంబునరహరి నారాయణ యనుచు
 వినియంబున నెలవందియువెడలెనురమనిచెను రాముండనుచు.
 —ఇదివిసరయ్యా.

క. భద్రాద్రికి నధిపుఁడవై
 భద్రయశుండ వగుచుఁ బ్రజలఁ १ బాలించుచు నే
 భద్రము లేకయ నైకము
 భద్రంబుగఁ గూర్చుమనుచుఁబతి నియమించెన్.

47. తానీషా రామదాసుసకు తహసీల్ పని యిచుట.

కొహరా.

హుతుమును గొని గోవన్న యవ్వడు పలుకూహుటిని దారాగ
ముకుందనిలయం బగుభ ద్రాచలమునుమునుగనుగొనెనాగ.

—ఇదివినరయ్యా.

వ. ఇట్లు భ ద్రాచలముతాలూకాకుఁ దహనీలు చేయవచ్చును
గోవన్న గా రాభద్రగిరిని దూరంబునందుండి కాంచి గోపుర
ప్రకారమంటపాదులను ఇటులు వర్ణించుచున్నారు.

రాగము-పరాశి-ఆదితాళము.

ఇదిగో భ ద్రాద్రీ - గౌతమి
అదిగోఁ జూడండి

౧

ముదమున నీతాముదిత లక్ష్మణులు
కదసి కొలువఁగా రఘుపతి యుండెడి॥ నిది॥

చారు స్వర్ణ ప్రకార గోపుర
ద్వారములను నుందరమై యుండెడి॥ నిది॥

౩

అనుపమానమై యలినుందరమై
తనరు చక్రమున భగభగ మెఱసెడి॥ నిది॥

౪

కలియుగమందునఁ గలవైకుంఠము
నలరుచున్నది నయముగ మ్రొక్కఁడి॥ నిది॥

x

పొన్నల పొగడల పూబొదరిండ్లను
చెన్నుమిఱుగను శృంగారం బగు॥

నిది॥

x

శ్రీకరముగ నిల రామదాసుని

బ్రాకటుముగఁబోవు పృథువునివాసము॥

నిది॥

- వ. ఈప్రకారముగాఁ గోవెలగోపుర ప్రాకారములవైభవంబుఁ జూచుచు భద్రాచలంబు చేరి గొతమీనదిం గాంచి నేవ కులుం దానును స్నానంబుచేసి సీతారామలక్ష్మణుల సేవించి యానందంబునొంది భద్రగిరి డిగ్గి తహసీలుకచ్చేరిని ప్రవేశిం కావులం బిలిపించి యిట్లనియె.

తోహగా.

సాలాఖరులోసర్కార్ పైకముఁచయ్యసఁదీసుకరండి
వాలాయము శ్రీరాములఁ గొలుచుచు १ వర్ధిల్లిన మేలండి
అని కావులఁ దనవుతులరీతినినధికప్రీతిఁబోవుచును
కనకాంబరధరుసేవఁ జేయుచుఁగును లెన్నఁగ మెలఁగుచును.

—ఇది వివరయ్యా.

- క. అవసీశునాజ్ఞఁ గొని యు

య్యవసీసురుఁ డతిసునీతి १ నాభద్రగిరి

భువిపతి మెచ్చఁగ నేలెను

భవహరశ్రీరామపాదభక్తినిరతుఁ డై.

తోహగా.

ఎప్పుడు సీతఁడె తహసీల్ పనిలో १ నిం దుండఁగ జను లెన్న
నొప్పుగఁ జైకఁసు వసూలుచేసెనునోర్పుతోడ గోవన్న.

సర్కార్ ప్రేమ సాలాఖరులో సర్వము హుజారు కం
పేర్కొనిపాడును ప్రేమగల్గి రాఁ స పెంపలరంగ వర్తింప
దానధర్మముల నుపకారంబుల స దైవభక్తి గోపన్న
మానక చేయుచు నుండె నప్పడుసమహిలోపలఁ బ్రజలెన్న.

—ఇదివినయ్యా.

క. భూమినురు లెంద తేగిన

నేమంబున నన్నమిడును స నెమ్మదిలో శ్రీ
రామార్పణ మని యెన్నుచు
భీమంతుఁడు గోపనుకవి స దిశకరనిఘఁ డై.

ఆ. అంత నొక్కనాఁడు స సంతర్పణము నేయ
నవనినురులు ప్రేమ స నారగింప
సతనిప్రియతనూజఁ స డం దున్నత వైయ
వాగునందుఁ బడిన స వనటఁ జెంది.

ఇ. అతనిపత్ని సాధ్వీ స యతిరూపసుందరి
యతినుశీల తనదు స పతిని మదిని
నేవఁ జేయుచుండు స శ్రీరాముఁ డని ప్రియ
నిలయు నీడు గాదు స ఈమె కనఁగ.

ఆ. అవనినురులు గుడుచునందాఁడఁ బతిలోడఁ
దెలుపరా దటంచుఁ స దెలిపిమిఱ
మఱుణ మైననుతుని స మఱుఁగునఁ బడవైచి
పిదపఁ జెలిపెఁ దనదుఁప్రియున కెలమి.

వ. ఇవ్విధంబున దైవగతిం జెందినకుమారునిం జూచి భగవద్భక్తు
త్తుం డగుట వివేకదృష్టిచే ధైర్యం బవలంబించి భగవద్భక్తు

లకు రామచంద్రభూషాంబుండు రాజగుటంజేసి రామ
రాజ్యంబున నొకవిప్రునిపుత్త్రుండు పంచత్వంబు నొందిన
నాబ్రాహ్మణుం డాపుత్త్రశవంబు నెత్తుకొని రామచంద్ర
వ్రభునాస్థాన మంటువంబున కెదురుగవైచి రామభద్రా!
పుత్త్ర మరణశోకాతురుని మొఱునాలింపు మని మొఱులిడిన
వాని మొఱునాలించి పుత్త్రవంతునింజేసె నని పురాణం
బుల విందు నది నిజంబై నచో నాపుత్త్రు నేల బ్రతికింపఁ
డని దుఃఖంబు మాని గోపన్న పుత్త్రకళేబరంబును దనభు
జంబుపై నిడుకొని యాచిన్నవానిం బ్రతికింప రమారమ
ణుం డుండఁ జింత యేల యని రామకీర్తనంబు చేయు
చున్నాడు.

కా. మందారస్థల హేమరత్న మయనరద్వద్యోతనత్పుష్పకం
బండు నై జనభాశుభాసనమునం న దాసీనుడై మానిన
ద్భ్రుందాకాభివలక్ష్మణాన్వితుడునై పృథ్వీనుతాయుక్తుడై
కుండేందీవరవర్ణుడౌరఘువరుం గూర్చిన్లదింగొల్పెదన్.

రాగము-వాగ్గజామక్రియ-ఏకతాళము.

కోదండ రామ కోదండ రామ

కోదండ మాం పాహి కోదండరామ॥

౧

నీదండ నాకు నీవెందుఁ బోకు

వాడేల నీకు వలదు పరాకు॥

కోదండ॥

శ్రీరామ మమ్ముఁ జేసట్టుకొమ్ము
ఆదుకో రమ్ము ఆరోగ్య మిమ్ము॥

కోదం॥

జయ రఘువీర జగ దేశ్వర
భయదనివార భక్తమందార

కోదం॥

మణిమయభూష మంజులభూష
రణవిజయభూష రమణీయవేష॥

కోదం॥

ఏల రావయ్య యే మంటి నయ్య
పాలింపవయ్య పొత్తి గనవయ్య॥

కోదం॥

తల్లివి నీవె తండ్రివి నీవె
దాతయు నీవె దైవము నీవె॥

కోదం॥

అద్భుతకుండ లామల గండ
సద్భుజదండ సమర ప్రచండ॥

కోదం॥

సరసిజనేత్ర సౌందర్యగాత్ర
పరమపవిత్ర భవ్యచరిత్ర॥

కోదం॥

ఏఱుద్ధి వీడు ఎఱుగని వాడు
పాపాడువీడు బడలియున్నాడు॥

కోదం॥

౧౦

పాపను లేపి బాధల మాన్చి
యాపదఁబాపి యటువీధిఁ జూపు॥

౧౧

సన్నిసచిన్న వాఁ డెందఱున్న
మమ్ములఁగన్న మాయన్న వన్న॥

కోదం॥

౧౨

ఎవరుమితోటి ఎవరు మిసాటి
రారుమిసాటి రాజులమేటి॥

కోదం॥

౧౩

దశరథబాల దాసానుకుల
దశముఖకాల ధరణీశపాల॥

కోదం॥

౧౪

మారుతభీమ మాల్వ్యాభిరామ
కల్యాణనామ కారుణ్యధామ॥

కోదం॥

౧౫

మంజులభాష మణిమయభూష
కుంజరపోష కువలయవేష॥

కోదం॥

౧౬

పుట్టింప నీవె పోషింప నీవె
ఫల మియ్య నీవె భాగ్యము నీవె॥

కోదం॥

౧౭

శరణన్న చోట క్షమనేయుమాట
చిరుదునీదాట యెఱిగినమాట॥

కోదం॥

౧౮

రావయ్య వీని రక్షింతు గాని
నేవించువాని-స్థితిగందుగాని॥

కోదం॥

౧౯

మురళీవిలోల మునిజనపాల
తులసీవనమాల తుంబురులోల॥

కోదం॥

౨౦

రావణభంగ రమణీయాపాంగ
పావనలింగ పాదాబ్జభృంగ॥

కోదం॥

౨౧

మందారహార మన్మథాకార
మందరోద్ధార మాక్తకహార॥

కోదం॥

౨౨

వందన మయ్య వా దేలనయ్య
దండనసేయఁ దగదు మీకయ్య॥

కోదం॥

౨౩

లాలితహాస లక్ష్మీవిలాస.
పాలితదాస భద్రాద్రివాస॥

కోదం॥

౨౪

శ్రీవిజయరామ శ్రీతులసీదామ
పావననామ భద్రాద్రిధామ॥

కోదం॥

వ. ఇవ్విధంబున రామచంద్రుం జేర్కొని స్తుతించుతఱి
నబ్బలుండు శ్రీరామ ప్రసాదంబున నిద్రించువాఁడు

మేల్కొన్న తెలుగునఁ బునర్జీవితం దైనం జూచి పరమా
నందంబు నొంది రామదాసు శ్రీరామభజనంబు నేయు
చున్నాఁడు.

తోహరా.

ఇటు విహరింపుచు నింపున నుండెనుఁ నిలభ ద్రాచలమునను
అటుతర్వాతార్థక్షలవరహా శ్రీ లమరె ఖజానాలోను. 38
అప్పుడు శ్రీభద్రాచలరాముల శ్రీ హర్షముతో నేవించెన్
ముప్పిరిగొనిశ్రీపాదపద్మములుఁ ముదమలరఁగ ధ్యా నించెన్.

—ఇదివినరయ్యా.

రాగము - రేగుప్తి - నూపకతాళము.

వందే విష్ణుం దేవ మ శేషస్థిపేతుం
త్వా మధ్యాత్మజ్ఞానిభి రంతర్హృది భావ్యం
హేయా హేయ ద్వంద్వవిహీనం పరమేశం
సత్తామాత్రం సర్వహృదిస్థం దృశిరూపం॥ వందే॥

౧

ప్రాణాపానా నిశ్చయబుద్ధ్యా హృదిరుద్ధ్వా
భిత్వా సర్వం సంశయబంధం విషయాఘాతా
పశ్యంతీశం యం గతమోహో యతయ స్తం
వందే రామం రత్న కిరీటం రవిభాసం॥ వందే॥

౨

మాయాతీతం మాధవ మాద్యం జగదీద్యం
నిత్యానందం మోహవినాశం మునివంద్యం

యోగిభ్యేయం యోగవిధానం పరిపూర్ణం
వందే రామం రంజితలోకం రమణీయమ్॥

వందే॥

3

భావాభావ ప్రత్యయహీనం భవముఖై
ర్యోగాసక్తై రర్చితపాదామ్బుజయుగ్గం
నిత్యం శుద్ధం బుద్ధ మనంతం ప్రణవాఖ్యం
వందే రామం వీర మశేషానురదావం॥

వందే॥

౪

త్వం మేనాథోనాథితకార్యాఖిలకారీ
మానాతీతో మాధవరూపాఖిలధారీ
భక్త్యాగమ్యో భావితయాపా భవహారీ
యోగాభ్యాసై ర్భావితచేతస్సహభావీ॥

వందే॥

౫

త్వా మాద్యంతం లోకతతీనాం పర మిశం
లోకాతీతం లోకమానై రభిగమ్యమ్
భక్తిశ్రద్ధాభావసమేతైర్భజనీయం
వందే రామం నుందర మిందీవరసీలమ్॥

వందే॥

౬

కోవాఙ్మాతృత్వం త్వా మతిమానం గతమానం
మానాసక్తో మాధవ శక్తో మునిమాద్యం
బృందారణ్యే వందితబృందారకబృందం
వందే రామం భవముఖ వంద్యం నుఖకందమ్॥

వందే॥

నానాకాన్తై ర్వేదకదంబైక ప్రతిపాద్యం
 నిత్యానందం నిర్విషయజ్ఞాన మనాదిం
 మత్సేవార్థం మానుషభావం ప్రతిపన్నం
 వందే రామం మరకతవర్ణం మధురేశమ్॥ వందే॥

హాహా.

జగదీశుని ని ట్లభినుతించి తన శ్రీ జనిసాఫల్యము గాంచెన్
 తగునీనన్నిధి జీర్ణోద్ధారణ శ్రీ తాఁ జేసెద నని తలఁచెన్.
 ఒక్కదినంబునఁదనగృహంబునకుఁనొసరఁగఁగాఁపులఁబిలిచి
 వెక్కనపడకను వినుఁడుతెచ్చెదనుశ్రేణుగఁ దలఁపక నిలిచి.
 ఎన్నిదినంబులు బ్రతికిన మరణము శ్రీ నున్న యగుట లేదు
 పన్నుగ శ్రీహరిపదములఁ గొలిచినఁ శ్రీ గ్రన్న న నటుగాదు.
 చేయఁదలఁచితిని రామునికోవెలశ్రీజీర్ణోద్ధారణ మేను
 పాయకమీరలుప్రక్కబలముగాఁగఁబ్రబలుఁడుకార్యములోను
 అన విని కాఁపులు హర్షమునొందుచు శ్రీ హరిభక్తున కిట్లనిరి
 మనవివినుచుమీమర్జీచొప్పనశ్రమనఁగఁదలఁతు మేమనిరి.
 ఆమాటలువిని యానందంబున శ్రీ నవ్వుడె శిల్పులఁ బిలిచెన్
 కామాటులఁ గొని కడువేగంబునఁగార్యముప్రారంభించెన్
 రామరామ తానీషద్రవ్య మీశరాత్రి నిల్వ యార్లక్షల్
 భీమవిమత నీకై వ్యయపఱచినఁస్వామి కందునేశిక్షల్. 46
 దేహ మనిత్యం బని తానెంచుచుశ్రద్ధరతగా నూహించెన్
 సాహసమునఁదానిష్టపైకమ్మునుశ్రసరగునఁ దావ్యయపఱచెన్.

—ఇదివినరయ్యా॥

వ. మరణకాలమున నొకటియుఁ దనవెంటఁ రాదు గాన జీవిత
కాలమందే భగవత్కైంకర్యములఁ జేయువలయు నని
రామదానుగారు తలఁచుచున్నారు.

రాగము-నాథనామక్రియ-ఆదితాళము.

పొచ్చేటప్పడు వెంటరాదు ఒక
పుచ్చినవక్త్రైశ
వెయ్యారులు దాచుకొనియు నధుల
కియ్యలేని లోభుల కయ్యయ్యో॥ పా॥

ఇచ్చినమాత్రం విచ్చును దైవము
హెచ్చడిగిన రాదు
వచ్చేటప్పడు వెంట నేమయినఁ
దెచ్చుకరాలేదు॥ పా॥

హెచ్చుగనిది తెలియనిపామరులు దు
రీహను తగులుకొని
యిచ్చట నార్జించిన ధనమెచ్చటి
కెత్తుకపొయ్యే రయ్యయ్యో॥ పా॥

తమరక్షణకై మూలమూలము
ధనములు దాచేరు
తనువులు మలభాండము లస్థిరమని
తలఁచి కానలేరు॥ పా॥

౪

తలఁతురు దారలు పశువుత్తాదులు
 తమ పని భ్రమనేరు
 త న వారె క్క డ తా నెక్కడనో
 తనువువిడిచియిబిచ్చుండొంటిగ॥ పా॥

x

ఇరవుగఁ దొలిజన్మంబులఁజేదల
 కియ్యనిదోషమునఁ
 దిరిపెములెత్తెడివారినిగాంచియుఁ
 దెలియకయున్నారు॥ పా॥

x

పరులకు బలిభిక్షంబులు పెట్టని
 పరమలోభు లిలను
 ధరలో వేంకటవిఠలుని దలఁపక
 ధనమదాంధతను దగిలి యిబిచ్చుడు॥ పా॥

వ. ఈ ప్రకారముగాఁ దలంచి గోష్ఠనగారు ఏమి చేయు
 చున్నారనినా.

రాగము-కల్యాణి-అదితాళము.

కైంకర్యము చేసెను రామదాసు
 కైంకర్యము ౩ చేసెను
 కైంకర్యము చేసెనగారు తోష్ఠకులునకు
 నంకటహరజాననస్వాత్మయని మొక్కి॥ కై ౦

౧

శ్రీకరమగు రాజితమణికాలల
 బ్రాహ్మకారంబులబహుమతపజ్జుల
 మంజులతరమగుశ్రమణిమంటపములఁ
 గంజరాగమణికలితాంగణములఁ
 జాకచక్యకాంచనకూటంబుల
 నాకాశంబునుశ్రవంబెడుతేరుల
 గోపురమొరనెడిశ్రీగోపురవితతుల
 దీపించువితశ్రద్ధికలబెడంగులఁ
 దళుతుగులుకుపగశ్రడంపుఁగంబములఁ
 గలువడంబులనుశ్రీగలకలువడముల
 రంగగుముత్యపురంగవల్లికల
 శృంగారములగుశ్రీచిత్రపాళికల
 మకరతోరణ సరమాజంబుల మణి
 ముకురతోరణసరమూహంబులఁ గడు
 భుగభుగ వలచెడు శ్రీ పూజస్వరముల
 సగరుధూపములశ్రీనాలవట్టముల
 మెఱు సెడిరీతినిశ్రీమేలిమిగాఁగను॥

౨౪౧

౨

ధారాశములగుశ్రద్ధారబంధములఁ
 జారురత్నకాంచనశిఖరంబుల
 గమగమ మనియెడుశ్రీగంధవాసనల
 ఘ్రుమఘ్రుమ యనుబలుకకుమరసముల
 ఘ్రుణఘ్రుణ ఘ్రుణయనుశ్రీఘ్రుంటలతలుపుల

ధణధణ యనెడు మృగదంగవాద్యముల
 మినమిన మెఱునెడి మేలిమిగోడలఁ
 గనకమయం బగుగరుడధ్వజముల
 రామరామ యనురామశుకంబుల
 వేమఱు పొగడెడు విబుధగణంబులఁ
 బొసఁగ మోయి తంగురలరవంబులఁ
 గొసరియాడు భక్తులనృత్యంబుల
 వైనతేయముఖ-వాహనచయములఁ
 బూని శంఖ భుంజునాదమ్ముల
 మెఱునెడి రీతిని మేలిమిగాఁగను॥

శ్లో॥

వెల్లగొడుగులను వింజామరముల
 మల్లెల మొల్లల కమంచివాసనలఁ
 విల్లంగోవి గభీరస్వరముల
 ఝల్లరి ఢక్కాజయనాదంబులఁ
 బల్లవపాణుల పాటలనాటల
 సల్లలితోత్పలచయసరిమళముల
 వసమాలాసంపత్సౌభముల
 ఘనతులసీవనగణగంధంబుల
 రామభజనసంగరావౌత్కరముల
 రామతీర్థసాగరములతావుల
 రామస్తరణానందమధురంబుల
 రామభద్రవిగ్రహదర్శనముల

హనుమద్గజవారహసముల ఘనముల
సనుపమశృంగారానందంబుల
రమణభద్రగిరిరరామాలయ మ
త్యమరానందంబై ధరలోపల
మెఱు సెడిరీతినిర మేలిమిగాఁగను॥

శ్లోకం॥

తొహరా.

గర్భగృహపాత్రకారమంటపాల్ గట్టించెను గడుబాగ
నిర్భయుడై యార్ల క్షలవరహాల్-నెమ్మది నెలవటు కాఁగ.
వ్యయము చేసికోవలలోఁగాఁగలకై భవమంతయునించె
భయము లేక తనకోర్కి దీక్షనిరబాగుగ నానందించె.

వ. గోపన్న భద్రాచలమందు గోపురపాత్రకారమంటపాది కైం
కర్యములు చేసి శ్రీరామచంద్రస్వామిని నేవించి యానం
దించి వర్ణించువిధం బె ట్లనిన.

రాగము-మోహన-చాపుతాళము.

వందే రఘురామ-శుభ నామ
శుభ నామతులసీదళ దామాభిరామ॥

శ్రీరామ॥

కనకమణిమయహారా-నుకుమార
నుకుమార పద్మీరథ సహితకుమార
సువిహార-అరిశూర-భూధరధీర-కల్పషదూర
పాలితవారణదారుణకారణమదహరణ
రఘువీర-రఘువీరనీరదాభవిమలశరీర-నిర్వికార॥

వందే॥

—

వందితానిమేషా-సత్యభాష
 సీతాననపంకజపూష-బుధతోష
 దళితదోష-సజ్జనపోష-మానుషవేష
 సంగరభీషణ భూషణదూషణశోషణనిజతోష
 రత్నభూష-రత్నభూషనురాంభోజ
 పుంజప్రత్యూష నుమనస॥

వందే

3

కుంతలజితనీల-భక్తపాల-భక్తపాల
 నురద్యేషివటలవిఫాల-వరశీల
 కనకచేల-కాంతిజాల-మానుషలీల
 దానవబాలక-తావక సేవక
 నురపాల-భూపాల-కౌస్తుభవన
 మాలవికాల-నుకపోల॥

వందే

౪

ధరణిజసత్కళ తా-నుచరిత్ర
 మునిస్తోత్ర-హృదయాబ్జమిత్ర
 సత్పవిత్ర-త్రిశిరోజైత్ర-నీరజనేత్ర
 వారిదగాత్ర-విపులకాత్రవ ధైరవక్తైరవ
 పదమిత్ర-అజపవిత్ర-అజపవిత్ర
 విభీషణపరభృతజైత్ర-అ రత్ర॥

వందే

x

భూనురకల్పవృక్ష-సత్కటాక్ష
 సత్కటాక్షవిరాధమదేభ హర్యక్ష

మృదుపతా-పంకరుహాతా-నిజరూపాతా
శత్రువిపతా-నువర్ణేక్షణ-వీక్షణ శిక్షణ
దాక్షణరామదాసా-భద్రాద్రికా
అవహారామదాసా-భద్రాద్రికా॥

శందే రఘు॥

రాగము-పరాధి- రూపకతాళము.

ఎంతో మహాను భావుడవు-నీవు
ఎంతో చక్కని వాడవు
వితలు నీవుచేసితివి లోకమందు
సంతతభద్రాద్రి స్వామిరామచంద్ర॥

ఎం॥

తొలివేల్పు జాంబవంతుని జేసినావు
మలివేల్పు పవనజుగాజేసినావు
వెలయు సూర్యు సుగ్రీవులఁ జేసినావు
అల సర్వసురలఁగోతులఁజేసినావు॥

ఎం॥

కారణశ్రీ సీతగఁజేసినావు
గరిమ శేషుని లక్ష్మణునిఁజేసినావు
ఆరెంటినిభరతశత్రుఘ్నులఁజేసినావు
నారాయణ నీవు నరుడవైనావు॥

ఎం॥

3

తాతికి బ్రాణము లిప్పించినావు
నాతియెంగిలి కానందించినావు

కోరిమూఁకల నెల్లఁ గొలిపించినావు

నీటిపైఁ కొండల నిల్పించినావు॥

ఎం॥

౪

లంకపై దండెత్తి లగ్నక్కినావు

రావణకుంభకర్ణులఁ ద్రుంచినావు

పంకజాక్షిసీతమ్మఁబాలించినావు

లంకేశుదివ్యపుష్పక మెక్కినావు॥

ఎం॥

౫

పరఁగ నయోధ్యకుఁ బఱతెంచినావు

పట్టాభిషిక్తుడ వై పాలించినావు

వరభద్రగిరియందు వసించినావు

ధరలోరామదాసు దయ నేలినావు॥

ఎం॥

తోహరా.

కొందఱు పురజను లష్ట్రుడు కోవెలకొత్తనాయె నని చూడ

నందఱు సంతన మందిరి గోపన శ్రీ సతిధార్మికుఁ డని యాడ.

హితు లాఘ్నలు తనకై నవారలును శ్రీ సంతోయోజన నేయ

మతిలోసర్కారైప్పకమనుచునఱు శ్రీ మాత్రమొంచలేదాయె

సర్కారైప్పకము నెలపుచేయుటిదిశ్రీసరిగాదని యెవరనినకా

లర్కకులుం డగురఘుపతి నాకొక క్రయాపదరాసీఁ డనియెన్.

—ఇదివిసరయ్యా॥

వ. గోపన్న గారితో హరిభక్తులు సర్కారుపైకము వ్యయము

చేయుటచే నాపత్తు సంభవించు ననగా శ్రీరామదాసుగారు

శ్రీరామచంద్రుల నమ్మినవారల కాపద గలుగ దని చెప్పు

చున్నారు.

ఉ. హాళిని చాటుకం దునిమిరయాగముగాచియహల్యుఁబోచినీ
తాలలనక వరించి రణదర్పిత రావణకుంభకర్ణము
ఖ్యాతి వధించిరాజ్యము నయంబుగ నేలినరామచంద్రభూ
పాలుఁడు రంగశాయి మనసపాలఁ గలండు విచారమేటికిన్.

రాగము - నాథ నామక్రియ అదితాళము.

తక్కువేమి మనకూ రాముండొక్కఁడుండువఱకూ

౧

ప్రక్కతోడుగా న భగవంతుఁడు మును
చక్కధారి యై న సాకుచు నుండఁగ॥

తక్కు॥

౨

మృచ్చుపోమకునికమును చంపినయా
మత్స్యమూర్తి మనసపక్షమునుండఁగ॥

తక్కు॥

౩

నురలకొఱకు మందరగిరి మోచిన
కూర్మపతారునికూరిమియుండఁగ॥

తక్కు॥

౪

దురాత్ముఁ గనక నేత్రునిద్రుంచినయా
వరాహమూర్తి మనసవాఁడై యుండఁగ॥

తక్కు॥

౫

హిరణ్యకశిపుని న నిరుచెక్కలు గాఁ
బఱచిననరహరి న ప్రక్కను నుండఁగ॥

తక్కు॥

ఘోరిన్వర్గమును శ పొందుగఁ గొలిచిన
వామనుండు మనశ్శవాఁ డైయుండఁగ॥

తక్కు॥

ధరలో క్షత్రియులను దండించిన
పరశురాముండు మనశ్పాలిట నుండఁగ॥

తక్కు॥

దశగ్రీవు మునుకదండించిన యా
దశరథరామునికదయ మన కుండఁగ॥

తక్కు॥

ఇలలో యదుకులశ్రమం దుదయించిన
బలరాముండు మనశ్బలిమైయుండఁగ॥

తక్కు॥

దుష్టకంఠునిని శ ద్రుంచినట్టిశ్రీ
కృష్ణుండు మనపైఁ శ గృహతో నుండఁగ॥

తక్కు॥

కలియుగాంతమున శ గలిగెడుజై వము
కల్కిమూర్తి మముఁగఁచియు నుండఁగ॥

తక్కు॥

నారాయణదానసులఁగాచెడిశ్రీమ
న్నారాయణునెఱసెట్టి యుండగా॥

తక్కు॥

తొహరా.

బ్రహ్మోత్సవములు బ్రహ్మర్పణమనిశభాగవతుండుచేయించెన్
బ్రహ్మజనకపదమందునునీగోశపన్నయనుచుఁ బ్రజలెంచెన్.

ఈగతి భగదాచలమున గోపనయోగభోగముల నుండన్
త్యాగభోగములసిరులఁ జెలఁగుమానదన్న గారుగోల్కొండన్.
అలగోల్కొండదివాసులపుడు లెక్కలు తనికీలకునేయన్
చిలుకార్లక్షలపైకము భద్రాచలమున నిలిచినదాయెన్.
కలఁగఁజెంది మాదన్నగారు అక్కన్నగారి కిది వినిచెన్
అలగోపన్నకు నిది దెల్పును నొకకయాప్తునివేగ మెవనిచెన్.
— ఇది వినరయ్యా!

వ. ఈ ప్రకారంబున అక్కన్నగారేవద్దనుండి వచ్చినపరమా
ప్తుండు గోపన్నగారితో గోల్కొండతోఁ జేరినతాలూకాల
లెక్కలు తనికీనేయఁగా మితాలూకాకస్త్రీ ఆఱులక్షలపైకము
నిల్వయేర్పడినది. అది తానీషాకుఁ దెలియఁజేయక ముందు
గామీకుఁ దెలియఁజేయు మని అక్కన్నగారు చెప్పిరి వినుఁ
డని యిట్లనియె.

క. అన్నా ! ద్రవ్యముఁ బంపక
యున్నా విఠ నృపతితోడ ॥ నూర్జితముగ నే
విన్నపముఁ జేతు నని య
క్కన్నయుఁ దెల్పు మనె ననఁగ ॥ నతఁ డిట్లనియెన్.

క. శ్రీరాములకై ంకర్యము
నారూఢిగఁ జేసి భద్రాచలగమందున మీ
కారుణ్యకటాక్షమునన్
ధీరుడ నై యున్నవాడ ॥ ధీరతతోడన్.

క. రాములకటాక్షవీక్షణ
మామోదము గాఁగ నున్న ॥ నలులేకయ మీ

భూమిశుషమ్మపైకం

బేమాత్రము కొఱత లేక ॥ యిడఁ జెల్లఁబడున్.

క. భూమిశునికృప గల్గిన

భూమిశునికృపయుఁ గల్గు ॥ భూతలమందున్

భూమిశునికృపలేమిని

భూమిశునికృపయు లేదు ॥ భూతలమందున్.

క. అని యిటులు చెప్ప వారలు

విని యాశ్చర్యంబు నొంది ॥ వెనఁ జని యచటన్

గని యామంతులతోడను

వినినతెఱఁగుఁ జెప్పి రంత ॥ విశదముగాఁగన్.

క. శ్రీరామ రామ యని వే

సారక శ్రీరామనామసారము గొలున్

రారా రామా యని వే

మాఱును బిల్చుచును నట్టె ॥ మైఁ దా మఱుచున్.

వ. ఇవిధంబునఁ బల్కిన గోపన్న వాక్యంబులను నడతయును

జెప్పఁగా విని వారు దీనాననులై యుండి రంత నిచ్చట గో

పన్న గారితోఁ దమవారు అనేకవిధంబులుగా మందలించి

నర్కారుపైకము వ్యయమైనందున రాజాజ్ఞకు లోఁబడని

క్రమం బెట్టో విచారించుకొమ్మని చెప్పిన విని రామదాసు

వారి కిట్లనియె.

తోహరా.

అని తనవారలు చెప్పినపలుకుల ॥ నాలకించి యెంచకను

మనమునరామునిమఱవకయుండెను ॥ మానఘనులుదొగడగను.

—ఇది వినరయ్యా!

౬. నమ్మితి రామచంద్ర మదిసనమ్మితి రాజకులేంద్ర మేలుగా
నమ్మితిఁ గీర్తిసాంద్ర కడుసనమ్మితి దాసచకోరచంద్ర నా
నమ్మిక్ లేమి చేనెదవో ర నమ్మగ నర్హులు గానివారలన్
నమ్మనయా! దయాభి వనిసనమ్మితి ని స్తది జానకీపతీ!

రాగము - వాధనామక్రియ - ఆదితాళము.

ఏతీరుగ నను దయఁజూచెదవోరయినవంశోత్తమరామా
నాతరమా భవసాగర మిందను ర నలినద లేక్షణరామా॥ ఏ॥

౦

శ్రీరఘునందన సీతారమణాశ్రితజనపాపక రామా
కారుణ్యాలయ భక్తవరద నను రగన్నది కానువురామా॥ ఏ॥

౧

మురిపెముతో నాస్వామివి నీవనిముందుగఁ దెల్పితిరామా
మఱవకయిడ నభిమానముంచునీమఱుఁగుఁజొచ్చితినిరామా॥

౩

క్రూరకర్మములు నేరక చేసితిరనేరములెంచకు రామా
దారిద్ర్యము పరిహారము నేయవెనెదై వశిఖామణి రామా॥

గురుడవునామదిదై వమునీవనుశురుకా స్త్రంబులురామా
గురుడై వంబని యెఱుఁగక తిరిగెమరక్రూరుడనై తినిరామా॥

×

తాండవమున నభిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకా రామా
బంధనమున నీనామము దలఁచినబ్రహ్మానందము రామా॥

•

వాసవ కమలభ వామరవందితశ్రవారిభిబంధన రామా
భానురవరనద్గుణములుగల్గినశభద్రాద్రిశ్రవరా రామా॥ ఏ॥

•

వాసవనుత రామదాసపోషకారవందనమయోధ్య రామా
దాసార్పితమాకభయమొసంగవెదాశరథీరఘురామా॥ ఏ॥

లొహరా.

తప్పక పాచ్చాకొలుపున నాయాశతాకాల్సహజముగ
నొప్పగఁ బైకము వచ్చెనే యనుచుననుద్యోగస్థులనడుగ.
అన్నితాలూకాల్పైకము వచ్చెనుఅని యిచ్చిరి తమలెక్క
తిన్న గఁజెప్పిరి హజరత్ ఆభరద్రాచలమొక్కటిదక్క.59
ఏల రాదు భద్రాచలపైకం శ్రీ బేమికారణం బనిన
చాలగ వ్యయపఱచెనుగోపన్న యుగసర్కారైప్పకములొన.

—ఇది వినకయ్యా॥

వ. గోపన్నగారు సర్కారైప్పకమును వ్యయముచేసి భద్రా
చల సీతారామస్వాములవారి కైంకర్యములు చేసినా రని
యుద్యోగస్థులు చాడిలు చెప్పచున్నారు.

రాగము- నాధ సామక్రియ-అదితాశ్రయము.

వినవయ్య తానీషగారు-మా

మనవి చేకొనుఁ డయ్య మహారాజా మీరూ

విన॥

○

దినదినమును వారియింట-విప్ర
వరుల సంతర్పణ విందు లటంట

చేసేది సరకారుదంట-ఋజువు

చేస్తాము హర్కార్ల-బంపుమావెంట

విస!

2

దండికావులు బలసి రందు-చేరి

చేసేటితంటాల నే మనుకొందు

ఆరూలక్షలపైక మందు-

నిలిచె సర్కారుకు రాదికముందూ॥

విస!

3

బొక్కసములు పాడాయె-దే

వాలయములు బహు-చక్కగానాయె

లెక్కలు సరిలేదాయె-హ-

జూరూకు రూకలు రాకానె పోయె

విస!

౪

తక్తాధికారులు మీరు-తహ

సీలుచేసేటి యా గోపన్న గారు

చాలా తంటలు చేసినారు తా-

నీవ్వుపైకిమంత కొల్ల గొట్టారు॥

విస!

౫

రామచంద్రుల సన్నిహితు-శ్రీ

భద్రాద్రిపురియందు బాగైయున్నారు

జాగునేయక యింకమీరు-వారిని-

రప్పింపఁ జెలియు సన్నీకారుబాద్లు॥

విస!

తొహరా.

ఇట్లుని చెప్పిన, పాచ్చాకన్నుల శ నెఱ్ఱజేసి కోపంచెఱ
ఎట్లు ఖర్చుజేసెను గోపన్న కుమంత కుదర్తని యెంచెఱ. 61
హార్కారులు మిరాగోవన్నను శ నఱ లేకందఱుఁ జూడ
నర్కార్ పైకము లెక్కతోతెండిశకలఖాయదాతోడ.

—ఇది వినరయ్యా.

క. గోవన్నను దోడెమ్మని

భూపతి నియమించె భూరిభజమేచ్చుల ను

ద్వీపితయమభటసములఱ

బాపయుతులఁ గూరమతులఁగబటుతరఖలులన్.

తొహరా.

హుకుంచేకొని యిరువురుహార్కార్యదృష్టితంబుగా వచ్చి
గృకున నాగోవన్న కారుబార్ కచేరిలోపలఁ జొచ్చి. 63
క్యాజీ గోవన్న సలాం తుం దేఖో తానీమాబల్ హుకుం
ఆవుజీడొతోజీ చెల్లి యని వారాడిరి నిఘురవాక్యం. 64

—ఇది వినరయ్యా.

వ. హార్కారులు తామదానుగారికిఁ దానీమాహుకుమునుజూపి
రమ్మని చెప్పచున్నారు.

రాగము - అసావేరి - రూపక తాళము.

ఆవుమ్యాఅమారపాచ్చాక్పాన్ చెల్ మ్యా
గోల్కొండకు చెల్ మ్యా అరేలేవుమ్యా
అంటే యేమోయోశించేవుమ్యా
అరే వుతో వుతో వుతో చెల్!

ఆవు!

౧

తివాని దిండు పెక్కానేడు
దిగూ నబాబువలకుమిదిచూడు
బాబు చూతోసరిగా నేడు
చెప్పకొనీమానముగాపాడు॥

ఆవు!

అవరంగబాదు తఖ్ఖులోనా
అనేకతహశీల్ దార్లున్నారు
వారలపై బాకీలు నున్నా
యేమో నీపై బాకీ శానా॥

ఆవు!

3

నిమిషమైనా నిలువనీయం
నిలువలన్నీ ర్ఘాడాపైకం
చేకొనుము వేగ మెయివుడు
జేర్చందు చేకొందుముచూడు॥

ఆవు!

౪

అరలేకా నీవే యీసీమా
కథికార్తైన వెరువాము మీ
దొరభద్రాద్రిశ్రీరామ
దాసుడవని తాళితిమినుమ్మా॥

ఆవు!

తోహరా.

ఈవిధినాడినహరార్కరులతో ౧ నెంతోహితవు మీరగును
భావము చెల్పుడి సాధులార ఫిర్యాదేమిసర్కార్లోను.

అని యడిగిన హక్కరులుచెప్పిరియన్ని ఖజానాల్ వచ్చుగా
విని నీతాలూక్ బాకీలే బహునిండ యనుచుఁగోపించెగా.
ఇట్లనిచెప్పిన గోపన మనమున నెలమి మీఱ యోజించెగా
ఎట్లుచేసిననురఘుపతియుండఁగ నెందుకుభ యమనియెంచెన్.

—ఇదివినరయ్యా.

వ. ఈవ్రకారంబున భద్రాద్రినుండి గోపన్న గారిని ఖండిత
మైన విచ్చుకత్తిపహారాలతోఁ దెచ్చునప్పుడు భద్రాద్రినిల
యనిం గూర్చి యేమని మనవిచేయుచున్నాడనిన.

చ. కటకట! రామచంద్ర ననుగ్రహగదే యిటు వేగ రాఁగదే
కుటిలమనస్కులై రివులుకూర్చుభయంకరతర్జనంబులగా
బటుతరరోషభీషణత శ బాధలఁ బెట్టఁగఁ దాళఁజాల నీ
పటువిశిఖంబులం దునిమి శ పాఱఁగఁదొలవె జానకీపతి.

రాగము-పూరికల్యాణి. ఆదితాళము.

నీసంకల్పం బెటువంటిదో కన

నెంతవాఁడ రామా

వాసి దొలగి నీ-దాసజనులు భువి

గాసివడిన యాఘన మెవ్వరిదో॥

నీసం॥

౧

చోచిన మఱి విడఁజూచిన నీకృప

గాచియుందుఁ గానీ

తోచితోచకను దొడరి కరంబులు

చాచి పరులనే యాచనసేయను॥

నీసం॥

౨

పటుతరముగ నీ - మటునూయలకును

నెటువలె నోరుతును-

చటులతరంబుగఁ జెలఁగుభవాంబుధి

నెటు దాఁటుదు నే నెవరిని దూఱుదు॥

నీనం॥

౩

భావజరిపునుత పరమపురుష నీ

భావము దెలియదుగా

దేవదేవ నీనేవకజనులకు

నేవకుడను ననుఁ గావుము మ్రొక్కెద॥

నీనం॥

౪

దరిఁజేర్చెద వని ధైర్యముచే నీ

దరిఁ జేరితిఁ గానీ

అరసిపోవకయె యారడిఁజెట్టుట

నెఱుంగనైతి నా-దొరవనుకొంటిని॥

నీనం॥

×

తరణాగతరక్షణ భవసాగర

తరణా రిపుహరణా

కరుణా జూడు భద్రాద్రినివాసా

అరమరనేయకు హరి నిను నమ్మితి॥

నీనం॥

ప. గోపన్న గారు దేహ మనిత్యం బని తానీషహకుమును జూచి

ధైర్యం బవలంబించి శ్రీరాముల స్తుతించుచున్నారు.

శా. శ్రీరంజిల్లెడుమోముతో మురువుగాజీరాడుమోనీలుతో

గారుణ్యామృతధారతో ఘనలసకృష్ణ వేయహారాళితో

సారాన్న త్యవిఘ్నావణవ్యతతితోరకాంతస్వరూపంబుతో
రారా నాకభయవృదానమియరారరామా మహీజాధిపా.

కా. పోకన్తానదు దేహ మేవిధమునన్ రబోషించి రక్షించినన్
రాకన్తానవు హానివృద్ధులు మహారణ్యంబులో డాగినన్
గాకన్తానవు పూర్వజన్మ కృతముల్ రకాగల్లునర్థంబులు
లేక న్తానవ దెంత జాలిబడినన్ రేముల్ సిరుల్ రాఘవా.

వ. ఇట్లు చింతించునమయంబున.

తొహరా.

భైదుచేసికొని గోవన నప్పడుర కారుబార్లు వెడలించి.
హైదరబాదుకుఁ దోడుకపోయిరి ర యటుఫారాలోనుంచి.
ఈవిధముగ గోవన్న ను హర్కారేవునఁ గొనిపోవఁగను
భావజుగన్న భద్రాచలరాములభావమందు నిడుకొనను.

—ఇది వినరయ్యా!

ఉ. నన్నిన నిన్ను నమ్మవలె ర నౌనది యట్లవిరోధితమ్మునికా
నన్నిన రాజుఁజేసితి వరనాథులపాలిటిదైవరాయ నే
నమ్మ మఱెవ్వరికా మిగుల ర నన్నితి నిర్మలకర్మచిత్తవా
కృష్ణుల నిన్ను నన్నితి నరఖండకృపానిధి జానకీవతీ.

రాగము-తొడి అటతాళము

రామా దైవశిఖామణి-నుర

కాజ మనోజ్వల భూమణి

తామరసాక్ష సుధీమణి-భవ్య

తారక భక్తచింతామణి

౧

నాడే మిము వేడు కొంటిగా-శర
ణాగత బిరు దని వింటిగా
వేడుకై మిము పొడగంటిగా-సన్న
దిగవీడనాడ వద్దంటిగా॥

రామా॥

౨

చింతనేయగ నేమిలేదుగా-ముందు
జేసిన గతి దప్పు బోదుగా
ఇంతకు మిక్కిలి రాదుగా-నే
నితరుల గొలిచేది లేదుగా॥

రామా॥

౩

తమ్ముడు నీ వొక్కజంటను-రామ
దాసుని రక్షించుకుంటును
సన్నతి నుండు మాయంటను-భద్రా
చలవాస నీబంటుబంటు॥

రామా॥

రాగము - యమునా - చాపుతాళము.

దీనదయాలో-దీనదయాలో

దీనదయాపర-దేవ దయాలో॥

దీన॥

౧

కనకాంబర ఘనశ్యామ దయాలో
సనకాది ముని యోగినినుత దయాలో॥

దీన॥

౨

శరధిబంధన రామచంద్ర దయాలో
వరదామరబృందానంద దయాలో॥

దీన॥

3

నారద మునిదేవనాథ దయాలో

సారసాక్ష రఘునాథ దయాలో॥

దీన॥

౪

దశరథనుత లోకాధార దయాలో

వశుపత్రిశ్చాప భంగ దయాలో॥

దీన॥

x

ఆగమకల్పిత అమితదయాలో

భోగీశయన పరమ పురుష దయాలో॥

దీన॥

౬

పర భద్రాద్రినివాస దయాలో

పాలితశ్రీరామదాస దయాలో॥

దీన॥

- ఉ. అంటినభ క్తిచేతను భక్తయం బొకయించుక లేక నన్ని నే
నుంటిని బంటుబంటు గడునొప్పికి మిక్కిలి తాళనంటి నీ
కంటక మేటి కంటి నను శ గాచుట నీ కిది ధర్మమంటి నా
కంటికి తెప్పరీతి నను శ గావు మ టంటిని జాన కీ పతి!

రాగము - యమునాకల్యాణి-ఆదితాళము.

గరుడగమన రారా-నను నీ

కరుణ నే లు కో రా

పరమపురుష యేవెఱువు లేల నీ

మఱుగుఁ జొచ్చితిని అఱుమఱు నేయకు॥

గరుడ॥

: ౧

పీలువఁగానె రమ్మి-యభయము

తలఁవఁగానె యిమ్మి

కలిమి బలిమి నా కిలలో నీవని
పలవరించితిని నలువను గన్నయ॥

గరుడ॥

2

పాలకడలిశయనా-దశరథ
బాల జలజనయనా
పాలముంచు నను-నీశ్వముంచు నీ
పాలబడితి నిశ జాలము నేయక॥

గరుడ॥

3

ఏల రావు స్వామి-నను నివు-
డేలు కోవ దేమి
యేలువాడ వని చాల నమ్మితి ని
కేల రావు కరుణాలవాల హరి॥

గరుడ॥

4

ఇంతపంతమేలా-భద్రగి
రీశ వర కృపాలా
చింతలణచిశ్రీరామదాసుని
అంతరంగపతి వై రక్షింపుమి

గరుడ॥

తాహా.

రామరామ నన్నిటు నేయుట నారవ్యత్రాఫలమొ నీవలిగో!
కోమలదేహా! కుజమలచే ననుగొట్టించగ మతి గలిగో. 70

—ఇదివినరయ్యా॥

ఉ. ఏమిర రామచంద్రయిత్రనేటికి నేచెదు మాటిమాటికి
బామరు డౌటనో మిగులత్రాతక జాలములోన నుంటనో

యేమి యానర్చిన న్సుతునిశయెగ్గులఁ దండికిఁగిన్కొ పుట్టునే
నీమదిఁ జిత్తగింపు మిఁక నీ కిక్కిము నమ్మితి జానకీవతి.

వ. ఓభద్రాద్రీశ్వరా! నేను బూర్వజన్మంబునఁజేసిన కర్మక
షమో లేక మికరుణకుఁ బాత్రుండను గాననియో యీదు
ర్మతులచేఁ గొట్టించుటకు మనస్సు కలిగియో యివ్విధంబు
గానన్న జేయించుట తగునా యని నుతిచేయుచున్నారు.

రాగము - వాళనామక్రియ - ఆదితాళము.

ఏమిరా రామా-నావల్ల నేరమేమిరా రామా

ఏమిరామయీలాగుకష్టము-నీమహిమో నాపార్థభ్రమో॥

కుండలిశయన వే-దండరక్షకా

ఖండలేజ నా-యండనుండవే॥

ఏ॥

పంకజలోచన-శంకరనుత నా

సంకట మార్పవె-పాంకముతోను

ఏ॥

మందరధర నీ-నుందరపదముల

నిందిలేక కిను-గొందుఁ జూపవే॥

ఏ॥

దిన మొకయేడుగ-ఘనముగఁ గడవెడి

తనయునిమీఁదను-దయలే దయయో॥

ఏ॥

నదయహృదయ నీ-మృదుపదములు నా

హృదయకమలమున-వదలక నిల్చెద॥

ఏ॥

రామరామ భ-ద్రాచలసీతా

రామదాసుడను-శ్రేయతో నేలవే

ఏమి!

తొనరా,

బాగాయెను నిను నన్నినందులకు భోగీశయన రఘురామా
జాగునేయకను బోవనమయమిది ॥ జగదీశ వరంధామా॥

—ఇది వినరయ్యా.

వ. స్వామి నిన్ను నన్నినందులకు నిటులఁ జేయుట తగదు;
రక్షించుట కిది సమయ మని మొఱిలిడుచున్నారు.

కాగము-శంక రాధ ఆణము-రూపక తాళము.

రక్షింపవిదియేమో-రాచకార్యమువుట్టె-రామచంద్రా

నన్ను రక్షింపకున్నను-రక్షకులెవరింక-రామచంద్రా॥

రక్షింప విదియేమో!

అప్పలవారిదో-అరికట్టుచున్నారు-రామచంద్రా స్వామి

చెప్ప శక్యముకాదు-చక్షుర్గోచరమాయె-రామచంద్రా॥

రక్షింప విదియేమో!

కుక్షిలో మిమిదఁ-గోరిక వుట్టెను-రామచంద్రా స్వామి

ఇట్వొక కులతిలక-యిడ నైనఁ గావవే-రామచంద్రా॥

రక్షింప విదియేమో॥

3

వక్షివాహనా-పాలించి దయజూడు రామచంద్రా స్వామి
అక్షయకట్నము-అభిమాన ముంచవే-రామచంద్రా॥

రక్షింప విదియేమో॥

౪

అభికునిచేవడితి-అడ్డ మేమనుకొంటి-రామచంద్రా స్వామి
అథములకన్న ను-అన్యాయ మేదోతి-రామచంద్రా॥

రక్షింప విదియేమో॥

౫

భయమేమి నేరామ-దాసుడననుకొంటి-రామచంద్రాస్వామి
భయము-బాపిపోవుభద్రాద్రిపురనిలయ-రామచంద్రా॥

రక్షింప విదియేమో॥

వ. ఓ భద్రగిరినిలయా! నానుతుల సంగీకరించి యీయాపద
లను బాపి రక్షింపు మని మనవి నేయుచున్నారు.

రాగము-అసావేరి-రూపక తాళము.

రామా నామనవి చేకొనుమా-దైవ

రాయా పరాకు నేయకుమా

స్వామి భద్రాచల-ధామ పావనదివ్య

నామ గిరిజానుత భీమపరాక్రమ

రామా॥

౧

దరి లేనిదీనజనులను-గామ

విరుదుఁ బూనితివి భ్యాతిగను

గురుతర శ్రమనకింకరబాధలకు నీ

మఱుగుఁ జేరితి న-న్న మమరనేయకు

రామా॥

కపటమానసుఁ డని మతిని-నెన్న
కిప్పుడు రక్షించు నమ్మతిని
అపరాధములకూ నే నాలాయమైతిని
కృపజూడుము నాదు-నెపములెన్నక స్వామి॥ రామా॥

3

పతితిపావనమూర్తివై న-నీవే
గతి యని యుంటిమతిలోన
సతతము రామదాసపతివై భద్రాద్రిని
అతులితవై భవ-గతులచే నెలకొన్న॥ రామా॥

వ. ఓభద్రశైలాధివాసా ! మిమ్ముఁగోక నే నన్యమెఱుంగను
కన్నడనేయక కాపాడు మనుచున్నారు.

రాగము-శంకరాభరణము-ఏకతాళము.

ఇరతము లెఱుంగ నయ్యా-
నా-గతి నీవేరామయ్యా
సతతము సీతాపతి నీవే యని
మతి నమ్మితి సద్గతిఁ జెందింపుము॥ ఇతర॥

౧

కోపమునేయఁగవద్దనా
కోరిక లొనఁగు యీప్రాద్దు
పామరుఁ డని విడువవద్దు
నాపాపముఁ బాపు మీప్రాద్దు

ప్యావు దావు నాప్యాణము నీవే
యీచట్టుచ మిముఁ బట్టువిడువ నిశః॥

ఇతరః

తప్ప లెన్న వలదంటి..నా
తల్లి దండ్రీ నీ వంటి-మా
యాష్టలకుప్పవంటి-మా
యప్పపు నీ వనుకొంటి
అప్పటప్పటికిఁ దప్పక నీవే
తిప్పలఁబెట్టక తీర్చిదిద్దకొను॥

ఇతరః

3

నామీదను దయరాదా-రామ
నామనవిని వినారాదా
నేమఱు నాతోవాదా-నను
జెఱవకుమి యనరాదా
ప్రేమ మిఱ మాభద్రాచలపుర
థాముఁడనై రామదాసుని నేలుమి॥

ఇతరముః

వ. నే నపరాధి నైనను క్షమించి రక్షింపు మని స్తుతింపు
కున్నారు.

రాగము - ఆసావేరి - అదితాశము.

నాతప్పలన్నీ క్షమించుమి-జగ
న్నాథ నీవాఁడ రక్షించుమి
పాతకుఁ డని యెంచఁబనిలేడు పాపింప
దాత వనుచు నీపదమ్ములే నన్నిలి॥

నా॥

2

ఈయెడ నానేర మెంచకు-నా

హితవున ద్వేషము లుంచకు

చేయరాని దెల్ల-జేసితి తమసేయు

కాయ తీగకు నెగ్గు-గా దని మొక్కెద||

నా||

3

కడువునఁ బుట్టిన తనయుఁడు-ఎంతో

దుడుకుతనము చేసే టప్పుడు

కొడుకా రమ్మని చే-కొనుగాని నూతిలోఁ

బడఁద్రోయునా యెంత-పాపాత్ముడై నాను||

నా

4

దాసునిమనవి చేకొంటివా-చక్క

ధర యింక న న్నేలుకొంటివా

నాసామి వీవని నమ్మితి భద్రాద్రి

వానుడవై రామదాసు నేలినతండ్రి||

నా||

అంశము.

ఈవిధమున శ్రీరాములఁ దలఁచుచున్నేఁగను పాద్యాసభకు

భూవరుఁ డగుతానీమా దెమ్మనెఁగఘానురవరుఁ దనుడకు

తెచ్చిరి గోపన్నను పహరాతోఁగ దేజరిల్ల దెంపునను

వచ్చినభూనురుఁ జూచితానిమార్వైర మెంచి యిట్లునను.

—ఇది వినరయ్యా||

ఫాదుషా రామదానుల సంవాదము.

రాగము-శాధనామక్రియ-ఆదితాళము.

౧

ఫా:—రండీగోపన్న గారు-మాపైక
ముప్పించండి వేగామె మీరు
భూమండలములోని గోల-కొండ తురక వాడుచాల
బందాడనినుంతున నీగుండెలోననుంచవైతి॥ రండీ॥

గో:—వినుడి తానీషగారు-ఏలనాపై ను
ద్దండా కోపము చేసేరు
కండక్రొవ్వు చేత నేను-తుంటరికము నేయనుభూ
మండలములో మీకీర్తి-నిండగల్గ జేసినాను॥ వినుడి॥

ఫా:—తాసంపాదించి చేసిన-ధర్మాన గల్గును కీర్తి
యేకాస్త్రజ్ఞుడు ఇప్పుడు-నీకీమతి గల్పించినాడు॥రండీ॥

గో:—ఘన మైనమీనగరు కొక్క-దినముఖర్చు కనదుస్వల్ప
ధన మిదిగో మీభద్రాచల-పురములో గుడి కట్టినాను॥
వినుడి॥

3

ఫా:—బలవంతులధనము-వారి-నెలపు లేక ఖర్చునేయ
తలపోవునని మదిలో-దలపోయవైతి విడమి॥ రండీ॥

గో:—అస్థిరమానీ దేహ మెట్లా-నెఱనమ్మలేదు నీయట్లు
దొరభద్రాచలశ్రీరామ-దానుడనై చేసితఱిజమ్మా॥
వినుడి॥

89. గోవన్నను తానీమావద్దకు ఖతులు కట్టితెచ్చుట. తానీమా
బైదులోనుండుమని ఆజ్ఞయిచ్చుట.

తొహరా.

గోపన ధైర్యధైర్యములను గని శ కోపమంది తానీష.

యేవున నీమద మణగించెద నేనిప్పడుచూడు తమాష. 74

సాలాఖరులో సర్కార్చైకముసరిగ నేలరా దోయి
చాలాతప్పును చేసినావు నాచనవు నీపయి లేదోయి. 75
సన్ను నెంచకపోయిననూ నాజాతిని నెంచగరాద
తన్నుఁ దెలియక నెలవు చేయుటకుఁ తానిషపైకముగాద.

వెక్కన మందక పైకం బంతయు శ వేగమె యిస్తున్నావే
కక్కనమైన మాహాకుంఠేరకుఁజైదున నుంటున్నావ. 77

పైకం బడిగిన పలుకులు తడఁబడి శపలుమాటల నాడెదవు
మైకమందినటువలె నున్నాఁడవుఁమామర్జునుఁగవె నీవు. 78

అని తానీషా యడిగినపల్కుల శ నాలకించి గోపన్న
విను తక్కిర నే జేసినతప్పులు శ వినిపించెద ఘను లెన్న.
నీవు పంపినతహాసీల్ పనిలో శ నిజముగాను నేనున్న
భావములో హరిభక్తి విడక బహుభద్రముగానే యున్న

జీవాధారుఁడౌ రామునికోవెలఁజీర్ణోద్ధారణ నేను
నీవాఁడై నేఁ జేసితి హజరత్ శ సీధర్మం బది యనెను. 81

గోపన చేసినకైంకర్యమునకుఁ శ గొంతదడవు నూపించి
యేవునమునుపటినుకృతముమనమున నెలమిమీఱయోజించి
గోపనపైనే కోపము నేయక శ కొంచెముగా విడిచినను
ఈపగిదిగఁ దహాసీల్ చార్లందఱునెంచక నడుతురుతుదను.
అనుచుఁ దానిషయునందఱువినహాఁక్కరులతో నిట్లునెను.
వినుడిఁకనొకవారములోఁబె కముఁలెల్ల వనూల్ కావలెను.

అని తానీషాయాగోపన్నును శ నవుడు బందిఖానకును
గొనిపొమ్మనికూర్మముగాబల్కెనుకగొంతు లేక మనమునను.

—ఇదివిసరయ్యా॥

వ. తానీషాగారు శ్రీరామదాసులవారిని ఖయిదుకుఁ దీసికొని
పొమ్మను మని హక్కారులకు నుత్తరపులు చేయుసమయం
ఋన రామదాసుగారు శ్రీరాములవారిని రక్షింపు మని
మొఱ పెట్టుచున్నారు.

ఉ. దీక్షవహించి నాకొలదికదీనుల నెందఱఁ గాచితో జగ
ద్రక్షక మున్న నాద్యుపదశరాజతనూజ దలంచినంత నే
యక్షయమైనవల్పు లిడీరతక్కట! నామొఱలాలకించి పృ
త్యక్షముగా వదేమిటికి శ దాశరథీ కరుణాపయోనిధి.

రాగము-పాటవరంజి-అదితాళము.

ఏడ నున్నాఁడో-భద్రాద్రివాసుఁడేడ నున్నాఁడో
నాపాలిరాముఁడేడ నున్నాఁడో

౧

ఏడ నున్నాఁడో జాడ జెలి యురాదు
నాఁడూ గజేంద్రునికీడుఁ బాపిసన్నామి॥ ఏడ॥

౨

ద్రోణిబాణజ్వాల దాఁకినబాలునికీఁ
బాణ మిచ్చినజగ-త్త్రాణరక్షకుఁడు॥ ఏడ॥

౩

పాంచాలినభలోన-భంగమొందిననాఁడు
వంచన లేకయె నలువ లిచ్చినతండ్రి॥ ఏడ॥

౪

దూర్వానుఁ డుగ్రము-తో ధర్మముతుఁ జూడ
నిర్వహించిన నవ-నీతచోరకు॥ డేడ॥

×

అక్షయముగ శ్రీభ-ద్రాచలమందున
సాక్షాత్కరించిన జగ దేకవీరుడు॥ ఏడనున్నాఁడో॥

హా.ర.

గోపన నవ్వుడు బంధిఖానకుఁ గొనిపోవుటను జూచి
యాపట్టణమున నందఱు వగ చిరీయనుతాపముమదిఁదలఁచి
పోవుచుండఁబ్రజలెల్లరువురపురబొక్కుచుదమమదిఁ గుండి
దేవుని రాముని దూఱుచు నుండిరిదీనతతో వగఁ జెంది,
—ఇది వినరయ్యా॥

వ. ఇవిధంబున దశరథకుమారస్మరణాయ త్తచిత్తుండై తన్నుం
గనినపురజనంబు లార్తహృదయులై పరివేదనంబు నొందు
చుండం బ్రభునియాజ్ఞానుసారు లైనహార్కారులు బంది
ఖానాకు గొనిపోవునమయంబున గోపన్న శ్రీరాముని
నిట్లు పేక్షింపందగునా ? యని వేడుకొనుచున్నారు.

రాగము-శంకరాభరణము-రూపకతాళము.

తగునయ్య దశరథరామచంద్ర-దయఁదలఁచవేమి-నీకుఁ
బగవాడనా యెంతో బతిమాలినఁ గాని పల్కవేమి తగు॥

౧

నగుమోము జూపర-నాయన్న నినుజాల నమ్మినాను-ఇంత
అగడుగఁ జూచిన-నామిదనెవరిపాలయ్య నేను తగు॥

పతితులనెల్లఁ బావనులఁ జేయుదునని పలుకనేల-ఇప్పుడు
అతిఘోరభయముల మనుచు మమ్మును విడ నాడనేల తగు॥

3

మన్నించి కావరాకున్నాడవే రామా నిన్ను మాన-నే
నిన్నై కాని నరుల నెన్నఁబోను నాకన్నులూన తగు॥

౪

పదపడి మిముఁ జేరఁబడినవారలను జేపట్టలేదా-నన్ను
పదలిన మీవంటి-వారికి నవకీర్తి పోదుకాదా తగు॥

x

అనుదినము భద్రాద్రిధాముఁడ వని నిన్నరసినాను-నేను
వినయముతో రామదాసుఁడ నని విన్నవించినాను॥తగు॥

చ. కుషీ నజాండపంక్తులూనగగూర్చి చరాచరజంతుకోటి సం
రక్షణ నేయుతండ్రివి పరంపరగాఁ దనయుండ నైననా
పక్షము నీవు గాఁగదవెఁపామరుఁడనే గరుణించు మోజగ
ద్యక్షక కర్తవీవె కదరదాశరథీ! కరుణావయానిధీ.

రాము-నాథనామక్రియ-ఏకతాళము-

నెలవా మాకు-నెలవాయీచెఱి కేగ॥ నెల॥

౧

నెలవా మాకిది జలజసంభవమత
జలజాతనేత్రసజ్జనమిత్ర శ్రీరామ నెల॥

2

నీవాఁడ నన్నేలుకోవా-యిటు
నేగ రావా సమ యముకావ రామయ్య నెల॥

3

వాసిగ భద్రాద్రివాసా వరరామ

దాసహృదయనివాసా రామయ్యః

నెల॥

వ. ఇష్టిధంబున రామునిఁ దలంచునమయంబున.

తొఱా.

భూపతి యుంచెను బందిఖాసలోఁ భూరిబటులసంఘముతో

గోవన నప్పడు ద్వాదశసమములు ॥ ఘోర మైనశిక్షలతో

తాపము నొందుచుఁ జింతించెను శ్రీనీతారామాయనుచు

శ్రీపతిరక్షకుడని తానుండెనుశ్రీహరి హరి హరియనుచు.

—ఇది వినరయ్యః॥

వ. ఈప్రకారముగా రామ స్థరణసేయుచు వచ్చుచుండెడిరామ

దాసుగారినిహర్కారులుకారాగృహప్రవేశము నేయించిన

తరువాత నప్పరమభాగవతకులాలంకారుం డేకచిత్తుం డై

దేవా ! నామొఱ నాలకింపక యెం దరిగితి వని శ్రీరామ

దేవుని వేడుకొనుచున్నాడు.

రాగము-ఆనంద శైరవి-ఆటతాళము.

ఎటుచోతివో రామ యెటుచోతివో

౧

ఎటు చోతివో నిన్ను ॥ నేవేడుకొనుచుంటే

కటకటా నేడు నాకనులు జాతామంటె॥

ఎటు॥

౨

అంధకారమువంటి ॥ బందిఖాసలో నున్న

నిండల నెడఁబాపునీకు మొక్కిదస్వామి॥

ఎటు॥

3

పాపము లన్ని యెడఁగబాపెడివార నీవు
ఆపద దీర్చి నగన్నాదుకొమ్మంటి స్వామి ఎటు॥

౪

తానీషగారు వచ్చి తరి తీర్పుఁజేసేరు
పైకముఁబంపించివేగగ్రబందీఖానా వదలింపక ఎటు॥

x

అపరాధి నని చాల నతిచేసి మొఱిడిఁగ
నెపముగ వెనుకటిరనేరముల నెంచుక ఎటు॥

౬

అప్పులవారువచ్చి ర యరికట్టుచున్నారు
ఒప్పుకోఁబడునని ర చెప్పక దాఁగితివే ఎటు॥

8

నీవు భద్రాచలరనియుండ వయ్య రామ
ప్రొవవయ్య రామదాసు నేలెడిస్వామి ఎటు॥

చ. అగణితజన్మ జన్మదురీతాంబుధిలో బహుదుఃఖవీచికల్
తెగిపడ నిందలేక జగతీధవ నీపదభక్తినావచే
దగిలి తరింపఁ గోరితి పరదంపడి నాదుభయంబు దీర్చవే
తగ వగుచిక్కులన్నిడక ర దాశరథీ కరుణాపయోనిధీ.

వ. ఈస్రకారంబున రామదాసుగారు కారాగ్రహంబునంబడి
మొఱి లిడునమయంబున బందీఖానాలేఖకులు పాపునేరు
వియ్యమును పాపునేరు డిప్పును కలిపి బత్తెము కొలువఁగా
రామదాసుగారు ఈయన్నము నేలాగున భుజింతును ఓభ
ద్రాద్రినిలయా యని మొఱిపెట్టుచున్నారు.

రాగము - కాంభోజి - చాళురాలము.

కటకట నీదుసంకల్ప మెట్టిదో కాని

కన నెంతవాడరా రామా

నిటలాక్షుడు తొల్లి నీమాయ గన లేక

తటుకున నీవలఁ దగిలెను గనుక

కటక

0

శరణన్న జనముల-బిరబిర బోచెడు

బిరుదు గల్గినదొరనే-ఓరామ

సరిపరివిధముల-మొఱలిడ వినక న

న్న అమఱచేసిన-హరి నిన్నేమందు

కటక

1

భావజనన నా-భావ మెఱుంగ వె

వేనేగ దయఁ జూడవే

దేవాదిదేవా యో-దీనశరణ్య

నీవే దిక్కుని నిక్కుము నన్నితి

కటక

3

గీర్వాణమత భద్ర-గిరివాస సర్వ

యోగీశ్వరేశ్వర రామా

సర్వాత్మ రామదాసహృదయాబ్జనిలయా

సర్వాధార పరాకేల రామా॥

కటక

తొహరా,

కినుఁగొని గోపన కమపనుం డై శ కరుణాసాగర రామా

మనఁగల సేయియన్న ము దినియేమాఁగ్గము నాకిడరామా

—ఇది వినరయ్యా.

రాగము - బేగడ - ఏకతాళము.

ఏలాగుతాళుదు నేను నేతు రామా
ఈజాలిచేతను దాళజాలను రా
దీనజనుల కేల్ల దిక్కునీవే రామా
మనమున నిన్ను నేమిమన నోరామా

ఏ॥

౧

పావనమూర్తి యోపట్టాభిరామా
కావనే యీవేశఁ గౌసల్యరామా
శరణని నీమఱుగుఁ జేరితి రామా
శరణన్నఁ గాచెడి బిరుదురఘురామా

ఏ॥

౨

ఎన్నరానిప్రేమ నెందు దాతుర రామా
ఆచన్నరక్షకుడవె నాపాలిశ్రీరామా
నీసామ్యు నే ననుట నిజమె యోరామా-నా
దోసములన్నియుఁ దొలగిం చురామా

ఏ॥

౩

తూతికైనఁ జెమట రంజిల్లు రామా-ఆ
తీరు నీమనసునొందదు రామా
వాసిగ నామకీర్తనఁ జేసితిని రామా
రామదాసుని నిటుపై రక్షించు రామా

ఏ॥

వ. ఈరీతిని స్తుతియించుతఱి నతండు పచనంబుఁ జేసికొనినయ
న్నంబు దివ్యాన్నంబై యుండెనంతటఁ బ్రతిదినంబును నా
లేఖకు లానంగుబత్తెంబును బచనంబు చేసి భుజియింపుచు

నబాధితుండై యుండం గొన్ని దినంబులకు తానీష గోప
న్నను బందిఖాన నుంచి బహుదినంబు లయ్యును బైకంబు
వసూలు గాకయున్న యది యతండెటులనున్న వాడోవిచా
రింపుద మని బందిఖానాకాపుదారీభటులను బిలిపించి య
డుగ వారలు ఆగోపిన్న కాలద్వయంబును దమ రిచ్చు బ
త్తెంబుచే నేబాధయు లేక రేయుంబవలును రాముండను
నొకనిఁ బేర్కొని యఱచుచుండుటగనియెద మింతియకాని
పైకం బిచ్చునాలోచన చేయుట లే దనిన విని కోపోద్దీప్తి
తుండై ప్రత్యహంబు కొరడాలతోఁ గొట్టునటుల నాజ్ఞా
పింస నాబందిఖానాకాపుదారులు కొరడాలతోఁగొట్టుటకు
నారంభించిన రామదానుగారు ప్రయాసకుఁ దాళఁజాలక
రామునిం గూర్చి పలవించుచున్నారు

ద్విపద.

రామదానును భటుల్ రాజసంబునను
సీమలో జనములు రచింతిల్లి చూడ
ముప్పిరిత్రాళ్ల నురఁజునని రెట్టలకుఁ
దెప్పనఁ దగిలించిరేజెంబు దూల
పురములోని జనంబులరయఁ ద్రిష్వచును
దరము గానిదుర్మక్తి నురుభుజపీడ
సంబుల రోష్వలనా ర్భాటములను
సంబోధి మొఱయుచందంబునఁ జేసి
యోరిపాతికుండ నీరయుబృణంచెదము
వేటుబుద్ధులు మానిరవినుము మాపలుకు

గొబ్బనఁ జెల్లించుఁ గోల్కొండదస్తు
 నిబ్బరంబున నుండఁ నీయబ్బసొమ్మె
 చెల్లంపకున్నఁ జెచ్చెరఁ గొనిపోయి
 విచ్చలవిడిగను ॥ వేధింతు మనుచు
 మండలేందునిముఖమంటపంబునకు
 దండతాడితుఁ జేయఁ ॥ దగురీతిఁ దెచ్చి
 కట్టిరి చేతులుకాళ్లు కంబమున
 కొట్టిరి కొరడాలఁ ॥ గో యని యార్వ
 పల్లెమి గానక ॥ భాగవతుండు
 ఆత్మ మొఱలిడఁబూనెహరిని దలంచి.

రాగము - ఆసావేరి - ఆదితాళము.

ఆబ్బబ్బ దెబ్బలకుఁ దాళలేర-రా-
 మప్ప గొబ్బనసన్నాదుకొర॥

అ॥

౧

మేలునేయఁగ లే-నంటిగదరా-మేల్
 చేసితిఁ కేమి భయ మంటిఁ గదరా
 వరహాలు మొహాలు జనుచేన్తిగదరా
 నీవరిచారకులకు నేఁ బుచ్చిపెట్టితి గదరా॥

అ॥

౨

పరుల కొక్కరువ్వయీలేదు గదరా
 ఓసరాత్త నీపాదములు నమ్మినారా
 కొరడాలుతీసుక కొట్టిరిగదరా
 హరనుత గోవింద హరి తాళలేరా॥

అ॥

3

ఆత్మలోపల నిన్ను నెఱుఁగినారా
శరణాగతత్వాణ బిరుదేమైనదిరా
శరణి బంధించినశౌర్య మెక్కడరా
రాక్షససంహారరక్షింపవేరా॥

అ॥

౪

రామా భద్రాద్రిశ్రీరామ రామా-నీ
నామ మెప్పుడుభజియించితిగదరా
రామదాసునినిటులఁజేయించితేరా॥

అ॥

౪. ఈప్రకారంబున శ్రీరాములంగూర్చి పలవించుతఱిరాముం
డు భక్తసరాధీనుండు గావున నాతనిమాహాత్మ్యంబుననా
దెబ్బలవలనం గలుగుశ్రమ నివారణం బగుచుండ నొక
తఱి నాభటులు నేయుపాధలం దలంచుకొని యిట్టిదుర్ల
యుల యాజ్ఞబద్ధుడనై యుండునటులఁ జేసితిగదా స్వామి
యని విచారింపు చున్నారు.

౫. ఎన్నఁటిదాఁకి నోర్తునిఁకనెన్నఁడు నాకనుకూలుడయ్యెడో
విన్నప మెంత చేసిననుగ్రహింపలు మూనుక యున్నయట్ల నీ
వున్నదియేమికారణమొక్కయొక్కనిమాత్రమునన్నుఁగావు
నీకన్నను నాకు ది క్కెవరు గల్గుదు రీయెడ జానకీపతి!

రాగము - బిలహరి - అటతాళము.

రక్షించు దొరవని నన్నిటినన్ను-
శిక్షింపఁ దప్పేమి చేసితి?

రక్షింప మీకంటె రాజు లేవరున్నారు

దాక్షిణ్య మింతైనఁ దలఁపున నుంచవు॥

రక్షిం॥

౧

నీప్రాసె నెఱనమ్మి యుంటిని-నన్ను

గాపాడుబిరుదు నీ దంటిని

చేపట్టి విడనాడఁ జెల్లదు ఇక నాకు

దాపుదండయు మీరే దైవము సాక్షిగ

॥రక్షిం॥

౨

ఎంతో వేడిన నేల పల్కవు-నే-

నెంతద్రోహి నొ దయఁ జూడవు

ఎంతేసివారల నేలేటి కర్తవు

అంతకంతకు నానై-నఱమఱఁ జూపేవు

॥రక్షిం॥

౩

భద్రాద్రివాస మీబంటును-ఇతర-

పాపము లేదు నావెంటను

అద్రిజనన్నుత యమరాదివందిత

భద్రేభవరద నాపాలిటిదైవమ

॥రక్షిం॥

ఉ. నిన్నని చాల నమ్మితిని ॥ నేటికి నాదురవస్థ వాయదో

షన్నగతల్ప యోజనక ॥ భావమునందయఁజూచి యాపదల్

అన్నియుఁబాఱఁ ద్రోలి నుఖమందఁగఁజేయవెరామచంద్ర

నీకన్న కుమారునింబలెనె ॥ కాపుము శీఘ్రము జానకీపతీ.

రాగము పురాని - ఆదితాళము.

రామ నీదయనాపై రాదుగా-పతిత
పావననామమే నీబిరుదుగా
సామజవరద నిన్నేమని దూఱుదు
ఏమియదృష్టమొ యెంతవేడినగాని॥

రామ॥

౧

ఈపుల నడుగగజాలగా-మీ-
శ్రీపాదసేవమాకుఁ బదివేలుగా
భావజనక నాభావము తెలిసితే
నీవేదైవ మనుచు నేనర్హున్నాను॥

రామ॥

౨

నీకే నేను నురులు కొంటిగా-నే-
నితరులకు-లోగొక యుంటిగా
ఆకొన్నవాడనై యసవలస నింటిగాని
నీకే దయలేకున్న నేనేమి నేయువాడ॥

రామ॥

౩

ప్రేమ నిబ్బర మాయెగా-
భద్రాచల ధామ యిదేమాయగా
భూమిజనాయక నాస్వామి వీ వనుచుఁ
గామించి నేవించురామదాసుఁ బోవ॥

రామ॥

వ. ఇన్విధంబున దయజూడు మని మొఱిడుచుండం గొన్ని
దినంబులకుఁ దర్వాతఁ దానీప మరల గోపన్న సైకము

చెల్లించెనా యని యడుగ, ఖజాజీ లేదన నీదినంబు మొద
తావిపునిఁ బ్రతిదివసంబును నొక్కొక్కజాము ముండ్లకం
పలపై నడిపింపుఁ డని యాజ్ఞాపింప నారాజభటులు ముం
డ్లకంపలమీఁద నడిపింపఁగా నన్నడు రామదాసు శ్రీరాము
లం జేర్కొని యిట్లనుచున్నారు.

౬. కానలలోన నీవు బహుశక్తియు లొందుచు రాక్షసావళి
ఋషి వధించయోధ్యమునుఁ పొందుగ నేలినయట్టిసీక్రియ
ఏమనుగ్రామమున్విడిచియేమియుఁదోషకయున్వవాడనో,
భానుకు లేశ గ్రామమునఁబట్టుగ నిల్చి వె జానకీపతీ.

రాగము - కల్యాణి - సూపక తాళము.

రామా దయఁజూడవే-భద్రాచల

ధామా ననుఁ బ్రోవచే

రామా దయఁ జూచి రక్షించి మము నేలు

రామా రణరంగ భీమా జగదభి-

రామా॥

౦

రాజీవదళలోచనా-భక్తప

రాధీనా భవమోచనా

రాజరాజకులరాజరాజార్చిత

రాజితన్వభవ రాజలలామా॥

రామా॥

౧

తాటకసంహరణా-మేటిరా

క్షుసకోటి మద హరణా

నీటుతో నీనామకోటి వ్రాసితి నీకు
సాటిలేదని సారెసారెకు వేడితి

రామా॥

3

దిక్కు నీవని నమ్మితి-నీపాదముల
మక్కువఁ గని మ్రొక్కితి
చిక్కులఁ బెట్టకు చిన్నిభద్రాద్రిని
గక్కున వెలసిన చక్కునిసీతా॥

రామా॥

వ. ఈతీరున స్తుతియింపఁగానాబాధ నివారణం బగుచుండ మఱి
యాకతఱిఁ దానీష గోపన్న చేతులకుఁ గిట్టికోలలు వేసి
కొట్టు మనఁగా నన్నడు శ్రీభద్రాచలనిలయునిం దలంచి
రామదాసుగాఁ డిట్లని మొఱపెట్టుచున్నారు.

ఉ. రామ యిదేమిరా నిరపరాధుని దుర్జను లేమచుండఁగా
నేమి యెఱుంగనట్టుల సఁహించుక యున్న ప నేమి చెప్పరా
నీమది కింత సహ్యా మగునీ యింక నెవ్వరు నాకు రక్షకుల్
కోమల నీ ల వర్ణ ! రఘుకుంజర ! మద్గతి జానకీవతీ !

రాము - అసావేరి - చాపుతాళము.

అబ్బబ్బ దెబ్బలకు నోర్వలేరా
జబ్బునేయక రారా తబ్బిబ్బయెరా॥

అబ్బ॥

0

అట్టే నినుఁ బూజించినట్టిచేతుల నిదిగో
గిట్టి కట్టికొట్టి రెట్టు తాళుదునయ్యా॥

అబ్బ॥

౨

రట్టు దీర్చి యీవేళ గట్టిగా నీవు నా
చెట్టబట్టి యేలుకో పట్టాభిరామా

అబ్బ॥

౩

శరణాగతత్మాన బిరుదాంకుడవు గాదా
శరణీ బంధించిన శౌర్య మేమయెరా॥

అబ్బ॥

౪

పరంధామ నీపాదములయాన వినరా
పదులొక్కకాను నే నియ్యలేదురా॥

అబ్బబ్బ॥

క. తానీష యొక్కనాడు జ
వానుల బిలిపించి వైదివర్తన లడుగక
మానవనాథా! ద్రవ్యము
తా నీయగఁ దలఁపఁ డతని కి దండింపఁ దగున్.

వ. అని యిట్లనేకవిధంబుల విన్నవించి రాజాజ్ఞను పొందిన
వా రె.

ద్వీపద.

రామదానుని దెచ్చి కి రచ్చలో నిల్చి
కోమలం జైనయాకోకలు విప్పి
కట్టి స్తంభంబున కి గట్టిగా బిగించి
కొట్టిరి కొరడాల కి గుఱుతులు పెట్టి
యేవిరా వరహాలు కి ఏవి మొహరీలు
ఏవిరా మాడలు కి నివుడు తెప్పించు

తెప్పింపకున్న నీరదేవుని నిన్ను
 నొప్పింతు మిప్పుడు శ నోర్వంగఁగలవె
 వద్దురా రూకలు - వరుసతో నిపుడె
 పద్దులు సేయక శ బాకి చెల్లించు
 పొద్దులు పుచ్చకు శ పోవలె మేము
 హద్దులు గట్టకు శ మడ్డి సేయకుము
 ఇతిమీద మేము నీరకెక్కువపనులు
 పగఁగొని యిత్తుము శ బాగుగా వినుము
 అని చేరి కొరడాల శ నంటించఁగాను
 మునిచేతులెత్తుక శ మొఱులిడఁ దొడఁగె॥

క. గొబ్బున రావే శ్రీహరి
 నిబ్బరముగఁ ద్రాటఁ గట్టి * నెఱిని బిగింపకొ
 దెబ్బల కెట్లోర్తును నే
 నబ్బబ్బ తాళఁజాల శ నార్తశరణ్యా!

రామ-బిలహరి-చాపుతాళము

రావయ్యా భద్రాచలరామా
 రమణీయజగదభిరామలలామా
 కేవలభక్తి విలసిల్లఁగ భావము
 దెలిసిన దేవుడవై తే॥

రావ॥

౧

ప్రాద్దున నిన్నుఁ బొగడుచు నెల్లపుడు
 పద్దు మిఱుఁగాను భజన చేసెదను

గద్దరితనమునఁ బ్రొద్దులు పుచ్చుచు
ముద్దులు గులుకుచు మునుపటివలె నిటు॥

రావ॥

నన్నుఁ గన్నతండ్రి నామదిలోన నీ
కన్న నితరులఁ గొలిచెదనా
శ్రీకర దివ్య ప్రభాకరకులర
త్నాకరపూర్ణసుధాకరతేజా॥

రావ॥

3

అంజలి నేయ నీ వఱమఱ లేని
యడియేని నీవు కటాక్షముపూని
ముజ్జగములకునుముద నిడుపదముల
గజ్జెలు గదలఁగ ఘల్లుఘల్లు మ॥

రావ॥

. ౪

దోషములెంచని దొర వని నీకు
దోసిలి యొగ్గితిఁ దొలుత సరాకు
దాసునితప్పులు దండములోఁ దీఱు
మీసాము గలిగిన పోషకుడైన॥

రావయ్య॥

. మఱియు నేమని కొనియాడుచున్నాఁడు.

. దినకరచంద్రనేత్రములు 1 దివ్యకిరీటము కుండలంబులు
ఘనమగుకొన్నుభంబు కనకాంచితచేలము లక్ష్మీ చెంగట
దనరెడునట్టిరూపమును 1 దాసుఁడు సంతస మందునట్లుగా
సనిశముఁ జూసి యాపదలనన్నియుఁ బాపవె జూనకీచరీ.

రాగము-కల్యాణి-చాళురాలము

ఇన్నిగల్గిమి రూరకున్న నే-నెవరివాడనాదు
కన్నతండ్రివలె రక్షించుటకును కరుణయేలరాదు॥ ఇన్ని॥

౧

అక్షయమియ్యగఁడలఁచిన శ్రీమహాలక్ష్మీదేవిలేదా
రక్షింపఁగాదలఁచిన భూమియె రత్నగర్భగాదా!
పక్షపాత మెడలించిన జేతిలోఁ బరుగవేడి లేదా?
ఈక్షణమున దయగలిగిన నంచిత-ధన మున్నదిగాదా॥ ఇ॥

౨

కనుఁగొని నిర్వైతుకకృపఁజూచిన-కల్పతరువులేదా
మనవాడని నెనరుంచిన జింతామణియున్నదికాదా॥
పెనవడు వెతదీర్పను శరణాగతబిరుదు నీదెకాదా
వనజభవాండములేలు దొరలు దేవరవారలెకాదా॥ ఇన్ని॥

౩

కరిప్రహ్లాదవి భీషణాదులను గాచితివని వింటి
హరహరబ్రహ్మాదులకంటెను నిను అధికుడవనియంటి॥
సిరినాయక నీమఱుఁగుఁజొచ్చితిని చేపట్టు మటంటి
కరుణతోభద్రాచలరామదాసుని కావవెయనియంటి. ఇ॥

వ. ఈవిధంబున భద్రగిరీశుని ధ్యానించుచుండ నాపాదలు
నివారణం బగుచుండ రాజభటులు రాజాజ్ఞాక్రమంబున
మఱికొన్నిదినంబులకు ఖడ్గంబులపై నడిపింప నుద్యమిం
చిన నీశ్రమంబు నివారించుటకు శ్రీరాములకంటె నన్యులు
లేరని రామదాసుగారు స్తుతినేయుచున్నారు.

చ. పరులకుఁ జేతి కియ్యకయె శ పంకజలోచన నీదుహస్తమున్
గరివరుమీఁద నుంచి కృపఁ శ గాచినరీతిని నాశిరంబుపై
నిరవుగ హస్తము న్నిలిపి శ యింపుగ దందనసేయ కేలుకో
నరసఖి వానుదేవ సురనాయక మాధవ జానకీపతి!

రాగము-పున్నాగవరాళి-ఆదితాళము

ఏమి రామప్రభో నీదయా
నామీదనురాచేమయా

౧

పామరుడను జడుడను దామనుడను
నేమవచ్ఛితం బగు నరపశువను
నీ మహత్త్వమెన్న నెంతవాడను
రామరామయని తలఁతు నిరంజన॥

ఏమి॥

2

పరులను వేడ సంటినీ- నీ
పదయుగములె నమ్మియుంటిని- న
న్నఱమరసేయవడ్డంటిని-శ్రీ
హరిహరియని వేడుకొంటిని
మొఱలిడినంతనె కరివరునేలిన
దొరవని నమ్మితి-నిరసింఁడగదుర
మందరగిరిధర త్రిభువనసుందర
యిందిరానుందరీమనోహర॥

ఏమి॥

3

ఏల నాపైఁ గోపము - మున్నేమిచేసితిని పాపము
నీలవల్లనీరూపము-నిరతము కన్నులజూపుము

మేలొసరించెడి శ్రీలోలుడవని
చాలనమ్మియుంటి జాలమునేయక
యేలుకొనుము-గాసలోలనురరిపుజాల
కాల జాలమేల కరుణాలవాల

ఏమి||

౪

ఈసమయమునను గావర - జగ

దీశ జనకను తా వ ర

చేసితి నభిముల గావర

నేను జేసెదను నీసేవర

అనించిన శ్రీరామదాసుని నిటు

మోసము చేసిన దోసంబెవరిదా

వాసవార్చితాంఘ్రి వనఁయుగ కై

లాసవాస భవ్య భద్రగిరీసారి||

ఏమి రామవ్రభో||

వ. మఱియు నేమని కొనియాడుచున్నారు.

ఉ. తాటక నేసి తత్తనయుడర్పమణించియు వాలిద్రుంచియు
న్నీటుగ రావణానులను న నే పణగించిన నీదుశక్తియుగా
బాటియు, దప్పినే యిటి న సద్భవిలోచన నాదుశత్రులగా
దీటని యున్నవారి నిదె న తెప్పనఁ ద్రుంపవె జానకీపతీ!

రాగము-మధ్యమశాంతి-ఆదితాళము.

ఓరఘువీరా యని నేఁ బిలిచిన

నోవఱో యనరాదా

నారెకు మఱివేసారియశ్యము

చేరదు నామది యేరాధీరా||

ఓరఘు||

నీటఁ జిక్కి కరి మాటికి వేసరి
 పాటలాధర నీపాటలుపాడఁగ
 మేటిమకరితల మీటి రాచుదయ
 యేటికి నాపై నేటికిరాదో॥

ఓరఘు॥

మున్నునభను నా-పన్నత నొందఁగ
 నిన్నుకృష్ణయని యెన్నఁగద్రోవది
 కెన్నోవలువలిచ్చి మన్ననఁ బోచిన
 వెన్నుడ నామొఱవింటివో లేదో॥

ఓరఘు॥

బంటునైతి నని యంటె పరాకున
 నుంటివి దెలిసె ముక్కుంటివినుత నా
 జంటఁ బాయకను వెంటను రమ్మని
 యంటి భద్రగిరి రామదాసపోషక॥

ఓరఘు॥

వ. అని యట్లనేకప్రకారంబుల నాశ్రితపాంధవుం డగురామ
 చంద్రులం దలంచుభాగవతుని నడిపించుతఱి నాఖిడ్గంబు
 లు ధరాతలంబునఁ గ్రుంగిపోవుటను రాజభటులు గాంచి
 యాశ్చర్యంబునొంది మరలఁ గారాగ్రహంబునకుం గొని
 చని యేతద్వృత్తాంతంబు తానీమాగారికిఁ దెలియఁజెప్పి
 మీఁదియుపాయం బెల్లొకో యని నుడివిన.

తొహరా.

అస విని యాజ్యహుతిచే వెలిఁగెడునగ్ని వలెనుదా మండి
 పెనఁగొని వీవున గుండుఁబెట్టి పురపీఠులు దిగ్విచురండి.

అని ఖండితముగ నాడినపల్కుల శ నాలకించి వేగమున
నానతి నేయగఁ బ్రార్థించినఁ హరిదాసుఁడు మూర్ఛిల్లిన.
-ఇదివివరయ్యా.

ద్వీపద.

తడయక జైల్లానతలుపులు దెఱచి
జడునికై వడి ధరాశ్రమిఁ బడియున్న
బాడబు నేకాంతభక్తాగ్రగణ్యు
జాడదెలియఁగ లేక శచారు లాఘమని
నిలుకుసంకిల్ల నేపఱఁబాదములను
కరముల బంధించి శ కరుణారహితులు
గ్రక్కున నుక్కుగుం శ డొక్కటి దెచ్చి
ఉక్కిరింగఁగ భూనురోత్తముశిఖను
బట్టి నేలకు వంచి శ పదుగురునెత్తి
పెట్టినవీపునఁ బెనుభారమైన,
మోవఁజాలక ఓం నశమోరామ యనఁగఁ
గావలివారలు శ ఖడ్గముల్ పూని
తనయిరుప్పక్కలఁ శ దఱుముచు రాఁగ
ఘనభార మగుటచేఁగగాళ్లు వడంక
భూతలాభిపునాజ్ఞఁ శ బొరిపారి భటులు
నీతిదప్పినయట్టి శ కూతలతోడ
గోల్కొండవీధులఁగొని త్రిస్వచుండ
నాల్క యెండఁగ రమానాథుని మదిని,

దలపోసి తలపోసి ర తలయూచి యూచి

వినుతించె నిట్లని ర విశ్వేశుఁ గూర్చి.

ఈ దండము రామచంద్ర శరదభృవినిర్మలకీర్తిసాంద్ర వే
దండధరోగ్రవీరభటదండన కోరువజాల కిష్టు నీ
దండను జేరి యాడె బరశదైవము వేడెగజాల నార్త
వేదండశరణ్య నా కభయదాన మొసంగవె జానకీవతి!

రాగము - ఆనంద భైరవి - అదితాశము.

భారము లన్నిటికినీ వేకలవని ని-

ప్రళయిడనై యున్నానురా
చాచీదప్సక నీవు దరిజేచ్చెదవని
లముదోచిందిరా-శ్రీరామ

భారము॥

అతిదుష్కృతములు నేనన్నీ చేసితి నిజమే
నయిరా మఱేమామెరా

పతితపావనబిరుదు వహించినావని

ప్రఖ్యాతి గొన్నావురా-శ్రీరామ॥

భారము॥

ఏరితినైన నే నినునమ్మియున్నాడ
నన్నేలుటది కీర్తిరా

నేరువు నేరము లెంచిచూచుటకు

నేనెంతవాడనురా-శ్రీరామ॥

భారము॥

మునునినుఁజేరి కృతార్థులైనవారి

ముచ్చట విన్నానురా

వినివిననట్లున్నా వేమని పలుమాఱు

విన్నవించనేరరా-శ్రీరామ

భారము॥

౪

శరణన్న వారి రక్షణనేయు బిరుదు ని

శ్చయమై యున్నాదిరా

మురిపెముగానన్నిటికి నేఁబట్టినది

మునగకొమ్మ గాదురా-శ్రీరామ

భారము॥

౫

బహువిధముల నిన్నుఁ బ్రస్తుతించుమని

బ్రహ్మవాసినాఁడురా

విహితజనములలో నేనెవ్వఁడోయని

వేఱుచేయకప్రవరా-శ్రీరామ

భారము॥

౬

వాసిగభద్రాచలేశుఁడవని చాల

వర్ణింపుచున్నానురా

భానురముగ రామదాసు నేలునట్టి

భావము గన్నానురా-శ్రీరామ

భారము॥

కా. అంతకదానుఁడుహామరారియిటు నేనార్తుండనై యేడ్వగో

రంతైనం గరుణించిచూడ వయయోశరామాపరంథామశ్రీ

కాంతా యీఘనపాపకర్తములచేఁ గాఠింపఁగాఁజేయక

సంతాపంబు హరింపఁజేసి నను నీసాన్నిధ్యముంజేర్పవే.

గీ. వాలునమ్మెట్ల కోర్చినవజ్ర మనగఁ

గాఢలకు వన్నె క్కెక్కినకనక మనగఁ

రాజునిహతికిఁ దెరలనిరరా జనంగఁ

దన్నుఁ జేయించుపాథలం దలఁకఁ డయ్యె.

వ. శక్రమంబున సీతాపతిని భజించునాభాగవతకులాలంకా
రునిశ్రమం పాశ్చితపాంథవుండగుశ్రీరామునికటాక్షంబుచే
నివారితం బగుచుండ నొకనాఁడు తానీమా యితం దెవ్విధం
బునఁ గష్టంబులకు నోర్చియుండువాఁడో మఱియునుం జూ
చెద నని యత్కుగ్రుండై నిండువేసవిలో నినుకతిన్నియల్పపై
నిలువుం డని యాజ్ఞాపింప భటులతనిం గొనిచని యాలాగు
చ నొసర్చ నారామచంద్రపాదపద్మాపాదకుం డగురామ
దానుగారు స్వామి నేమని వేడుకొనుచున్నారు.

రాగము - యమునాకల్యాణి - ఏకతాళము.

శరణాగతరక్షణభిరుదని నే

శరణంటిఁ గదయ్యా

వెఱవకుమని యభయం బొనఁగవె

ననుఁ గన్న తండ్రివయ్యా॥

శరః

౧

కరివరదాసిరు లొసఁగను దశరథ

నందన రావయ్యా

నిరతము నీనామము నాజిహ్వాకు

రుచి గొన నియవయ్యా॥

శరః

౨

సరహరి పాలునిఁ గాచిన శ్రీజగ

న్నాథా వినవయ్యా

గరుడవాహనుడ వై నాకన్నులఁ
గానుపింప వయ్యా॥

శర॥

3

అదిదేవ మీచిత్తము భాగ్యము
భావ మెవరిదయ్యా
నీదాసులకును నేదాసుడ దయ
యించి యేలుమయ్యా॥

శర॥

4

హరి నీతోడసమానమైన మా
యాప్తు లింకెవరయ్యా
కరుణాసాగరుడని మొఱిలిడఁగా
నరు దేమిటి కయ్యా॥

శర॥

x

కోరితి నాదైవము నీవేయని
దూఱితిఁగదవయ్యా
నేరములెంచక గారవించి కృపఁ
జూడు నల్లనయ్యా॥

శర॥

5

ముద్దులు గుల్కఁగ రామదాసుఁ డని
ముచ్చటాడుమయ్యా
పద్దుల నీడేర్చెడి భద్రాచల
పతి వీవే గదయ్యా॥

శర॥

వ. ఇవిభంబునగోపన్న యీశ్వరమును సహించి రామకీర్తనంబు
చేయుచుండ నావేసంగితిక్షత యతనియొడలి నంటుదయ్యా

సట్టియెడ నిది రామానుగగ్రహంబు గదా యని మఱియుచు
రామునిం దలంచి సృత్యంబు సలుపుచుఁ గీర్తించుచున్నారు.

ఉ. రాముఁడు రక్షకుండు రఘుఁరాముని నన్నినబంట నేను నా
కేమిభయంబు చింత లిడి శ నేటికి నేమి ఘటించినన్ రఘు
స్వామిది కీర్తి సత్యమిది శ సత్యము నాకు పనేమటంచు నే
నీమహనీయకీర్తి విని శ ని న్నెద నన్నితి జానకీపతీ !

రాము - ఆనందశైరవి - ఆదితాళము.

రామునివారము-మా

కేమి విచారము

స్వామి నీదే భారము-దా-

శిరధే జీవాధారము॥

రాము॥

౧

తెలిసి తెలియ నేరము-మా

దేవుని దేయపకాము

తలఁచినశరీరము - మది

పులకాంకురపూరము॥

రాము॥

౨

ఘోరాంధకారము సం

సారమే నిస్సారము

శ్రీరాములయవతారము-మది

జింతించుటే సారము॥

రాము॥

౩

ఎంతెంతో విస్తారము-ఆ

వింతలయోయ్యారము

ఎంతో శృంగారము-మా

సీతేశునియవతారము॥

రాము॥

౪

ఇతరుల సేవకోర్వము-రఘు

పతిసే నమ్మినారము

అతిరాజసులఁజేరము-మా

రామునిదాను లైనారము- మది

రంజిల్లుచున్నారము॥

రాము॥

రాగము- ధన్యాశి- ఆదితాళము

కోదండరాములు మముఁ గన్నవారు-ధరలో

నాదరించి పెంచి విడనాడలేరు॥

కో॥

౧

మోదముతోఁ గూడుక తమ్మునిజోడు-ఖలులు

భాధించువేళలో నాకు భక్తితోడు॥

కో॥

౨

సీతారామనామమే మాజిహ్వామందు-యముని

దూతల బాటఁదోలెడి దొడ్డమందు

౩

పట్టాభి రాములఁ జెయి పట్టినాము-మేము

గట్టిగ యమునికి నామముఁ జెట్టినాము॥

కో॥

౪

ప్రేమతో భద్రగిరీశ రావదేవి

రామదాసుని రక్షింప వేగ రామస్వామి॥

కో॥

నీ. నిఖిలరోగంబుల న్నిర్మూలముగఁ జేయు
 భవభయంబుల నెల్లఁగఁబాఱఁదోలు
 బంధనంబులఁ బటారపంచలు గావించు
 నొలయ నాపదలను న్నులిమివైచు
 శాత్రవవిజయంబు న్సతతంబు సమకూర్పుఁ
 దూలించు బహువిధసిదుగీఖములను
 దలఁ జూపకుండ దుర్దశలను దొలఁగించు
 సకలశుభంబులన సంగ్రహించుఁ

తే. బరమపావనమంగళసృష్టదము గానఁ
 గలితధర్మార్థకామమోక్షములలోన
 నెసఁగుభక్తుల కొసఁగనిర దెద్ది లేదు
 ఏమి చెప్పదు శ్రీరామనామమహిమ.

రాగము. శాశపంతువరాలి- ఆదితాళము.

శ్రీరామ నీనామ-మేమి రుచిరా
 ఓరామ నీనామ మెంత రుచిరా॥

శ్రీ॥

కరిరాజప్రహ్లాద-తరణిజవిభీషణులఁ
 గాచిన నీనామ మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

కదళీఖర్జూరాది-ఫలములకన్నను
 పతితపావననామ-మేమి రుచిరా॥

శ్రీరామ॥

దధిఘృతమధురస-ఫలములకన్నను
 పతితపావననామ-మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

౪

నవరసపరమాన్న-నవనీతమునకంటె
సథికమానీనామ-మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

౫

వనసజంబుద్రాక్ష-ఫలరసముకంటె
సథికమానీనామ-మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

౬

అంజనాతనయహృ-త్కంజతలమునందు
రంజిల్లునీనామ-మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

౭

సదాశివుడునిను-సదా భజించెడి
సదానందనామ-మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

౮

సారము లేనిసం-సారమునకు సం
తారకి మగునామ-మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

౯

శరణన్న జనముల సరగున రక్షించు
విరుదు గల్గిననామ మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

౧౦

తుంబురునారదులు-డంబు మీఱగగా
నంబుచేసెడినామ-మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

౧౧

అరయభ ద్రాచల-శ్రీరామదాసుని
నేలిననీనామ మేమిరుచిరా॥

శ్రీరామ॥

- గీ. ఇవ్విధంబున రాముని నేకచిత్త
వృత్తిగొల్పంగ భక్తుని వేధఁ బాపె
దస్తయంబున నాతడు తననువు మఱచి
చిత్రరూపంబుకై వడిఁ గ జేష్ట లుడిగె.
- వ. ఈవ్రకారంబున రామునియందు మనంబు లీనంబు చేసి తన్మ
యత్వంబుఁ జెంది యొండెఱుంగక చిత్రరూపంబుకై వడి
నుండి రామభక్తునింగని యాభటులతండునిష్ఠీవుండయ్యెగాఁ
దలంచి కదలించి గోపన్నాయనిపిలువఁగనుదమ్ములందెఱచి
యెదుట నుండుకింకరులం జూచి రామా యన నీబ్రాహ్మ
ణుండు జూలగాఁడని తలంచి యతనిం గొనిపోయి బందిఖా
నాలో నుంచి పరమభద్రంబునఁ గొవుండ నొక్కనాఁ డా
గోపన్న యుదయంబునఁ బలు దోముటకొఱకు నూతికి నీళ్లు
చేదఁబోవునమయంబున నచ్చట నొకవృశ్చికంబతనివేల్ల
మీటిన నప్పు డాతండు బాధవలనం బరిభ్రమింపుచు స్వా
మికిఁ దనబాధ నెఱుకపఱుచుచున్నాఁడు.

రాగము - ఆనంద భైరి వి. సూపక తాళము.

మేలైనచిటికెనవేల్లు-పాత్రగ
కాల మందునఁ గుట్టె తేలు
బాలత్వముననేను బావినీళ్లకుపోయి
కాలుపెట్టంగ చిన్న తేలు పొడిచెనయ్యా॥ మే॥

౧

చలివచ్చె నీనొప్పిచేత-దీని
వేదన పాపిష్ఠి ఘాత

యీలాగైన నే-నేలాగు తాళుదు
మూలమైన గురు-మూర్తిపాదములాన॥

మే॥

2

మిక్కిలి సలుపుచున్నాది-రామ
గ్రక్కన నాదరించేది
వెక్కినపెట్టుచు కడతేరనీయదు
మొక్కెదనాస్వామి-నేనోర్వజాలను॥

మే॥

3

దరిచూపుస్వామి కేశవా-యిట్లు
నరులు చేసిన రీతిఁ జేసెదవా?
పుడమిలోపల భద్రగిరి రామదాసుని
బడలనీక కా-పాడుతండివి నీవె॥

మేలైన॥

వ. ఈవ్రకారంబున వృశ్చికదష్టమం డైనను రాముని స్తుతించు
చు బాధలం బొందక యుండెడి రామదాసుని జూచి భటు
లితండు మహానుభావుం డని చేరవచ్చి యీశ్రమంబునకేలా
గున సహించెదపు దీనిం బాపికొనుట కేమైన నుపాయాంత
రంబు లున్న వా యనిన కతం డాభటుల కిట్లనుచున్నాడు.

రాగము- నాథనామక్రియ-చాళుతాళము.

రామునివార మైనాము-ఇత రాదుల గణననేయము

౧

ఆమహామహుఁడున-హాయడై విభవము
గా మమ్ముఁ జేపట్టి-గారవించును సదా॥

రాము॥

2

యమకింకరుల జంకించెదము-పూని
 యమునైన ధీక్కరించెదము
 అను రేంద్రవిభవము-అది యెంతమాత్రము
 కమలజునైన ల-త్యము నేయకున్నాము॥ రాము॥

3

గృహగతులకు వెఱవబోము-మాకు
 గలదు దైవానుగృహము
 ఇహపరములకు మా-కిఁగ నెవ్వ రడ్డము
 మహి రామ బ్రహ్మమంత్రము పూనియున్నాము॥ రాము॥

4

త్ర్యంభువనదేవదేవుండు రామ
 తీర్థాలదైవరాయండు
 శుభాదాయియై చాల-విభవముగఁ బోచి
 పృథుడైరక్షించునురామదాసులనెల్ల॥ రాము॥

వ. కావున నిట్టిప్రభావము గలరామనామంబును సర్వకాల
 సర్వావస్థలయందు దృఢం బగుభక్తిగలిగి స్తుతిచేయుచుఁ
 బూజింపుచుఁ గీర్తింపుచు నర్తింపుచునుండుదినంబె నుదినం
 బని యాభటుల కెఱింగింపుచు భక్తిసరవశుం డైయానం
 దవృత్తంబు సలుపుచుఁ గీర్తన చేయున్నారు.

రాము - సావేరి - అదితాళము.

దినమే నుదినము-సీతారామ
 స్మరణే పా వ న ము

౧

ప్రీతినైనఁ బ్రాణ-భీతినైనఁ గలిమి
చేతనైన మిమ్మేతరు డలచిన॥

దినమే॥

౨

అర్థాపేక్షను దినము-వ్యర్థము గాకుండ
సార్థకముగ మిమ్ము-ప్రార్థనచేసిన॥

దినమే॥

౩

నిరతము మెఱుఁగుబంగరువుష్పముల రఘు
వరుని పదమ్ముల-నమరఁ బూజించిన॥

దినమే॥

౪

మృదంగతాళము-తంబుర శృతి గూర్చి
మృదురాగముల కీర్తనలు పాడినవిన్న॥

దినమే॥

౫

ఘనమైనభక్తిచేఁ-బెనఁగాని యేవేళ
మనమున శ్రీరా-మునిజింతించిన॥

దినమే॥

౬

భక్తులతో నను-రక్తిని గూడుక
భక్తిమీఱఁగ భక్త-వత్సలుఁ బొగడిన॥

దినమే॥

౭

దీనశరణ్య మ-హానుభావ యో
గానలోల నన్నుఁ గరుణింపు మని కొల్చు॥

దినమే॥

౮

వాసిగ శ్రీహరి-దాసులఁ గూడుక
వేయుచు గంతులు-వాను దేవుని పాడు॥

దినమే॥

రాగము - కావీ ఆదితాళము.

చరణములే నమ్మితి-నీదివ్య-చరణములే నమ్మితి
వారిభిగట్టిన-వరభ ద్రాచల వరదావరదావరదానీదివ్య॥చ॥

౧

అదిశేష నన్నుమర నేయకు
మయ్యా అయ్యా అయ్యా నీదివ్య॥ చరణ॥

౨

వనమున తాతిని వనితగ జేయునీ
చరణము శరణము శరణము నీదివ్య॥ చరణ॥

౩

పాదారవిందమే-యాధారమని వర
పడితిని పడితిని పడితి నీదివ్య॥ చరణ॥

౪

వెయ్యాఱువిధముల-కుయ్యాలించి వే రా
వయ్యా అయ్యా నీదివ్య॥ చరణ॥

౫

తాగుగనన్నేలు-భ ద్రాచలరామ
దానుడ దానుడ దానుడ నీదివ్య॥ చరణ॥

వ. మఱియు నేమని కొనియాడుచున్నారు.

రాగము-ముఖారి-ఆదితాళము.

రామరామ నీవేగతిగద సం-రక్షణంబునేయ
ఏమనందు హృదైవమ నీమన-సింత కరగదాయె॥ రామ॥

౧

పుడమిలోన నావంటిదురాత్ముడు-పుట్టఁడింకనంటి
విడువఁబోకు మయ్యాయనిమున్నే-విన్నవించుకొంటి॥రా॥

౨

ఎన్నివిధంబుల-బిలిచినఁబలుకవు-ఏమదృష్టమందు
నెన్నరానివైవస్వతువేదన-కెట్లు తాళుకొందు॥ రామ॥

౩

న్యాయమటయ్యా! మొక్కఁగ నామొఱ-నాలకించిరావు
శ్రీయుతముగ నినునమ్మినదాసుల-కోర్కులానఁగినావు

౪

స్వామి నేను నీవాడను నాయెడ-చలమునేయకయ్యా
ప్రేమదీఱ నినుఁగని కొనియాడెద-మోము జూపవయ్యా

౫

నేను మొప్ప భద్రాచలమందిర-నిన్ను నమ్మలేదా
ప్రేమజూచి నీబంటగు శ్రీరామ-దాసు నేలరాదా॥రామ॥

వ. ఈప్రకారంబున స్తుతించిన నా భటులు వ్రేసినవిసరుకత్తులచే
నతండు బాధలం బొరయకమఱియును రాహా! దయయుం
చిపోవు మనుచున్నాఁడు.

క. తటమట మేటికిఁ జేసెద

కటకట సరమేశ మున్ను శ ఘంటాకర్ణక

ఎటువలె ఁ బుణ్యనిఁ జేసితి

వటువలె ననుఁ బ్రోవరావె శ యంబుజనాభా!

రాగము మధ్య మాపతి- అటతాళము.

రామా ననుఁ బ్రోవఁగరాదా- ననుఁగన్న సీతా
భామామణి కైనజాలిలేదా- నామిందనీకు-
ప్రేమలేకుండుటమర్యాదా-రక్షించేభార-
మేమైనా మీకు లేదా-భద్రాచల
ధామా నుంతైన నెనరు-తిలఁపుననిలుచుటకాదా॥ రా॥

౧

నీలోన జగము లుండుఁగాక-జగములలో-
లీలతోనీవుండుఁగాక-యీజాలి చేత-
నేలాగుతావుదు నెందఁడీ ననుఁబ్రోవలేక
యీలాగుననుండుట సరాకా-యెంతోలేదనక॥ రామా॥

౨

నానాఁటికెంతోసులభమున-నీవను పెన్ని
ధానము దొరకెను మాకుశానా-ఎటులైననిన్ను
మానా నాఁడున్నలానా-సరదైవాలకు మొక్కెదనా
జరుగఁవచ్చినానా-నీవాఁడాను గానా? రామా॥

౩

ఈసమయమున రామదాస-పోషక చిద్వి
లాసా భద్రాచలవాస-తెలిసి కృపఁ
జేసిరక్షింపఁ బ్రయాసా-ఆసురవర్గనివాసా
గాసిమాన్పు శ్రీవాస-కావకుండుటిడిబాసా॥ రామా॥

చ. పిలిచినఁ బల్క-వేమి ననుఁగ్రేమను గన్నులజూడవేమి నేఁ
దలఁచినతప్పలన్ని మఱితప్పకచూపెదవేమి యయ్యయో

పలుమఱు నీవె దిక్కునుచుఁ బట్టితి నీ పదపద్మయుగ్మము
బలుచఁదనంబుఁ జేసి నను ॥ బాములఁబెట్టుకు జానకీపతీ!

వ. కావుననో సీతాపతీ! నన్ను రక్షింపక పోవుటకుగారణ
మే మను చున్నారు.

రాగము - సురట - అటతాళము.

స్వామీ నన్ను రక్షింపవేమి-సీతారామ

స్వామీ నన్ను రక్షింప వేమి॥

స్వామీ॥

౧

మఱవక నిన్నే నమ్మియుంటి-నీదివ్యనామ-
స్థరణమెప్పుడు చేయుచుంటి-సత్యవనిహ-
పరములిచ్చువాఁడని యుంటిఎందునైనమి-
సరివెల్పులేఁడని-మఱిమఱిచాటుచుంటి॥

స్వామీ॥

౨

తాతి నాతిగఁ జేసినావు-అజామిళు ని-
ర్హేతుకృపఁబ్రోచినావు-ప్రస్లాదుని-ప్ర
ఖ్యాతిగను రక్షించినావు-ద్రౌపదికిదయ-
చేత చీరలొసఁగినావు-నామిఁద నేమి-
హేతువాగాని దయనుంతైనరానీవు॥

స్వామీ॥

లీలావిభూతిజన్మముల-నెత్తుచుండెడి-
మేలు నీపాటి-నాకుచాలు-ఎంతని బతి
మాలుకొందు నను నీపాలు-చేయుటేపది

వేలుభాగ్యములు దోహాలు-చూడక నన్ను
నేలుకొనుటేనాకు-మేలు సంతోషము॥

స్వామి॥

. ౪

నకలలోకములు నీలోను-లోకములఁబా-
యకినీవు సంతోషముతోను-ఉన్నాడవనుచు-
ప్రకటించి శ్రుతులు చాటుఁగాను-కిర్ణములామోద
కరముతోడనే విన్నాను-ఇట్టివాడవు-
ఇకనీవు పోవకున్న-నెవరు పోతురు నను॥

స్వామి॥

x

దాసమానసపద్మభృంగా-సంతతసద్వి
లాస పక్షిరాజతురంగా-శ్రీసీతామనో
ల్లాసయింద్రనీలశుభాంగా-శ్రీభద్రాచల
వాసా సత్కరుణాంతరంగా-ఏవేళరామ
దాసప్రసన్నమైన కిరుణాసాగర రామా॥

స్వామి॥

వ. ఇవిధంబునం జేర్కొని, మఱియు నే జేసిన నేరములేమి
స్వామి యని వేడుచున్నారు.

రాము - సావేరి - చాపుతాళము.

సీతారామస్వామి-నే - జేసిననేరములేమి?

భ్యాతిగనీ పద-కంజయుగమునే
ప్రీతిగదలచక-భేదమెంచితినో?

సీతా॥

o

రంగు గ నాడది వేళ్లకు రత్నపు
టుంగరములు నిన్నుడిగినా?

సంగతి బంగరు శాలువ పాగా
 లంగీఁ నడిక ట్లడిగితినా?
 చెంగటిభూసురపుంగవు లెన్నగ
 చెవులకు చొక ట్లడిగితినా?
 ముంగరగొలుసులు ముత్యపుసరములు
 సంగనలకు నిన్న డిగితినా?

సీతా॥

—

ప్రేమతో నవరత్నంబులుదాఁపి
 హేమకిరీటం బడిగితినా?
 కోమలమగు నీమెడలో పుష్పపు
 దామము లిమ్మని యడిగితినా?
 మోమోటం బిడకుండఁగ నీదగు
 మురుగులుగొలుసులు నడిగితినా?
 కిమలేక్షణ మిము సేవించుటకై
 ఘనముగ రమ్మని పిలిచితిఁ గాని॥

సీతా॥

3

తఱచుగ నీపదముల ననురిస సరి
 గజ్జల నినునే నడిగితినా?
 కరుణారస ముప్పొంగఁగ గజతుర
 గము లిమ్మని నేనడిగితినా?
 పరమాత్మక నీబంగరుశాలువ
 పైఁ గప్పగ నే నడిగితినా?
 స్మరనుందర సురవర సంరక్షణ
 ధన మిమ్మని ని న్నడిగితినా?

సీతా॥

ప్రళస్తభద్రాద్రిశుడ వని నిను
ప్రభుత్వ మిమ్మని యడిగితినా?
దశరథనుత నీచేతధరించిన

దానకంకణం బడిగితినా?

విశదముగా నీమేలిమి మొలనూల్

వేడుకతో నిన్నడిగితినా

ఏనును భూమిని కుచ్చెల నేలకు

నెక్కువగా నిన్నడిగితినా?

సీతా॥

వ. ఇత్తఱి ననుం గరుణించి కాపాడవయ్యా పట్టాభిరామ
స్వామి! యని యనుచున్నారు.

రాగము - సౌరాష్ట్రము - ఆదితాళము.

కరుణించు దైవలలామా-అహో-

పరమపావననామ పట్టాభిరామా॥

కరు॥

౧

అన్నవస్త్రము లిత్తు మనుచు-దొర

లన్నారు మనిచెడ మనుచు-ఆయు

రన్నంప్రయచ్ఛతి యనుచు-నూర

కున్నాను నీవెమా కున్నా వనుచు॥

కరు॥

౨

మఱియింత కాలము దనుక-మిమ్ము

మఱచితి నని తప్పగొనక-మమ్ము

దరి జేర్చుమింత లేదనక-మీద
శరణాగత త్రాణ బిరుదుందిగనుక॥

కరుణ

3

సరులను గొలుచుట కన్న-భద్ర
గిరిరాఘవుల వేడుకొన్న-నిహ
పరములు గలవని విన్న-నేను
దరహాసముఖరామ దాసప్రసన్నా॥

కరుణ

వ. ఓభద్రాద్రినిలయా! మీరే దైవమని యింతకాలము వలకు
నోర్చితిని. నన్నుంగాపాడక యుపేక్షించుటకుఁ గారణముఁ
జెప్పమని కీర్తనసేయుచున్నారు.

రాగము-పంతుపరాళి-ఆటతాళము.

దైవమ వని మీరలేక-యింత
తాళితిఁగాక పరాకా
దేవుడ వని నిన్ను-దీనతవేడితి
కావలేనిబిరుదు-కారణమేమయ్య॥

దైవ!

౧

కొలుపునిల్విననాటిహాయి-నీవు
తలఁప వదలుబడాయీ-నన్ను
నిలిపినజీత మీవోయి-నీకు
అలసీతా చేవి దురాయీ!
బెళుకుచుతిరిగెదవు-పెన్నీట నిలుపుదు
అలచెదనీబంట-నౌరా నన్నెఱుగవా॥

దైవ!

౨

దొరవై నందుకు బైటచతురా-మూల
 దూఱుక తలఁ జూపవేరా
 నీసాటివారిలో నదురా-పేద
 సాద యున్నారని బెదురా
 అబ్బురముగ మూల-డబ్బియ్యలేకను
 బొబ్బరింపుచునోటి-పెదవులు తడిపెదవు॥

దైవ॥

౩

కలిగియు నీకింత లండా-అరి
 గట్టుదునా యెదురెండా-బల్
 చెలువమైనపూలదండా-మెడ
 జుట్టుదె రామకోదండా
 ధరలోన నొకిరిని-దరిఁ జేర్చి సొమ్ముకు
 గుఱి జూపకున్న నే-గుండెత్తకమాన॥

దైవ॥

వ. ఓభద్రాద్రిశ్వరా! పెట్టుపోలెలకై యాచింపలేదు గాని
 నోటిమాటలైన నాడరాదా! పలుకు బంగారమా స్వామి!
 యని నుతించు చున్నారు.

రాగము-ఆనంద శైరవి-మాపక తాళము.

పలుకే బంగార మాయెనా-కోడండపాశి-

పలుకే బంగార మాయెనా?

౧

పలుకే బంగారమాయె-పిలచిన బలుకవేమి
 కలలో నీనామస్తరణ-మఱవ జక్కనితండీ॥

పలుకే॥

౨

ఇరవుగ నినుకలోన-బొరలినయునుతభక్తికి
గరుణించి పోచితివని-నెఱునమ్మితినిన్నేతండి॥ పలుకే॥

౩

తాతి నాతిగఁ జేసి-భూతలమునఁ బ్ర
ఖ్యాతి చెందితివని-ప్రీతితోనమ్మితి తండి॥ పలుకే॥

౪

ఎంతవేడిన నీకు-నుంతైన దయరాదు
పంతము సేయ నే-నెంతటివాడనయ్యా॥ పలుకే॥

౫

శరణాగత్యాణ-బిరుదాంకుడవు గావా
కరుణించుభద్రాచల-వరరామదాసపోష॥ పలుకే॥

౬. పలుకు బంగారం బైనను నీదయకుఁగూడఁ బాత్రుడను
గానా? జానకీమనోవల్లభా! యని వేడుచున్నారు.

రాగము-పున్నాగ సంగీతము-ఆదితాళము.

ఏలదయరాదే-రామయ్య నీ-కేలదయరాదే!
శ్రీల మేలుకై పాలుపడితి నని
యేల యీదంభము చాలుఁజాలు నికఁ ॥ ఏల॥

౭

బ్రహ్మగూర్చెఁగదే-అహో పర
బ్రహ్మ కావగదే
బ్రహ్మజనక భవ-బ్రహ్మాంద్రాదులు
బ్రహ్మానందము-పాలైనారట! ఏల॥

౨

పాపములచేత-రామయ్య-నే
 నోవలేను గదే
 శ్రీవభూప యే-ప్రాపులేక మీ
 ప్రాప్తే కోరితి-గోపరూప యిక॥

ఏల॥

౩

తలఁచఁగాఁజాల-నానందబాష్ప
 జలము లూఁతెఁగదే
 నీలనీరదనిభకోమలరూప భద్ర
 శైలవాసరామదాసుని నేలఁగ॥

నేల॥

వ. పలుకు బంగారంబైనను నీకు దయ రాకుండినను నన్ను
 రక్షింప నీవుతప్ప నన్యులు లేరు గావున 'దశరథరామా
 గోవిందా ముకుందా'యని వచించెద నను రక్షింపుము.
 లక్ష్మణాగ్రజా' యని వేడుచున్నారు.

రాగము-కాపి-చాపురాశము.

దశరథరామ గోవిందా-మమ్ము-
 దయజూడు పాపి ముకుందా!

దశ॥

౧

దశముఖసంహార-ధరణిజపతి రామ
 శశి ధర పూజిత-శంఖచక్రధర॥

దశ॥

౨

మీపాదములె గతి మాకు-మ-
 మ్మేలుకో స్వామి పరాకు

మాపాలఁ గలిగిన-శ్రీపతి యేప్రాధ్దు
కాపాడి రక్షింపు కనకాంబరధర॥

దశ॥

3

నారాయణ వాసుదేవా-నిన్ను-

నమ్మితి మహానుభావా-

గరుడగమన హరి-గజరాజరక్షక

పరమపురుష భక్త-పాపసంహరణా॥

దశ॥

ధరను దారక నామమంత్రం-రామ-

దానూల కెల్ల స్వతంత్రం

ఇరవుగ గృహనేలు-మిపుడు భద్రాద్రిని

స్థిరముగ నెలకొన్న సీతామనోహర॥

దశరథ॥

వ. అని మఱియును ఓభద్రాద్రినిలయా పృణతార్తిభంజనా!
పరమపురుషా! హరి యని సంబోధనరూపముగ కీర్తనము
చేయుచున్నారు.

రాగము-అహిరి-అదితాశము.

రామహో సీతారామ హో॥

రామ॥

౧

రామహో నే శరణన్న-నామొత్తాలకించి కావపు

కరుణలేదుగదర నాదు-స్కర్త మేమొ తెలియదాయె॥ రా॥

మొక్కి- నిన్ను వేడఁగా నా-దిక్కు జూడ వేమిసేతూ

చక్కనయ్యా! నాయంది-ఔక్కడివైరము వుట్టె॥ రామ॥

3

ఎట్ట కేలకైన నిన్ను-గట్టిగానమ్మితి నేను
పెట్టుపోత లడుగలేదు వట్టిమాటాడంగరాద॥ రామ॥

x

దినము దినము నీచుట్టు దీనువై నే దిరుగగానూ
కనికర మింతెనలేకి కనీసమిలాగాయె గదరా॥ రామ॥

2

సారెనారెకు నిన్ను వేడి భారకుడ వనుచునమ్మి
కోరిపిలిచినాను నన్ను దేజీచూడ వేమిసేతు॥ రామ॥

2

చాలనమ్మినాను నాథ స్వామి భద్రకైలవాస
యేలుకొనుము రామదాసు నెప్పుడును నేమిట॥ రామ॥

వ. ఇన్ని దినంబులుగ నీబందిఖానాయం దిడుమలఁ బడుచు
నినువేడుచు నాడుచుఁ బాడుకొని యుండ నొకదినంబు
ననైన నీగతి యిటులాయెఁగా యని నీభక్తుడ నైనననుం
జూచి యాదరింపవైతి విడనైనఁ బ్రత్యక్షంబై పలుక రా
దా యనియను చున్నారు.

రాగము-కాంభోజి-ఆదితాళము.

ఇట్వొకుకులతిలకయికనైనఁబలుకవెరామచంద్రా- నన్ను
రక్షింపు మింక నోరఘుకులతిలక-శ్రీ-రామచంద్రా

౧

చుట్టుప్రాకారములు సొంపుతో గట్టిస్తీ-రామచంద్రా-ఆ
ప్రాకారానికిఁ బట్టె పదివేలవరహాలు రామచంద్రా॥ ఇ॥

౨

గోపురమంటపాలుకుదురుగ గట్టిస్తీ-రామచంద్రా-నన్నుఁ
గొత్తగఁజూడక యిత్తఱిఁబోవుము-రామచంద్రా॥ ఇ॥

౩

భరతునకుఁజేయిస్తీ పచ్చలపతకము రామచంద్రా - ఆ
పతకానికిఁబట్టె పదివేలవరహాలు-రామచంద్రా॥ ఇ॥

౪

శత్రుఘ్నునకు నేను జేయిస్తీ మొలత్రాడు రామచంద్రా
మొలత్రాటికిఁబట్టె మొహరీలుపదివేలు రామచంద్రా॥ ఇ॥

౫

లక్ష్మణునకు వేస్తీ ముత్యాలపతకము రామచంద్రా-ఆ
పతకానికిఁబట్టె పదివేలవరహాలు రామచంద్రా॥ ఇ॥

౬

సీతకుఁజేయిస్తీ చింతాకుపతకము రామచంద్రా-ఆ
పతకానికిఁబట్టె పదివేలవరహాలు రామచంద్రా॥ ఇ॥

౭

వాహనములు మీకు వరుసతోఁజేయిస్తీ రామచంద్రా-జగ
న్దోహన సంకిర్ణు వేసిరికాళ్లకు రామచంద్రా॥ ఇ॥

౮

కలికితురయి నీకు పాలుపుగఁజేయిస్తీ రామచంద్రా-నీవు
కులుచుఁ దిరిగెద-వెవరబ్బసొమ్మని రామచంద్రా॥ ఇ॥

౯

మితండ్రి దశరథ మహారాజుపెట్టెనా రామచంద్రా-లేక
మీమామ జనకమ హారాజుపంపెనా రామచంద్రా॥ ఇ॥

౧౦

అబ్బతిట్టితినని యాయాసపడవద్దు రామచంద్రా-ఈ-
దెబ్బలకొర్వక అబ్బ తిట్టితి నయ్య రామచంద్రా॥ ఇ॥

౧౧

ఏటికిజల్లిన నిల్లాయె నాబ్రతుకు రామచంద్రా-నేను
అథమునికంటెను అన్యాయమైతిని రామచంద్రా॥ ఇ॥

౧౨

నర్కారుపైకము తృణముగ నెంచుమీ రామచంద్రా-ఈ-
దెప్పరమునఁగాచి యస్పదీర్చుమయ్య రామచంద్రా॥ ఇ॥

౧౩

కౌసల్యపుత్రక దశరథతనయశ్చ రామచంద్రా-కాపు
క్షేమమున భద్రాద్రి లోనెలకొన్న-శ్రీరామచంద్రా॥ ఇ॥

౧౪

భక్తులందఱిని బరిపాలించెడి రామచంద్రా నీవు
క్షేమముగ శ్రీరామ దాసుని నేలుము-రామ॥ ఇట్లొక॥

వ. ఓభద్రాద్రివాసా ! నామీద నీకు దయ రానికారణం
బును జెప్పమని వేడుచున్నారు.

రాగము-ఆనంద శైరవి-ఆదితాళము.

ఏమిటికి దయరాదు-శ్రీరాములుసన్ను-
నేమిటికి రక్షింపవు-శ్రీరాములు

సరులను నే వేడబోను-శ్రీరాములు-నీకే
కరములు జూచియున్నాను-శ్రీరాములు॥

ఏమి॥

౧

పండ్రెండేండ్లాయె నేను-శ్రీరాములు-బందీ
ఖానాలో నేయుండినాను-శ్రీరాములు
అర్థము తెచ్చునుచు నన్ను-శ్రీరాములు-ఇప్పు
డరికట్టదలచున్నాను శ్రీరాములు॥

ఏమి॥

౨

తానిష గారిజవానులు-శ్రీరాములు-నన్ను
తహసీలు చేయుచున్నాను-శ్రీరాములు
ముచ్చటైనయాడ వేమి-శ్రీరాములు-నీవు-
ఇచ్చేయర్థములియ్యవేమి-శ్రీరాములు॥

ఏమి॥

3

నీ చేతగాకున్న నింక-శ్రీరాములు-మా
తల్లీ సీతమ్మ లేదా-శ్రీరాములు
మాతల్లీ సీతమ్మకై నా-శ్రీరాములు-నేను
మనవి జెప్పకొందునయ్యా-శ్రీరాములు॥

ఏమి॥

౪

ఆసించియుండిన దాసుని-శ్రీరాములు-నీకు
పోషించు భారము లేదా-శ్రీరాములు
నిన్నే నమ్మినాడనయ్యా-శ్రీరాములు-నేను
గట్టిగానా నెమ్మదిలో-శ్రీరాములు॥

ఏమి॥

x

ఇట్లు వెడలి రావ దేమి-శ్రీరాములు-మిథ
విడిది భద్రాచలమాయెనా-శ్రీరాములు
వాసిగ భద్రాద్రిని వెలసిన-శ్రీరాములు-రామ
దానునీ రక్షింపరావా-శ్రీరాములు॥ ఏమి॥

వ. ఇట్లు దృఢప్రజ్ఞం దైన రామదాను రాములంగూర్చి
ఇంకను నిట్లని చూఱుచున్నారు.

రాగము-మధ్యమావతి-చాపు తాళము.

నిన్ను బోనిచ్చెదనా-సీతారామ॥ నిన్ను॥

నిన్ను బోనిచ్చెదనా?-నన్ను రక్షింపక
యెన్ని విధముల నా-కన్నులాన రామ॥ నిన్ను॥

రట్టుచేసి నిన్ను రీక్షింతుదు నింక-
దిక్కుగలిగితే మొఱుఁ బెట్టుకోరరామ॥ నిన్ను॥

గట్టిగ నీపాద-కమలములెప్పుడు
బట్టినామదిలో-గట్టి వేయుదురామ॥ నిన్ను॥

బడిబడి మీవెంటఁ బడి తిరుగఁగనెంతో
జడియకనీవెందు జరిగెదవుర రామ॥ నిన్ను॥

x

తడయకనీతలి-దండు ల్వచ్చినగాని
విడిచిపెట్టిన నీకొడుకనురా రామ॥ నిన్ను॥

౧

మావాడని మొగమొటుములేకుండ
నేవజేసి రవ్వచేయుదురా రామ॥ నిన్ను॥

2

నీవు భద్రాచల నిలయుండవై నన్ను
గావవయ్య రామదాసవిలాస॥ నిన్ను॥
నాకు మోక్ష మియ్యక నీ వొకయడుగు నైన దాటు
గూడ దనుచున్నారు.

రాగము - మధ్యమావతి - ఆదితాళము.

బిడియమెలనిక మోక్షమిచ్చినీవడుగు దాటిపోరా
తడవాయెను నేనోర్వలేను దొర-తనముదాచుకోరా॥ బిడి॥

౧

మురియుచు నిదురను జెప్పినట్టువిన-ముచికుందుడఁగాను
అరుదుమీఱ తల నెగురవేయనే-హనుమంతుడఁగాను
సరగునమెచ్చులమాటులు విననే-జాంబవంతుడనుగాను
బిఱబిఱమీవలలోపలబడనే-విభీషణుడఁగాను-మాను॥ బి॥

౨

మాయ చేతవంచించబడఁగనే-మాహేశుడగాను
న్యాయములేకియె యిటునటుఁదిరుగను-నారదుండగాను
ఆయమూడడి హరి నరుడని కొలువను-నర్జునుండఁగాను
నాయాదుండనిమదిలోమురియను-దశరథుడనుగానుమాను॥

3

గరిమతోడ మాసీతను జూచి-కాచితి నిందాకా
పరఁగ భద్రగిరి శిఖరినివాసా-పరబలసంహరచాపా

నరహరి ననురక్షింపుము వేగ మే - నారాయణహాపా
మఱచినిదురలో నైనను మిషద - పరసిజములుమహవ॥ విడియ॥

వ. ఓభద్రాద్రినిలయా! నా కభయం బొసంగక నిన్నడుగు
దాటనియ్య ననుచున్నారు.

రాము - విరాళి - బాప్రతాళము.

అడ్డుదాటి కదలనియ్యను-నా
కభయ మియ్యక నిర్మువిమవచు

2

గడియగడియకు తిరిగితిరిగి
యడిగితిని వేసరిక వచ్చెను
గడువుదప్పిన నేను నికబహు
దుడుకుతనములు నేయుమను నిను॥

అడ్డు॥

3

కుదురుగఁ గూర్చుండు నియ్యను-నీకుఁ
గోపమువచ్చిన భయపడను
ఇది మదిని నెఱిగియు నింకనీమొగ
మోటమేమియు లేదు దగ నా
హృదయకమలమునందు నీమృదు
పదములను బంధించివేయుదు॥

అడ్డుగు॥

3

లేవు మా పని జరిపినను నే
నావు జేసెడువాడగాను

ప్రాపు నీవని నమ్మకొలిచినఁ
బాపముల నెడబాపి దయతో
లేవ లేవకునీదు మోమిటు
చూపకుండిన నోర్వజుమ్మి?

అదుగుఁ!

౪

పతితపావనబిరుదులేదా-నన్ను-
బరిపాలన నేయరాదా?
ప్రతిదినంబును దేవతలు భూ
పతివటంచును వేడినను నీ
హితవుజనములువచ్చినన్న
వేడికొనినను విడువ నిన్ను ||

అదుగుఁ!

౫

రాక్షసాంతక సీతారమణా-సార-
సాక్ష సద్గుణభక్తాభరణా
ఈక్షణంబున దీనజనుఁడని
మోక్ష మియ్యక యుంటివైనను
సాక్షిబెట్టి నేడువేరొక
దీక్షచే సాధింతు నిన్ను ||

అదుగుఁ!

౬

భూరిభద్రాచలవాసా-రామ-
భుజగళయన భక్తప్రేమా
మూరిమిగ నినువిడిచిపెట్టిన-
భరణిలో భద్రాద్రిరాఘవ

రామదాసుడ నెడినామము

మాటుపేరున బిలువు నన్ను॥

అడుగు॥

వ. అని యివ్విధంబునఁ బుడమిపట్టిమగనిం బ్రార్థించి వేసరి
యోరామా! నాకొదవదీర్చుటకు సమర్థత లేదయ్యెనేని
జగదంబ యగునీతామహాదేవికై నం జెప్పి, సామాన్యజన
కృతపాథాపీడితుండనై భవద్దాస్యంబు గోరియుండెడినన్ను
పాథావిరహితునిగాఁ జేయింపరాదా? దాసజనసంరక్షణము
నేయుట నీకు మేర గాదా? స్వామీ! యని గోపన్నగారు
మొఱఁ బెట్టుకొనుచు నున్నారు

రాగము-ఆనంద శైరివి-రూపక తాళము.

రామా నీచే నేమి కాదుగా-నీతా

భామాకై న జెప్పరాదుగా

0

సామాన్యులు నిన్ను సకలపాథలుపెట్టి

నా మొఱతాలకించి-మోమైనజాపవు॥

రామా॥

1

శరచాపములశక్తి దప్పినా-నీ-

శౌర్యము జలధిలో జొచ్చినా

కరుణమాలిపైకము దెచ్చని భక్త

వరులపాధింప నీధైర్యమెక్కడఁబోయె॥

రా॥

3

శంఖచక్రాల్పట్టినందుకూ-దాస-

జనుల రక్షింపవ దెందుకూ?

పంకజాక్ష భక్తపరిపాలనలేని
పాంకములేకాని వింకము లేదయ్యు॥

రా

తల్లిదండ్రీ వనుకొంటినీ-నా-
యుల్లములో నన్ని యుంటినీ!
కల్లరీజనములు-కారుబారులునేయ
జల్లని కృప నాపైఁ జల్లవైతివిపుడు॥

రా॥

ఇంటివేలు ఎనుకొంటినీ-నీ-
కంటే దైవములే దంటినీ
ఒంటిగా పైకము నొప్పించుమనియంటే
వెంటనంటి నాజంట రావైతివి॥

రామా॥

ఇట్లనేకప్రకారంబుల రాముని చూటి గడువ దరంబు గాని
దీర్ఘ కాలశిక్షకు వగచి వగచి.

ద్విపద.

అని యిట్లు రామదా ३ సారాటమునను
తనమది వినీకి యి ३ ట్లని తలపోసె
రామచంద్రుని నన్ని ३ రవ్వపాలైతి
భూమిజపదపద్మములకు మొక్కులిడి
నాపాటు లెఱిగించి ३ నయముగా నన్ను
గాపాడిఁ దలచును ३ గన్నతల్లికిని
బుత్తులపై బాళి ३ పోలఁగా హెచ్చు
గాత్రము ల్వాడినరగడుఁ గుందుచుండు

కాపున మాయమ్మ క కల్పకవల్లి
 నేనింప రక్షించు క సీతమ్మతల్లి
 యని యెంచి సీతామకహాదవినపుడు
 తనదుహృత్పద్ధమరదనువొంద నిల్చి
 యోమహా మహారాణి! క యోమధురవాణి
 యోమంజుభాషిణి! క యోహోపురాణి
 యోజగత్కారిణి క యోరమారమణి
 యోజగన్తోహిని క యోజగజ్జనని
 మక్కువ మీఱి నోకమాత నన్ జూడు
 మ్రొక్కెద నని యిట్లు క మొఱిలిడఁ దొడఁగె.

గీ. ప్రియతోడుత రాములకేర్పిరి దలఁచి
 విసిరి వేసారి మనమున క వెతలఁ జెంది
 జానికీదేవిపదములు క సాగి మ్రొక్కి
 శ్మత మొనర్పంగఁదొడఁగె నాననుజనహితుఁడు.

రాము-అనావరి - చాపుతాళము.

రామచంద్రులున్నాపై-చలముచేసినారు
 సీతమ్మ చెప్పవచ్చు!

౧

కటకటా వినఁ జేమిసేయుదుఁ
 గక్షిచిత్తునిమనసు కరఁగదు
 కర్తములు నెటులుండునోకద!
 భర్తమే నీకుండు నమ్మా!

ॐ
దినదినమా మీచుట్టు దీనతతోఁ దిరుగ
దిక్కెవ్వరింక మా కోయమ్మా
దీనపోషకుఁడనుచు వేడితి
దిక్కులన్నియుఁ బ్రకట మాయెను
ఒక్కమాత్రైనాను వినఁడు
ఎక్కువేమని తలఁతు నమ్మ॥

రా॥

३
కౌశల్యాతనయుఁడు-కిపటముచేనాడు కారణమిటు లుండెను
కన్నడచేసెదవా-నీకన్నులకు వైభవంబ
విన్నపింపఁగదవమ్మనీ-కిన్నదిక్కెవ్వరోయమ్మ॥

రా॥

౪
దశరథాత్మజఁ డెంతో-దయశలియనుకొంటి
ధర్మహీనుడఁటే యమ్మా-
దాసజనులకు దారి యితఁడఁట-వాసిగ భద్రగిరీశు
రామదానుని నేలినాడట-రవికులాంబుధీసోముఁ డితఁడట॥
అని మజ్జియు నే మనుచున్నారు.

రాము - శనక - చాపుతాళము.

జనకితనయ నాదు మనవిగ్గెకొని జగ
జ్జనకునితోఁ దెల్పవే-ఓజననీ॥

జనక॥

౦
పనిఁబరాని ననుఁ బెట్టెఞ్జాథ లన్ని టిని
పాటించి మహి లెస్సగా-ఓజననీ॥

జనక॥

౨.

పన్నెండేండ్లనుండి-సగలు రేయినా
పన్నుడనై మిమ్ములా - ఓజసనీ
ఎన్నెన్నోవిధముల సన్నుతించినఁగాని
కన్నులఁ జూడఁ డాయె-ఓజసనీ॥

జనక॥

౩

కన్నీరులేకుండ-నున్నతీరు నా
కెన్నఁడు లేదుగదా-ఓజసనీ
కన్నతండ్రులంత-కరుణమాలి భువిని
ఉన్నవారలు - గలరా - ఓజసనీ॥

జనక॥

౪

అజునిహరుని ప్రేమ-నాశ్రయించిన నా
న్నాదరింపకచోదురా-ఓజసనీ!
గజరాజు మకరిచే గాసిఁజింది వేడఁ
గాచి రక్షింపలేదా - ఓజసనీ॥

జనక॥

౫

నిజముగ మీవాద-భజనచేసిన వాని
నిర్దయజూచినారు- ఓజసనీ!
నుజనాళినిము న్నెటువలె బోచిరో
నిజముగాదని తోఁచెను-ఓజసనీ

జనక॥

౬

అసేవత్రములఁ బూని-యుగ్మలై నొసలిపై
విసరుచుందురెప్పుడు-ఓజసనీ !
మిసమిస మనుకోట-మిసము ల్లువ్వుచు
కనీదీఱునన్నొడిసి-గానించుచున్నారు

జనక॥

౭

అశనిపాతములన-న్నలసటనొందఁగ
విసరివిసరి కొట్టఁగా - ఓజసనీ
వశముగాదునిమిష - మైన నొర్వజాల
జలజాక్షి ! దిక్కె-వ్వరే ! ఓజసనీ !

జనక॥

౮

గడియగడియకు నన్ను-గఱిసి దూతలవలె
గడుభీతి నొందింపఁగా-ఓజసనీ!
ఎడతెగనియావద-యెప్రాద్దుగలిగెను
నెవరితో విన్నవించు-ఓజసనీ!

జనక॥

౯

తడవేలపైకము-తెచ్చునితహాసీలు
తానీష సేయింపఁగా-ఓజసనీ
ఇడుమలఁ బడలేను - ఉర్విపైఁ బ్రాణములు
విడిచి మిమ్ముఁజేరద-ఓజసనీ॥

జనక॥

౧౦

అదిగో వచ్చెదరని యిదిగో వచ్చెదరని-
యెదురుచూచుచు నుంటిని-ఓజసనీ!
ఒదిగి చిన్న వోయి-బందిఖానలో నే
నొంటరిగా నుంటిగదా!-ఓజసనీ॥

జనక॥

౧౧

నుదతిరో తెల్లవాణినవెనుక నన్నింటి
బ్రతుక నియ్యరు భటులు-ఓజసనీ-
అతిభీతినొందినే నార్జించితిని విష
మాలస్యమిఁకఁజేయకు-ఓజసనీ॥

జనక॥

౧౨

పరమపురుషుఁడెంత-యఱుమర చేసినఁ
బరుల నెవ్వరి వేడుదూ-ఓజననీ
సరసిజోదరునకు-సమృతి గాకున్న
నక్కర్తీ దక్కునఁట-ఓజననీ॥

జనక॥

౧౩

మఱిమఱిమ మైప్పుడు-మందలించినా
మనసు నీరైపోయెఁగా-ఓజననీ-
నీరినాయుష్టము-చెల్ల నేటివరకు
వెలుపులన్నియుఁ దీరెగా-ఓజననీ॥

జనక॥

౧౪

అతివరో యన్నదమ్ముల నిటుపంపుమి
యర్థముతోఁగూడను-ఓజననీ!
గతివేరేలేదు స-ద్గతి నొందించుటకుఁ
బతితపావనుఁడు దప్ప-ఓజననీ !

జనక॥

౧౫

ఇతర మెఱుఁగక మీరే-గతియనినమ్ముక
నిదివఱ కున్నాఁడనూ-ఓజననీ-
సతతము భద్రా-చలరామదాసుని
సంతరింప సమయమా-ఓజననీ !

జనక॥

ప. మఱియు నింక నే మని కొనియాడుచున్నారు.

రాగము - కల్్యాణి - అదితాశము.

సనుబోవమని చెప్పవే-సీతమ్మతల్లీ!
సనుబోవమనిచెప్పవే

సనుబ్రోవమనిచెప్పు నారీశోమణి-
జనకునికూతురా! జననీ జానకమ్మ!

సన్ను!

పక్కనుజేరుక-చెక్కిలి నొక్కుచు
జక్కగమరుకెళి-సొక్కియుండెడివేళ॥

సను॥

లోకాంతరంగుడు-శ్రీకాంత నిను గూడి
యేకాంతమున నేక-శయ్య నున్నవేళ॥

సను॥

అదిగజవినుతుడు-భద్రగిరీశుడు
నిద్రమేల్కొనువేళ-నెలతరో బోధించి॥

సను॥

తొహరా.

అని పలుమాటలు పార్థసనేయగ ౩ నాలకించి సీతమ్మ
తనపతిపన్నిధి నిల్చివేడుకొనెదాసునిముఱ వినిలెమ్మ॥
తనయుని గాపాడుట కీ విప్పుడు ౩ తడవు లేక యేతెమ్మ
చని రయమునభక్తునిగాచియుశరణాగతబిరుదుచేకొమ్మ॥
మును ప్రహ్లాదు విభీషణు గరివదుముఱవినికావగలేదా
అనుదినమును నినువేడెడిగోపన ౩ నాదరింపగృహరాదా!

—ఇది వినరయ్యా.

ద్విపద.

అని యిట్లు రామదా ౩ నడలుకొనంగ
విని జానకీదేవి ౩ విలసిల్లుకృపను

శ్రీమంచునవరత్న సేవింహాసనమున
 సౌమిత్రిభరతుండుశత్రుఘ్నుఁ డభిషేక
 వినయంబుతోఁ గొల్వఁ విబుధులు మెచ్చ
 మునివరుల్లానియాడఁ శ్రీ మోదంబుతోడ
 నిండోలగంబున శ్రీ నివసించి యున్న
 చండాంజుతేశుని శ్రీ సత్యసంకల్ప
 శ్రీరామచంద్రు నీక్షించి నేవించి
 చారు శృంగారవాత్సల్యలావణ్య
 యశావనలక్షణ శ్రీ యిందీవరాక్షి
 యవ్వసజాప్తకుశలేందుగ్రతో పనియె.

రాగము - భేగడ - ఆదితాళము.

అని యిట్లు రామదాసడలుకొనఁగ నీత
 వినిపతికడకేగెనూ,
 పనిఱునిభక్తవత్సలరామచంద్రునా
 మనవీచే కొమ్మనెను॥

అని॥

విసవయ్యనీకు నే విన్నవింతునొక్క--
 ఘనకార్య మీవేశనూ
 అసఘయెల్ల రాజ్యము కొనియాడఁ బా
 వసముగ వేనోళ్లనూ॥

అని॥

దాసపోషణవిరుదాంక సజ్జనులను
 గాని నొంద జేతురా

యేసీమనైన ది-నేళవంశజు లిట్లు
మోసము నేయుదురా?

అని॥

3

కరిమొలది నాడు-దురుసుగ నేగి మ
కరిదుగ్గించి కరిగావవా?
పరమపావనరామ-చెలసాలనున్న భూ
నురునేల రక్షింపవా!

అని॥

౪

అతిపాపి యైనయ-జాపీథు నేలితి
వత డేమి నీచుట్టమా?
పతితపావన భ-ద్రాద్రినిలయ రామ
పాలింప విది దిట్టమా?

అని॥

౫

భద్రగిరీశుడు-భ క్తులపాలిటి
పారిజాతం బనుచును
భద్రాత్ముడై యున్న వాడురామదాసు
పాలించెద వనుచును॥

అని॥

ఆ. అనుచుఁ దృప్తి సనక శ్రీ యాజగన్నాయకు
దేవి మరల దేవరదేవుమోము
నందుఁ జూడ్కి నిల్చి శ్రీ యారాటమునఁ దన
భావ మెల్లఁ దెలియఁ శ్రీ బడఁగ ననియె.

రాగము-అహిరి-చాళురాలము

వేరే యోచనలేటికి - ముమ్మాటికి?
వేరేయోచనలేటికి - ఓరామ॥

వేరే॥

అపదుద్ధారకుడనుమాట నిజమైన

నీహృద్ధు నీతని బోధించుటయే సాక్షి॥

వేరే॥

భ్రువ ప్రస్థాదాదుల- భ్రువముగ నేలినది

భ్రువమైన నీతని-దిక్కుజూచుట సాక్షి॥

వేరే॥

దీనజనపాలకు-డనుమాట నిజమైన

మానక యీతని-మన్నించుటసాక్షి॥

వేరే॥

ఆర్తపరాయణ-విరుదుఁ గోరిన - వీని

యార్థిదోషోలి నీ-వాదరించుటసాక్షి॥

వేరే॥

శరణన్నజనుల నాక్షిణమున బోధచెడి

విరుదులున్న నితనివేగ గాచుట సాక్షి॥

వేరే॥

ఘనమైన భద్రనగ-మందున గలవేని

రామదానుని నేలి-రక్షించుట సాక్షి॥

వేరే॥

రాము - యదుకులకాంధోరి - ఏకతాళము.

నామనవినివేగ ప్రాణనాథా-రామ

దానుని వదలించుమి ప్రాణనాథా

పాచ్ఛాయ నేష్టేచ్ఛుధు-ప్రాణనాథా-తుచ్ఛ

తుచ్ఛవాక్యము లాడెనయ్య ప్రాణనాథా

నామ॥

1
లక్షపైకము దెమ్మగుచుపాణనాథా-ఎంతో
శిక్షచేయుచున్నాడయ్య పాణనాథా॥ నామ॥

3
శరణన్న రక్షింతు నని పాణనాథా-శర
ణాగతవిరుదువహి స్తివి పాణనాథా॥ నామ॥

8
తురకపైకముచెల్లించుడు పాణనాథా-ఎంతో
త్వరితముగాను నేగిరండు పాణనాథా॥ నామ॥

x
సీతాదేవిపలుకులకుఁ జిత్తమందు-రాములు
సంతసించి వెడలె-ద మునిలో ముందు॥ నామ॥
తోహరా

అన విని రాముం డతిహర్షంబునననె జనకాత్మజతోడఁ
గానితెత్తుముగోపన్న నిపుడుగోల్ కొండకుఁజనిమాతోడఁ
—ఇది వినరయ్య.

తే. అనుచుఁ బ్రియురాలి నర్జిలి १ నాదరించి
తమ్ముఁ గనుఁగొని రమ్ము పోద మ్మటంచు
లక్ష్మణునితోడ రాముఁ డాహ్లాద మొప్ప
వేసముల నేవకులరీతి १ వేసి రిట్లు.

వ. అని యిట్లు సీతామహాదేవి బోధించిన భక్తపరాధీనుండగు
భరతాగ్రజుండు దీనత్వంబున వనరు చున్నగోపన్నగా
రిని చెఱసాలకు వెలివఱచునుపాయం బెయ్యది యని
సౌమిత్రితోడ వాలోచించి తానీహకుపైకము చెల్లించుట

యే మంచిదని నిశ్చయించి యన్నయును దమ్ముడును నేవ
కవేషధారులయి తరలి రెటువలెననిన.

రాగము - మధ్యమావతి - రూపక శాశము.

జట్టిలాగులు దొడిగిరీ-రామలక్ష్మణులు

పట్టు ధట్టిలు గట్టిరీ

౧

లక్ష్మి రామదాసునిచే-పట్టి రక్షింతుమని
గట్టిగాను దశరథ -పట్టి రామలక్ష్మణులు॥

జట్టి॥

౨

జల్దారుపాగాలు చుట్టిరీ-రాణిండు
సరిగా శాల్వలు పైని గప్పిరీ
లలితమగుతెల్లనంగీలు దొడగి వేగముగా
చెలువ మమర కన్నూరి - తిలకము దిద్ది బాగా

౩

విల్లూనంబులు పట్టిరీ-నడుమున బాగు
విల్లా లొడ్డాణము పెట్టిరీ
బల్లిదురైధన-మెల్ల నుల్లమరల భూ
వల్ల భునకునిపుడుచెల్లింతుమని వేగ॥

జట్టి॥

౪

ధనమూరవాణాచేసిరీ-వేగ మె బహుసా
ధను లగుచు వెడలి వచ్చిరీ
ఓసరగ గన్నూలు - మూసీతెలుచునంతలోన
ఘనుడు తానీమాచుంతః-పురముఁ జొచ్చి వచ్చిరీ॥

జట్టి॥

వ. ఇవ్విధంబున రామలక్ష్మణులు సేవకవేషధారులై హైద
రబాదులో తానీషాయంతఃపురముజొచ్చి వచ్చుచుండ
చెఱసాలయందు రామదాసుగా రేమి నేయుచున్నారనిన.

ఆ. రామవిభుడు నేటికరాత్రి ద్రోవకయున్న
విషము గోలి ప్యాణకవితతి విడుతు
ననుచు నిశ్చయించి శయధిక నిశ్చింతుడై
విషముగిన్నె నునిచి శవిబుధవరుడు.

ఆ. బడలి నిద్రఁ జెంది శపడియున్న, నత్తురక
పతియు నిద్రఁ జెందె శసతిని గూడి
స్వప్న మంద లేచి శసరగునఁ బతి తన
పత్నితోడ నొనరఁ శబలికె నిట్లు.

రాగము - మోహన - ఆదితాళము.

కలికి యీకిల సొంగము-గను వినవే-ఓకలికి

సలుకఁగ నీతో మై-పులక లొదవెడినే

కలికి॥

౧

అప్పకలుగువాడె - యవని రామదాసుడు

ఇప్పు డతనికై నేడు - ఇద్దరు గూడి జోడు

కిప్పము పుచ్చుకొనుడు - తేస్సన మము బంపుడు

తప్పకయాసగుడుమాకు - తడవులేక రసీ దనుడు॥ కలికి॥

౨

రామలక్ష్మణులట - వారక్క-వంశజు లట

రామదాసుపైన మట - రసీదందబంపెనట

రాములవారు చల్లించట - రసీదందిపోయిరట॥

కలికి॥

3

ఏమి కారణమొ యెఱుగను - ఈకల
 యేమని చెప్పదు నెలలోగ యీవిత
 యీమహిమలు ఆరాములవి గాఁబోలు
 జాముప్పొద్దున్నది-జయమొలపజయమొ [కిలికి]

వ. ఇవిధంబునఁ దనస్వప్నవృత్తాంతంబు తానీషా తనభా
 ర్యతోఁ జెప్పచుండునమయంబున నేవకవేషధారులయిన
 రామలక్ష్మణులు తానీషాయంతఃపురములోని కరిగి భార్య
 తోఁ గూడి నిద్రించుశృంగారభవకవాటంబు కరంబులచే
 మీటి యిట్లని యను చున్నారు.

రాగము - గౌళిపంతు - ఏకతాళము.

తలుపు తియ్యవయ్య తానీషా-నీ
 కియ్యెడ పైకిము-నియ్యవచ్చితి మయ్య

0

ఫాలనేత్తుని తుమ్మి-పూల బూజించిన
 మేలుదొరవు నీవు - మేలుకోవయ్య|| తలు||

—

నీలకంతుని మల్లె-పూల నర్పించిన
 మేలుదొరవు నీవు - మేలుకోవయ్య|| తలు||

3

దీనుడైన రామ-దాసునిపెని న
 మానముగను కృప-నూనె వేగమున|| తలుపు||

ద్విపద.

రామలక్ష్మణు లంత రయి మొప్పగాను
 నేమంబు మీఱ బల నేర్పుతో నచటి
 పారాలు పండ్రెండు ర పటుగతి దాటి
 దారయుఁ దానునుఁ తానీషయున్న
 బంగారు శృంగముల్ గరంగగుమహలు
 సింగము ల్పొదలలో ర శీఘ్రంబ చొచ్చు
 నటువలెఁ జొచ్చి యీచ్చట నిల్వఁగాను
 తటుకున తానీష ర తలు పట్టె తెఱచి
 భార్యను భద్రంబుగ నుండు మనుచు
 గార్యదక్షులను ర గ్రమమొప్పఁగాంచి
 రామలక్ష్మణు లని ర లక్ష్మీంప లేక
 కామ మోహితుడయి కళవళ మొంది
 యీయర్థరాత్రిలో నీమెడలోని
 కేయపాయంబున ర నేతెంచిరొక్కొ!
 వీర లెవ్వరొ యంచుకదీరుం డతండు
 వారిచక్కఁదనంబు ర వర్ణించె నిట్లు.

సీసమాలిక.

వసుధలో జనుల కీరపన గలనుందరం
 బీవిలాసంబు నేర నెందుఁ గానఁ
 గోటిసూర్యులకాంతిఁకొల్లఁజెట్టుగ గట్టి
 తేజంబు గలయట్టిరదేహములును

పూర్ణ చంద్రుని బోలి శ పాలు పాండుముఖములు
 సారసంబులసారు శ జవురుకన్ను
 లల కనుంగవలపై శ లలి మించుకస్తూరి
 బొట్టును పట్టు దు శ ప్పట్టు పైని
 రత్న కుండలకాంతిరం గై నచెక్కిల్లు
 కంబుకంఠంబులు శ కరము మెఱయ
 వైజయంతీమాల శ వక్షస్థలిని గ్రాలఁ
 గరములఁ గుఱుచవిం శ ద్లోఱపుఁ జూప
 బంగారుచెఱఁగుల శ బా గొప్ప ధట్టిలు
 సింహమధ్యములపైఁ శ బిందులాడ
 ధట్టిల ద్వాకులు శ తళతళ మెఱయంగ
 శ తళతళరథములు శ చేతః బట్టి
 వచ్చి యామహులలోఁ జొచ్చి రీధీరు లీ
 వీరులఁ జూడగా నెఱగు పాడమె
 తే. భీకరులు వీర లెవ్వరో నా కెఱుంగ
 రాకయున్న దటంచును శ రాజు దలఁచి
 నేల చూడంగ వరహాలు శ నిండియున్న
 కారణంబున వారల శ కనియె నిట్లు.

రాగము - మధ్యమవతి - ఆటకాళము.

ఏదేశము మీది యెవ్వరు పంపిరి
 యెంచుకై వచ్చితిరి
 భేదముందకయతి - భీతినొందకమాకు
 భ్యాతిగఁజెప్పిన కాచేము మి వ్విపుడు॥

౧

అజనికైన నలవి-కాదు ఇచటికిరాగా

అర్థరాత్రమందునా

గజసింహములనైన-ఖండించుభటులెంతో

కావలియుండగ-గడచి వచ్చితిరెట్లు?

ఏదే॥

౨

అర్థమంతయుఁజూడ - నాశ్చర్యమాయెను

ఈభార మెటు తెస్తీరి

భద్రభముల కయిన-బరువెతోఁచు నీ

యర్థము మీరెచట-నార్జించి తెస్తీరి॥

ఏదే॥

౩

మిరూపు మిసాగను-మీచక్కదనమెన్న

లేరు ఈధరయందున

మాటువేషములను - మాయనేరువులతో

బన్ని నారని తోఁచెను

ఏదే॥

౪

ఇంతరాతిరివేళ-నీయర్థ మిప్పుడు

ఎంతని పరకాయంప

రంతునేయక రే-పంత చెల్లింపుఁడు

అంతదనుక ఖైదు-లో నుండు డినె సతఁడు॥

ఏదే॥

ఇటు లడిగినతానీషాకు కైతవభటు లేమనుచున్నారు.

రాగము - మోహన - ఆదితాళము.

భద్రాద్రిపురమున మేము-బహు

దినములనుండి కాపురము

అద్విజాధిపబృహ్మే-ద్రాదులకల్లను
భద్రము లొసఁగెడి-భవ్యనిఘానము!

భద్రా!

౧

ఇనవంశజుల మే మిద్దఱము-చాలా
దీనముల నుం: యున్నాము
అనిశము రామదాను-నాజ్ఞ చొప్పున మేము
పనులు నేయుచు నింట-బాగుగ నుందుము॥

భద్రా!

౨

ఖయిదుఁజేసినవార్తదెలిసి - యిల్లు
బయలుదేఱి మిమ్ముఁ గలసి
సైకిముచ్చల్లించి-భక్తునియాపద
బాపిఁకొంపొయెడి-పన్నికై వచ్చినాము!

భద్రా!

౩

భక్తుడియినరామదాను-నెంతో
సక్తు జేస్తీరి మంచిమేలు
ముక్తినిదానమా-యిక్తిదెలియక యా
సక్తి నర్థాపేక్షకై యిటు దెస్తీరి॥

భద్రా!

౪

మించినకార్యమేమాయె-నెంతో
వంచన చేయుట లాయె
సంచులన్ని మీరే - యెంచినీదు వ్యా
యించినెలవు నిప్పించండివేగమే!

భద్రా!

57. రామలక్ష్మణులు రామదాసు చెల్లించవలసిన పైకమును
తానీమాకు అంతగిపురమున నిప్పించి రసీదు నడుగుట.

[తానీషా రామలక్ష్మణుల సంవాదము.]

రాగము - నాథనామక్రియ - ఏకతాళము.

౧

తా. ఏదేశమున నుండువారూ-మీరు

ఎందుండి యిటు వచ్చినారూ॥

రా. తొలుత గోదావరియందూ-మా

స్థలము భద్రాచలమందూ

౨

తా. ఎవరి జవానులు మీరూ-మి

యైవరు సంపగ వచ్చినారు

రా. దాసజవానులుమీమూ-రామ

దాసు సంపగ వచ్చినాము

౩

తా. ఏమి కులమువారు మీరూ-మీ

రిద్దఱు నేవరుసవారూ

రా. ఇనవంశమన బుట్టినామూ-మే

మిద్దఱు మన్నదమ్ములము

౪

తా. ఏమి నామము గలవారూ-మీ

రేమి నీమము గలవారు

రా. రామోజి లక్ష్మీదేవినామం-మీము

రామానుజ మతమువారం

x

తా. ఎన్ని దినములనుండి మీరూ-వారి
సన్నిధి కొలువై యున్నారు

రా. తాతముత్తాతలుమేమూ-మూడు
తరములనుండి యున్నాము

x

తా. ఏమి జీతము నిచ్చెవారూ-మీ
కేమి జీవన మిచ్చెదరు

రా. సమృద్ధి లేక జీతాలు-ప్ర
సాదానికే కుదిరినాము

2

తా. ఎందుకు పంపించినారూ-మీ
రేమి పనిగ వచ్చినారు

రా. సర్కార్బాకీ పయికం-మా
చేతబంపగ వచ్చినాము

౩

తా. అర్థ మంతయు దెచ్చినారా-లేక
వ్యర్థముగా వచ్చినారా?

రా. వ్యర్థము మేము కామూ-మీ
యర్థ మంతయు దెచ్చినాము

౪

తా. బైలోజీ బైలోజీ మీరూ-మీ
బాటలు చూడగ వేరు

రా. బై తోవారముగాముమేమూ-మీ
భేటికి నిట వచ్చినాము

౧౦

తా. లక్షలాటును దెచ్చినారా-యిం
శిక్షలో నుండు మన్నారా !

రా. లక్షలాటును నియ్యగలమూ-పది
లక్షలు మేమియ్యగలమూ

౧౧

తా. పంపినపయికము తెండి-యా
పయినీ తిమామా చూడండి

రా. పదివేలు తెచ్చినామండి-యా
పయిని మా చేతి లేడండి

౧౨

తా. మగురూర్కాటలుమీరూ-మాతో
మందలించుచు నున్నవారు

రా. మగురూర్వారితో మేము-మరి
మాట్లాడువారము కాము

౧౩

తా. ధనము మా చేతికియ్యండి-యా
వెనుక ఖైదులోకి పొండి

రా. ఖైదులోకి మేముపోమూ-మీ
ఖజానపయిక మిచ్చేము

౧౪

తా. చెల్లింతురా ద్రవ్యమంతా-ర

శీదుల నడుగుట వింతా!

ఉంగరంబు విడెనుందూ - ను

ప్పొంగుచు దొరదట్టియందు॥

మొహరుజేసినంతలోనా-జగ

న్లోహనాంగులు సంతోషమున.

వ. ఇవ్విధంబునఁ బయికము చెల్లించి నిలుచున్న రామలక్ష్మణులం జూచి తానీషా వారు తెచ్చినపయికమును జూచి యాశ్చర్యంబు నొంది యేమి తలంచుచున్నాఁ డనిన.

తాగము-శంక రాధ రణము-రూపక తాళము

ధనముఁ జూచినంత తబ్బిబ్బులాయెను తానీషాకును

కనువిచ్చిగట్టింప కిక్క-సమాయె శ్రీరామునకును॥

౧

ఆసనమిప్పించయోచనపుట్టెను తానీషాకు-అతని

మోసపుచ్చిపోవ యోచనపుట్టె శ్రీరామునకు॥

౨

పన్నీరుగంధము పూయ మనసుపుట్టె-తానీషాకు-ఇంత

నున్న మైన తీయ మనసుపుట్టకపోయె రామునకు॥

౩

పసిడిశాలువు గప్ప విశదముగా దోఁచె-తానీషాకు

ముసిముసినగవుల మాటలాడఁ దోఁచె-రామునకు॥

౪

పతితపావనులని మతిలోనె తోచెను-తానీషాకు
మితిలేనిపుణ్యాత్ముడితడని తోచె-శ్రీరామునకు॥

x

రంగుగ నికనైన రశీదునిమ్మనె-తానీషాతో
పొంగుచునిమిషాన రసీదువ్యాసిచ్చె-రామునకు॥

x

రాతిరె రశీదు రాము డీయ్యదలచె-దానునకు
ఖ్యాతిగాను భద్రగిరిస్థిరమాయె శ్రీ-రామునకు॥ ధనము॥

తోహరా.

రామచంద్రుడార్థక్షలవరహాల్ కరయమున నెంచకయిచ్చెన్
జేమమిట దానీష సలామనికపెంపుగ వెడలియువచ్చెన్

---ఇది వినరయ్యా॥

- వ. ఇవిధంబున భక్తార్తిభంజనుండగుశ్రీరాముండు తమ్మునితో
డం గూడి తానీషాయంతిగిపురంబునఁ బైకిము చెల్లించి
రసీదందిరామదాసున కారసీదు నిచ్చుటకై తానీషాచందం
బున రూపంబు దాల్చి చెఱసాలకురా నుద్యోగించునమ
యంబున రామదాసు మేల్కని జాముప్యాద్ధుండుటఁ
గని యిదివఱకద్దేవుండు తనకు సాక్షాత్కరించి రక్షింపక
పోయె నని నిఘరవాక్యంబుగా 'సద్విజయుం బ్రహ్మాదుండు
'ను నిట్టి నిర్దయాత్ముం డగునీనామ స్థరణం బొనర్చి యెన్ని
ధంబునం గృతార్థులైరో రామా' యని మొఱిలిడు
చున్నారు.

రాగము - కల్యాణి - రూపకతాళము.

ఆదరణ లేనినీనామమంత్రజప

మద్ది జేమనిచేసెరా రామా॥

అదె నీకునామీద-ముదమొప్ప దయయున్న

నదిదెలిసి మాట్లాడరా రామా॥

ఆద॥

౧

పరమద్రోహివి నిన్ను-పరితపాపనుడని

ప్రశ్నాదుఁ డెట్లు దలచెనూ

పరమపావనిసీత-నడవికంపినపాప

కర్తునకు దయ నిచ్చునా?

ఆద॥

౨

పరబ్రహ్మ మని-బరమేష్ఠి యేరీతిఁ

బ్రస్తుతి చేసేనురా

పరసతనకి యిలను-భంగపఱచినవాని

వరలక్ష్మి యెటుమెచ్చెరా? రామా॥

ఆద॥

౩

ఎన్నగా శబరియెం-గిలిభక్షణముచేసి

నట్టివ్యభిచారి ఏవు

నిన్ను నమ్మఁగ రాదు-నినుదైవమనరాదు

నిజమూ నామాటలు రామా॥

ఆద॥

౪

ఆదరణలేని నీ-నామమంత్రంబనుచు

నాడితీ నిను దూఱితీ

ముద్దుమాటలు గాని-మూర్ఖవాదముగాదు
మురహారా నను గావ రా॥

ఆడ

x

ముద్దుమోమిటుచూపి-ముద మొప్పరక్షించు
భద్రాద్రిపరిపాలకా!

వద్దురా కృపనేలు-రామదానుని మీద
వైరమా? చలమా? రామా!

ఆడ

- మ. అతికాశీన్యూడ వీవు నిక్కి-ముగ సత్యాపన్నుడ నేను
మతిలో నించుకజాలి పుట్టదిక నేడేదేవుఁ జింతింతు
గతియేతోవఁజరింతునన్యమెఱుగింగఁగొమ్మించినీప్రావుఁ
చ్చితి నీచిత్తమదెట్లు వచ్చినసరే ? శ్రీభావనారాయణ
- వ. నీ వెట్టివాడ వైసను నాకు నీకంటె నమ్యులులేరు గానః
కనైన నాయెదుట సాక్షాత్కరించి ముచ్చట లాడవయా
స్వామి ! యని యనుచున్నాడు.

రాగము - శాధనామక్రియ - రూపకతాళము.

ముచ్చటైన నాడవేమిరా-కోదండపాణి
ముచ్చటైన నాడవేమిరా?

o

ముచ్చటైన నాడవేమి-ముదముతో మీపాదములు
మఱవక యెల్లప్పుడు నా-మదిని విడువక లెలతు నేను॥మ

1

ఎందాక నేవేడుకొందు-ఏమి నేతీ వేళయందు
చెంతజేరితిని నన్నా-చేపట్టుము మొక్కెదను॥ మ

3

పండ్రెండేండ్లాయె నేను-బందిఖానాలోనే యుండి
నల్లులు దోమలచేత-నలుగుచున్న దీదేహము॥ ము॥

౪

చైత్రవై శాఖములిపుడు-చెప్పతరముగాదె యెంతో
తహసీలుసేయగనాకు- జామీనైనా యెవ్వరు లేరు॥ ము॥

౫

తాసీఫ గారు వచ్చి-తహసీలు చేసెదరు
కానులుపంపించి నన్ను-గరుణచే చెఱవిడిపించు॥ ము॥

౬

నేనొక్కడనమికు- నుంతనాపై నెసరులేదు
మాతల్లిసీతమ్మకై న-మనవిచెప్పకెటుపోతివో॥ ము॥

౭

ఒంటరిగానున్నా నింటి-దిగ్గజ నెవ్వరులేరు
జంటతోసీతాలక్ష్మణుల-వెంటనేకూడుకో వచ్చి॥ ము॥

౮

వేమాఱుశ్రీభ ద్రాచల-రామస్వామి మీరిప్పుడు
రామదాసుని చేపట్టి-రక్షింపకున్నావు తండ్రి॥ ము॥

1. ఏరాజాలముసేయఁగాఁ దలఁచినా నీ వేమాతలం పైనఁగా
నీరా దీమల నేఁచ నీకు సరిగానీ తోఁచెఁ గాఁబోలు నె
న్నోరూపంబులుసేయు నీమహిమ లేకను న్నిర్విగామున్నెవి
న్నారా తాతయగారిముద్ర యెటులైనం దప్పదన్నరురా
రారా నాకభయప్రదాన మియరానరామా మహిజాధిపా.

వ. రామదానుగారు సీతానాథునిం గూర్చి నన్ను రక్షింపఁ
న్న భవత్పితృమాతృకళత్రభ్రాతలకుం దప్పినవాడ వగ
దు వని యానఁజెట్టుచున్నారు.

రాము-పున్నాగవరాళి-అదితాశయు.

రక్షించు దీనుని-రామరామ నీ-రమణితోడు-నన్ను
రక్షింప కున్నను-మితండ్రిదశరథ-రాజుతోడు

అరుదుమీఱఁగ విభీషణుని బ్రోచితి-వల్లనాడు-అట్లు
కరుణింపకున్న మీతల్లి కాసల్యా-దేనితోడు॥

గిరిగాన్న ప్రియ నుగ్గివుని బ్రోచితి-వల్లనాడు-అట్లు
సిరులియ్యకున్న మీ కులగురులైన-వసిష్ఠుతోడు॥

అలికులవేణి యహల్యశాపము పాపి-తల్లనాడు-అట్లు
కలుషము లన్నియు బాపకున్న ల-త్త్యణునితోడు॥

పాపాత్ముఁడైనయ-క్యూరుని బ్రోచితి-వల్లనాడు-అట్లు
నెపములెంచక కృపజూ-డకున్న మీ-వింటి తోడు॥

వదలక నీమీద-నేనాసలు పెట్ట-వలసెనేడు-భద్రా
చలరామదానుని నేలకున్న నీపా-దములతోడు॥ రక్షించు॥

మ. కరినేలింది హుళిక్కి ద్రావదికి గోళు లైచ్చి యిచ్చింది ద
బ్బు కాకానురునిం గటాక్షమునఁ జేరవట్టిందబద్ధం బవళా

శరణ్మనః బగవానితమ్మునికీ రాజ్యం విచ్చుట లల్ల! య
త్తఱి నన్నే లిన నిక్కమి కథ లనంతా! భావనారాయణా!
వ. అని యివ్విధంబునం దూఱి లోకనాథుండగుసీతానాథుండు
రక్షింపకయున్న మిక్కిలి వగచి భక్తుండు గావునఁ దన్నుం
దెలియక యజ్ఞానకృతంబున స్వామి! నినుదూఱితి నాయవ
రాధంబు నహించి రక్షింపు మని కీర్తింపుచున్నారు.

రాగము. కాంభోజి-ఆటతాళము

ఆనపెట్టితినిని ఆయాసపడవద్దు-రామచంద్రా-నా
పామరత్వముచేత-బతిమాలుకొనియెద-రామచంద్రా॥

తామసింపకనన్ను-దయతోడఁ గృపజూడు-రామచంద్రా
తడయకమితల్లి-దండియానదీతె-రామచంద్రా॥

సేవకునిగ జేసి-చేపట్టిరక్షించు-రామచంద్రా
చలువుగ సీతా-దేవియానదీతె-రామచంద్రా॥

కోరికదయచేసి-కొదవలు దీర్పవే-రామచంద్రా
కొమరొప్ప మికుల-గురునానలుదీతె రామచంద్రా॥

నెనరుంచి నామిద-నిరతము బోవుము-రామచంద్రా
వినయముగా సౌమిత్రి-యానదీతెనయ్య-రామచంద్రా॥

వేడుక మిఱగ-వేగరక్షింపుమో-రామచంద్రా
జోడుగభరత-శత్రుఘ్నులనదీతె-రామచంద్రా॥

౬

జంటగ మీవెంట-బంటుగ నేలుము-రామచంద్రా
తంటలేక మీ-వింటియానదీతె-రామచంద్రా॥

౭

ఆదరింపుము నన్ను-అడియేకా దానుడ-రామచంద్రా
వాడేల రామదాసునిబోవుమింక శ్రీ-రామచంద్రా!

వ. ఇష్టిధంబున నానలుదీర్చి విసంబుగొని జీవంబువిడిచిహరిం
జెంచెద నెన్ని దినంబులున్నను మరణంబునిత్యంబగుటంజేసి
యారీతినేలకాలంబు గడపవలయునని దృఢనిశ్చయించు
శరీరపరిత్యాగంబునకు ముందుగా రాముని హృదయస్థునిం
జేసి సమస్తోపచారంబులంబూజించెదంగాక యని మానస
పూజానియమము నేయుచున్నారు.

రాగము - ధన్యాసి - ఆదితాళము

రామరామ శ్రీరామా రామా

రామాయనరాదా-మనసా

కామితఫలదుండగు శ్రీసీతా

కాంతుని గనరాదా-మనసా॥

రామ॥

సలలితముగ రఘువరునకు సింహా-

సన మీయగరాదా-మనసా

సలినభ వామతపరివేష్టితు ధ్యా

నము నేయగరాదా-మనసా

బలుడో రామునిరారమ్మని యా

వాహన నెయరాదా-మనసా

వెలయగపాద్యము శ్రీభద్రాచల
విభున కీయరాదా-మనసా॥

రామ॥

—

ఆదిత్యార్చితఁడగు రామున కీ
వర్ష్యం బియరాదా -మనసా
వేదవేద్యునకు నాచమసంబును
వేగ నీయరాదా - మనసా
నాదనుయాపున కర్థిమెయిని స్నా
న మొనర్పగరాదా-మనసా
పాదార్చి త భూవిభున కద్భుత వ
స్త్రము లీయగరాదా-మనసా॥

రామ॥

3

భూతనయాధిపునకు నీ వుపవీ
తం బివ్వగరాదా-మనసా
ఖ్యాతిగ దశరథనుతునకుమేల్ శ్రీ
గంధం బియరాదా-మనసా
కేతకిసుమములు జాజులు సర్పణ
చేసెద మనరాదా-మనసా
శ్రీతులసీదళములు గొని యాశ్రిత
చోముని కీరాదా-మనసా॥

రామ॥

౪

కపిలఘృతంబున భూపదీపములు
గావింపగరాదా-మనసా

నృపన త్తమునకు దీపారాధన
 నివు డీయ్యగరాదా-మనసా
 తపనులపాలిటి వానికి నై వే-
 ద్యము నేయగరాదా-మనసా
 కృపణవిరోధికి తాంబూలంబులు
 నివుడె యివ్వరాదా-మనసా॥

రామ॥

x

నృత్తగీతవాద్యముల నాతని
 తృప్తి నేయరాదా-మనసా
 చిత్తజనకుని మత్తత లేకను
 హత్తియుండరాదా-మనసా
 మెత్తనిశయ్యయు-మేలగుడిండ్లును
 మెప్పుగ నీరాదా-మనసా
 యెత్తజినైనను ముఱవక శ్రీహరి
 భక్తి నలుపరాదా-మనసా॥

రామ॥

L

రాముడు కొలువై యుండెడి వేళ ప
 రాకు చెప్పరాదా-మనసా
 రామునినామము నేమఱకెప్పుడు
 నోమి తలసరాదా-మనసా
 రామ రఘుగ్రామణి సీతాహృ
 త్కామద యసరాదా-మనసా
 శ్రీమద్భద్రాచలధామా-శ్రీ.
 రామా యసరాదా-మనసా॥

రామ॥

- ఉ. శ్రీదము లాశ్రితావనవిశ కేషవినోదము లాగమాంతస
 మ్మోదము లబ్జజాద్యమరశముఖ్యమనఃకమలార్చనాంతరా
 మ్మోదము లార్తరక్షణమహత్త్వ పటుత్వ సమస్త శిష్ట క
 మ్మోదములౌడలంపుమనఃసాహరిపాదములాశ్రయింపుమా !
- వ. ఇద్విధంబున మానసనియమంబును చేసి రామదానుగారు
 మానసపూజ నిట్టులు సేయునున్నారు.

రాగము - కాంభోజి - జంపెతాళము.

సకలేంద్రియములార-జరుగ సమయము గాదు
 నద్దు సేయకయుండరే
 పృథక్కుముగ మాయింట-పండుగై జానకీ
 పతిపూజ సేయువేళ-మీరు॥

సక॥

౧

నిరతమును పదునాల్గు-భువనములు కుక్షిలో
 నిర్వహించెడిస్వామిని
 యిరువుగను నాహృదయ-కమల నిర్ణీకమధ్య
 మున భక్త నుంచుకొని
 శరణాగతత్వాణ-విరుదుగలిగితండ్రీ
 గరుణింపు మని వేడుచు
 నరసింహదేవునకు-సంచామృతస్నాన
 మొనరించువేళ మీరు॥

సక॥

౨

తత్పురుతత్పుకునముద్దు-గులుకుజిగి కుందనపు
 నిలుపుటంగియు దొడిగిచే

సలరు ఘుమఘుమఁ బరిమ-ళించు వనమాలి కా

హారములు మెడను వేసీ

లలితకొంతుభముఖ్య-దివ్యఃత్నముల చొ

క్కపుతాళి మెడనువేసీ-

అలదయావర విగ్ర-హమునకు భుజకీర్తులును

హరికి సవరించువేళ-మీరు॥

సక॥

3

పదియాఱవన్నె బం-గరుశాలు దట్టికట్టి

విదియచందురుని గేరు-

నుదుటఁ గన్తురినామ-మునుదిద్దితామరస

సమమృదువు పదములందు

కదిసి మువ్వలుపాద-సరములందెలుఘల్లు

మన పొంకముగను నుంచి

అదట నొడ్డాణమును-మొలనాలు ఘంటలు

హరికి సవరించువేళ మీరు॥

సక॥

౪

కొమోదకీశంఖ-చక్రనందకశార్క

తార్చుకాంచిత కరముల

శ్రీమించుకనకంపు-హారుమంజి ముత్యాల

చికిలికడియము లమర్చి

ప్రేమచక్కనివేళ్ల-ముద్దుటుంగరములను

ప్రియమొప్ప పీనులందు

మామనోహరునకు-వజ్రముల మకరకుం

డలము లవరించువేళ మీరు

సక॥

x

శిరమునను శతకోటి-నూర్వులను మించు భా
నురకిరీటము ధరించి

హరిపాదకమలముల-కును మంచిస్వర్ణంపు
బువ్వులను పూజచేసి

యురుధూపదీప నై-వేద్యతాంబూలాది
సకలోపచార మొసగి

సరసభద్రాద్రిశు-నకు రామదాసుండు
సాష్టాంగ మొనరించువేళ మీరు॥

సక॥

వ. ఇవిధంబున దేహేంద్రియస్యపంచంబుల మఱచి తన్మయ
త్వంబున రామదాసుగారు మానసపూజ గావించుచుండఁ
జేసినాఁలకు వచ్చి శ్రీరామలక్ష్మణులు రామదాసునిఁ జూచు
ట యెటువలె ననఁగా.

రాగము - నాథనామక్రియ - ఏకతాళము.

రామదాసునిజూచిరి రామలక్ష్మణులు॥

రామ॥

o

రామలక్ష్మణులు-రాజుకు రూకలు
తామె యోసగియు-దయతోవచ్చి

—

పరమభక్తుని-చరణయుగ్మమున
బరువుగ వేసిన-యిటుకుసంకిల్లను
ఇరువదివేళ్లను-బెరిగినగోళ్లను
వెరవుగ నాతని-శిరము వెండుకలు

మఱిజడలును బడి-కరమునసూత్రము
 పొరలినగాత్రము-నెఱలోడగ్గఱ
 గరళముంచుకొని-హరిహరియంచును
 ఎఱుక లేకయే-ధరబవళించిన॥

రామ॥

3

అన్నదమ్మ-లా పన్నరక్షకులు
 పన్నుగాను-గోపన్నయున్నతీ
 ర్లన్నియు మదిగని-కన్నలనీరిడి
 అన్నలక్షణా-తిన్నగలోపల
 విన్ననువున జని-గిన్నె విషంబుచు
 మన్ననగలిపియు-గన్న మొఱగి రా
 వన్నాయన యా - పన్నగాంజిజుడు
 గన్నన జేయగ-జెన్నలరుచు హరి॥

రామ॥

౪

గిరినిభమగుకరి-మురియుచు సరసిని
 సరగున జని జల-మరుదుగ ద్రావియు
 తిరి గెడుతఱి మక-రిని గనిచరణము
 దురుసుగ నొడిసిన-కరకరినొందుచు
 కరి 'హరి హరి' యని-పరిపరివిధముల
 మొఱలిడవినికర-మరుదుగ సరగున
 నరిగి మకిరిశిరో-హరణమొనర్చియు
 నఱమర లేకయె-కిరినేలినహరి॥

రామ॥

శ్రీ రామలక్ష్మణులు తానీమా వేష ధారులై రసీదును బంది
ఖాసలోనుండు గోపన్నకు నిచ్చుట.

x

ధర సుగ్రీవుడు-మణివాలికి తా
వెఱచివేగ తన-పురమువిడిచి బలు
మఱుగుగా నతడు-తిరుగగా నపుడు
సరగున నాతని-వెఱవకు మని చని
హరిహయపుత్రుని-బరిమార్చియు నా
హరిరాజ్యంబును-గరుణనొసగి య
త్తఱినిగాచినటు-లురగేశుం డా
వరలక్ష్మణుడును-హరిగోపాలుడు॥

రామ॥

తొనరా.

గజపతి బ్రోచినఘనుడగురఘుపతిగరళపుగిన్నెను వేగ
నిజదాసుని కడి తెలియక ముందుగ నిలపయిద్రోసెనుబాగ
రసీదుచేకొని తానిషచందమురరాముడువేషముదాల్చెన్
వశీకృతుండొ గోపన యున్న బందికానకడ నిలిచెన్. 99
రామలక్ష్మణులు గోపనభక్తికిరయమున మెచ్చిరివేగ
ప్రేమను 'రామదాసా' యనుచునురపేరిడి పిలిచిరి బాగ.
రామదాస మీబాకీపయికమురరానాయెను నిది వినుము
ప్రేమతోనిచ్చెదనిపుడురసీదునుబ్రీయముతోడజేకొనుము
ఇటు ప్రియవచనము చెప్పి రసీదునురనిచ్చెరామదాసునకు
బటుతరముగ నారామ లక్ష్మణులురవయనమైరి నెలవునకు.
ఈతీ రంతర్ధానము కాగా ర నిట్లని గోపన యెంచెన్
సీతేశుడు చేసినకార్యం బని ర చిత్తమందు ధ్యానించెన్॥

—ఇది విన రయ్యా॥

వ. ఇవ్విధంబున భక్తవత్సలుం డగు శ్రీరామచంద్రుండు లక్ష్మణసహితుం డయి నిజదాసుండగు గోపన్నయొక్క శ్రమము నివారణ మగుటకుం దగిన కృత్యంబు లొనర్చి యంత ర్హితులయినమీద రామదాసుగా రీ యమానుషకృత్యంబు లొనర్చుటకు నీకింకె సమర్థు లెవ్వరును లేరు. సీమాయ యిట్టిదని తెలిసి వక్కాణించుటకు బ్రహ్మాంద్రాదులకుం దరంబుగూదు. నే నెంత వాడను. కాబట్టి నన్ను జడుండని విడనాడక కాపాడుము. సీతామనోనాయకా! యని వినుతి నేయుచున్నారు.

రాగము - కల్యాణి - రూపకతాళము.

ఏమయ్య రామ బ్రహ్మాంద్రాదులకు నైన
సీమాయ చెలియ వశమా?

కామారివినుతగుణ-ధామ కువలయదళ

శ్యామా నను గన్నతండ్రి రామా॥

ఏమ॥

నుతుడనుచు దశరథుడు-హితుడనుచు సుగ్రీవు

డతిబలుం డనుచు-గవులు

క్రితినాథుడనుచుభూ-పతులు కొలిచిరిగాని

పతితపావనుడనుచు-మతి చెలియ లేరయిరి॥

ఏమ॥

౨

చెలికా డనుచు బాండ-వులు విరోధివటంచు

నల జరాసంధాదులు

కలవాడవని కుచే-లుడు నెఱింగిరి గాని

జలజాతుండని నిన్ను-నేవింపలే రయిరి॥

ఏమ॥

3

నరుడవని నరులు తమ-దొరవనుచు యాదవులు

వరు డనుచు గోపనతులు

కరివరదభద్రాద్రి-పురనిలయ రామదాన

పరమాత్ముడని నిన్ను - భావింప లేరైరి॥ ఏమయ్య!

చ. హరునకు నవ్విభీషణునకదిగ్రజకుం దిరుమంత్రరాజ మై
కరికి నహల్యకుఁ ద్రుపదకనయకు నార్తి హరించుచుట్టమై
వరఁగినయట్టిసీపతితరపావననామము నాదుజిహ్వపైఁ
దరముగ నుండఁ జేయఁగదె ధాశరథీ కరుణావయోనిధీ!

వ. ఇవ్విధంబున రామదానుగారు శ్రీరాముని మహిమానువ
ర్ణనంబు నేయుచుఁ దన్వయత్వంబున నుండునప్పుడు.

ద్విపద.

అంతట దానీష శ్రయదరుచు లేచి

చింతగూర్చినమదిశనెద దేర్చుచును

బువ్వబోణినిజూచిపాలతిరోవినుము

ఎవ్వరో వచ్చిన శరణుగలేనైతి

నెఱిగియుండితినేని శయిప్పడేవారి

చరణాంబుజంబులు శరగునబట్టి

కరమర్థిబూజించి శకరుణ వడయుదును

పరమాత్ములని నేను శభావింపనైతి!

మనుజులబోల రా శమహితాత్ములరయ

లోకపాలకు లిట్లు శలోలతగాను

వైకుంఠమందుండి శవచ్చిరానేడు

తాళుఁ డంచననైతి శ దసరగా నిపుడు
 వేళ గాదననైతి శ వెంగలి నైతి
 వ్రాసి యిచ్చెద రసీ శ దోసాధులారా!
 వాని మీఱగ దెలరవాఱగా ననుచు
 నననైతి నేజాల శ నపరాధి నైతి
 నను నేమనందు నోరనలినయతాక్షి!

ప. అని మఱియు నే మని యనుచున్నాడు.

రాగము - కన్నడ - ఏక తాళము.

కల నిజమాయెనే-ఓకలికిరొ వినవే॥

కలనిజ॥

౧

మాపున బాలురే-సొగనైన రాతులే
 రేపునరాచే యో-రాణి మహమ్మదులే॥

కల॥

౨

నామదిలోన-నరులన గారే
 ఈమహిలో నే-నెఱుగనివారే॥

కల॥

౩

పురుములుమాడగ-పురాణ పురుములే
 మర్యాద లేదే-మహానుభావులే॥

కల॥

౪

దాసజవానులే-జాతి కబీరులే
 వాస వవినుతులే-వారిజనేత్రులే॥

కల॥

౫

భ ద్రాద్రివాసులే-భవ్యవిభాసులే
 భ ద్రాత్మరామదాస-పాలితవిలాసులే॥

కల॥

రాగము - ఆనందభైరవి - ఆదితాళము.

తెలియక నేమోసపోతిని-జేవ

జేవుం దని తెలియనైతిని

తెలి॥

నలినాక్షీ వినవె కే-వలమగుశ్రీధద్యా
చలధామ లయినశ్రీ-రామలక్ష్మణుల ని
శ్చలముగ వివ-రింపనైతిని చాల

నిసిలో ద్వారమందునా
తలుపుగొట్టుచు బిల్వఁగా సా
మాన్యులని నే నెంచుకొంటి॥

తెలి॥

రక్షించుమని వేడనయితిని-ద్రవ్యా

పేక్ష గల్గినవాడ నైతిని

తక్షణమున వారా-ర్లక్షలవరహా ల్ని
ర్లక్ష్యముగ నొసగిన-సాక్షాత్కారులను
పక్షమున కిరుణాకిటాక్ష-వీక్షణాలం కారదానవ
శిక్ష సజ్జనపక్షభవన-రక్షననురక్షించు మనినే॥

తెలి॥

కినకాసనమియ్యనై తినీ-క

స్తూరిగంధము టాయనైతిని

ధనము జూచి మోహ-మున తబ్బిబ్బైతిని
మనమున నతడాది-జేవుడనుచుభక్తి

వినయపూర్వకముగ బొగడుచు. మనమునక్కపాదపద్మము
నెనరుమిఱగపట్టుకొనిన-న్నేలుకొమ్మని యడుగనైతిని॥ తెలి॥

౪

పసిడిసాలువు గప్పనైతిని-మంచి

పన్నీరునేజిల్గనైతిని

విశదముగాలంకి-వేగ మెక్కువతోను

దశకంతానుజునకు-మసలకనొనగియు

శశిముఖసీతతో-భద్రాచలమున

వసియించి వేడుక వసుధలోపల రామ

దాసుని పొసంగ నేలిన రామచంద్రుని॥

అల్ల॥

తోహరా.

అనితనసతితోదహతహాపాదుచునపుడు తెల్లవాఱగను

గొనితెచ్చునెనారామదాసుని కి గొలువున కితిరయముగను.

ఆమాటలు విని యతిరయంబునను కి నక్కినమాదనగారు

రామదాసుని పిగ్గఱబోయియునరయమునట్లన్నారు 105

ఇటువుగ నీకై రామలక్ష్మణులె కి యీగొల్కొండికు వచ్చి

యాజులక్షిలపయికిము సరిగొనెఱలేయె చెల్లించి 106

రశీ దందుకొని వెల్లిపోయి రఱు కి రాత్రివేళనే వారు

వెళదముగా నిమ్మును దెచ్చునెను కి వేగ మెలానిషగారు. 107

అనియిటుదెల్పుచుగాల్లగొలుసులను కి నతిరయమునదీయించి

కనకపువల్లకిలోనిజీ తెచ్చిరికడుసంభ్రమమున నిుంచి. 108

కొలుపులోనఁ దానీమా గొబ్బునకీగోపన్నను దాఱుచు

నిలిచియె తనచెయ్యెత్తి సలామనినీవెధన్యఁడని మెచ్చి.

—ఇది వివరయ్యా.

వ. ఇట్లు కొలువుకూటంబునకు వచ్చినగోపన్న గారికిఁ దగినమ
ర్యాదలు చేసి తాను సర్కారుపయికము చెల్లించినందుక

యి వారి కియ్యవలసిని రశీదురాత్రికాలంబున రామదేవు
నిచేత నిచ్చియుండియు విస్మయతి నొంది రశీదు దీనకొనుట
కియి రామదాసుగారిని వేడుకొనుచున్నారు.

రాగము - సారాంశము - ఆదితాళము.

రామదాసుగారూ రండి

రశీ దిందుకొండి॥

ప్రేమమీఱగీరామలక్ష్మణులు

తామేధనమంతయు చెల్లించిరి॥

రామ॥

౧

ఎంతపుణ్యమతివో యీశ్వర-నెట్లువహించితివో

ఇంతవాడవని యెఱుంగి చేసితి

సంతముంచకుము సరమదయాళో॥

రామ॥

౨

తప్పు లెన్నబోకు-ఇదిను-యప్పుదితెమాకు

కుప్పబోసి ధన-మప్పగించియె

తప్పుపాటుచును-జెప్పిపోయి॥

రామ॥

౩

కానైనైతిమున్ను-ఇంతటి-ఘరుడవనుచు నిన్ను

మాను చలము ప్రస-మదిలో నిడి స

మ్మానముగా నను-మిఱవడి స్తోవుము॥

రామ॥

౪

తురకజాతి గనుకా నేను-దుచ్చబుద్ధి నైతి

సరహారి భక్తుడ-వని నినుచెలియకి

పరిపరివిధముల-బాధలు పఱచితి॥

రామ॥

x

రామదాసవనుచు-తెలియక-రవ్వ చేసినాడ

ప్రేమ భద్రగిరి-ధాము లైన శ్రీ

రానులక్ష్మణుల-కేమి కటాక్షము|| రామదాసుగారూ||

తోహరా.

రామదాస వని రంజననేయక శ్రరచ్చలపెట్టితి నేను

నీమహిమను శ్రీరాములవారిని కనీక్షించితి నీదయను. !10

అనియిటు తానిషరామదాసునికసతిశయము గ బ్రాగ్ధింసన్

వినుధన్యుడవీవనుచుతానిషకు కివిహితముదానుఁడుచెప్పెన్

—ఇది విసరయ్య.

వ. అని యిష్టిధంబునం బ్రార్థనపూర్వకంబుగా విన్నవించు
చున్న తానీమాను జూచి గోపన్న గారి ట్లనుచున్నారు.

—రామదాసుతానీమాల అభినందనము.—

రాగము - నాథనామక్రియ-గూపకతాళము.

o

రా. ధన్యుడవు తానీమా నీవు-సన్ను

గన్నయ్యపదములు కనులగన్నావు||

నిన్నటిరాతిరి వారు-వచ్చి

యెన్నిముచ్చటలాడి-యేమే మన్నారు

ఎన్నెన్నవేడిన రారు-నీవు

పుణ్యమూర్తివిగనుక-పాడచూపినారు||

తా. ధన్యుడవు గోపన్ననీవు-మా
దాశరథికి నిజ-దాసుడై నావు
సామాన్య డనియెంచుకొంటి-నేను
పామరుడై మిమ్ము బాధింపుచుంటి

ధన్యు॥

౨

రా. ఏమిపూజలుచేసినారు-మా
స్వామిభద్రగిరి-ధాములమీరు
ప్రేమతో నేవించినారు-శ్రీ
రాములక్రీడ గల్గి-రంజిల్లు డీరు

తా. పైకిముదీనుకొండి-మిభద్రా
చిలరామదాసులైపట్టమెలండి
అయిదెల్లనేడుకొండి-మీరు
అనుదినము రాముల-సర్పించండి

ధన్యు॥

౩

రా. ఏటిమాటలు పలికెదరు-నా
కేటి కీరాజ్య మీయిలలో నేమీరు
మేటి జన్మమెత్తెదరు-మీ-
సాటివారలె యీజ-బంబున లేరు

తా. భద్రాచలము-నెచ్చటికి-రాను-
భద్రునకీచ్చితి బాగుగాఁనుమీ
ముద్రనిశానీల్ నేకొనుమి-శ్రీ
భద్రాద్రివరరామదాసుడై మనుమి॥

ధన్యుడవు॥

ప. అనిన రామదాసుగా రే మనుచున్నారు.

రాగము-వాళ నాక్రియ-అదితాళము.

దరిసెనమా యెను-శ్రీ రాములవారి

531

దరిసెనమా యెను-ధన్యుడవై తివి
యురమునందుసిరి-మెఱయుచున్న వాని॥

దరి॥

శుభులకుయోగి-సుభులకు నైనను
అభిముఖుడై యాన-నము జూపనివాని॥

దరి॥

కండక్రొవ్వున దిను-మెఱచువాని తల
చెండెదనని కోదండమెత్తినవాని॥

దరి॥

పరమభక్తులకిల నిరులొసంగెదనని
కరమునదాన కిం-కిణముగట్టినవాని॥

దరి॥

స్థిరముగ భద్రా-చలరామదానుని
సరసిప్రోచెదనని-బిరుదుదాల్చినవాని

దరి॥

వ. అనిన వినితానీషా రామదానుగారితో నేమచుచున్నాడు.

సోనారా.

ఎంతోయిడుమల బెట్టితి నికి నన్నీక్షింపుము నీకృపను
వంతుగ రాములు తెచ్చినవరహాలోకవడిగను జేకొమ్మనెను
భద్రాచలమును నెప్పుడు నిచ్చెదకబాగుగ మాన్యముగాను
ముద్రనిశానితోయిస్తాం చేకొనుముదముతోచెల్ జీయనెను.

తానిను చెప్పినమాటలుఁని యాతఁజీ రామదాసుండనెను
 మారముతో మము విడిపించినచోమాకిది లక్షలు అనెను.
 ఇచ్చినమాటయు వరహాలన్నియుఁనింపుగ రఘుపతి కనెను.
 నిశ్చలభక్తిగ రాముల ముఱవకుఁనివు ధన్యుడని చనెను.

—ఇదివివరయ్యా

వ. ఇట్లు తానీమాగారు రామదాసుగారి ననేక విధంబులం
 పూర్ణించి రామలక్ష్మణులు తనకు జెల్లించి యారులక్షల
 వరహాలును విశేషవస్త్రాభరణంబు లొసంగింబు బుచ్చుకొని
 పరివార జనంబులతో భద్రాచలంబునకు బోవుచు రామ
 కీర్తనంబు ఎట్లు నేయుచున్నారని.

శా. శ్రీరామా రఘునందనా రఘుపతీసీతామనోనాయకా
 గారుణ్యా భయదానహస్తవరదాకాకుత్స్థవంశోద్భవా
 దారిద్ర్యాపంథతమిర్యతాసహరణాతత్త్వాభిసందోదయా
 రాంనామదిలోవసించిప్రసతోరక్షింపరామ్యైక్కెదన్.

రామ-నానా వాచకీలు-అది తాళము.

నిను నమ్మియున్న వాడరా-ఓరామా

౧

నినునమ్మియున్న వాడ ననుఁ బరుల వేడినీక

మన్న న జేసిపాలింపవేఁడరామా॥

నిను॥

౨

గతిమాలివృతముచెడుటేకాని యిందేమినుఖము

వెత బొందంగ జాలనే-ఓరామా॥

నిను॥

3

మానమువిడి కను-మాలపుపాట్టకొఱ్ఱకై
మానవుల వెంబడింతునే-ఓరామా॥

నిను॥

౪

సతతమురక్షించు చతురతనీకున్న స్వడుమది
జంచలింప నేటికే-ఓరామా॥

నిను॥

x

సతతముశ్రీభ ద్రాద్రిస్వామి శ్రీరామదాస
పతివై న న్నాదరింపజే-ఓరామా॥

నిను॥

సీ. సకలభూతవ్యాప్తసంఘవిధ్వంసంబు
రామతారకమంత్రోరాజ మరయ
సకలరక్షోపీరజాలనిర్మూలంబు
రామతారకమంత్రోరాజ మరయ
సకలపురాణాదిసన్నతతత్త్వంబు
రామతారక మంత్రోరాజ మరయ
సకలతీర్థామ్నాయ సారసంగ్రహవేది
రామతారకమంత్రోరాజ మరయ

తే. సకలమునిజనచిత్తాబ్జసారభృంగ
మైసశ్రీరామనామఁబుసనుదినంబు
స్తరణగావింపఁగల్గునుసత్ఫలంబు
రామ తారక దశరథరాజతనయ !

వ. ఇష్టిధంబున రామదానుగారు మార్గముపట్టి పోవుచుండఁ
గొంతదూరంబునకు భ ద్రాచలంబుగోపురంబు దృగ్గోచరం
బగుటయు సంతసంబునదాని నిట్లని వర్ణింపుచున్నారు.

రాగము - ఆనంద శైరవి-రూపక తాళము.

కలియుగవైకుంఠము-భద్రాచల

నిలయము నేవితము॥

అలివేణులారమి-రానందముగజేగ

విలసితమైనట్టి వేడుకజూడరె॥

కలి॥

౧

కాంచనసౌధములూ-వానికి-కేంపు

మించినదూలమూ-వజ్రములు చె

క్కించిన స్తంభములూ-పగడములనిభృ

మించగ ద్వారములూ

అంచయాస సుఖి-యెంచలేనుగదె

మంచిపచ్చలుగూ-ర్పించినవాకిండ్లు॥

కలి॥

౨

బంగారుగోపురములూ-కోవెలలు వె-

లుంగు మాణిక్యములూ-భేరీమృ

దంగాదనాదములూ-భాగవతుల సం

గీతపు కీర్తనలూ

రంగైననకల్యాణ-రత్నములు పలుకముల

శృంగారమేమని చెలియావిన్నవెంతు॥

కలి॥

౩

తీరైనపురవీధులూ-సొగసైన కో-

నేర్లు సోపానములూ-సకలఫల

తరువులు సుసంపన్నములూ-నందుల ఋషి

గంధర్వవాసములూ

సరసిజాక్షీవినవె-సరిలేని గోదా

వరిస్నానమున సంపత్కరమై యోప్పించి॥

కలి॥

౪

చక్కని స్త్రీపురుషులు-పట్టణమందు-

పిక్కటిల్లంగ-వింతలు-బ్రాహ్మణులు

మక్కువతో జేసెడి పూజలు-వేదశాస్త్ర

తొక్కి వైష్ణవులు

గగ్గకున వారిని-న్నులజూచి

నెక్కువై స పుణ్య-మెమరితెల్పుదు॥

కలి॥

౫

వామాక్షులొడగనూ-సీతనుగూడి

హేమపీఠమునందునూ-పూర్ణశివులు

మోహమున వెలుగగనూ-సరివాసములు

ప్రేమతో గొలువగను

సేమచేభ ద్రాది-రామదాసుల నేలు

స్వామిశ్రీకోదండ-రామునివాసము॥

కలి॥

- వ. ఇవిధంబున స్తుతియింపుచు మార్గమును బట్టి పోవుచుండ గొందఱుచోరులీతండు హైదరాబాదు తానీషావద్ద నుండి శ్రీరాములకై యిర్యంబునకై విశేషద్రవ్యంబు గొనిపోవు చున్నవాడని యడ్డగించుతఱి రామదాసుగారు చోరులు వచ్చిననడియెఱింగి తంబురచిటితాళంబులధరించి రాముడెదైవంబని నమ్మియున్నవాడు గాన నీచోరులచే నాపదరా

కుండగ నను నీస్థలంబునకు, జేర్చుమని రామకీర్తనంబు
నెఱుల చేయుచున్నారనిన.

రాగము - ఆనంద బైరివి-రూపక తాళము.

పాహిరామస్యభో-పాహిరామస్యభో
పాహి భద్రాద్రినై దేహిరామస్యభో॥ పాహి॥

౧

శ్రీమన్మహాగుణస్తోమాభిరామ మీ
నామకీర్తనలు వర్ణింతు రామస్యభో
నుందరాకార-మచ్చదిరోద్ధార నీ
తేందిరాసంయుతానంద రామస్యభో॥ పాహి॥

౨

ఇందిరాహృదయారవిందాభిరూఢా
ఇందిరాకార సానందరామస్యభో
ఎందునేఱు డమి-నుందరానందముల్
కిందునో కిన్నులిం-పొంద రామస్యభో॥ పాహి॥

౩

పుణ్యచారిత్రలావణ్యతారుణ్యగాం
భీర్యదాక్షిణ్య శ్రీ-రామచంద్రస్యభో
కిందర్పజనకనా యందురంజిలినదా
నందుండవై పూజలందు రామస్యభో॥ పాహి॥

౪

విందుగాఁ జెవులకు నివిందుగా నీకథల్
కందుగా మిమ్ము సొంపొందరామస్యభో

వందసము చేసిమును-లందఁబునుఘనులైరి

విందవై నట్టి గో-వింద రామప్రభో॥

పాపి॥

x

బృందారకాదిన-దృష్టందార్చితవదార

విందసందర్శితానందరామప్రభో

తల్లివి నీ వెమా-తండ్రివిన్నీ వె మా

దాతవున్నీ వెమా-భ్రాతరామప్రభో॥

పాపి॥

2

పల్లవాధరలైన-గొల్ల భామలగూడి

యుల్లమలరగనురం-జిల్లు రామప్రభో !

మల్లరంగంబురం-దెల్లనుల్లుల జీరి

యల్ల కంనునిజంపు-మల్ల రామప్రభో!

పాపి॥

2

కొల్లలుగనీమామ-వెల్లిపిరియగఁజేయ

సల్లాపమునగీడ-సల్పు రామప్రభో!

తమ్ముడు నీవు పార్శ్వమ్ములంజేరి వి

ల్లమ్ము లెక్కిడినిల్పు-టిమ్ము రామప్రభో॥

పాపి॥

3

క్రమ్ముకొని శాత్రువులు-హమ్మునుచు వచ్చెదరు

ఇమ్మైనబాణము-ల్పిమ్ము రామప్రభో !

రమ్ము నాకిమ్ము యభ-యమ్ము నీపాదముల్

నమ్మినానయ్య - శ్రీరామచంద్రప్రభో॥

పాపి॥

4

కంటి మీశంఖము-స్థంటిమీచక్రమున్

గంటి మీపాదము-స్థంటిరామప్రభో !

వింటి మీనుహిమ వె-న్నంటి తమ్ముడు నీవు
జంట రారయ్య నా-వెంట రామప్రభో॥

పాహి॥

౧౦

మేము మీవారమై-నాము రక్షింపు మ
న్నాముజాగేల శ్రీ-రామచంద్రప్రభో !
నానునోవీధిపై-బ్రేమతోనుండుమీ
భూమిజాఁహిత జయ-రామచంద్రప్రభో॥

పాహి॥

౧౧

మీమహత్త్వంబువి-న్న మనస్సందుఁ బ్రే
మంబువే మఱుబుట్టు-స్వామి రామప్రభో!
ఏమిరా యన్న మీ-కేమి నేరమ్ముజే
నేము గాకున్నదూ-తేమిరామప్రభో॥

పాహి॥

౧౨

శ్యామలం నుందరం-కోమలం జానకీ
కాముకం త్యాంభజే-రామచంద్రప్రభో !
కామితార్థమ్ములిచ్చేమహత్త్వమ్ము వి
న్నా మొఱతాలించునా-స్వామి రామప్రభో॥

పాహి॥

౧౩

కామితప్రదుడవై - ప్రేమతో రక్షించు
స్వామిసాక్షేతపురి-రామచంద్రప్రభో !
అన్న రావన్న నీ-కన్న నామీద నెన
రున్న వారేనా-యన్న రామప్రభో॥

పాహి॥

౧౪

నిన్నె కాకి వేఱె-యన్యులంగాన న
గన్న తండ్రిపు మా-యన్న రామప్రభో !

వెన్నదొంగిలితిన్న-చిన్నకృష్ణమ్మ ని
న్నన్నగా వశమెరా-జన్యరామప్రభో॥

౧౫

పాపి॥

ఎన్నెన్నో జన్మముల-నెత్తగాజాలనిక
నిన్నె నెచ్చుదిని వ-ర్ణింతు రామప్రభో !
ఎన్ని విధములనైన-నిన్నె నమ్మినవాని
మన్నించి దయచేయు-మన్న రామప్రభో॥

౧౬

పాపి॥

పన్న గాభిప శయన-భావనాతీత సం
పన్న నామనవి విన-పన్న రామప్రభో !
ఏటివాక్యంబు మీ సాటిదైవంబు ము
హ్లాటికిని భువి లేదు-మేటి రామప్రభో॥

౧౭

పాపి॥

పాడుదు నిమ్ము గొని-యాడుదున్మోదమున
వేడుదు స్మన్ను గా-పాడు రామప్రభో !
వేడుకోగానె నీ-జోడుకాడును నీవు
కూడిరారయ్యనా-తోడ రామప్రభో॥

౧౮

పాపి॥

నేడు నాకోర్కులీ-డేకగా జేసి కా
పాడరా కరినేలు-జాడ రామప్రభో !
మూడుమూర్తులకాత్మ-మూలమై చెన్నొంది
నాడవని శుక్రతుల వి-న్నాడ రామప్రభో॥

౧౯

పాపి॥

చూడుమీభక్తులను-గూడుమీ రివుల గో
రాడుమీ విజ్ఞై గో-వింద రామప్రభో !

పుండరీకాక్ష మా-ర్తాండవంశోద్భవా-
ఖండలస్తుత్య కో-దండరామస్యభో॥

పాహి॥

౨౦

కుండలీశయనభూ-మండలోద్ధరణపా
షండజనహరణ కో-దండరామస్యభో!
నిండుదయతోడనా-యండబాయకయనీ
పుండి కాపాడు కో-దండరామస్యభో॥

పాహి॥

౨౧

జాతకౌతూహలం-నేతుక్యత్వారమా
పూత సీతా-నేతే! ధాత-రామస్యభో!
పాతకులలో మొదటి-పాతకుడ నావంటి
సాతకునిగాచుటే-ఖ్యాతిరామస్యభో॥

పాహి॥

౨౨

భూతనాథునివిల్లు-ఖ్యాతిగా ఖండించి
సీతగైకొన్న వి-ఖ్యాత రామస్యభో!
పూతనాసిల్లమొద్దూతనాశ త్రుసం
భూతనా సీతాస-మేత రామస్యభో॥

పాహి॥

౨౩

జాతినీతులు లేక-భూతలంబున దెరుగు
భూతుకులబరిమార్పు-నేత రామస్యభో!
ఎప్పుడు గంటికి-తెప్పవలెన చి న
న్నొప్పుగాగావు మా-యస్ప రామస్యభో!

పాహి॥

౨౪

ఏదయానీదయా-మోదయాంభోనిధీ!
యాది లేదయ్యనా-మీద రామస్యభో!

మోదముననీవున-న్నాదుకోవయ్య గో
దావరీతర భ-ద్రాద్విరామస్యభో!

పాపి॥

౨౪

నీదుబాణంబులను-నాదుశత్రుల బిట్టు
బాధింపకున్నావ-దేమి రామస్యభో!
ఆదిమధ్యాంతబహి-రంతరాత్మకవ నుచు
వాదించునేజగ-న్నాథ రామస్యభో!

పాపి॥

౨౫

చాలదే మీపదా-బ్జాతములసాటి పదు
నాల్గులోకంబులును-గూడిరామస్యభో!
ఏల యీలాగు జా-గేచేసెదవు మ
మ్మేలుకోవయ్య మా-పాలి రామస్యభో!

పాపి॥

౨౬

పాలువెన్నయుమ్ముచ్చి-లించితంచయశోద
రోలగట్టినమాయ-జాల రామస్యభో!
కొల్లులుగవేసల్లె-సల్ల వాధరలతో
నల్లిబిల్లిగను రం-జిల్లు రామస్యభో!

పాపి॥

౨౭

వాలినొ క్కమ్మునను-గూలనేసినశౌర్య
శాలి యా నినుదలతు-జాల రామస్యభో!
మేలోర్వలేక బలు -జాలిబడి తిరుగుదు
ర్జాలమును భేదింపు-మయ్యరామస్యభో!

పాపి॥

౨౮

సాలభంజికలని-ర్హులంబుజేయగ
జాలితివిగోపాల-బాల రామస్యభో!

తాళవృక్షములొక్క-కోల ధరకూలంగ
దూల నేసిన బాపల-కాలిరామస్రభో!

పాహి॥

30

శీలయైసయహల్య-శ్రీపాదములు సోకి
నెలతయై మిమ్మునుది-దిలచె రామస్రభో!
వినవయ్యనునవిగై-కొనవయ్య తిప్పలం
గనఁ య్యసమ్మతి-స్థానుచు రామస్రభో!

పాహి॥

31

దానధర్మంబులు-దపజపంబులును నీ
నానుకీర్తనకు సరి-రావు రామస్రభో!
మానావమానములు-మహినినీవైయుండ
నీయెడను జింతమా-కేల? రామస్రభో!

పాహి॥

32

జ్ఞానయోగాభ్యాస-మలనునుండెడివారి
కానందమయుడనై-నావు రామస్రభో!
భానువంశమునందు-మానవాధిపుడనై
దానవుని బరిచూర్చి-నావు రామస్రభో!

పాహి॥

33

అణురేణు పూర్ణమా-హృదివాస నామనవి
విను దేవ దేవకీ-తనయ రామస్రభో
మాస్యమై యాశ్రీతవ-దాస్యమై నుజనన
హ్లాస్యమై వెలుగు మా-ర్థస్య రామస్రభో!

పాహి॥

34

నిత్యమై సత్యమై -నిర్మలంబైన యా-
దిత్యవంశోత్తంస-మైనరామస్రభో!

సేవ్యమైమికథ-ల్భావ్యమై సజ్జన
శ్రావ్యమై యుండునో-దివ్య రామస్యభో!

పాహి॥

3x

గట్టిగా నీవునా-పట్టుగావిహితమా
సట్టుగామమ్ము చే-పట్టు రామస్యభో!
దిట్టయగుతాటకను-గొట్టివేగమె గాధి
పట్టియాగముగాచి-నట్టి రామస్యభో!

పాహి॥

3x

చుట్టుకొనికాళింగు-డట్టహాసము నేయ
పట్టుకొని తలకెక్కి-నట్టిరామస్యభో!
సంతతము నన్ను ర-క్షింతు వని నమ్మి మి
మ్మెంతునోజానకీ-కాంతరామస్యభో!

పాహి॥

3x

సంతమునమిపాద-చింతనము నేయ నా
వంతలన్నియుమాను-ఁబంత రామస్యభో!
వితగాదయ్యనే-నింతనాడాదిగా
సంతమునమిమ్ముభా-వెంతురామస్యభో!

పాహి॥

3x

శాంతమూర్తివి రమా-కాంతుండ వని చాల
సంతతింబును నన్ను-తింతు రామస్యభో!
లక్షయం బైననీ-కుక్షిలోలోకముల
రక్షించితివి లక్ష్మీపక్ష రామస్యభో!

పాహి॥

3x

దంతివత్సలభక్త-చింతామణివి విశ్వ
మంతయునునీవుర-క్షింతురామస్యభో!

పక్షివాహనశత్రు-విక్షేపణా నన్ను
రక్షించు మోక్షప్ర-దాత రామస్వర్భో!

పాపి॥

౪౦

రక్షింపు సజ్జనుల-శిక్షింపు దుర్జనుల
వీక్షించి మము గటా-క్షింపు రామస్వర్భో!
రక్షకుడవై జగ-ద్రక్షుణము సేయాగా
రాక్షసుల శిక్షించినావు రామస్వర్భో!

పాపి॥

౪౧

లక్ష్మీకటాక్షపీ-క్షుణసుధావృష్టి మా
కక్షయంబుగ గటా-క్షించు రామస్వర్భో!
రావయా యభయంబు-లీవయా మాస్వామి
నీవ మాగతి దేవ-రాయ రామస్వర్భో!

పాపి॥

౪౨

కావుకావుమటంచు- గాకాసురుడురాగ
కాచిరక్షించినా-వయ్య రామస్వర్భో!
దేవ దేవోత్తమా-దేవేంద్రసన్నతా
కావవే నన్ను శ్రీ-రామచంద్రస్వర్భో!

పాపి॥

౪౩

భావజజనకనా-బాధలన్నియు మాన్చి
యేవిధంబుననైన నేలురామస్వర్భో!
శ్రీవైష్ణవులపాలి-చింతామణివి చాల
నేవగైకొనికరుణ-నేయు రామస్వర్భో!

పాపి॥

౪౪

భావమున మిముభక్తి-సేవించు సుజనులకు
గైవల్యమొసగు శ్రీ రామచంద్రస్వర్భో!

గోపాలబాలురను-గూడి యావుల మేపి
యాపదుద్ధారకుడ-వైనరామప్రభో!

౪౫

పాహి॥

నాపాలిశ్రీరామ-భూపాలకా నన్ను
గాపాడవయ్యగో-పాల రామప్రభో!
సారమా శౌర్యవి-స్తారమానుందరా
కార సద్భక్తమం-దార రామప్రభో!

౪౬

పాహి॥

శరణాగతత్మాణ-బిరుదాంకితంబైన
వరము నాకొసగు మే-ముఱుక రామప్రభో!
శ్రీరామనీనామ-చింతనామృతపాన
సారమే నాదుమది-గోరు రామప్రభో!

౪౭

పాహి॥

చేరి మీ పాదప-ద్ధారాధనము సేయ
గోరినానయ్య శ్రీ-రామచంద్రప్రభో!
ఘోరరాక్షసగర్వ-హార విశ్వంభ రా
భూరిగుణసాంద్రవిస్తార రామప్రభో!

౪౮

పాహి॥

మారీచమాయాని-వారశరసంధాన
ధారుణీతనయావి-హార రామప్రభో!
పరవానుదేవ య-క్షయభక్తి మాకొసగి
యరసిపోషింపగద-వయ్య రామప్రభో!

౪౯

పాహి॥

పరధనంబుల పర-స్త్రీలను నపేక్షించు
నరులకబ్బునెమోక్ష-మరయ రామప్రభో!

కామాదిదుర్గుణ-స్తోమం బడంగ మీ
నామామృతమెదిక్కు-స్వామి రామస్రభో! పాహి॥
x0

దుష్టులగు దానవుల-చష్టంబుగాజేయ
బుట్టితివి కౌసల్య-పట్టి రామస్రభో!
కష్టపడినానయ్య-పట్టాభి రామ నా
కిష్టసంపదలిచ్చి-యేలు రామస్రభో! పాహి॥
x1

కేశవాయనిన భవ-పాశముల్దొలగు న
ర్యేశ కోటిశశివ్ర-కాశ రామస్రభో!
నారాయణా నీదు-నామామృతంబెపుడు
పారణమునేయ దయ-నేయు రామస్రభో! పాహి॥
x2

మాధవాయనుచున-ష్టాదమునమిముగొల్లు
సాధుసజ్జనదయాంభోధి రామస్రభో!
గోవిందగోవింద-గోపాల కృష్ణయని
గోపకులు గొనియాడు-గోప రామస్రభో! పాహి॥
x3

విష్ణునా సర్వ-ధిష్ణునా తత్త్వభూ
యిష్ణునా నిర్జితం-కృష్ణరామస్రభో
శ్రీధరా శ్రీకరా-శ్రీనారసింహ గం
గాధరస్తోత్రయా-నంద రామస్రభో! పాహి॥
x4

మత్స్యమై జలధిలో-చొచ్చి సోమకుద్రుంచి
తెచ్చి వేదము లజున-కిచ్చు రామస్రభో!

కూర్చరూపమునొంది-కొండమూపునదాల్చి
కూర్చితో నమృతింబు గూర్చు రామప్రభో!

పాహి॥

xx

వారాహరూపమున-వసుధ గొమ్మున నెత్తి
నురల రక్షించుదా-శరభి రామప్రభో!
శరణన్న ప్రహ్లాదు-గరుణించి రక్షింప
నరసింహమూర్తి-వైనట్టిరామప్రభో!

పాహి॥

xe

వామనత్వమున భూ-దానమడిగియు బలిని
భూమిక్రింద నడంచి-పొల్చు రామప్రభో!
పరశురాముడసంగ నరపాలకులనెల్ల
నరసిపారిగొన్న చా-శరభి రామప్రభో!

పాహి॥

xe

శ్రీరామమూర్తివై-యా రావణునితలల్
ధారుణింబడగూల్చి-నావు రామప్రభో!
హలధరుడవైధరా-స్థలిపాలకులనెల్ల
బొలిపుచ్చి వెలుగునూ-పాలిరామప్రభో!

పాహి॥

xo

సిద్ధసన్తునిమనో-బద్ధుండవై నీవు
బుద్ధుండవైతి ప్ర-బుద్ధరామప్రభో
కల్కిరూపమదాల్చి కిలియుగంబుననీవు
వెలసితివి భద్రాద్రి-నిలయ రామప్రభో!

పాహి॥

x-

అవ్యయుడవైననీ-యవతారములదలచి
శివ్యులైనారు మును-లయ్య రామప్రభో!

శ్రీరామనీనామమే-వేళస్తరియింతు

స్వామి దయసేయు సంకషదలు రామప్రభో! పాహి॥

౬౦

సర్పశేషశయాన-యెప్పుడును నిను ఘటవ

నొప్పుగాబోవు వర-దప్పరామప్రభో!

పట్టాభిరాను నిను-బ్రభుడవని నమ్మితిని

కష్టపెట్టిన చ-పట్టు రామప్రభో! పాహి॥

౬౧

పాహి శ్రీరామనీ-పాదపద్మాశ్రయముడ

పాలింపుమి భద్ర-శైలరామప్రభో!

పాహి రామప్రభో-పాహిరామప్రభో!

పాహిభద్రాద్రివై-దేహిరామప్రభో! పాహి॥

౧. ఇవిధంబున రాములంగూర్చి స్తుతింపుచుండ నాభక్తపరా
ధీనుం డగురాముండు దాసున కదృశ్యుండై యాచోరులం
దఱుమగా వారు చినిరి. రామదాసుగారిది రామానుగ్గ
హంబని తలంచి 'నన్ను రక్షించినావు నీవంటి దయాళుల
వ్వరు స్వామి' యని స్తోత్రము సేయుచున్నారు.

రాము - నాభవామక్రియ - ఏకతాళము.

రాముడేగలడు-నాపాలిశ్రీ-రాముడేగలడు

రాముడార్చి-విరాము డాహవ

భీము డానందధాముడైనశ్రీ॥

రాము॥

సల్లనీరూపు-దాసుల నేలు-చల్లనిచూపు-

ఉల్లమునరంజిల్ల గృహవెద

జల్లుచును విలసిల్లు నీతా

రాము॥

తమ్ముడునుదానూ-విల్లమ్ములు

దాల్చిదయతోను-గృష్టి యిరుపా-ర్శ్యమ్ములనుజేరి

నెమ్మిసీకు భయమ్ములేదను

రాము॥

3

మీఱుచిఱునవ్వు-జిగిముడివిడ-జాఱుసిగపువ్వు

సౌరుగులుకు బంగారుతమ్ములను

గేదుపదమ్ముల దారిననుజేరు

రాము॥

౪

కింటు సేయకను-రామదాసు

జంటపాయకను-వెంటనంటియేవేళను-గృహతో

కంటినితెప్పగాచుగతిబోమ

రాముడే॥

వ. మఱియు నేమని వేడుకొనుచున్నారు.

రాగము - సావేరి - అదితాళము.

ప్రత్యక్షముగాననునీవేళబ్రతికించితివయ్యా

సత్యముసత్యము నీవేనా-దైవము సదయరామచంద్రా

౧

ఝమ్మనుచీకటిలో-వాన-ఝరఝర గురియగను

ఇమ్మగుసొమ్ముల నిమ్మసి కత్తిని-గుమ్మదలపగాను

సొమ్మసిల్లుచును-నాచి తమ్ముసొలసిఝల్లుమనగా

సమ్మదగిననా దైవమునీవని-సమ్మనందుకిపుడు

ప్రత్య॥

—

ఉబ్బలిలోదారి-నెఱుగకత-బ్బిబ్బుగనడువగను
అబ్బరముగనాకు చోరులునుందుగ-గనబడి యారదీయ
గొబ్బనన స్త్రము చే నాపైనిక-దెబ్బవేయరాగా
అబ్బాయనక శ్రీరామాయనినే-శరణంటిని అపుడు||ప్రత్య||

3

అంతనవోవింతాచోరుని-రంతుఎంతోవింతా
పంతముచెడియాచోరులుపాఱిరి-పరమపురుషస్వామి
అంతటవేగముననేను-నుంతభయములేకా
దంతిరక్షకాదానపోషకా-దయగలనాస్వామి|| ప్రత్య||
ఇవ్విధంబునం బరమసంతోషభరితుండయి యానంద సృ
త్యంబు నలుపుచు భక్తిసరవళంబున రాములం బొగడుచు
భద్రాద్రియందుఁ బ్రవేశించి గౌతమిన్నానంబు గావించి
యాగిరిశిఖరంబున వసించిజనులకిష్టఫలంబుల నొనఁగూర్చు
సీతారాములం దలంచి యిట్లుని యనుచున్నారు.

రాగము - కాంభోజి - అటతాళము.

బహుకాలమునకు శ్రీ-భద్రాచలేశునకు
పాదసేవకుడనైతి!
అహహనాజన్మ-సఫలమాయెనేటికిసి
అనుమానములు దీతెనూ

బహు||

౧

తల్లి గర్భమునందు-మలమూత్రములమునిగి
ధరణిపై జన్మించితి

కల్లలాడుచు పాప-కర్మములకొడిగట్టి
కాపురుములను జేరితీ- నీవేగతి

బహు||

2

కోపుడను పాపుడను-గుణహీనుడనునేను
క్రూరుడను కుత్సితుడను
రావుసేయకనన్న-రక్షింపదలచు శ్రీ
రామచంద్రుల భారమూ

బహు||

3

అఖిలలోకంబులకు- నాధారమైయున్న
యాదిపురుషోత్తముండూ
సఖితోడగూడిన-సమయమందున జేరి
సన్నతులు సేయగలిగె-కలిగె .

బహు||

4

రామదాసుని నేలుకొఱకు శ్రీభద్రాద్రి
ధాములై యుదయించిరీ
యేమికోదవలుచునకు- నెఱుకగలుగగ జేసె
నేహ్యంబు లితరమెల్లా-కల్లా

బహు||

వ. ఇవ్విధంబున సంతోషించుచు మఱియును నారాముల
నేమని కొనియాడుచున్నారనిన.

రాము - కన్నడ - చాపుకాళము.

హరిహరిరామ న-న్నమరజూడకు
నిరతమునీనామన రణయేమఱును

హరి||

౧

దశరథనందన-దశముఖమర్దన
సశుపతిరంజన-పాపవిమోచన

హరి॥

౨

మణిమయభూషణ-మంజులభూషణ
రణజయభీషణ-రఘుకులచోషణ

హరి॥

౩

పతితపావనరామ-భద్రశైలధామ
సతతముశ్రీరామదాసుడనిక నేలు॥

హరి॥

5. అని యివ్వితంబున నుతింపుచు రామదాసుగా రిన్నిదినం
బులనుండి నిన్నా శ్రయించియున్నాడగాన నీదర్శనం బి
చ్చని కీర్తనము చేయుచున్నారు.

రాగము - ఆపావేరి - ఏకతాళము.

రామా నీముద్దుమోము - జూపరా సుందరరామా

నీముద్దుమోముజూపరా రామా

భద్రాచలధామా-తారకనామరామా

రామా॥

౧ .

నీముద్దుమోము నే గంటిగా-నిన్ను -

చాలానెరనల్లియున్నానుగా-నే

నితరదైవముల వేడబోనుగా

విడువనివిరుదుగట్టుకొన్ననిన్నెకాని

యొట్టుబెట్టుకొంటి నొప్పులకుప్పవంటి

రామా॥

౨

మురిపెంపుకొప్పుబిగి వీడగా-ఆణి
ముత్యాలసీరు లల్లల్లాడగా-లేమి
కిరవయిన నడు మనీయాడగా-అట్టె
బిరబిరవచ్చి మీ-పీసతల్లి నుమిత్ర
స్థిరముగఁ స్థూరి-తిలకముదిద్దిన

రామా॥

౩

డాల్తెనవల్లెవాటుగుల్కగా-నింద
నీలాలగుంపుసాంపు గుల్కగా-నిట్లు
హేలాదిబ్రహ్మచుని పల్కగా-చిన్ని
గాలుడవయినట్టి-జాబిల్లికూసవంటి

రామా॥

౪

ముక్కునముత్తైమింపుమీఱగా-నును
జెక్కుటద్దము ముద్దుగుల్కగా-చును
ముక్కున పాలధారలొల్కగా-పేను
మిక్కుటమునవచ్చి-మిత్రత్వకౌసల్య
యొక్కవజేర్చి నెల-బాలు జూపియట్టి॥

రామా॥

x

ముద్దుగదుర నింపొందగో-మోద-
నుండించుచును లా-లింపగా-ముద్దు
లన్నా! రమ్మనిదీవింపగా-నురలు
వెన్నుడేరాముడని-వినుతించిభద్రాద్రి
చెన్నుడవయినట్టి-చిన్నారిబాలుడ

రామా॥

ఈతీరున స్తుతింపుచు రామదాసుగారు తానీమా యిచ్చిన
వరహాలు జాగీరుఫర్దానాలుశాల్యలుభూషణంబులు మొద
లయిన సమస్తంబును దీసికొని గృహంబునకు బోవుటకు
ముందు హృదయకమలనివానుడగురాముని నివాసంబున
కుం జని సమర్పించి దర్శనంబొనర్చి రావలయునని వచ్చు
చుండ నాభద్రాచలమున నివసించుభక్తసమూహంబులు
తంబురచిటితాళమృదంగాదు లగుగానసాధనంబులం గొని
సరమాంతరంగభక్తుం డగురామదాసుగారిని దర్శించుట
కియి గంభ పుష్ప తాంబూలఫలద్రవ్యంబులంగొనియెదు
రేగేయాభక్తునకుననురక్తిమీఱ నందఱును సాష్టాంగదండ
నమస్కారంబు లొనర్చిన, వారీంగూడుకొని నామకీర్తనం
బులు పాడుచు భద్రశైలంబునకు బోవుచున్నారు.

రాగము - పున్నాగనిరాళి - ఆదితాళము.

జానకీరమణా-కల్యాణగుణ సజ్జనావసనిపుణా
ఓనామాలు వ్రాయగానే నీనామమేతోచు జా॥

౧

ఎందుచూచిననీదు-అంగమే గానవచ్చె
ముద్దుమోమునుజూచి-మునులెల్ల మోహించిరి జా॥

౨

దుష్టులునిన్ను జూడ-దృష్టితాకునుగాని
ఎన్ని జన్మలెత్తిన-నిన్నే భజింపనీవే జా॥

౩

ముక్తినేనొల్లనీదు-భక్తిమాత్రముచాలు
తాతినాతిగ జేసె-నీతిరువడిగ శేగదా జా॥

౪

నారదాదిమునులు-పరమందిరిగదా

సత్యస్వరూపమున పృత్యక్షమైనావు

భద్రాచలనివాస-పాలితరామదాస

జానకీ॥

వ. ఈగతి హరిదానులం గూడుకొని పరమానందమున రామ
భజనమును నేయుచు భద్రశైలిశిఖరముఁ జేర సంతకుఁబూ
ర్వమే యర్చకులు రామదాసుగారికిదర్శనంబొసంగుటకయి
గుడిబీగములు దీయించి సమస్తపూజాద్రవ్యములు నాయ
త్తముఁ జేసికొని కాచియుండుతఱి నారామదాసు గోపుర
ద్వారప్రవేశము చేయుచు, నానందబాష్పములు దొరుగ
నింతకాలంబునకు రాములఁ గనుగొనఁ గలిగెఁగదా యని
కీర్తనము చేయుచున్నాఁడటవలెనూ.

రాగము - పంతులరాళి - ఆదితాళము.

రామనామముబల్కవే-పాపపుజిహ్వ

రామనామము బల్కవే

౧

రామనామమునీవు-ప్రేమతోబల్కిన

స్వామియెల్లప్పటికి-కామితార్థము లిచ్చు

రామ॥

౨

మతిలేనివారలెల్లా-నీతాపతిని

సతతముదలచిననూ

హితవుగవారిపూర్వ-కృతములెల్లమాన్పి

అతులితసామ్రాజ్యా-నంద మొందజేయు

రామ॥

3

మారనుంద రాకారు-వేసారకెపుడు

కోరిభ బింపుచుండునీ

భూరికృతకల్ప-దోషములన్నియు

చేరనియ్యకొట్టి-పాటదోలెడి రఘు

రామ॥

౪

దాసులనుబోచుచు-భద్రగిరిని

వాసుడయి జగములేలుచు

దోసములెల్లబాసి-వాసిగధరలో రామ

దాసులవృద్ధయని-వాసుడైననీతా

రామ॥

5. ఇవిధంబున మానసనియమనపూర్వకముగా స్తుతిజేయు
చు ప్రాకారవృద్ధిణము నేయుచు భవజస్తంభముకడ
నిలువంబడి కీర్తనము నేయుచున్నారు.

రాగము - నాథనామక్రియ - అదితాళము.

భజరే శ్రీరామం-హేమానస

భజరే రఘురామం

౧

భజరే రఘురామం భండనభీమం

రజనిచరాఘవిరామం రామం

భజ॥

౨

వనరుహనయనం-కనదహిశయనం

మనసిజకోటిసమానం-మానం

భజ॥

3

తారకి నామం-దశరథరామం

శ్రీతులసీదశ-శ్రీకరధామం

భజ||

౪

శ్యామలగాత్రం-సత్యచరిత్రం

రామదాసహృ-ద్రాడీవమిత్రం

భజ||

వ. అని యివ్విధమున కీర్తనముజేసి సాష్టాంగసమస్కారముఁ
జేయుచున్నా రెట్లఁచిన.

శ్లో॥ హేరామ భద్రాశ్రయ హేకృపాళో!

హేభక్తలోకైకీశరణ్యమూర్తే!

పునాతు మాం త్వచ్ఛరణారవిందం

జగత్పవిత్రం శరణం సమాస్తు||

వ. ఇవిధంబున భుజస్తంభమువద్ద వందనంబొనర్చి రామ
దాసుగారు దాసులం గూడి ప్రాకారస్రదక్షిణం బొనర్చు
చుఁ గీర్తనంబుఁ జేయుచున్నారు.

రాగము - కన్నడ - ఏకతాళము.

రామరామరామసీతా-రామరామరామసీతా

౧

యాదిలేదానామిద-నిఁకిసయిన దయరాద

పాదములకు మ్రొక్కెద-సలు-మాఱువిన్నవించెద రామ||

౨

తప్పలెంచబోకునీకు-గొప్పతనము చెల్లదు

ఎప్పుడునిన్నేనచ్చిత-తప్పక నన్నురక్షించు

రామ||

గోపన్న శ్రీరామచంద్రులను సేవించి అపరాధరితులగుట.

ఏల ప్రత్యక్షముకావయ్య-యేమిసేతు రామయ్య
జాలము సేయకుమయ్య-శరణంటినిగదయ్య॥ రామ॥

౪

ఎంతబలమొ నీదుమాయ-యెన్నటికి తెలియదాయె
అంతరంగము తెలియదాయె ఆపదలుతొలగవాయె॥రామ॥

౫

పతితపావనబిరుదు సాటించుకోమోస-పోకుమిదిరులనువేడ
నీకు జగదీశ్వరా ఏలవరాకు॥ రామ॥

౬

సన్తునేర్తునిన్నే కాని-నాచేరినేమా నీర్పితలేక
మిన్నును నే దేదెందాని-మిసొమైనపరాక॥ రామ॥

౭

ఇహ్మోకువంశమునబుట్టి-యేమయ్యాననుజేపట్టి
రక్షించవి దోనాన్యాయమో-దశరథుపట్టి॥ రామ॥

౮

భద్రగిరిధామరామ-సాదభక్తివదలలేమా
క్షుద్ధదైవములగొలిచేమా-చూడువిషయమహాచేమా॥రా॥

వ. ఇవిధంబున బ్రాకారప్రపక్షిణంబు గాసించిగర్భగృహం
బులోవలంబ్రవేశించి శ్రీసీతాలక్ష్మణసహేతుం డై నివసించి
యున్న రాములం జూచి యానందిచరవశుండై కిన్నుల
నానంద బాష్పంబులు దొరుగి మైరుఱచి మనంబును
రామమూర్తియందు లీనంబుచేసి చిత్తించిన చిత్తంబుకై
వడి గొంతడవు నిలిచి గద్గదస్వరంబున నిట్లని కీర్తించు
చున్నారు.

రామ-నాథ నామకీర్తన-ఆదితాళము.

కంటి నేడూ-నూ రాముల-గనుగొంటి నేడూ

1

కంటి నేడుభక్త-గణములపాలిమా

పంటభద్రగిరి-సంటియున్నవాని॥

కంటి॥

2

చెలువొన్నచున్నట్టి-సీతాసమేతని

కొలుపుదీరినమన-కోదండరాముని॥

కంటి॥

3

కస్తూరితిలకము - ఘననీలగాత్రము

కరుణారసముగురియు-కందోయిగలవాని॥

కంటి॥

4

హయమంజుముత్యాల-సరములు మెరియగ

మురెపెంపు చిరునవ్వు-మోముగల్గినవాని॥

కంటి॥

ఘలుఘల్లుమనిపైడి-గజ్జెలంబెలుమోయ

తలుకు బెరుకు పాద-తలముగల్గినవాని॥

కంటి॥

5

కరుకుబంగరుచేల-కాంత జగముగిప్ప

శరచాపములు కేల-ధరియించుస్వామిని॥

కంటి॥

2

ధరణినిశ్రీరామ-దాసునిరక్షించు

పరమపురుషుడైన-భద్రగిరిశుని॥

కంటి॥

వ ఇన్విధంబునం గీర్తనంబుజేసి నిలువంబడియున్న రామ
దాసుగారికి రాములవారిదర్శనం బిప్పించుటకైయున్న

యర్చకులు రాములవారికి షోడశోపచారపూజలు గావింపి;
తులసీసహస్రార్చనంబుఁ జేసి ధూపదీపంబులొసంగి తీర్థతిరు
మాలశతకోపంబులు నారామదాసున కొసంగిన నతండు
శ్రీరాములనుగూర్చి యిట్లుని కీర్తనము నేయుచున్నారు.

౧

శ్లో. శ్రీరామచంద్ర ! కరుణాకర దీపబంధో !
నీతానమిత ! భరతాగ్రజ రాఘవేశ !
సాపార్థిభంజన ! భయీతురదీపబంధో
సానాంబుధౌ సతిత ముద్ధర మా మనాథమ్॥

౨

పంచే రామ మనాదిపూరుషమజం పంచే రమానాయకం
పంచే హరికరీటకుండలధరం పంచేంద్రనీలచ్యుతిమ్ ।
పంచే చాపకిలంబకోజ్జ్వలకరం పంచే జగత్సంగళం
పంచే సద్భక్తిరథాత్మజం మమగురుం పంచే సదారాఘవమ్॥

౩

పంచే శౌనకగౌతమాద్యభీనుతం పంచే ఘనశ్యామలం
పంచే తారకవీరమధ్యనిలయం పంచే జగన్నాయకమ్ ।
పంచే భక్తజనోఘదేవవిటపిం పంచే ధనుర్వల్లభం
పంచే తత్త్వమసీతివాక్యజనకం పంచే సదారాఘవమ్॥

౪

పంచే సూర్యశశాంకలోచనయుగం పంచే జగత్స్వావసం
పంచే సత్రసహస్రస్త్వనిలయం పంచే పురారిప్రియమ్ ।
పంచే రాక్షసవంశనాశకరం పంచే సుధాశీతలం
పంచే దేవ కపింద్రకోటివినితం పంచే సదారాఘవమ్॥

x

వందే సాగరగర్వభంగవిశిఖం వందే జగజ్జీవనం
 వందే కౌశికయాగరక్షణకరం వందే గురూణాంగురుమ్ ।
 వందే బాణశరాసనోజ్జ్వలకరం వందే జటావల్కలం
 వందే లక్ష్మణభూమిజాన్వితకరం వందే సదారాఘవమ్॥

E

వందే పాండురపుండరికినయనం వందే జెబ్బబిందాననం
 వందే కంబుగళంకరాబ్జయుగళం వందే లలాటోజ్జ్వలమ్ ।
 వందే పీఠమిక్కుల మంబుదనిభం వందే జగన్మోహనం
 వందే కారణమానుషోజ్జ్వలతనం వందే సదారాఘవమ్॥

2

వందే నీలసరోజకోమలరుచిం వందే జగద్వందితం
 వందే సూర్యకులాబ్ధికౌస్తుభమణిం వందే సురారాధితమ్॥
 వందే సాధకచంచకప్రహరణం వందే జగత్కరిణం
 వందే వివేకిపంచిత త్వరహితం వందే సదారాఘవమ్॥

3

వందే సాధకవర్గకల్పితరుం వందే త్రిమూర్త్యాత్మకం
 వందే నాదలయాంతకస్థలగతం వందే త్రివర్గాత్మకమ్ ।
 వందే రాగవిహీన చిత్తసులభం వందే సభానాయకం
 వందే పూర్ణదయామృతార్ణవమహావందే సదారాఘవమ్

4

వందే సాత్త్వికతత్త్వముద్రితనమం వందే సదానాయకం
 వందే చారుచతుర్భుజం మణినిభం వందే మడబ్బసీతమ్॥

వండే బ్రహ్మపీఠీలికాదినిలయం వండే విరాడ్విగ్రహం
వండే సన్నగతల్పకాయిన మహం వండే సదారాఘవమ్॥

వ. ఇవిధంబున శ్రీరాములవారిదర్శనం బొసర్చి సరమంతో
పంబున గృహంబునకుఁ బోవుటనై మరలీవచ్చునపుడు
హరిదాసులం గూడుకొని భగవద్గుణానుకీర్తనంబుఁ జేయు
చు వచ్చుచున్నారు.

రామము - సారాష్ట్రము - ఆనందము.

రామచంద్రానన్నే లేవో-రక్షించేవూ నేనేమెఱుగా
సీచిత్రాము నాభాగ్యము-సన్నే నెఱనన్నిత

0

భరతునివలెను నేనూ-పాదుకలు పూజించనేర
కోరీ లక్ష్మణునివలె కొల్వగ నేరా
ఓర్పుతోనుగుహునివలె-పోన నడుచగ నేరను
నేర్పుతో నావాలివలె-న్నెఱుగగానేరా॥ రామ॥

1

అంగదునివలె నేను-అడపమునుపట్టనేర
సంగరముననుగ్రీవునివలె-సాధిం నేను
గాలిపక్షివలెనేను-దాలిమిగ మోపనేర
బలిమితో హనుమంతునివలె-బహు నేరా॥ రామ॥

3

లీలతోశబరివలె-లాలించివిండిడ నేను
మేలిమిగ నీతవలె-మెప్పించనేరా!

గజరాజువలెనేను-గట్టిగామొఱబెట్టనేరా
విజయునిసతివలెనిన్ను-వినుతింప నేరా॥ రామ॥

౪

గుఱిగాజొంబవంతునివలె-గోరిభజింపనేర
చేరి విభీషణునివలె-శరణ నేరా
పరగజటాయువలె-బ్రాణములేనియ్యనేర
తిరముగానహల్యవలె-ర్తింపగానేరా॥ రామ॥

౫

నేను రామదాసునివలె-పూనిమిముభజింపనేరా
దీనుని రక్షించు భద్రా-చలరామ ధీరా॥ రామ॥

రాగము . మోహన - ఆదితాళము.

రామా సుధాంధిధామారామానాపై
నెందుకు దయ రాదురా?
నేమఱువెసయముతో-వివరించినానాదు
నిన్న సమూవిసవేమిరా? రామ॥

౬

మక్కువనేనెంత-బ్రతిమాలుకొన్ననీ
మనసు కరగ జేమిరా?
నిక్కుముగాతల్లి-తండ్రివి నీవని
నెఱసల్లి యున్నాను రా॥ రామ॥

౭

దిక్కునీవనియున్న దయజూడవిక మాకు
దిక్కెవ్వారున్నారా

యెక్కడనున్నావో-నామొత్తాలకించ
వింత పరాకేల రా॥

రామ॥

౩

వ్రతదినముదరపో-మణినేయుటే దొడ్డ
వ్రతమని తిరిగితిరా
మతిలేనిధనికులే-గతియుని దినము నే
నుతినేయా సాగితిరా॥

రామ॥

౪

సతతముమాయ సం-సారమునన్లు దు
ర్గతి నొంద పాలైతిరా
పతితపావనచాల-వెతినొంది పచ్చితీ
గతిచూపి రక్షించరా॥

రామ॥

౫

నీపాద నేవజేసెసజ్జనులకు నే
పాపము లంఘురా
తాపత్రయవ్యధలు-మాన్పి నన్ను నీ
దరిచేరికావవేరా?

రామ॥

౬

ఈపట్ల రక్షించి-కాపాడకున్న నే
నెవరివాడనొదురా?
ఆపద్బంధవ భద్రాద్రిరామదాసు
డనుచూ నన్నేలు కోరా॥

రామ॥

వ. మఱియు నాగిరిరాజంబు డిగ్గి రాజవీధులందు భక్తులంగూ
డుకొని భద్రాగిరిశైలంబునకుఁ బ్రదిక్కిణంబు నేయుచురామ
దాసుగా రానందవృత్తంబు నలుపుచున్నా రెట్లనినా!

రాగము - విరాళి - రూపకతాళము.

శ్రీరాములదివ్యనామ స్థరణ నేయుచున్న జాలు
ఘోరమైనతపములను గోరనేటికే? మనసా!

౧

తారక శ్రీరామనామ-ధ్యానము నేసిన జాలు
వేణువేణుదెవములను-వెడఁ నేటికే మనసా! శ్రీ॥

భాగవతులపాదజలఁగు-పైనిజల్లుకొన్న జాలు
బాగుమీఱినట్టియమృత-సానమేటికే మనసా! శ్రీ॥

౩

పరులహింస నేయకున్నా-పరమధర్మమంతేచాలు
పరులను రక్షింతునని-పల్క నేటికే మనసా! శ్రీ॥

౪

దొరఁకొనిపరులధనము-దోచకున్నా వంటేచాలు
గుఱుతుగాను గోవురములు-గూర్చ నేటికే మనసా! శ్రీ॥

౫

పరగదీనజనుల యందు-పక్షముంచితం లేచాలు
పరమాత్మునియందు ప్రీతి-పెట్టనేటికే మనసా! శ్రీ॥

హరిదాసులకుపూజ-లాచరించిననుజాలు
హరినిపూజనేతుననే-యహమదేటికే మనసా! శ్రీ॥

2

జసతిపోనుష్ఠానములు - చేసిరిమూఢులకై బుధులు
జగదీశునిదివ్యనామ - చింతకోసమై మనసా !

శ్రీ॥

౨

చపలము లేకియేవేళ - బింతిం చేమహాత్ములకు
జసతిపోనుష్ఠానములు - నేయనేటికే మనసా !

శ్రీ॥

౩

అతిథివచ్చియాకిలన్న - నన్నమిడినజేఛాలు
క్రితువునేయవలయుననెడి - కాంక్షలేటికే మనసా !

శ్రీ॥

౧౦

సతతము మా భద్రగిరి - స్వామిని సమీక్షింపజాలు
ఇతిరమతములనియేటి - వెతలవేటికే మనసా !

శ్రీ॥

వ. లోకైకిరాధుండగుశ్రీమన్నారాయణుని గొల్వక జన్మసాఫ
ల్యంబు గాదని కీర్తించుచున్నారు.

రాగము - జంఘూటి - చాపుతాళము.

సరహరినినమ్మక - నరులను సమీక్షింప

సరజన్మ మీజేరునా?

చెఱకులుండగవెట్టి - చెఱకులునమలితే

జిహ్వకు రుచి పుట్టునా మనసా॥

సర॥

౧

కాళ్లుండగమో - కాళ్లతో నడిచితే

కాశికి పోవచ్చునా?

నీళ్లుండగ నుమ్మి - నీళ్లనుమ్మింగితే

చిండుదాహముదీటునా మనసా! ॥

సర॥

కొమ్మయుండగకొయ్య-బొమ్మతోగలసి తే
కొరిక కొనసాగునా

అమ్మడిండగపె-ద్దమ్మను గోరి తే

యర్థముచేకూరునా మనసా !

సర॥

3

అన్నముండగనాను-బియ్యముదినినంత

నాకలివెతదీటునా ?

మిచ్చలుండగచిన్ని-కన్నెలగలసితే

కామమువ్యథ తీటునా మనసా !

సర॥

౪

ఊద్రదాధలచేను-పద్రవంపడువేళ

నిద్ర కంటికి వచ్చునా

భద్రగీరీశుని-భక్తిలేనినరుడు

పరమును గననేర్చునా మనసా !

సర॥

వ ఈతీరునగీర్తనంబు నేయుచు రామదాసుగారు స్వస్థానం
బునకు ముందు నిలువంబడి యిట్లని కీర్తింపుచున్నారు.

రాగము - మోహన - ఏకతాళము

మానసమా నీవు ముఱవకుమీ-పెన్ని-

ధానము రానుమం-తానుసంధానము

మానసమా॥

౧

సారరిపుగురుభక్తి-మిఱకుమీ-సం

సారఘోరాటవిఘోమాఱుకుమీ-దరి

చేరనికోర్కులగోరకుమీ-అయి

దాటింటివెనువెంటపాటకుమీ-భక్త

మానసమా॥

2

సరదైవతములకు మొక్కుకుమీ-లోల

సరసిజముఖులకు దక్కుకుమీ-ఘోర

సరకిదుగిఖములెల్ల బాయునుమీ-దా-

శరభకథామృతమూ గోలునుమీ

మానసమా॥

3

చిద్రూపమువెలుగొందు నుమీ-అజ

రుద్రాదులకెల్ల విందునుమీ-దా

రిద్యవ్యాధికిమంచిమందునుమీ-శ్రీ

భద్రాచలరామ-దాసపోషభక్త

మానసమా॥

వ. ఇష్టిభంబున భగవద్దర్శనంబుచేసి నెమ్మదింజెంది రేయుం
బవళ్ళు రామదాసుగారు హరినానుస్మరణంబు గావించుచు
విపుల ఘోషనంబులఁ దృప్తులం జేయుచు సరమానందం
బున నుండి నచ్చట భద్రగిరియందు సీతాదేవి రాములం
జూచి యిట్టియంతరంగభక్తుఁ డగురామదాసునకు దర్శనం
బొసంగక స్త్రేచ్ఛుడగు తానీషాకు దర్శనం బొసంగితిరిది
కపటకృత్యం బనాడిగా మీయందు నిత్యంబయ్యె నిటులు
చేయుటకుఁ గతంబెఱింగింపుడనిన శ్రీరాముడు మొగం
బునఁ జిలునగ వంకురింప సీతాదేవి కిట్లనుచున్నారు.

—●— తానీషాపూర్వజన్మపుత్రాంతము. —●—

కి. గంగానదియుత్తరమున

*శృంగారంబై చెలంగుశివునకు భక్తిన్

గంగాజలమున దినమును

మంగళస్నానంబు గడగీతమునుజుడు సేయన్.

క. దేవేంద్రనదవిఁ జెందును

దీప్రంబుగ ననుచుఁ బలుకు ॥ దృఢవాక్యంబుల్

కోవిదుఁ డొకవిప్రుఁడు విని

యావిధి నొనరించుచుండెఁహోయన మెలమిన్.

క. ఒకదినము కొఱత గలనాఁ

డికిఁ బరమేశ్వరుఁడు గలుగఁ ॥ డీయెడ ననుచున్

వికలముగఁ దలఁచి విప్రుం

. డొకజలఘట మీశుశిరమునైనై బడి వైచెన్.

ఉ. నిండి వెలుంగుమూర్తిఁ గమనీయభుజంగమరాజమండలే

మండను నర్థచంద్రసరీమండితమస్తకుఁ జారుమల్లెకా

పాండురవర్ణుఁ జండితరభండను హేమగిరీంద్రచరణ్

దండుమహేశుగంధగజదానవఖండనుఁ గాంచెముందిబన్.

వ ఇట్లు స్రాత్యక్షం జైచయుమేశుఁ బలుపిధంబులఁ గొనియా
డఁ దొడంగె.

రగడ.

జయజయ శంకరసాధువశంకర

జయజయరీపుభటజయనాశంకర

శరణు నిరంజన ॥ సజ్జనరంజన

శరణు ప్రబంజనజగదవభంజన

పాపిపురాసహాబంధురవిక్రమ

పాపియవిద్యాపంకరనిక్రమ

యచ్చుగనినుగజెలియవు తొలిచదువులు
 మెచ్చిన నిత్తువుగమెలగుపదములు
 నీకెవ్వరిపైనిల్వదుకోపము
 లోకులకెంతదెరలువుదుస్రతాపము
 పగుడుస్వజనుడనుగభావవిభేదము
 సారయదునీచుది గ పూర్ణామోదం
 బభవుని భవునిన్నమితమహాపను
 సభినుతింపబ్రహ్మదులునోసరు
 ఖలుడ మదాంధుడఁ గలుషోత్కృష్టుడఁ
 జలచిత్తుడఁ గడుజడఁడ నికృష్టుడఁ
 నే మిము సాగడగనెంతటివాడను
 స్వామి మదమజీశరణన్నాడను
 నీదానుడెడిది నేరములెచుకు
 నొద్దున్నత్రీ మనసంబున నుంచుకు
 నులుంగడి చేసితనీయచచారము
 శరణన్ననుగడగదచదె పిచారము
 వలసితిని నేవకులమహత్త్వము
 తెలిసితి నీయెడఁదెవరసత్త్వము
 నీకిను దెలుచిరనెగడును జగములు
 నీకినుమూసినగనిలువవు జగములు
 ఇట్టినికుసరియేననిహెచ్చితిఁ
 బొట్టికొవ్వసనగడఁగవచ్చితి

నాగుణమెంచక ననుఁబాలింపుము

నీగుణమెంచెదనీవాలింపుము

వ. అని యిట్లనేకసృకారంబులఁ బ్రార్థించిన.

క. తామసమతి మ్లేచ్ఛుడనై

భూమండలిఁ నుత్తై దీవుఁభూమిసుండనై

సామజవరదునిదర్శన

మామెయి నీకబ్బు నాదురున్న న గలుగున్.

వ. అని యానతిచ్చి యంతర్హితుం డైన.

క. ఆతఁడు మ్లేచ్ఛకులంబున

భూతలమున జాతమొందిభూమిసుం డై

ఖ్యాతిగ రాజ్యం బేలెను

ప్రీతిగ తానీష యనెదురపే రిల నిగుడన్.

వ. ఓసీతా ! అతనికి దర్శనంబు గలుగునటులు పశుపతివరం
బగుటఁ జేసి దర్శనం బొసంగెతి నిక రామదాసుపూర్వ
జన్మవృత్తాంతంబు విను మని యిట్లయె.

—◆◆◆ (శ్రీరామదాసు పూర్వజన్మ వృత్తాంతము) ◆◆◆—

ఉ. పూర్వభవంబునందు బహుశ్రమముఁ తఁదొనర్చి భూసురా
శీర్వచనానుమోదితివి శేషవికాసితచిత్తపద్మం డై

శార్వరిచంద్రుఁడొక్కనిలఁజాలఁ బ్రసీద్ధికి నెక్కి పేర్చి తో

శర్వునిపూజనేయుచును శాసించుమగ్గుతుం డై చెలంగుచున్.

శా. క్రీడాన క్తతనొక్కరమునుదాఁగించి డ్ జ్ఞుడై తెచ్చి మేల్
జాడంబొల్పగుగాటనుంచి ఫలముఁ ల్పొల్పన్న ముంబెట్టియా

నీడాగారకు లేంద్రముంబెనిచి బల్ నీతిజ్ఞుడై రామయం ' చాడన్నేరిపిచిల్కపల్కలకెదన్ శజాలంబ్రియంబందుచున్.

గీ. ఉన్నకతమున నీజన్మమందు నాదు
భక్తి యాదవెను జిల్క నిర్బంధపెట్టి
నందునను బంధిఖానల శ నొందవలనె
నిస్వ డాకిర్చ శేషంబు శ నీగె మగువ.

కి. ఆకిర్చ శేష మిస్పటి
కీరణిం దీతె గాన శ నీతం డీర నా
కేకాంతభక్తుడై తుది
గోకన్తని నాదుపదముగనుఱుతుగజేరున్.

వ. కావున నితం డింతస్యయాసకు లోనయ్యె. “అవశ్య మనుభోక్తవ్యం కృతం కిర్త శుభాశుభం” అని యున్నదిగావున గల్లములు శేషించియుండెనేని నాకు పరమభక్తుడైనను జన్మాంకురకారే యగుటంజేసె యితనికి జన్మంబులేకుండ జేయుతలంపున బూర్వజన్మకృతదోషంబుల ననుభవింప జేసితి ననియె నంత భద్రాద్రియందు రామదాసుగారు ప్రతిదినంబును రామభజనంబు సేయుచు భక్తులతోడం గూడి రామ నామస్మభావంబును వర్ణించు పెట్టు లనిన.

రాగము - ధన్యాసి - చాపుకాళము.

అబ్బబ్బ రామనామం-అత్యద్భుతం
గొబ్బుననేభాగ్యశాలి-కబ్బునోశ్రీరామనామం॥అబ్బ॥

౧

సారహీనసంసారసాగరమిదే-రామనామం
 పాటదోలుమున్నూఁజువది-భవరోగములన్నీ
 చేరిపంచేంద్రియములన్ని-చేరకవాదోలునామం
 సూరమైనయమదూతలను-కొట్టెటినామం॥

అబ్బ॥

౨

దినదినముజిహ్వకింపై-తియ్యగానుండేటినామం
 ధనకినకవస్తువులూ-దయనేయునామం
 అనుకుంసలునెక్కిననుశ-మాభిప్రదిజేయునామం
 తనువును రెండనుచూమదిని-తొరకినామం॥

అబ్బ॥

౩

ముక్తింజినతికి శాశ్వత-కీర్తినిచ్చేరామనామం
 యెక్కువైన వాల్మీకిఋషి-యెప్పుడనుష్ఠాసం
 జిక్కిసారి రామాయంటే-ఓంభూస్వాహాపాపములన్నీ
 మ్రొక్కి-రెండుమాఱులంటే-మోక్షమిచ్చేరామనామం॥

౪

దగ్గఱరాదుమన్నధుని-దవులనుండు రామనామం
 గొబ్బునమోహపాశములదెగ-గోనేటినామం
 మబ్బుదూదికొండవంటి-మొయలుపుట్టిన పాపములన్నీ
 అగ్నిమిణుగురువలెకాల్పు-నారామనామం॥

అబ్బ॥

౫

కామక్రోధలోభమోహ-గర్వమడచేరామనామం
 స్వామిభద్రాద్విశునితోడి-నద్గతినామం

నీమముతో బలికి తేను - నిత్య మోక్షపదవి నామం

రామదాసు నేలినట్టి - శ్రీరామనామం॥

అబ్బ॥

ఈతీరున భాగవతకులాలంకారుండు భజనంబు నేయుచుండ
కొందఱు మూఢజనులు గోవును జంపి చెప్పలదాన మని
చెప్పినట్లు అతండు రాజద్రోహంబు చేసి యీరాతికి
సలంకారము నేయ నేమిఫలంబు గాంచునని వీధులం దను
కొనుచుండుటఁ గొందఱుహరిభక్తులు విని రామదాసు
గారితోఁదెల్ప నతం డిట్లనుచున్నాఁడు.

రాగము - విలహరి - ఆదితాళము.

ఎవరుదూషించిన నేమి - మెచ్చి

యెవరుభూషించిన నేమి

అవగుణంబులు మాన్పి - యార్చేరాతీర్చేరా?

నవనీత చోరుడు - నారాయణుడు డుండ॥

ఎవ॥

పిచ్చుటలాడిన నేమి - మంచి - ప్రియములు పల్కిన నేమి

కొప్పురోరమ్మని కోరికలానిఁ గెడి - నమ్మతినాపాలిన ర్మే

శుండుండ॥

ఎవ॥

—

వాసిపంతముమా కేల - వట్టి - వాదులతోడి పోరేలా

దూషించేవారితో పలుమాఱుపాండేల - కాచిరక్షించెడి

ఘనుడురాముఁడుండ॥

ఎవ॥

3

అపరాధముల నెంచువారు-మాకు-ఉపకారులైయున్న వారు
విపరీతచరితలు వినుచు నెల్లప్పుడు-కిపటనాటక థారి

కినిపెట్టియుండగ! ఎవ!

౪

వాసివన్నెలుసల్ప నేల-మూడు-వాసనలనుభ్రమయ నేల
వాసిగభ ద్రాద్రివాసుడై నిరతము-భాసురముగ

రామదాసుడైయుండంగ! ఎవ!

వ. ఇవ్విధంబున వారల నాశ్వాసించి యిట్టిజనులకు భగవ
ద్భక్తి కలుగునటుల నైనఁ జెల్పెదంగాకి యని మృదంగ
దిసాధనములు గొని సన్నాహమున పురవీధులందు హరినా
మకీర్తనము చేయుచు నోజనులారా! నిఖిలభవరోగ
హరం బగునారామజ్యోగిమందు గొనుం డని కీర్తనముఁ
జేయుచున్నారు.

భాస్కరపిలసితవృత్తము.

రాముడు సరుడని చూచి దు

రాచారాదినటనలజనులు మన్నఁరెరా

రాముడు గురుడని చూచి సదా

చారాదినటనల బుధులుమనినారీ

భూమినిబరమపదంబు విచారెం

పుడుకనబడు తెలివిని దగ హృ

ద్ధాముని హరిని వినా యణుమాత్రం

జేమియు జగతిఁ గలుగ దని చూడన్.

రాగము - నాథనామక్రియ - ఆదితాళము.

రామజోగిమందు కొనరే!-పామరులారా

రామజోగిమందుకొనరే!

రామజోగిమందుమీరు-ప్రేమతోభుజియించినపుడే

కామకోర్కెములనెల్ల - కిడకుపాటదోలుమందు॥ రామ॥

మదమత్సరలోభములను-మాటలోనిలిపేటిమందు

గుడిగొన్న కిర్కములను-గూడకయెడదోలుమందు॥ రామ॥

కాటుకకొండలవంటి - కిర్కమూలెడబావుమందు

సాటిలేదుజగమునందు-స్వామిరామజోగిమందు॥ రామ॥

కోటిధనము లిత్తునని - కొన్ననూ దొరకనిమందు

సాటిలేనిభాగవతులు - స్మరణ జేసితలచుమందు॥ రామ॥

ముదముతో భద్రాద్రియందు-ముక్తిని పొందించేమందు

సదయుడైన రామదాను-సద్భక్తితో గొలిచేమందు॥

- వ. ఇష్టిధంబున సమస్తజనుల కాష్టాదిము సంధిల్ల పరమ శాంత స్వరూపుం డయి రామదానుగారు వర్తింపుచుండ నారాముల బ్రహ్మోత్సవాంకురార్పణదినం బగుచైత్ర శుద్ధప్రతిపదాదిగా బ్రహ్మోత్సవంబు సాంగముగా పాంచ రాత్రోక్తప్రకారంబున జరిపించి సీతాకల్యాణంబునుంగా వించి బ్రాహ్మణులనుభోజనంబులం దృష్టి జేందించి

యవరోహణాదినంబునఁ గలశోద్వాసనంబును జేయించిన
పిమ్మట సర్పకు లారామదాసునకు శ్రీశతకోపమును దీర్ఘ
తిరుమాలలు నొసంగి గీతవాద్యములతో గృహమునకుఁ
బంపునపుడు రామదాసుగా రేమని కీర్తింపుచున్నారు.

రాగము - నాథనామక్రియ - ఆదితాళము.

ఆనందమానందమాయెను-శ్రీ

జానకీపతిస్వరణనేయను-నే

డార్యులకృపమాకు గల్గెను - ఇప్పు

డిరువై యేడిటనున్న-పరమాత్ముజ్జాడగానె॥ ఆనంద॥

○

పరమభక్తిశ్రద్ధగల్గెను-బహు

దురితజాలములెల్లవొలగెను-పటు

రాగ ద్వేషములెల్ల వీడెను-అట్టె

రాజయోగంబున-రాజు జూడగానె॥ ఆనంద॥

●

పూర్వపుణ్యము లొనగూడెను-శ్రీ

పార్వతీజపమంత్ర మిడెను-ఆ

పూర్వకృతినీ గనబడెను - పరమ

పావనమైన శ్రీహరిసేవ గల్గినేడు॥ ఆనంద॥

3

సామాన్యులచెంత జేరము-వట్టి

పామరజనులనికగూడము-విషయ

కామరసబుద్ధుల వేడము - చూకు
హరినామస్మరణ జేయు - భాగవతులెదిక్కు॥ ఆనంద॥

౪

రామభక్తుల జేరగలెను - ఇతర
కామములెల్ల వీడగలెను-పర
భామలపయిభ్రాంతిదొలగెను-మేము
పరులు దోషములెన్న-నెదురాడము॥ ఆనంద॥

౫

ఇతరచింతన లికి చేయము-ఇతర
దైవములగొనియాడము-ధరా
సతులకు జిక్కి చింతనేయము-ఇన
కులచంద్రుడౌ భద్రా-చలరాము సేవించు॥ ఆనంద॥

౬

భద్రాద్రిస్వామిమాకు దైవము-వేలు
తొందర దైవతలను దలసము-దా
రిద్ర్యములెల్ల మదినెంచము - భద్ర
గిరిరామదాసు నేలు-పరమదయాళు డుగలె॥ ఆనంద॥

5. ఈష్యకారంబున రామదాసుగారు సృతినంపత్సరంబును
శ్రీరాములవారి బ్రహ్మాత్మవచుఁ జేయుచు భగవత్కైం
కీర్యమునందు బ్రాహ్మణపూజనములయం దాన క్తచిత్తుం
డయి యుండం గొన్నిదిసంబుల కారామదాసుగారికిఁ
గాలునొప్పిసినుపించిన భద్రశైలంబునకుం బోయి స్వాము
లవారిదర్శనముఁ జేయుటకు శక్తిచాలక రామదాసుగారు
విచారగ్రస్తులై యిట్లని చింతింపుచున్నారు.

రాగము - కాంభోజి - ఆదితాళము

ఎక్కడికిరమ్ము లడ్డవడెనో-ఏమి నేతునే రామా
అక్కటనాకిన్నుల నెప్పుడు హరినిజాతునో రామా॥

౧

ప్రకిటమాయె పాపమెటుల బాధకోర్తురామా
సకిలలోకిరాజ్యపదివి నన్ను తింప రామా॥ ఎక్క॥

౨

చృవిలోన పూర్వజన్మ పూజలీంతెకా
వ్రతముగడుచవలయు విషయ వాంఛవదలకి॥ ఎక్క॥

౩

మూడు నెలలాయె రామునిముందు నిల్వకి
ఎన్నడిట్లుండినేను నెటుగ రాఘవా॥ ఎక్క॥

౪

కోరిభద్రాచలము రాముని కొలుతుమంటినీ
రామదాసునికోర్కెలొసగి-రక్షించుమంటినీ॥ ఎక్క॥

వ. ఇవిధంబునఁ జింతించి రామనామార్చరణముఁ జేయుచున్న
వాడే కృతార్థుండనియు నటులు నేయనివానిజన్మము నిర
ర్థకం బనియుఁ జెప్పచున్నారు.

రాగము - కల్యాణి - రూపకతాళము.

రామరామయనినోట-రవ్వంతసేపైన
నీమముతస్పక మంచి-నీతి బల్కనివాడు
మత్తుడూ మూఢచిత్తుడూ॥ రామ

దేహ మశాశ్వతమని-తెలియక దుర్బుద్ధిచేత
సానాసమున సాధుజనుల-సంకటపెట్టేటివాడు
పాతకీ-బ్రహ్మఘాతకీ!

రామ॥

౨

కిండలుపెంచుచు నేను-దండివాడ ననుచు చాల
చండితనముగలిగి సరుల-దండనగోరేటివాడు
నిక్కునా-భువిలో దక్కునా?

రామ॥

౩

మన్ననతో పిన్న పెద్దల-కన్నులగానకిను భాగ్య
మున్నదనిగర్వమున-నన్నము జెట్టనివాడు
హీనుడూ దుస్సంధానుడూ!

రామ॥

౪

ధనమెంతోలిగియున్న-దాసధర్మములేనివాడు
హీనుడయ్యుభూమిలోను - మానుగానెన్నాళ్లుబ్రతికిన
నేటికీ తా ముమ్మాటికీ?

రామ॥

౫

సరిపాటి తెలియకిను-సరులద్రవ్యమసహరించి
కరుణలేకా పేద సాదల-కిష్టము పెట్టేటివాడు
తట్టునా-తుదముట్టునా!

రామ॥

౬

దూరభారము దెలియ లేక-దుర్బుద్ధితలచోసి
మేరదప్పి సరులసతుల-మెల్లనసాంజేటివానికి
మోసమూ చాలాదోసము!

రామ॥

2

న్నే హము జేసినవానికి-ద్యోహము జేసినవానికి
 కూహకమున యమునిదూతలు-కులిశమునను మెండుకత్తుల
 గోతురూ - కొఱతలవేతురూ! రామ॥

౨

రామదాసుని నేలినట్టి-ప్రేమతో శ్రీభద్రశైల
 ధామసీతారామచంద్రుల-గామించి కొలువకున్నా
 గొబ్బునా-మోక్షమబ్బునా? రామ॥

వ. ఇవిధంబున రామనామహాహత్త్యంబు చెప్పి యప్పటికి
 నాకాళ్లనొప్పిబాధ విశేషమగుచుండఁగా రామదాసుగారు
 గర్భముఁ జొచ్చినది మొదలు పడినదాధలను దలఁచు
 కొని యిట్లని యనుచున్నారు.

రాగము - ఐరాళి - రూపకతాళము.

అయ్యయ్యానే జెల్ల యీజీవునకు సుఖ
 మెయ్యెడ లేదుగదా-జన్తాలు-ఎన్నెన్నొకిలపూగదా॥

౩

చయ్యన రఘుకులసార్వభౌమ యే
 చందాన బ్రోచెదవో-రామయ్య॥ అయ్య॥

౪

వనజనాభునిమాయ-తెలియక నేవెఱ్ఱి
 వగల బొందుచునుంటిగా-కొన్నాళ్లు
 మునుపు చేసిన పాపపుణ్యసంఘములచే
 మునిగి తేలుచునుంటిగా-కొన్నాళ్లు

ఎనుబడినాల్గుల-క్షలయోనులందెల్ల
వేసరకపుట్టితిగా-కొన్నాళ్లు
అనయము నరకము లనుభవించి స్వర్గ
మంతట జొచ్చితిగా-ఓరామ॥

అయ్య॥

3

ఆలంబనములేక - యాకాశమందున
నలసట నొందితిగా-కొన్నాళ్లు
మేలుదెలియలేక-మంచులోపలజిక్కి
మినుకుచునుంటిగా-కొన్నాళ్లు
ఈలాగుతావచ్చి - మేఘమధ్యమునందు
నిడుమల బడుచుంటిగా-కొన్నాళ్లు
జాలినొంది సూర్య-కిరణములోజొచ్చి
చలనము నొందితిగా-ఓరామ॥

అయ్య॥

౪

వర్షములో జిక్కి-వనుమతిమీదనే
వర్తింపుచుంటిగా-కొన్నాళ్లు
వగుసశేషసస్య-గతమయిన ధాన్యముల
వరలి వర్తించితిగా కొన్నాళ్లు
పురుముడారగించు నన్నముతోడనే
పొట్టజేరియుంటిగా-కొన్నాళ్లు
వరసరుని రేతన్ను-వల్ల నారీగర్భ
సరకాన బడియుంటిగా-ఓరామ॥

అయ్య॥

x

త్రిష్వచుత్తిత్తిలో-పల దినదినము వృ
 వర్ధిల్లుచుంటిగదా-కొన్నాళ్లు
 అప్పుడు మాతల్లి-యుస్సవులును దిన
 నంగలార్చుచుంటిగా-కొన్నాళ్లు
 ఎన్నడే నిందుండి-బయలువెల్లుడు నని
 యెదురుచూచుచుంటిగా-కొన్నాళ్లు
 చెప్పరానియట్టి-ద్వారములోనుండి
 జననము నొందితిగా-పరామ||

అ||

x

పొరలుచుదుర్గంధ-పొత్తిలితోదగిలి
 పొదలుచునుంటిగదా-కొన్నాళ్లు
 పెరుగుచు బాల్యవస్థల కొన్ని దినములు
 పరుగులాడుచుంటిగా-కొన్నాళ్లు
 తరుణులతో గూడి-మదమత్స్రములను
 తన్నెఱుగనయితిగదా-కొన్నాళ్లు
 తరువాత దారపు-త్తామోహముల
 దగిలి వర్తించితిగా-పరామ||

అ||

2

తలతెల్లనె దం-తము లూడి వణకుచు
 తడబడుచుంటిగదా-కొన్నాళ్లు
 తలుపుదగ్గఱజేరి-బలిభిక్షకులనెల్ల
 తగిలి తిట్టుచునుంటిగ-కొన్నాళ్లు

పిలచినరాని పెండ్లాముబిడ్డలచేత
నిడుమలబడుచుంటిగా-కొన్నాళ్లు
బలిమిదీతీ కండ్లు పొరలుగప్పి-పరుల
బతిమాలుచుంటిగద-ఓరామా॥

అయ్య॥

౮

అంతటమృతిబొంది-యలయుచు యమునిచే
అతిబాధలొందితిగా-కొన్నాళ్లు
వింతగా నీరీతి పుట్టుచుగిట్టుచు
నేదనబడుచుంటిగా-కొన్నాళ్లు
కంతుజనకభద్రా-చలపతివని నిన్ను
గనలేక తిరిగితిగా-కొన్నాళ్లు
వింతగ నే రామ-దాసుడనైతిసి
ఇక నెట్టు పోచెదవో-ఓరామా॥

అయ్యయ్యో॥

శా. బాలత్వంబునఁ గొన్ని నాళ్లు పిదపన్
భామాకుచాలింగనా
లోలాభ్యున్నతిఁ గొన్ని నాళ్లుమఱియి
ల్లన్ ముంగిలిఁగొన్ని నా
ళ్లీలన్ విహరించితిన్ నుఖఫలం
ఘంటేమియున్ లేదుగా
హాళి న్నీపదసేవ చేసెదను రా
మా యార్థరత్నామణి !

వ. ఇవ్విధంబున రామదాసుగారు జీవులకుఁగలిగెడి గర్భవేద
నాదికేశంబులు విచారించి తన కిఁక జన్మములేకుండునటులు

దయచేసి కాపాడు మని శ్రీరామునిం దలంచి కీర్తింపు
చున్నారు

రాగము - వరాలి - ఏకతాళము.

ఎన్ని జన్మలు లెత్తగవలయునో
యేలాగుతాళుదునూ-ఓరామా

౧

నన్నింతకిన్నడ-నేయుటనీకిక
న్యాయముకాదుసుమి-ఓరామా
మొదటినిబంధన-ముసనగ మాయువు
నిదురపాలై పోయెగా-ఓరామా
పదపడితక్కిన-సగములో పదియేండ్లు
బాలత్వమున బోయెగా-ఓరామా॥

ఎ॥

౨

వదలకయావన-ముస పరభామల
వలల దగులనాయెగా-ఓరామా
ముడిసిసంసారాంధకూషములో జిక్కి
మునిగి తేలగ నాయెగా-ఓరామా
తనువస్థిరంబని తారకనామము
తలపోయలేనైతిగా-ఓరామా
దినదినమును బొట్ట-కొఱకు దీనులవేడి
దీనత్వమొందితిగా-ఓరామా
అనుదినమును గురునుపదేశయోగము
సభ్యసింపనైతిగా-ఓరామా॥

3

ఎనసి నిమిషమైన మీపాదములపైని
మనసు నిల్పగ నైతిగా-ఓరామా
వాసిగనిహములో-బడినపాటులెల్ల
పాసినపాశముగా-ఓరామా
మీ నేవ చేసియు-మిట్టెనమ్మినభవ
పాశము లంటవుగా-ఓరామా
లేశ మైనకృప-జేసిభద్రకైల
వాసకావగరావుగా-ఓరామా
ఆశతోనేరామదాసుడనని మీకు
దోసిలి యాగ్గితిగా-ఓరామా॥

ఎన్నె॥

తోహరా

ఇది సీసంసారాంబుధిలోఁ బడియిడుమలనేఁ బడజాల
నకలంకా ! నీపదమున జేరిచిత్తదరింపవలె.

117

—ఇది వినరయ్యా.

5. అని యివ్విధంబునఁ గొంతవడి చింతించి శ్రీరామచంద్ర
పదార్చనం బొనర్చెడినా కింక భీతినొందనేల సకలంబున
కు రాముఁడే గలఁడని నిశ్చయించి రామదాసు పలుదెఱుఁ
గుల నుతిసేయుచున్నాఁడువలె ననిన.

—: చతుర్వింశతినామక్రతిపాదక మైనచూర్ణిక. :—

శ్రీమ దఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండభాండ
తండోపతండ కరండమండలశాంతోద్ధీపిత సగుణ

నిర్గుణాతీత సచ్చిదానంద సరాత్పరతారకిబ్రహ్మః
 వ్యాయ దశదిశాస్యకాశం - సకల చ రా దరా
 ధీశం; కమలసంభవ శచీధవప్రముఖ నిఖిలప్రం
 దారకిబ్రహ్మ వంశ్యమానసందీప్త దివ్యచరణా
 రవిందం - శ్రీముకుంద ; దుష్టనిగ్రహ శిష్టవరీ
 పాలనోత్కృట కిషటనాటకనూత్ర చరిత్రాం
 చిత బహువిధావతారం - శ్రీరఘువీరం;

కౌసల్యాదశరథ మనోరథామందానంద
 కందళితనిరూఢ క్రీడావిలోలస శైశవం - శ్రీ
 కేశవం;

విశ్వామిత్ర యజ్ఞసిఘ్న కారణోత్కృట
 తాటకా మహాహుహుబలవిదళన బాణ
 ప్రవీణ కోపసరాయణం-శ్రీమన్నారాయణం;

నిజపాదజలజరజగి కిణస్పర్శనీయ శిలా
 రూప శాసవిముక్త గౌతమ సతీవినుత మహీధవం
 శ్రీమాధవం;

ఖండేందుధర ప్రచండకోదండ ఖండనో
 ద్దండదోర్దండ కాశిలోచనోత్సవ జనకచక్రే
 శ్వరసమర్పిత సీతావివాహోత్సహనందం - శ్రీ
 గోవిందం;

పరశురామభుజాఖర్వగర్వ నిర్వాపణతా
 నుగతరణ విజయవర్తిష్టుం-శ్రీవిష్ణుం;

పితృవాక్య పరిపాలనోత్కట జటావల్క-
లోపేత సీతా లక్ష్మణసహిత మహిత రాజ్యా
భిమత దృఢవ్రత కలితప్రయాణరంగ ద్దంగా
వతరణసాధనం-శ్రీమధుసూదనం.

భారద్వాజోపచార నివారిత శ్రమక్రమ
నిరాఘాట చిత్రకూటప్రవేశక్రమం - శ్రీత్రి
విక్రమం.

జనకవియోగశోకాకులత భరతశత్రుఘ్న
లాలనానుసూలబంధుసాదుకాప్రదాననుధానిర్హి
తాంతకరణ దుష్టచేష్టాయమాన క్రూరకా
కాసుర గర్వోపశమనం-శ్రీవామనం.

దండకాగమన నిరోధ క్రోధవిరాధా
సలజ్వాలానిర్వాసణజలధరిం శ్రీధరం.

శరభంగ మతీష్ణాత్రిదర్శనాశీర్వాద ని
ర్వాహకభసంభవత్పిపాలబ్ధ మహాదివ్యా
స్త్రసముదయార్పితప్రకాశం-శ్రీహృషీకేశం.

సంచవటితిటీరంఘటిత విశాలచర్ణశాలా
గత శూర్పణఖానాసికాచ్ఛేదనావమానావ
బోధన మహాహవారంభణనిజృంభణరావణని
యోగ మాయామృగసంహారకార్యార్థలాభం
శ్రీపద్మనాభం.

రాత్రిందరవరవంచనాసహృత సీతాస్తే
షణసఖస ద్విరధయోభశిథిలీ కృతపక్షజలాయు

మోక్ష బంధుప్రియావసాన నిర్బంధనః బంధవ
క్రొధర శరీరనిరోధం-శ్రీదామోదరం.

శబర్యుపదేశసంపాతట హనుమత్సుగ్రీవ
సంభాషిత బంధురోద్బంధుర దుందుభిః శేబగో
త్పతన సప్తసాలచ్ఛేదన వాలివిదారణప్రసన్న
సుగ్రీవసామ్రాజ్యసుఖమర్హణం-శ్రీసంకర్షణం.

సుగ్రీవాంగదనీలజాంబవత్పనస కేసరిప్ర
ముఖ నిఖిలకసినాయకి సేనాసముదయార్చిత
దేవం-శ్రీవాసుదేవం.

సేజది త్త ముద్రికా జాగ్రత్సమగ్రాంజనే
య విసయవచన రచనాంబుధిలంఘనోల్లంఘిత
లంఖిణీ ప్రాణోల్లంఘన జనకజాదర్శనాక్షు
మామారణలంకాపురీషహర తత్ప్రతిష్ఠిత సు
ఖానంగ ధృష్టద్యుమ్నం-శ్రీప్రద్యుమ్నం.

అగ్రజోదగ్రసహోగ్రనిగ్రహ సలాయ
మానావ మాసనీయ నిజశరణ్యాగణ్య పుణ్య
సయ విభీషణాభయ ప్రదానానిరుద్ధం-శ్రీమద
నిరుద్ధం.

అసార లవణపారావార సముజ్జ్వంభితో
త్కరణ గర్వ నిర్వాపణదీక్ష సమర్థసేతుని
ర్హణ ప్రవీణాఖిల తరుచరోత్తమం-శ్రీపురుషో
త్తమం.

నిస్తుల స్రహస్త కుంభకర్ణేంద్రజిత్తుం
భనికుంభాగ్నివర్ణాతికాయ మహాదరమహా
పార్శ్వదిదనుజతను ఖండనాయమాన కోదం
డగుణ శ్రవణశోషణ హతశేష రాక్షసవ్రజం
శ్రీఅధోక్షజం.

అకుంతిత రణోపకంఠ సముత్క్రంతదనుజ
కింఠీరవ కంఠ లుంతనాయమాన జయసమా
రంహం శ్రీనారసింహం.

దశగ్రీవానుజ సట్టభద్రత్వాశక్యవిభ వ
లంకాపురీస్ఫురణ సకలసామ్రాజ్య సుఖాచ్యు
తిం-శ్రీమదచ్యుతం.

సకలను రాసురాద్భుత సృజ్యలితపావక
ముఖ పూత్రాయమాన సీతాలక్ష్మణానుగత
మహానీల పుష్పకాధిరోహణ నందిగ్రామస్థిత
భ్రాతృభీర్యుత జటావల్కలపసర్జనాంబర భూ
షణాలంకృత శ్రేయోవివర్ధనం-శ్రీజనార్దనం.

అయోధ్యానగర సట్టాభిషేకి విశేష మ
హాత్మ్యవ నిరంతరదిగంతవిశ్రాంత హార హీర
కిర్పూర పయః పారావార పారదవాణీ కుం
డేందు మంచాకినీ చందననురధేను శరదం
బుదాళీ దరచంభోళితధారా దావశ్య శుభ
కీర్తి చ్ఛటాంతర పాండురీభూత సభావిభ్రా

జమాన నిఖిల భువనైకయశస్సాంద్రం-శ్రీమ
దుపేంద్రం.

భక్తజనతా సంరక్షణ దీక్షాః టాకి
విజృంభమాణశుభోదయ సముజ్జరిం-శ్రీహరిం.

కేశవాది చతుర్ద్వితీనామగర్భసందర్భి
త నిజకథాంగీకృత మేధావర్ధిన్లుం-శ్రీవిష్ణుం.

సర్వనుచర్వ పార్వతీహృదయ కమలతా
రకి బ్రహ్మనానుం సంపూర్ణ కామం రామం.

భవతరణానుగుణసాంద్రం భవజనితభ
యోచ్ఛేదచ్చి ద్రమచ్చిద్రం, భక్తజనమనోర
థోన్నిద్రం॥ శ్రీమద్భద్రాచల రామభద్రం
రామదాస సుప్రసన్నం భజేహం భజేహం
భజేహం భజేహమ్॥

వ. అని యిట్లు బహువిధంబుల వినుతించి మజ్జియుం గృష్ణ
నామాభవర్ణనంబు సేయుచున్నా రెట్లనినా.

రాగము-ఆసావేరి - చాపుతాళము.

కిలయే గోపాలం-స్తూరీ

తీరిసుఖాలం-కుండలరుచి-లలితకిషోరిం

జలదసన్నిభ కాంతికాంతం

జగన్నాథపురనిశాంతం॥

కిల॥

౧

అనుసమరూపం-మహితమణి

కినకకలాపం-విగతగోప వనితానుతాపం

మునిమనోనీరేజితరణిం

వసజసన్నిభచారుచరణం॥

కల॥

౨

అవితద్విజాతం-కరాంభోజ

నవనవనీతం-కమలభవ-భవమునిగీతం

వివిధకుసుమాలంకారం

విమలబృందావసవిహారం॥

కల॥

౩

భాసితభానుం-భద్రాద్రిని

వాసనిదాసం-దివ్యానంద-భాసురగానం

రాసకేళివిరాజమానం

రామదాసస్తుతినిదానం॥

కలయే॥

వ. మఱియు నేమని వేడుకొనుచున్నారనిన.

రాము - మఱిరంగు - ఆదితాళము.

నందబాలం-భజరే-నందబాలం

బృందావస వాసుదేవ-బృందలోలం॥

నందబాలం॥

౧

జలజసంభవాదివినుత-చరణారవిందం-కృష్ణ

లలితమోహనరాధావదన-నళినమిళిందం॥

నందబాలం॥

౨

నిటలతటన్పుటకుటిల-నీలాలకబృందం-కృష్ణ

ఘటితశోభితగోపికా-ధరమకరందం॥

నందబాలం॥

3

గోదావరీతీరనాసం-గోపికాకామంక్ష్మిష్ట

ఆదిత్యవంశాబ్ధిసోమం-భద్రాద్రిధామం ||నందబాలం||

వ. ఈప్రకారంబుగా రామదాసుగారు రాముని వినుతింపుచున్న సమయంబునందు.

తొహారా.

అతులీతనుతివిని యార్తశరణ్యుండీదృశ్యుడై వేగముగా
సుతు డానీవికిసాలయకు మెచ్చితినఖపదిమిచ్చెదబాగా
అని జగదీశుడు రాముం డీచ్చెనునడిగిసవరముల నన్నీ
విను వత్సా! యీభువలో నుండుమునీకివర్షంబులు కొన్నీ
ఆవలనినునంగీరించుటకునంపెట సుమి-రథమేనూ,
భువనంబులు పొగిడిగెరమ్మానాభువనమునకురయమునను.

—ఇది వినరయ్యా.

వ. అని యిట్లదృశ్యుండై యాదేవుం డానతిచ్చిచమధురవచ
నంబులు కిల్లగొవరంబులగుటయు రామదాసుగారు రందు
వలనం గలిగిచ యాచందాతీశయంబునం బరవశులై రామ
నామం బఖిలజగత్ప్రయంబని వచింపుచున్నారు

రాగము - వరాలి - ఆదితాళము.

అంతా రామమయం-బీజగ

మంతా రామమయం

౧

అంతరంగమున-నాత్మరాము డ

నంతరూపముల-వంతలు సలుచగ

సోమసూర్యులును- సురలుతారలును
ఆనుహోంబుధులు-నవనీజంబులు॥

అంతా॥

౨

అండొండంబులు-పిండొండంబులు
బ్రహ్మాండంబులు-బ్రహ్మలు మొదలుగ
నదులువనంబులు-నానామృగములు
విదితార్థములు-వేదశాస్త్రములు॥

అంతా॥

౩

అష్టదిక్కులును-నాది శేషుండును
అష్టవసువులును-సరిషడ్వర్గము
ధీరుడు భద్రా-చలరామదాసుని
కోరికెలాసగెడి-తారక నానుము॥

అంతా॥

మ. స్రుతితోంకారసేవాసముకొద్దుహీణజం

భద్రేషిజస్యంబు తా

రకముకొ పకానినుతంబు నాదికులనుం

త్రింబాసురధ్వంసముకొ

సరిలార్యావసముకొజగత్ప్రకటముకొ స

స్మక్తిమార్గంబు మా

మఃషడ్వర్గహరంబు రామ విల స

స్థంత్రంబు న నోబ్బవృత్తక.

వ. ఇట్లురామనామాభివర్ణసంబాచరించితదీయజనసిద్ధికాదికార
ణంబగు వైరాగ్యంబత్యుత్తమంబని విశదపఱచుచున్నారు.

రాగము-హాథ నాక్రియ-అదితాశను .

భళిరా వై రాగ్యమెంతో-బాన్దెయున్నా దీ-చం
చలమైన నామనసుని-శ్చలమై యున్నా దీ॥ భళి॥

౧

అరిషడ్వర్గములున-న్నంటకున్నా వి-శ్రీ
హాసీనామస్త్వరణ జిహ్వా-ఁనునైయున్నా ది॥ భళి॥

౨

గురుధ్యాసమందే మనసు-కుదురైయున్నా ది-చిత్త
మిరువదియాఱింటిమీది-నిరవై యున్నా ది॥ భళి॥

౩

పరులధనముజూచెనెచ్చు-పెరుగకున్నా దీ-అల
పరభామలయందు మాత్ర-భావమున్నా దీ॥ భళి॥

౪

పరమశాంత మెన్నగను-బాన్దెయున్నా దీ-మాకు
పరతత్త్వమందే బుద్ధి-పట్టియున్నా దీ॥ భళి॥

౫

విరసము వేరులేని-విభమైయున్నా దీ-స్మృతి
తెరబాసిమోక్షమునకు-తెరువైయున్నా దీ॥ భళి॥

౬

గుణిభ ద్రాద్రీశునందే-గుణులైయున్నా దీ-యెప్పు
డరలేక రామదాను-డనదగి యున్నా దీ॥ భళి॥

ఉ. తతఘోగానువిహారచిత్తులకుఁ బొం
దకదూరమై భ క్తిసం

యుతయోగీంద్రులకెల్ల దాపగుచువే
 ద్యుంఁ డై చిదానందుడై
 ఓతిపుత్రహృదయస్యమోదకరుడై
 చెల్వొందుశ్రీరామునిన్
 సతతంబున్ శరణంబువేడెదనుమో
 ఊశ్రీసమాకాంక్షి నై.

5. ఇష్టిధంబున వైరాగ్యస్రభావం బభివర్ణించుచు నిహనుఖం
 బులయం దాసక్తిలేక నార్థకం బంచలంచల రానున్నయది
 జరాభారంబుచేబీడింపబడికమున్నె భగవత్సన్నిధ్యంబు
 చేరగలిగెడినొకో!యని రామదాసుగారు కీర్తనంబు చేయు
 చున్నారట!

రాగము - మోహన - చాపు తాళము.

గో విందాసుందర మోహన-దీప
 మందార గరుడవాహా-భవ
 బంధాదిదుష్కర్తదాహన-భక్త
 వత్సల త్రైలోక్యపావనా॥

గోవిం॥

0

సతిసుతులపై ప్రేమరోసితి-సత
 తమునీపైభారమువేసితి-మది
 మిము గనులజూడగోరితీ, మీ
 దయ కెప్పుడెదురుచూచితి॥

గోవిం॥

చాలాదినములనుండి వేడితీ-ఎంతో

కాలహరణమువిడనాడితీ

మేరొనీనామముపాడితీ-మెరసి

ముందొక్కవిధమువేడితీ॥

గోవిం॥

3

దీనరక్షకుడనిందునూ-ఏ

తీరునామిక్రమగందునూ-నా

మానసమున నిర్మయిందునూ-నా

మనవి చేకొన వేమందునూ :

గోవిం॥

అధికుడివని నమ్మినందుకూ-ఆశ్రయ

యించినశ్రమపెట్టెదందుకూ-మియు

వెదకివెదకి కొలిచేదందుకూ మా

కిదిపూర్వమునేట దుకూ!

గోవిం॥

x

దానైవచ్చెడిదిగోవార్థం-ఇది

ప్రాప్తేదుటచాలరామిన్యం-ఎం

తనివినిపింతు సీగోన్యం-మీ

లెపుడుమాపెదరో మీరూసం॥

గోవిం॥

భద్రగిరియందులేవేమో-ఉనికి

నిజమెనమొఱవినిరావేమో-కి

రిని గాచినహరివి కావేమో-రామదా
నుని మొఱవినివేగ రావేమో॥

గోవింద॥

రాగము - కల్యాణి - ఆదితాళము.

రామకృష్ణగోవింద నారాయణా-శ్రీ

రామకృష్ణగోవింద నారాయణా॥

రామ॥

రామకృష్ణాయని ప్రేమతోపిలిచిన
మోమెనజూపవేమి నారాయణా॥

రామ॥

అండజవాహన పుండరీకాక్ష నీ
దండజేరినాసయ్య నారాయణా॥

రామ॥

మాధవఃక్రమమధుసూదనశ్రీధర
శేషశ : సశ్రీమన్నారాయణా॥

రామ॥

వాసు దేవముకుంద - వసమాలీచక్రధర
నారసింహాచ్యుత నారాయణా॥

రామ॥

పతితుడని మిమ్ము-బతిమాలుకొన్న సీతా
పతి సన్ను రావవేమి-నారాయణా॥

రామ॥

రామదాసునిబోధ - ప్రేమతోభద్రాచల
ధాముడవైన శ్రీమన్నారాయణా॥

రామ॥

వ. అని యిచ్చిధంబున రామదాసుగారు నిర్మలచిత్తంబున
దేహాద్యభిమానంబులు వదలి రాముని యశంతనామంబుల
వర్ణనంబు నేయుచున్నారు.

తొహరా.

కిరుణాకరునానిత్యమమౌష్ణ్యగర్భగడపె రామదాసిలలోకో
పరమవదంబును జేరుచు దా పుష్పకమంపెనుదాసునకున్.
నిధముజూచియారామదాసుఁడతరమ్యముగానందఱికిన్
సద మతిఁజెప్పచుసన్నతిజేయుచునా గెనుశ్రీహరిపురికిన్

—ఇది వినరయ్యా

వ. ఇట్లు విమానరాజంబు శ్రీహరిప్రేరితంబై నాక్షాత్కరిం
చిన నాక్షమావంతుం డత్యంత సంతృప్తాంతరంగుఁడై కృ
తార్థుండ నైతి నియ నీవిమానంబు నధిరోహించి మహీ
కుమారికా మనోనాయకుని పాదారవిందంబు లర్పించం
జనియెదంగాకయని చరిత్రేంద్రియంబులను వశ్యంబుఁ జేసి
కొని మోహంబు నిర్మూలంబుచేసి సత్పురుషుల కాశ్ర
తావనంబు నేయుటనైజంబుగావున బహుదినంబులనుండి
తనకు శుశ్రూషలనేయుచు నాశ్రయించియున్న తనభా
ర్యం బిలిచిన నాసాధ్యుకొంచెము సనియున్నదివచ్చెదననిన
నీప్రాప్తంబింతియయని విమానంబుసయిం గూర్చుండి పురం
బు నందలిభగవద్భక్తులం గని యిట్లని యనుచున్నారు.

రాము - పున్నగవరాళి - ఆదితాళము.

తల్లీపోతాము చాలాదయలుంచండి-ఇకను
మల్లీజన్మలకు రాము-మదిలోనుంచండి॥

తల్లీ!

౧

బాగుగట్టిభక్తవరులు-భజనలు సేయగా-మూడు
ఏర్లుగలసిపట్టిదారి. నెఱిగి వేగముగా॥
సోహమనియెడి కత్తిదీసి-చిత నేవునీ-అట్టై
మోహపాశములనెల్ల - మొదిటి కేతులంచీ॥

తర్లీ॥

౨

ఈషణులయములనెల్ల - నీలలో నేడించీ-సం
తోషసాగరమునందే సంచరించుచూ
తారకిమంత్రేషధ ధారలనుగ్రోలీ-ఏపు
మీఱగను మోక్షుడవి-హెచ్చి నేగాంచి॥

తర్లీ॥

౩

ఆరుకిమలములమీద-చచ్చుతమైనా-సహ
స్యారకిమలములమీదే-సంతసించుచూ
చక్రినిభద్రాద్రిరామ-స్వామినిసూ-పం
పెక్కిరామదాసుడను-పేరుచేతనూ॥ తర్లీ పోతాము॥

శా. గాలం దూలించానచేరి పడిననక

గాఢాగ్నిచేరి గొగ్గిననీ
వ్యాళంబాత్తినిముక్తిచేయుముపై
వ్యామోహముం దాల్చు
ట్లాలోలాంగముపై నిరూఢమమతా
హంకారముల్ లేకియా
త్లాలోనిస్థితినుండేరి పండితుడుని
త్లానందమున్ బొందుచున్.

తోహర.

నలలితముగ శ్రీరామదాసుఁడెరిగెనదగ్గతి కేఁగఁగ వేగా
 ఎలరులవర్షముగురిసిరియమరులుఁజూహర్షముతోబాగా.

— ఇదివివరయ్యా

వ. ఇష్టిధంబున రామదాసుండు.

చ. కరయుగళవృద్ధీశర

కార్డుకుండైపునాశకారియై

స్ఫురితజటాశిరస్కుండయి

భూమినుతాయుతుండై శ్రీతార్తిసం

హరుండయి తారహారధరుఁ

డై సహలక్షణుండైచరించును

స్థిరు రఘురామునంస్తరణ

చేసి యభీష్టము నొందె భీరుండై.

వ. అంత నారామదాసుభార్య తనపెనిమిటిపిలచినపుడు చే
 యుచున్న గృహస్థిత్వమును దీర్చుకొని వెలసలికివచ్చి
 విమానముం జూచుచు నూర్ధ్వముఖులై యుండెడిపురజ
 నంబుంజూచి కొంతవడియూరకి నిలిచియుండి పిదప తన
 భర్తవరమపదంబునకుం బోవుచు నున్న బిలుచుట దెలిసి
 కొని పెక్కుకాలం బమ్మహాత్ముని సేవజేయు నానేరమం
 జేసి తుదకునిర్భాగ్యదశనొందతిఁగదా యని చింతించి
 గృహమును సరిత్యజించి భద్రశైలశిఖరంబున శ్రీరామ
 దేవునియాలయ ముఖచుంటనంబునందుఁజేరి యిట్లని
 మొఱఁబెట్టుచున్నది.

రాగము - సావేరి - ఆతాళము.

అయ్యయ్యో నే నేరనైతినీ-ఆది

నా రాయణుడెలియనైతినీ

వెయ్యాఱు జన్మాల-వెతలజెందితిగాని

చియ్యన సద్గతి-సాధింపలేనైతి॥

అయ్య॥

○

మోసమేమనితలచియుందు-దోష

వాసనలతగిలీ నేనిందు

ఆశాపాశములను-నరసిప్రోచిముందు

వాసిగ నైరాగ్య-వాసన గననైతి॥

అయ్య॥

—

మూడుమేలనినమ్మియుంటి-నిరు

మూడుశత్రులగుడియుంటి

మూటిరెంటిగుచ్చి-మూటికెక్కువయైన

కూటనుబొడగని-కూటగ లేనైతి

అయ్య॥

3

బంధుములు దుష్టించివేసి-భద్ర

గిరి ాఘవులలో నేగలసి

సదయుడైనెలకొన్న-శ్రీరామదాసుని

స్థిరముగ చేపట్టి-పోషించుమననైతి॥

అయ్య॥

ఇన్విధంబునఁ జింతించి యార్తశరణ్యుఁడు నన్ను నాభర్తను

గూర్చుకొనిపోయెనేని నే నీముఖమంటపంబునం గూర్చుండి నిర

శనవృతంబున ననువుల విడిచి రామదాసుగారిసాన్నిధ్యం

బుచేరెద నని పరమదృఢీభూతచిత్తురాలైయున్న యామెచి
త్తంబు రాముఁ డెరింగి యామెకు ప్రత్యక్షంబై శిష్యుకా
లంబున పరమపదంబిచ్చెద నిచ్చిటకోవెలలో ధర్మకార్య
ములు నెఱవేర్చుచు నీసుతుండిధర్మంబులను పరిపాలనంబు
నేయుపట్టి ప్రియంబువచ్చుపర్యంతం బీభద్రశైలంబున
తులసీవనకైంకర్యము చేయుచుండు నుని యాజ్ఞాపించి
యంతర్హితుండై సంత నాయమయును రామాజ్ఞాప్రకారం
బున తులసీకైంకర్యంబుఁ జేయుచు స్మరభంబు సనుభవిం
చి పరనుపదంబుఁ జేరెను.

తొనగా.

రామదాసుకింక వరద రామదాసే కరిచియించెను సూచనగా
ప్రేమతోడ సింగరిచా నీకింక ప్రకటనపజుచెను బాగా. 123
ఈచరిత్రమును సంపుగ విని సత్కయించినవారలకెల్ల
జేకూరును వైవ్యచిదవి నీతారాములదయవల్లనీ. 124
ఇదివినియ్యా శ్రీహరిగోవిందా యువయ్యా జనులూ
నదియుమిశ్రీ రామదాసుని కవిని సద్గతిగనరయ నరులూ.
శ్రీకరముగ భద్రాచలమందునకేచలగుశ్రీ రాములృచనూ
ప్రాకటముగ రామదాసునుడచి గోవిందమచింబునకూనూ.

—ఇది వినియ్యా.

—: గ్రంథాంతమున మంగళశ్లోకము :—

శ్లో. మంగళం కోవలేంద్రాయ మహనీయగుణాత్మనే॥
చక్రివర్తితనూజాయ పూర్వభూమాయ మంగళమ్॥

వేదవేదాంతవేద్యాయ మేఘశ్యామలమూర్తయే
పుంసాం మోహనరూపాయ పుణ్యస్థోకాయ మంగళం॥

౪. స్రగ్గటితకోసలేందుగునకు

భవ్యగుణాభిరజగవర్తిపు

త్రకునకు సార్వభౌమునకు

రామునకున్నిగమాంతవేద్యకున్

సకిమలమేఘవర్ణునకు

సర్వజగజ్జనమోహనస్వరూ

పకునకుఁ బుణ్యకీర్తికిఁ గృ

పారిధి కెప్పుడు భద్రమయ్యెడుకే.

మంగళహారతులు.

(౧. వ సుంగళహారతి.)

రామచంద్రాయజనక-రాజజామనోహరాయ

మామకాభీష్టదాయ-సుహితమంగళం॥

రామ॥

కౌసలేయాయ మంత్రి-హాసదానివాపకాయ

వాసవాదిపనుతర-ద్వరద మంగళం॥

రామ॥

చారుకుంకుమోపేత-చందనానుచర్పితాయ

హారకబుకళోభితాయ-భూరిమంగళం॥

రామ॥

3

లలితరత్న కుండలాయ-తులసీవనమాలికాయ
జలజసదృశ దేహాయ-చారుమంగళం॥

రామ॥

౪

దేవకీపుత్రాయ-దేవదేవోత్తమాయ
భావజాతగురువరాయ భవ్యమంగళం॥

రామ॥

౫

పుండరీకాక్షాయ-పూర్ణచంద్రాననాయ
అండజాతవాహనాయ-యతులమంగళం॥

రామ॥

౬

విమలరూపాయవివిధ-వేదాంతవేద్యాయ
సుజనచిత్తకామితాయ-నుభగమంగళం॥

రామ॥

౭

రామదాసమృదులహృదయ-తామరసనివాసాయ
స్వామి భద్రగిరివరాయ-సర్వమంగళం॥

రామ॥

(౨. ఏ మంగళహారతి.)

జయమంగళం నిత్య శుభమంగళం

౮

ధీరుసకు వనధిగం-ధీరుసకు దుష్టసం
హారుసకు ఘనమణి - హారుసకునూ
హారడిండిరనీ-హార హీర సటీర
తారాళి కీర్తివి-స్తారుసకునూ॥

జయమంగళం

—

మంగళము రామునకు-మహితగుణధామునకు
మంగళము క్షీరాబ్ధి-మందిరునకూ
మంగళము మునిబృంద-మానస నివాసునకు
మంగళము సర్వగుణ-మందిరునకూ॥ జయమంగళం॥

3

అద్యునకు బ్రహ్మాది-వేద్యునకు దుర్జనో
భేద్యునకు భవరుజా-వైద్యునకునూ
సద్యగిహలస్యదున-కాద్యంతరహితునకు
విద్యావివేకజన-హృద్యునకునూ॥ జయమంగళం॥

౪

చైత్యునకు సౌమిత్రి-మిత్యునకు భక్తవన
చైత్యునకు నవపద్మ-నేత్యునకునూ
మిత్రనంశాబ్జన-న్యిత్యునకు-సురవినుతి
పాత్యునకు జగదవన-నూత్యునకునూ॥ జయమంగళం॥

3 వ మంగళహారతి.

మంగళం మంగళం మంగళం-శుభ

మంగళాలయ భవతే ! మం॥

౧

కోటిమన్నధనమరూపా-శత కోటికీర్తికలాపా
హాటకాంబర తాటకాంతక-ఘటకాదినిశాటసంహర॥ మం॥

౨

నారదగానవిలోలా-బుధ-సూరిజనావనశీలా
హారహారపట్టరశరమం-దారకీర్తివిహార గిరిధర॥ నుం॥

౩

సోమధరనుతచరితా-గుణ-ధామా సద్భజవినుతా
కామజనక రమామనోహర-భీమదనుజవిరామవిక్రమ
మంగళం మంగళం మంగళం-శుభ - మంగళాయభవతే॥

జోలపాట.

జో రవికులశుభాంగ-జో సన్నతాంగా
రార కరుణాపాంగ-రమ్యాంతరంగా॥ జోజో॥

౧

శ్రీవెలయు పాలవా-రిధిబవ్వలింపా
దేవబృందములెల్ల-దివిసన్నతింపా
భావ మెంచినవారి-భక్తిపాలింపా
దైవరాయా మాకు-తరమై వర్ణింపా॥ జోజో॥

౨

గురుతిరంబుగ ధర్మ-గుణముచేపట్టి
దురితదానవకోటి-దురములో గొట్టి
శరణాగతత్యాగ-విరుదు చేపట్టి
కరుణతో కౌసల్య-గర్భమున బుట్టి॥ జోజో॥

౩

కమలసంభవవినుత-ఘనసుగుణసాంద్రా
అమితదుష్టభుజంగ-యహితుండికేంద్రా

విసుల వైభవముల-వెలయుదేవేంద్రా
రమణతో వెలసితివి-రఘురామచంద్రా॥

జోజో॥

హెచ్చరిక.

హెచ్చరిక శ్రీరామ-హెచ్చరిక రామా
హెచ్చరిక రఘురామ-హెచ్చరిక రామా॥

జేజే॥

౧

బంగారుగిన్నెయల-పొంగుదీరినపాలు
అంగనలు దెచ్చినా-రన్న హెచ్చరికా
పచ్చకపురపువిడెము-హెచ్చుగా నీతా
ఇచ్చుచున్నదిరామ-దేవహెచ్చరికా॥

జేజే॥

౨

పరగబంగరుపిల్ల-గలచామరాల్భక్త
పరులేయంచున్నారు-వరద హెచ్చరికా
పరిమళద్రవ్యములు-పన్నీరు లివిగో
పరమదయగొను సార్వ-భౌమ హెచ్చరికా॥

జేజే॥

౩

బోటు లిరువురువీణ-మీటి పాడంగా
నీటుగను వినునట్టి-మేటిహెచ్చరికా
వాసిగా నరసింహ-దాసపోషా శ్రీని
వానుడా భద్రాద్ర్య-భీక హెచ్చరికా॥

జేజే॥

రామాయణకథానిబద్ధమంగళ

సీ స మా లి క.

దశరథనుతుడవైతాటక మర్దించి
 గాధేయునవనంబుఁ శ గాచి వీదప
 తాతి నాతిగఁ జేసి శ రాజశేఖరువిల్లు
 జగముమెచ్చుగ విఱిచి శ చెలువుగాం
 సీతను బెండ్లాడి శ శివశిష్యుడైనట్టి
 పరశురామునిప్రజ్ఞభంగపఱిచి
 తండ్రియానతి గొని శ తమ్ముడు దోడరా
 వైదేహితోఁగూడ శ వనముకేగి
 రక్కసి చెవులును శ ముక్కును గోయించి
 ఖరదూషణాది రాక్షసులఁ ద్రుంచి
 మాయామృగంబును శ మాటలోన వధించి
 వనితను గోల్పోయినజఁ గూడి
 వనమున వెదకుచు శ వనరగా నొకచోట
 గృధ్రరాజుకుఁ బరశ్రియ లొనర్పి
 శబరి యిచ్చినపండ్లఁ శ జవి చూచి భక్షించి
 కిష్కింధ కేతెంచి శ కీశనాథు
 వాలిని వధియించి శ వనచరరాజ్యంబు
 సుగ్రీవున కొసంగి శ సుగుణి యైన
 వాయునందనుచేత శ వైదేహి యున్నట్టి
 చోటు నెఱింగి వననాటకొటి

కొలువఁగా నడిచివే ర జలధికులముఁ జేరి
 నేతుబంధ మొనర్చి ర శిఘ్రముగను
 రావణాదిక సర్వరాక్షసులను జంపి
 లంకకు విభీషణు ర రాజుఁ జేసి

తే. భూమిజను గూడి సాకేతరపురముఁ జేరి
 ధరణిలోపల సింగరిదానుఁ బోవఁ
 బట్టభద్రుండవై నట్టిరపరమ రామ
 దయను కృతిఁ బోవు మాచంద్రతారకముగ.

శ్రీ భద్రాచలరామదాసుచరిత్రము

సంపూర్ణము.

రామదాసుచరిత్ర-కీర్తనల అనుక్రమణిక.

అంతట తానీషయదరుచు (ద్వి)	191
అంతా రామమయం	262
అదికడునున్నత (రగడ)	23
అదుగుదాటి కడల	146
అని యిట్లు రామదాస	156
అనియిట్లు రామదాస (ద్విప)	149
అనియిట్లు రామదా సడలు (ద్విప)	155
అబ్బబ్బ దెబ్బలకు	100
అబ్బబ్బ దెబ్బలకు నోర్వ	105
అబ్బబ్బ రామనామం	241
అయ్యయ్యో నే జెల్ల	250
అయ్యయ్యో నే నేర	271

ఆ

ఆంజనేయునిగొలుతు	16
ఆదరణలేని నీ-నామమంత్రజప	175
ఆనందమానందమాయెను	246
ఆనపెట్టితినని	179

ఆవుమ్యా అమార ఫాచ్చా 74

ఆశవుట్టెనే శ్రీరాముల 26

ఇ

ఇతరము లెఱుగనయ్యా 85

ఇదిగోనండీపైకము 169

ఇదిగో భద్రాద్రీ 49

ఇన్నిగల్గిమియారకున్న 109

ఇట్వోకుకులతిలక 140

ఎ

ఎంతోమహానుభావుడవు 65

ఎక్కడికిర్తములడ్డపడెనో 248

ఎఱుపాతివోరామ 95

ఎన్నెన్నిజన్మము 254

ఎవరుదూషించిననేమి 243

ఏ

ఏడ నున్నాడో 92

ఏతీరుగనను దయచూచెదవో 71

ఏదేశముననుండువారు 170

ఏదేశమునుది 164

ఏమయ్యరామ బ్రహ్మాంద్రాదు 190

ఏమిటికి దయరాదు శ్రీరా 142

ఏమిరామప్రభోసీదయా 110

ఏమిరా రామా !	82
ఏలదయరాజే !	137
ఏలాగుతాళూదూ	98

ఓ

ఓరఘువీరాయని నేబిలచిన	111
----------------------	-----

క

కంటి నేడూ మారామూల	228
కటకటా నీదుసంకల్ప	97
కరుణించు దైవలలామా	134
కలనిజమాయెనే ఓకలికి	192
కలయేగోపాలం	260
కలికి యీకలనాంతముగ	161
కలియుగ వైకుంఠము	201
కైంకర్యము చేసెను	60
కోదండరామ కోదండ	52
కోదండరాములు మముగన్న	119

గ

గరుడగమన రారా	80
గోవింద సుందరామోహనా	265

చ

చరణములేనన్నిటి	128
----------------	-----

జ

జట్టి లాగూలు దొడగిరీ	160
----------------------	-----

జనకతనయనాదు మనవి	151
జయజయాహితవైరి (మూషకవాహన)	14
జయజయ శంకర (రగడ)	235
జయజానకీరమణ	17
జయమంగళం (ధీరునకు)	274
జానకీరమణా !	221
జో రవికులశుభాంగ	276

త్ర

తక్కువేమిమనకూ	67
తగునయ్య దశరథరామ	93
తడయక జైల్లాస (ద్విస)	113
తరీ పోతాము చాలా	258
తలుపు తియ్యవయ్యతానీషా	162
తారకమంత్రము కోరినదొరకెను	38
తెలియకనే మోసపోతినీ	193

ద ధ

దరిసెనమా యెను	198
దశరథరామ గోవిందా	138
దీనమె సుదీనమూ	124
దీనదయాలో దీనదయాలో	79
దైవమవని మీరలేకా	135
ధనము చూచినంత తబ్బిబ్బు	173
ధన్యుడవు తానీషా నీవు	196

భీరునకు వసధిగంభీరునకు (చూ. జయమంగళం)	274
--	-----

న

నందబాలం-భజరే	261
ననుబ్రోవుమని చెప్పవే	154
నమోస్తుతేరఘునాయకా !	19
నరహరిని నన్నుక-నరులను నమ్మితే	235
నాతిప్పలన్నీ క్షమించుమీ	86
నామనవినిని వేగప్రాణనాథా	158
నిన్ను నమ్మియున్నవాడరా	199
నిన్నూ బోనిచ్చెదనా	144
నీసంకల్పం జెటువంటిదో గన	76

ప

పలుకే బంగారమాయెనా	136
ప్రత్యక్షముగాను ఈవేళ	216
పాపిమాంశ్చరామాయంటి	126
పాపి రామవ్యభో	203
పాద్యేటస్పడు వెంటరాదు	59

బి భ

బహుకాలమునకు శ్రీ	217
బిడియమేలనిక మోక్షమిచ్చినీ	145
భజనజేసే విధము తెలియండి	20
భజరే మానస రామం	31

భజరేశ్వరామం	223
భద్రాద్రి పురమునమేమూ	165
భళిరావైరాగ్యమెంతో	264
భారము లన్నిటికి నీవే	114

మ

మంగళం-మంగళం	275
మానసమా నీవుమఱవకుమీ	236
ముచ్చైసానానాడనేమిరా	176
మేలైన చిటికెవేల్కూ	122

ర

రండిగోపన్న గారూ	88
రక్షించుదీనునిరామరామ	178
రక్షించుదొరవని నన్నితీ	101
రక్షింపవిదియేమో	83
రామకృష్ణగోవింద	267
రామచంద్రా నన్నే లేవో	231
రామచంద్రాయ జహి	273
రామ చంద్రులు నాపై	150
రామజోగీ మందుకొనరే	245
రామదాసునుభటుల్ (ద్విపద)	99
రామదాసుగారూ రండి	195
రామదాసును జూచిరీ	185
రామదాసునుతెచ్చి రచ్చలో (ద్విపద)	106

రామనామమే జీవనము	32
రామనామము బల్కవే	222
రామరామ యని నోట	248
రామరామశ్రీరామా రామా	180
రామరామరామసీతా	224
రామరామ నీవేగతికద	128
రామలక్ష్మణులంత (ద్విప)	163
రామసు ధాంబుధిధామ	232
రామహా సీతారామహా	139
రామా దైవశిఖామణి	78
రామాదయజూడవే	104
రామా నామనవిచేకొనుమా	84
రామా సీదయనాపైరాదుగా	103
రామాననుబ్రోవగరాదా	130
రామా సీచేనేమికాదుగా	148
రామానీముద్దుమోము	219
రాముడే గలడూ	215
రామునీవారమూ	118
రామునీవారమైనామూ	123
రావయ్యభ ద్రాచలరామా	107

వ

వండేరఘురామ	63
వందేవిష్ణుదేవమ శేషం	56

విసవయ్య తానీషాగారూ	72
వేరే యోచనలేటికి	157

శ్ర

శరణాగతరక్షణ బిరుదనినే	116
శ్రీమదఖిలాండికోటి (చూర్ణి)	255
శ్రీరామనామాం మరువాం	41
శ్రీరామనామామే జిహ్వకు	39
శ్రీరామ నీనామ మేమి రుచిరా	120
శ్రీరాముల దివ్యనామస్తోత్రం	234

స

సకిలేంద్రియములార	183
సీతారామస్వామి	132
సెలవానూకు సెలవా	94
స్వామి సన్నరక్షింపవేమి	131

హ

హరిహరిరామ సన్నరమర	218
హచ్చరికె శ్రీరామ	277

రామదాసుచరిత్రపద్యాలఅనుక్రమణిక.

అ

అంటిన భక్తి (ఉ)	80
అంతా దాసుడు (శా)	115
అంత నొక్క (ఆ)	51
అగణిత జన్మ (చ)	96
అత కాశీన్య (మ)	176
అతని పత్ని (ఆ)	51
అన్నగరమేలు (కి)	24
అన్నా ద్రవ్యము (కి)	69
అసి ఇటులు (కి)	70
అనుచుద్రవ్వు (ఆ)	157
అనుచు ప్రియు (తే)	159
అవని నురులు (ఆ)	51
అవని శునాజ్ఞ (కి)	50

ఆ

ఆర శేష (క)	124
ఆతడు మ్రోచ్చు (కి)	240

ఇ	
ఇవ్విధంబున (గీ)	122
ఇవ్విధంబున (గీ)	31
ఉ	
ఉన్నకతమున (గీ)	241
ఎ	
ఎన్నగరాని (క)	25
ఎన్నటిదాక (ఉ)	101
ఏ	
ఏమిర రామ (ఉ)	81
ఏరా జాలము (శా)	177
ఒ	
ఒకదినము (క)	238
క	
కటకటరామ (చ)	76
కరినేలింది (మ)	178
కాండవ్యాతము (శా)	17
కావలలోన (ఉ)	104
కులమున (క)	25
కుడి నజాండ (చ)	94
క్రీడ సక్తత (శా)	240

గ

గంగానది (క)	237
గాలిందూలిన వానశీ (శా)	269
గోపన్ను (క)	74
గొబ్బనరావె (క)	107

ఘ

ఘనులు సుహాను (చ)	18
------------------	----

జ

జనవరవిత (చ)	18
జయతు జయతు (శ్లో)	37

త

తటమటమేల (క)	129
తనరంగాయముచేత (మ)	15
తాటక నేసి (ఉ)	111
తానీషాయను (శా)	25
తానీషాయాక్క (క)	106
తాపముమాన్పి (ఉ)	127
తామసమతి (క)	240

ద

దండము రామ (ఉ)	114
దశరథసుతుడవై (సీసమా)	278
దినకరచంద్ర (చ)	108

దీక్షవహించి (ఉ)	92
దేవేంద్రాపదవి (క)	238

ధ

ధీరాగ్రేసర (శా)	17
-----------------	----

న

నమ్మితిరామ (ఉ)	71
నమ్మిన నిన్ను (ఉ)	78
నిండి వెలుంగు (ఉ)	238
నిఖిల నిలయ (శ్లో)	37
నిఖిల రోగంబుల (నీ)	120
నిన్ను నిచాల (ఉ)	102

ప

పరులకు జేతి (చ)	110
పీలిచిన బల్క (చ)	130
పూర్వభవంబు (ఉ)	240
పోకన్తానదు (శా)	78
ప్రకటితకోసలేంద్రునకు (చ)	273
ప్రకటాంకారనివాస (మ)	263
ప్రణవనిలయ (శ్లో)	37
ప్రేమతోడుత (గీ)	150

బ

బడలి నిద్ర (ఆ)	161
బాలత్వంబున గొన్ని నాళ్లు (శా)	253

భ

భూలోకమున నొక్క (సీ)	22
భూసురవరు (క)	25
భద్రాద్రికినధి (క)	46
భూమిసురు (క)	51
భూమిసుని (క)	70

మ

మంగళంకోసలేంద్రాయ (శ్లో)	272
మందారస్థల (శా)	52
మదిప్రహ్లాదా (క)	16

ర

రామ యిదేమిరా (ఉ)	105
రాముఁడు నరుడని (భా. విల)	244
రాముడవందు (ఉ)	126
రామవిభుడు (ఆ)	161
రాముడు రక్ష (ఉ)	118
రాములకటా (క)	69

వ

వందేనీల సరోజ (శ్లో)	230
వందే పాండుర (శ్లో)	230
వందే రామమనాది (శ్లో)	229
వందే శౌనక (శ్లో)	229

వండే సాగర (శ్లో)	230
వండే సాత్విక (శ్లో)	230
వండే సాధక (శ్లో)	230
వండే సూర్యశాంక (శ్లో)	229
వసుధలో (సీ)	163
వాలు సమ్మెట్లు (గీ)	115
వేదవేదాంత వేద్యాలు (శ్లో)	273

శ

శాస్త్రచింతన (తే)	26
శ్రీకరంబై (సీ)	22
శ్రీకరలీల (ఉ)	13
శ్రీదమ్మలొక్క (ఉ)	183
శ్రీమద్వివ్య (శ్లో)	13
శ్రీయనవిష్ణుపే (ఉ)	33
శ్రీరంజితైదు (ఉ)	77
శ్రీరామచంద్ర (శ్లో)	229
శ్రీరామంజనకా (శ్లో)	1
శ్రీరామరామ (కీ)	70
శ్రీరామరామ (శ్లో)	34
శ్రీరాముల (కీ)	59
శ్రీరామారఘు (శా)	199
శ్రీరామారఘు (శా)	19

హ

హరునకునవ్వి (చ)	191
హళినిదాటకం (ఉ)	67
హేరామభద్రా (శ్లో)	224

స

సంతతార్చితరామ (సీ)	15
సంసారసాగర (శ్లో)	37
సకలభూతవ్యాత (సీ)	200

